Jaarplan 2015

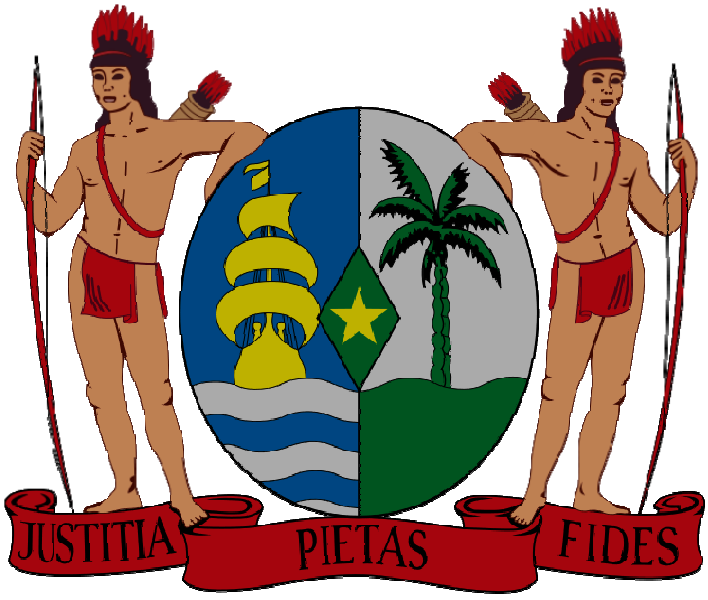

Regering van de Republiek Suriname

Publicatie van de Stichting Planbureau Suriname

September 2014

Jaarplan 2015

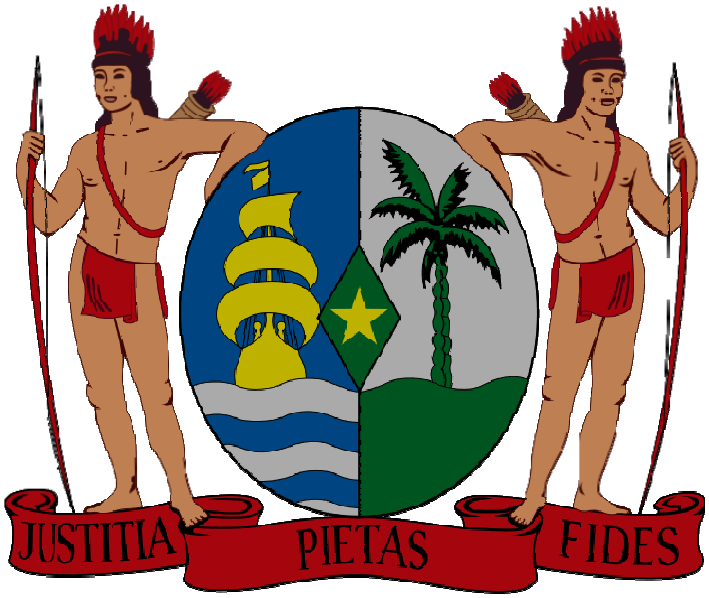

Regering van de Republiek Suriname

Publicatie van de Stichting Planbureau Suriname

September 2014

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE 2
LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN 4

TECHNISCHE NOTITIE BIJ JAARPLAN 2015 7
BASISTABEL MACRO-ECONOMISCHE INDICATOREN 2009-2013 8
BASISTABEL SOCIAAL MAATSCHAPPELIJKE INDICATOREN 9

1. REALISATIES ONTWIKKELINGSPLAN 2014 10
1.1. REALISATIES NAAR FINANCIERINGSBRON 10
1.2 REALISATIES NAAR MINISTERIE EN BELEIDSGEBIED 12
1.2.1 MINISTERIE VAN FINANCIËN 13
1.2.2 MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN 16
1.2.3 MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN 21
1.2.4 MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VOLKSONTWIKKELING 24
1.2.5 MINISTERIE VAN SPORT- EN JEUGDZAKEN 28
1.2.6 MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID 33
1.2.7 MIINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN VOLKSHUISVESTING 35
1.2.8 MINISTERIE VAN DEFENSIE 39
1.2.9 MINISTERIE VAN JUSTITIE EN POLITIE 40
1.2.10 MINISTERIE VAN ARBEID TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN MILIEU 44
1.2.11 MINISTERIE VAN HANDEL EN INDUSTRIE 47
1.2.12 MINISTERIE VAN TRANSPORT, COMMUNICATIE EN TOERISME 49
1.2.13 MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN 50
1.2.14 MINISTERIE VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN 52
1.2.15 MINISTERIE VAN RUIMTELIJKE ORDENING, GROND- EN BOSBEHEER 53
1.2.16 MINISTERIE VAN LANDBOUW VEETEELT EN VISSERIJ 53
1.2.17 MINISTERIE VAN REGIONALE ONTWIKKELING 56

2. ONTWIKKELINGSPLAN 2015 58
2.1 ONTWIKKELINGSPLAN 2015 NAAR FINANCIERINGSBRON 58
2.2 ONTWIKKELINGSPLAN 2015 NAAR MINISTERIE EN BELEIDSGEBIED 61
2.1.1 MINISTERIE VAN FINANCIEN 62
2.2.2 MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN 65
2.2.3 MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN 68
2.2.4 MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VOLKSONTWIKKELING 76
2.2.5 MINISTERIE VAN SPORT- EN JEUGDZAKEN 82
2.2.6 MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID 88
2.2.7 MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN VOLKSHUISVESTING 91
2.2.8 MINISTERIE VAN DEFENSIE 96
2.2.9. MINSTERIE VAN JUSTITIE EN POLITIE 97
2.2.10 MINISTERIE VAN ARBEID TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN MILIEU 104

2.2.11 MINISTERIE VAN HANDEL EN INDUSTRIE 105
2.2.12 MINISTERIE VAN TRANSPORT, COMMUNICATIE EN TOERISME 107
2.2.13 MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN 109
2.2.14 MINISTERIE VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN 113
2.2.15 MINISTERIE VAN RUIMTELIJKE ORDENING GROND EN BOSBEHEER 116
2.2.16 MINISTERIE VAN LANDBOUW VEETEELT EN VISSERIJ 118
2.2.17 MINISTERIE VAN REGIONALE ONTWIKKELING 123

3. MACRO-ECONOMISCH KADER 127
SAMENVATTING 127
3.1. PRODUCTIE 128
3.2 DE OVERHEIDSFINANCIËN 161
3.3 DE BRUTO STAATSSCHULD 164
3.4 DE ONTWIKKELING VAN DE BETALINGSBALANS 2009 – 2013 166
3.5 DE MONETAIRE SECTOR 172
3.6. PRIJZEN, LONEN EN KOOPKRACHTONTWIKKELING 180

LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN

Lijst van tabellen

BASISTABEL MACRO-ECONOMISCHE INDICATOREN 2008-2012 2

BASISTABEL SOCIAAL MAATSCHAPPELIJKE INDICATOREN 3

Tabel 1.1 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2014 naar Financieringsbron (X SRD 1000) 10

Tabel 1.2 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2014 naar Financieringstype (X SRD 1000) 11

Tabel 1.3 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2014 naar GIPS-sectoren (x SRD 1000) 12

Tabel 1.4 Realisaties Ontwikkelingsplan 2014 naar Ministerie (xSRD 1000) 13

Tabel 2.1 Ontwikkelingsplan 2015 in Meerjarenkader naar Financieringsbron (x SRD 1000) 58

Tabel 2.2: Ontwikkelingsinvesteringen 2015 naar Financieringstype in Meerjarenkader(xSRD 1000) 59

Tabel 2.3: Ontwikkelingsinvesteringen 2015 naar GIPS sectoren in Meerjarenkader(x SRD 1000) 59

Tabel 2.4: Ontwikkelingsinvesteringen 2015 naar Regio/District in Meerjarenkader(x SRD 1000) 60

Tabel 2.5: Ontwikkelingsinvesteringen 2015 naar Investeringscategorie in Meerjarenkader(x SRD 1000) 61

Tabel 2.6: Ontwikkelingsinvesteringen 2015 naar Ministerie in Meerjarenkader(x SRD 1000) 61

Tabel 3.1.1: Groeipercentages BBP, relatieve aandelen sectoren en enkele macro- economische grootheden 2010-2015 130

Tabel 3.1.2: Aandeel sectoren in het Bruto Binnenlands Product 2011-2015 131

Tabel 3.1.3: Reële groei naar bedrijfstak 2010-2015 133

Tabel 3.1.4: Overzicht primaire sector 2010-2015 134

Tabel 3.1.5: Productie van de belangrijkste landbouwgewassen (mton) 137

Tabel 3.1.6: Kernindicatoren van de rijstsector 137

Tabel 3.1.7: Kernindicatoren van de bacovensector 138

Tabel 3.1.8: Vleesproductie 2009-2013 139

Tabel 3.1.9: Kengetallen Visserij sector 2011-2013 141

Tabel 3.1.10: Eerste kwartaal data bauxietsector 2012-2014 142

Tabel 3.1.11: Vergelijking productievolume en export Iamgold en goud aangeboden bij de CBvS in troy ounces 2009-2013 144

Tabel 3.1.12: Productie crude en crudederivaten 2009-2013 en vergelijking 1ste halfjr. 2013-2014 147

Tabel 3.1.13: Aantal geregistreerde motorvoertuigen op de openbare weg 152

Tabel 3.1.14: Overzicht luchttransport 2009-2013 153

Tabel 3.1.15: Overzicht telecomactiviteiten Telesur, Digicel en Uniqa 154

Tabel 3.1.16: Reële procentuele verandering van de internationale toeristen aankomsten in de periode 2009 - 2013 155

Tabel 3.1.18: Het aantal toeristen 2006 – 2013 vanuit de 4 grenzen 158
Tabel 3.2.1: De overheidsfinanciën op kasbasis in SRD mln, periode 2010 – 1e helft 2014 163
Tabel 3.3.1: De bruto Staatsschuld per ultimo 2009 – ultimo juni 2014 in USD mln 165
Tabel 3.3.2: Bruto binnenlandse staatsschuld per ultimo 2009 - ultimo juni 2014 in SRD mln 166
Tabel 3.4.1: Betalingsbalans in USD mln, periode 2009 t/m 2013 168
Tabel 3.5.1: Ontwikkeling van de liquiditeiten massa in ruime zin in SRD mln. Periode 2009 - Juni 2014 173
Tabel 3.5.2: Aandeel Kredietverlening en Beleggingen in SRD naar Economische Sector van de overige Depositonemende Instellingen (Miljoenen SRD) 176
Tabel 3.6.1: Ontwikkeling CPI en inflatie naar belangrijke component 2009-2015 181

Lijst van Figuren

Figuur 3.1.1: Bruto Binnenlands Product (mp) lopend in SRD mln 129
Figuur 3.1.2: Groei Nationaal Inkomen per capita in procenten 129
Figuur 3.1.3: Aandeel primair, secundair, tertiair en overheid in het Bruto Binnenlands Product basisprijzen in 2013 132
Figuur 3.1: Aandeel in de reële groei van het BBPmp en het BBP-groeicijfer 2011-2015 134
Figuur 3.1.5: Import- en exportwaarden van totale agrarische producten 138
Figuur 3.1.6: Productie van melk 2009-2013 139
Figuur 3.1.7: Productie van eieren 2009-2013 140
Figuur 3.1.8: Verandering in de productie van bauxiet en aluinaarde 2009-2013 141
Figuur 3.1.9: Groei van de exportprijs voor aluinaarde in procenten van 2009-2013 142
Figuur 3.1.10: Goudproductie in troy ounce van Iamgold 2009-2014 145
Figuur 3.1.11: Verandering in de goudprijs van 2009-2013 146
Figuur 3.1.12: Rondhoutproductie 2009-2013 150
Figuur 3.1.13: Productie van gezaagd hout 2009-2013 151
Figuur 3.1.14: Overzicht van in- en uitgevoerde ladingen in mln MT 153
Figuur 3.1.15: Aantal toeristen in procenten vanuit de 4 grenzen (2006-2013) 158
Figuur 3.1.16: Het aantal toeristen in de jaren 2005 – 2013 159
Figuur 3.1.17: Procentuele veranderingen aangekomen toeristen 2006 – 2013 159
Figuur 3.1.18: Landen met meeste internationale toeristen naar Suriname 160
Figuur 3.1.19: Internationale bezoekers naar doel 2007 - 2013 161
Figuur 3.1.20: Aandeel doeleinden van internationale bezoekers in 2013 161
Figuur 3.2.1: Ontwikkeling van de totale overheidsuitgaven, ontvangsten en saldototale rekening 2010-2013 162
Figuur 3.2.2: Totale Overheidsuitgaven naar categorie in % van BBPmp 164
Figuur 3.4.1: Transacties op de Lopende rekening van de Betalingsbalans, periode 2009– 2013 167
Figuur 3.4.2: Aandeel van de mijnbouwsector in de export van Suriname, periode 2009-2013 170
Figuur 3.4.3: Export van Suriname naar Handelsblokken, periode 2009 – 2013 171
Figuur 3.4.4: Import van Suriname uit Handelsblokken, periode 2009 – 2013 171
Figuur 3.5.1: Ontwikkeling van de liquiditeitenmassa in ruime zin in mln. SRD periode 2009 - juni 2014 173
Figuur 3.5.2: Oorzaken liquiditeitscreatie in de periode 2009- juni 2014 174

Figuur 3.5.3: Jaarlijkse procentuele stijging Giraal geld en Chartaal geld in de periode 2009 – juni 2014 175

Figuur 3.5.4: Totale Kredietverlenging en Beleggingen in SRD en Vreemde Valuta naar Economische Sector van de overige Depositonemende Instellingen (Miljoenen SRD) 177

Figuur 3.5: Mutaties kredietverlening in SRD en in vreemde valuta bij Algemene banken, in mln. SRD 2009 - juni 2014 177

Figuur 3.5.6: Ontwikkeling reserve base en kasreserve Algemene banken in SRD mln., periode 2009 –2013 178

Figuur 3.5.7: Ontwikkeling verplichte kasreserve in USD en gemiddelde rente periode 2009 – juni 2014 179

Figuur 3.5.8: Ontwikkelingvan interesttarieven op kredieten en deposito's in SRD,USD en EUR periode 2009 – 2013 180

Figuur 3.6.1: Ontwikkeling van de inflatie naar belangrijjke component in % 2009-2015 182

Figuur 3.6.2: Ontwikkeling van belangrijke internationale prijzen 2009-2015 182

Figuur 3.6.3: Verloop van het aantal ambtenaren in de periode januari 2011- juli 2014 183

Figuur 3.6.4: Procentuele ontwikkeling gemiddeld netto loon bij de Overheid, inflatie en koopkracht 2009-2014* 184

Figuur 3.6.5: Koopkrachtontwikkeling van enkele sociale voorzieningen 2012-2014 in procenten 184

TECHNISCHE NOTITIE BIJ JAARPLAN 2015

Het Jaarplan 2015 geeft weer het beleidsuitvoeringsprogramma 2015 van de Regering Bouterse – Ameerali. Het uitgangspunt bij het opstellen van Jaarplan 2015 is het Ontwikkelingsplan 2012-2016 dat in oktober 2011 is aangenomen. Het beleidsuitvoeringsprogramma vervat in dit Jaarplan, is conform de beleidsmaatregelen in de meerjaren beleidsbegroting 2015. In deze begroting worden de realisatiecijfers van 2013 en de ramingen van 2015 en de daaropvolgende jaren tot en met 2019 opgenomen. Hierdoor is het mogelijk evaluaties, analyses en prognoses te kunnen uitvoeren op de begrotingsposten cq beleidsmaatregelen en wordt hierdoor effectief de begroting als planning- en monitoringsinstrument gebruikt, waarvan de resultaten en bevindingen vervat staan in het Jaarplan 2015.
In het Jaarplan 2015 wordt in hoofdstuk 1 de realisatie van 2013 en hafljaar 2014 weergegeven alsook de de analyses van de realisaties van beleidsmaatregelen naar beleidsgebied, ministerie, financieringsbron, financieringstype en sectorale bestemming. De realisatie cijfers over deze perioden zijn afkomstig van het Ministerie van Financiën, respectievelijk de conceptbegroting 2015 en de rapportages van de afdeling Centraal Begrotings Boekhouding.
Het Ontwikkelingsplan voor 2015 met name de ontwikkelingsinvesteringen behorende bij de beleidsmaatregelen worden per sector, categorie en ministerie beschreven in hoofdstuk 2. De data voor analyse van de investeringen per beleidsgebied, maatregel en project is verstrekt door het desbetreffend ministerie.
In hoofdstuk 3 ‘het Macro-economisch Kader’ wordt beschreven, de ontwikkeling van de binnenlandse productie over de perioden 2009 tot en met 2013 en de prognose van 2014 en 2015. Ook worden belicht in dit hoofdstuk de overheidsfinanciën, omvang van de staatsschuld, de betalingsbalans, monetaire ontwikkelingen en de ontwikkeling van prijzen, lonen en koopkracht.
In de Bijlagen worden de beleidsmaatregelen overzichtelijk weergegeven naar ministerie, financieringsbron en financieringstype van het begrotingsjaar 2015 met een vooruitblik op de jaren 2016 tot en met 2019.

Paramaribo, september 2014

DIRECTIETEAM STICHTING PLANBUREAU SURINAME

Drs. Deborah A. Phoelsingh, MPA – Onderdirecteur Administratieve Diensten
Drs. Lilian Menke – Tangali – Onderdirecteur Economische Planning & Onderzoek
Drs. Joyce Kariodimedjo – Onderdirecteur Sociale Planning & Onderzoek

BASISTABEL MACRO-ECONOMISCHE INDICATOREN 2009-2013					
	2009	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Reële groei, productie en inkomen per capita:					
BBPmp in 2007 prijzen, (x1000 SRD)	8648.3	9093.5	9572.5	9861.2	10144.9
Groei BBPmp in %	3.0	5.1	5.3	3.0	2.9
Nat. Inkomen per capita in lopende prijzen in **SRD**	20325	22028	25163	29.370	31038
Nat. Inkomen per capita in lopende prijzen in **USD**	7311	8010	7625	8900	9405
Overheid (in mln. SRD)[1]					
Ontvangsten en schenkingen	2945	2993	4110	4858	4762
Lopende ontvangsten	2591	2457	3422	4217	3960
Uitgaven en netto leningen	2860	3176	3732	4590	4945
Lopende uitgaven	2253	2403	2854	3681	3973
Saldo Lopende Rekening	337	54	568	536	-12
SaldoTotale Rekening	85	-183	378	268	-183
Financiering	-85	183	-378	-268	183
Betalingsbalans:					
Export goederen op transactiebasis in mln USD****	1401.8	2084.1	2466.7	2694.8	2394.3
Import goederen op transactiebasis in mln USD****	-1390.7	-1397,9	-1679.1	-1993.5	-2173.7
Saldo handelsbalans op transactiebasis in mln USD****	11.1	686.2	787.6	701.3	220.6
Saldo lopende rek.Betalingsbalans in mln. USD(kasbasis)	111.3	650.8	251.1	163.9	-197.9
Saldo finaniëlel rekening in mln. USD.	-141.2	-501.6	-84.9	429.0	386.2
Saldo totale rek.Betalingsbalans op kasbasis in mln. USD.	57.4	203.1	201.2	585.9	188.4
International reserve(in mln USD)	657.0	690.8	816.9	1008.4	775.4
Dekkingsgraad monetaire reserve in aantal mnd. import *	4,7	5.0	4.4	4.7	3.4
Monetaire en financiële sector:					
Binnenlandse liquiditeiten in mln SRD**	4994.8	5525	6710.1	8128.5	9028.1
Vv- tegoeden van ingezetenen (USD mln)	2295.3	2379.6	3291.6	3741.4	4274.3
Gemiddelde nominale krediet (debet rente) in %	11.60	11.80	11.80	11.80	12.00
Wisselkoers en inflatie:					
Gemiddelde officiële wisselkoers SRD /USD (verkoopkoers)	2.78	2.78	3.35	3.35	3.35
Inflatiepercentage (jaargemiddelde)	-0.1	6.9	17.7	5.0	1.9
Staatsschuld:					
Buitenlandse Staatsschuld in mln. USD***	269.0	334.4	462.9	567.2	737.2
Binnenlandse Staatsschuld in mln.SRD.***	918.4	1.297.0	1.359.6	1.653.2	2582.7

Bron: SPS-bewerking van databronnen

[1] De cijfers van de overheid hebben als bron MinFin augustus 2010, er kunnen eventueel afrondings veschillen zijn.

BASISTABEL SOCIAAL MAATSCHAPPELIJKE INDICATOREN

	2007	2008	2009	2010	2011	2012 *)	2013*)
Demografie							
Omvang bevolking(abs)	509.970	517.052	524.143	531.170	539.910	550.365	560.670
Geboorte per 1000	19,2	19,5	18,7	18,3	18,0	18,6	17,9
Sterfte per 1000	6,6	6,5	6,3	6,3	6,5	6,7	6,3
Immigratie per 1000	4,9	8,1	7,5	7,4	9,1	7,8	7,4
Emigratie per 1000	3,8	4,2	4,0	4,1	3,9	0,7	0,5
Morbiditeit en mortaliteit							
% vaccinatiedekking DKTP	83,7	84,4	91,6	96,2	86,5	83,7	86,5
% vaccinatiedekking MMR	84,6	85,7	88,9	89,8	85,2	72,6	93,4
Aantal malariagevallen	1416	1235	990	700	254	155	193
Zuigelingsterfte	19,8	17,9	19,1	20,4	15,1	14,6	
Moedersterfte	184,3	79,2	122,5	92,7	113,4	48,9	
Sterfte aantallen t.g.v.:							
TBC	8	13	12	15	11	13	
Suicide	112	148	138	137	127		
HIV/Aids	142	120	106	119	105		
Diabetes	189	171	147	222	251		
Kanker	310	372	351	374	391		
Hart- en vaatziekten	848	819	815	870	767		
het Verkeer	90	90	112	87	86	82	74
Sociale zekerheid							
Onvermogenden (kaarthouders)	27.380	29.817	31.000	32.355	31.916	21.592	15.913
Minvermogenden (kaarthouders)	38.203	43.552	48.003	51.506	50.177	45.717	48.284
Armoedegrenzen in SRD	1.067	1.357	1.424				
Werkzoekenden Totaal	713	881	1.210	1.168	1.281	1.479	793
Mannen	269	267	404	332	552	428	199
Vrouwen	444	614	806	836	729	1.051	594
Jongeren (15-30 jaar)	451	547	808	698	775	916	492
(Strikt) Werkloosheid %	11	9	9	8	8	7	5
Veiligheid en crimininaliteit							
Aantal geregistreerde misdrijven:							
Economische delicten	106	196	281	144	148	156	197
Misdrijven tegen leven en personen	3.948	4.838	5.365	3639	3.999	4.925	5.879
Moord en doodslag (excl poging daartoe)	24	45	44	23	15	9	32
Drugsgerelateerde misdaad	227	235	272	168	165	157	195
Onderwijs							
	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar
Examenresultaten slagings %	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Glo-6-toets:							
Mulo	50,0	58,5	55,5	63,1	57,7	61,1	53,6
LBGO	16,9	14,9	14,6	12,5	14,3	19,2	29,8
Mulo eindexamen (% na herexamen)	52,7	53,5	57,1	59,3	52,6	63,5	56,1
Toelatingsexamen: VWO	20,0	19,8	20,6	20,0	16,8	24,1	25,9
Havo	12,1	12,7	9,4	10,8	11,3	14,3	10,8
Natin	35,5	31,6	30,0	42,9	31,4	35,4	33,7
Eindexamen slagingpercentages:							
VWO (% na herexamen)	75	83	79	76	69	76	77
Havo (% na herexamen)	59	58	62	64	63	66	53
Amto (% na herexamen)	60	76	66	73	69	69	
Natin (% na herexamen)	76	85	76	81	75	70	79
Imeao (% na herexamen)	60	76	65	83	68	66	63

Bron: SPS-bewerking van databronnen

*) 2012 en 2013: Voorlopige cijfers
Bevolkingsomvang: Bron ABS, midjaarlijkse geschatte bevolking
Gezondheid: Bron Ministerie van Volksgezondheid
DKTP= Difterie- Kinkhoest- Tetanus- Poliomyelitus vaccin
MMR= Measles (mazelen) Mumps (bof)-Rubella (rode hond) vaccin; vaccinatiedekking DKTP en MMR, aantal malariagevallen 2013: BOG
Zuigelingensterfte p/1000 levendgeboorten; 2008, 2009 en 2012 Suriname MDG Draft Progress Report mei 2014
Moedersterfte p/100.000 levendgeboorten; 2009 t/m 2012 Suriname MDG Draft Progress Report mei 2014
HIV/Aids sterfte aantal 2008 Suriname MDG Draft Progress Report mei 2014
Sterfte in het Verkeer: bron KPS, afd. Verkeer.
On- en minvermogenden: Bron Mininisterie van Sociale Zaken & Volkshuisvesting, 2011: per april 2011
Armoedegrenzen : Bron ABS; Werkloosheid: Bron ABS
Armoedegrenzen zijn voor een gezin bestaande uit 2 volwassenen en 2 kinderen, uitgedrukt in SRD en hebben betrekking op kwartaalgemiddelden (1^{e} kwartaal van het betreffend jaar basiskosten voor adequate voeding. Hoogte Engel coëfficiënt 63. Voor 2009 is de Engel coëfficiënt 60.
Criminaliteit: Bron Ministerie van Justitie en Politie / DCIV
Werkzoekenden Bron: Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu/ afd Arbeidsmarktstatistieken, betreft geregistreerden in Paramaribo en Nickerie
Onderwijs: Bron Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling / Inspektie VOS, Onderzoek en Planning, Examenbureau

1. REALISATIES ONTWIKKELINGSPLAN 2014

1.1. REALISATIES NAAR FINANCIERINGSBRON

De gepleegde ontwikkelingsinvesteringen als gevolg van de uitvoering van de beleidsmaatregelen in 2013 en de eerste helft van 2014, worden in tabel 1.1 naar financieringsbron aangegeven. De bestedingen in 2013 bedroegen in totaal SRD 2.657.832.000,-.

Tabel 1.1 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2014 naar Financieringsbron (X SRD 1000)

Financieringsbron	Uitgaven 2013		Raming 2013		Uigaven jan. - jun. 2014		Raming 2014	% Uitgaven jan. - jun. per fin. Bron
		%		%		%		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Agence Francaise de Development (AFD)	10029	0.4	30013	33.4	2369	0.3	19185	12.3
China	0	0.0	0	0.0	0	0.0	23250	0.0
Caribbean Law Institute Centre (CLIC)	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Exim Bank	0	0.0	0	0.0	0	0.0	264242	0.0
Global Fund	9918	0.4	11096	89.4	0	0.0	2403	0.0
GEF	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
GEF/UNDP	0	0.0	30	0.0	0	0.0	0	0.0
IDB	1888	0.1	59018	3.2	0	0.0	76896	0.0
IDB/AFD	107200	4.0	107200	100.0	0	0.0	0	0.0
India	18370	0.7	18370	100.0	0	0.0	1000	0.0
ING Bank	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
IsDB	0	0.0	0	0.0	0	0.0	8000	0.0
IsDB/OFID	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Lokale financierders	0	0.0	0	0.0	0	0.0	5000	0.0
Overheid	2508868	94.4	4306218	58.3	902311	99.7	4297994	21.0
Overige	0	0.0	0	0.0	0	0.0	104400	0.0
PAHO/WHO	1559	0.1	599	260.3	0	0.0	599	0.0
Petro Caribe	0	0.0	0	0.0	0	0.0	130700	0.0
UNDP	0	0.0	325	0.0	0	0.0	188	0.0
UNEP	0	0.0	17	0.0	0	0.0	110	0.0
UNEP/UNIDO	0	0.0	110	0.0	0	0.0	0	0.0
UNFPA	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
UNICEF	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
World Bank	0	0.0	0	0.0	0	0.0	335	0.0
Totaal	**2657832**	**100.0**	**4532996.15**	**58.6**	**904680**	**100.0**	**4934302**	**18.3**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Ten opzichte van de bijgestelde raming over het planjaar 2013 betekent dit een realisatiegraad van ca. 58,6%. Van de gerealiseerde uitgaven in 2013 had de overheid het grootste aandeel als financierder, ca. 94,4%, en een realisatiegraad van 58,3% ten opzichte van de bijgestelde raming van 2013.

Na de overheid heeft IDB in samenwerking met Agence Française de Developpement een aandeel van 4%, met een realisatiegraad van 100%. Het bedrag van SRD 107.200.000 is besteed aan de verbetering en aanleg van wegen. Het aandeel van India was 0,7% met eveneens een realisatie van 100% voor de aanschaf van helikopters. Hiermee is een bedrag van SRD 18.370.000 gemoeid geweest. De Paho/WHO combinatie heeft met een aandeel in de uitgaven van 2013, een realisatiegraad van 260,3% voor het Common Country Program action plan en de uitvoering van activiteiten binnen het plan.

De realisatie van de beleidsmaatregelen in de begroting van 2014 bedragen in het eerste halfjaar van 2014 SRD 904.680.000,-. Dit is gelijk aan 18,3% (kolom 8) ten opzichte van de raming. Als gekeken wordt naar de financieringsbron, is het aandeel van de Overheid (ca.99,7%) verreweg het hoogst. De overige ontwikkelingspartners hebben een aandeel van minder dan 0,5%. De overige uitgaven in de eerste helft van 2014 zijn gefinancierd door Agence Française de Developpement met een aandeel van 0,3% in de uitgaven en een realisatiegraad van 12,3%. Er is SRD 2.333.000,- besteed aan Support to the health sector middels een lening en voor SRD 36.000,- middels een schenking.

Tabel 1.2 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2014 naar Financieringstype (X SRD 1000)

	Uitgaven		Uitgaven 2014		Raming	
Financieringstype	**2013**	**%**	**jan. - jun.**	**%**	**2014**	**%**
Lening	142476	5.4	2333	0.3	617100	0.4
Overheid	2506207	94.3	902311	99.7	4292598	21.0
Schenking	9149	0.3	36	0.0	24604	0.1
Totaal	**2657832**	**100.0**	**904680**	**100.0**	**4934302**	**18.3**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Tabel 1.2 geeft een overzicht van de bestedingen naar financieringstype. De totale uitgaven aan beleidsmaatregelen bedroegen in 2013 SRD 2,66 mld., dat is ca. 58,6% van de raming van 2013. Deze bedroeg SRD 4,5 mld. De realisatieaandelen van bestedingen van beleidsmaatregelen naar financieringstype bedragen in het eerste halfjaar van 2014 voor Leningen, Overheid en Schenkingen respectievelijk 0,3%, 99,7% en 0%. De realisaties ten laste van leningen en schenkingen lopen achter op de geplande bestedingen met deze financieringsmodaliteiten. De maatregelen die via de overheidsbegroting zijn gefinancierd hebben in het eerste halfjaar van 2014 een realisatiegraad van 21% ten opzichte van de raming.

Bestedingen naar GIPS sectoren

Tabel 1.3 toont de bestedingen naar GIPS-sectoren. In 2013 hadden infrastructuur en de sociale sector het grootste aandeel in de bestedigen van de beleidsmaatregelen, respectievelijk 53.7% en 32.3%. In de eerste helft van 2014 blijkt een groot deel van de ontwikkelingsinvesteringen wederom aan Infrastructuur (38,8 %) te zijn besteed, gevolgd door Sociale sector met 46,4 %. Het ruime aandeel van

de sociale sector en de Infrastuctuur wordt verklaard door onder andere uitkeringen aan rechthebbenden binnen het sociaal zekerheidsstelsel, naschoolse opvang, afschaffing schoolgelden en andere subsidies en bijdragen, het huizenprogramma, wegen, scholen en bruggenbouw. In 2013 is de realisatiegraad van de beleidsmaatregelen 58,6% en in de eerste helft van 2014 ca. 18,3%. Van de sociale sectoren is ca, 31.9 % gerealiseerd ten opzichte van de raming 2014.

Tabel 1.3 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2014 naar GIPS-sectoren (x SRD 1000)

	Uitgaven		Raming		Uitgaven 2014		Raming	
GIPS Sector	2013	%	2013	%	jan. - jun.	%	2014	%
Government	244680	9.2	866834	28.2	96824	10.7	663539	14.6
Infrastructuur	1428247	53.7	1959164	72.9	351179	38.8	2463692	14.3
Productief	125576	4.7	446081	28.2	36935	4.1	489699	7.5
Sociaal	859329	32.3	1260917	68.2	419742	46.4	1317372	31.9
Totaal	**2657832**	**100**	**4532996**	58.6	**904680**	**100**	**4934302**	18.3

Bron: Stichting Planbureau Suriname

1.2 REALISATIES NAAR MINISTERIE EN BELEIDSGEBIED

In het eerste halfjaar van 2014 is in totaal SRD 904.680.000,- (18,3%) voor de implementatie van beleidsmaatregelen gerealiseerd (Zie tabel 1.4). De tabel geeft in kolom 6 het aandeel aan dat in de periode januari tot juni 2014 per ministerie van de voorgenomen investeringen is gerealiseerd. De Ministeries van Financiën en Sociale Zaken en Volkshuisvesting hebben in de 1e helft van 2014 een groter aandeel in de realisatie met respectievelijk 29% en 27,8%. In 2013 was het aandeel van deze Ministeries 15,9% en 19% (kolom 2). Uit de tabel blijkt ook (kolom 7) dat de Ministeries van ATM, Handel en Industrie, Sociale Zaken en Volkshuisvesting, TCT, en Volksgezondheid een realisatiegraad hebben in het eerste halfjaar van 2014 van meer dan 35%.

Tabel 1.4 Realisaties Ontwikkelingsplan 2014 naar Ministerie (xSRD 1000)

Ministerie	Uitgaven		Raming		Uigaven jan. - jun. 2014		
	2013	%	2014	%	verevend	%	Min. in % v/d raming
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
ATM	4293	0.2	5752	0.1	2276	0.3	39.6
Binnenlandse Zaken	343162	12.9	562431	11.4	73468	8.1	13.1
Buitenlandse Zaken	44912	1.7	42700	0.9	2477	0.3	5.8
Defensie	28647	1.1	14592	0.3	4670	0.5	32.0
Financiën	423820	15.9	1117127	22.6	262336	29.0	23.5
Handel en Industrie	8089	0.3	8675	0.2	3276	0.4	37.8
Justitie en Politie	32454	1.2	40625	0.8	3015	0.3	7.4
Landbouw Veeteelt en Visserij	77186	2.9	231178	4.7	5998	0.7	2.6
Natuurlijke Hulpbronnen	290275	10.9	402519	8.2	18663	2.1	4.6
Onderwijs	228692	8.6	468987	9.5	117715	13.0	25.1
Openbare Werken	414132	15.6	992478	20.1	49097	5.4	4.9
ROGB	17043	0.6	35750	0.7	7875	0.9	22.0
Regionale Ontwikkeling	38637	1.5	85113	1.7	14356	1.6	16.9
Sport en Jeugdzaken	20809	0.8	44585	0.9	750	0.1	1.7
Sociale Zaken en Volkshuisvesting	504005	19.0	660137	13.4	251940	27.8	38.2
TCT	48014	1.8	55759	1.1	23022	2.5	41.3
Volksgezondheid	133662	5.0	165894	3.4	63746	7.0	38.4
Totaal	**2657832**	**100.0**	**4934302**	**100.0**	**904680**	**100.0**	**18.3**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

1.2.1 MINISTERIE VAN FINANCIËN

Voor de uitvoering van beleidsmaatregelen ten laste van de Meerjaren Beleidsbegroting 2014 van het Ministerie van Financiën is in het eerste halfjaar 2014 een bedrag ad SRD 262.336.000,- uitgegeven. Genoemde bestedingen waren onder andere bestemd voor de uitvoering van beleidsmaatregelen in het kader van de financiële ontwikkeling en public sector reform. Het merendeel van de bestedingen werd opgeëist door Rentes en aflossingen, Suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds. Daarnaast betroffen de bestedingen ook subsidies verstrekt aan het Bureau voor de Staatsschuld, de Centrale Lands Accountantsdienst, en de Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek en IDCS. Behalve subsidies aan parastatalen, zijn ook bijdragen verstrekt aan partnerschappen.

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

Het Ministerie van Financiën heeft onder het subbeleidsgebied **financiële ontwikkeling** en monetair beleid in het kader van het programma **financiële ontwikkeling** beleidsmaatregelen uitgevoerd die bij dit programma zijn ondergebracht. Het betreft de volgende beleidsmaatregelen:

Automatisering, Directoraat Financiën. Ten aanzien van deze maatregel heeft het directoraat Financiën geen uitgaven gepleegd in het eerste halfjaar van 2014. Per eind 2013 is ten behoeve van de automatisering een bedrag ad SRD 103.929,25 uitgegeven voor de aanschaf van een aantal computers

en software, het nieuw financieel systeem is aangeschaft en in 2014 wordt verwacht dat de testfase van het freebalance systeem in uitvoering is.

Bureau Staatsschuld: Per eind 2013 en in het 1e halfjaar 2014 is respectievelijk SRD 875.029,- en SRD 219.430,- uitgegeven. De uitgaven gepleegd onder de noemer van deze beleidsmaatregel hebben betrekking op de betaling van de lonen en salarissen van het personeel en het dekken van de exploitatiekosten van genoemd bureau. Dit kerninstituut is bij wet ingesteld, middels de "Wet op de Staatsschuld" van 19 maart 2002 en alle aan het Bureau voor de Staatsschuld toebedeelde taken werden door het Ministerie van Financiën en de Centrale Bank van Suriname aan dit instituut overgedragen.

De beleidsmaatregel met betrekking tot de **CLAD** betreft de betaling voor salarissen en exploitatiekosten. Per eind 2013 en in het 1e halfjaar 2014 is respectievelijk SRD 4.506.000,- en SRD 2.153.000,- betaald. De CLAD is belast met de financiële controle voor de overheid en in 2013 zijn er adviezen uitgebracht met betrekking tot de begrotingsrekening van 2012.

Rentes en Aflossingen. Deze beleidsmaatregel heeft betrekking op de aflossing van de staatsschuld en op de betaling van rente op die schuld. In dit geval betreft het zowel binnenlandse als buitenlandse leningen. Aan het eind van 2013 en in het 1e halfjaar 2014 heeft de Overheid een totaal bedrag van respectievelijk SRD 203.832.208,- en SRD 150.946.425,- gerealiseerd. In 2013 zijn er betalingen gedaan aan o.a de Export-Import Bank van India en China, IADB, Commodity Credit Corporation, General Contractors Tjonga langa N.V, IDB, European Investment bank, Aannemingsbedrijven, State Bank of India, CBvS, Landbouwbank, Agence Francaise De Develpment, e.a.

Bijdrage stimulering ontwikkelingsprojecten. Deze maatregel is gericht op de herstructurering van de huisvestingssector, welke een van de ontwikkelingsprojecten is, het landelijk Woningbouw programma waaronder de bijdrage in het fonds bij de banken SPSB en DSB, Inovative Agro –processing N.V., en bouw van dijken in de districten Commewijne en Coronie. Per eind 2013 en in het eerste halfjaar 2014 is een bedrag van respectievelijk SRD 35.772.448,- en SRD 23.501.842,- uitgegeven.

Capaciteitsopbouw ten behoeve van het directoraat Financiën richtte zich onder andere op trainingen in het kader van het Algemeen Bureau voor Sociaal maatschappelijke hulpverlening, de Uitgebreide Vakopleiding Overheids Financiën (U.V.O.F) en training op het gebied van communicatieve vaardigheden. In 2013 is met betrekking tot deze maatregel SRD 490.122,- uitgegeven en in het 1e halfjaar 2014 is een totaal bedrag van SRD 101.995,- besteed voor de aankoop van opleidingsmateriaal, docentenvergoeding, U.V.O.F opleidingen , accounting en mangement software en aan de Stichting productieve werkeenheden voor het verzorgen van trainingen.Ten behoeve van het directoraat Belastingen zijn in 2013 uitgaven gedaan voor trainingen voor een bedrag van SRD 1.300.000,- en in de 1e helft van 2014 voor een bedrag van SRD 324.000,-

Suppletie overheidsbijdrage pensioenfonds. Gebleken is dat de pensioenpremie die geheven wordt op lonen van overheidswerkers niet voldoende is om de aangepaste pensioenen te betalen. In dat kader heeft de Regering besloten de meerkosten voor haar rekening te nemen. Per eind 2013 en in het 1e

halfjaar 2014 heeft de Overheid respectievelijk SRD 155.047.760,- en SRD 75.800.487,- als overheidsbijdrage overgemaakt naar het Pensioenfonds.

Bijzondere Voorzieningen Rrampen. Het NCCR heeft een rampenplan ontwikkeld en op basis van dit plan zijn er activiteiten gefinancierd. Voor 2013 is geen realisatie bedrag opgebracht, terwijl er hulp is verleend aan huishoudens die getroffen waren door hevige rukwinden en overstroming als gevolg van zware regens. In het eerste halfjaar 2014 is een totaal bedrag van respectievelijk SRD 2.196.957,- gerealiseerd voor het ter beschikking stellen van hulpgoederen aan St. Lucia, Dominica en St.Vincent and the Grenadines.

Automatisering, Directoraat Belastingen. De uitgaven die binnen het kader van deze beleidsmaatregel zijn gepleegd, waren gericht op het installeren van een VOIP netwerk in het voormalig BDO gebouw, Onderhoudswerkzaamheden van de containerscan, uitvoering data project ASYCUDA WORLD ten behoeve van de Inspectie de Invoerrechten en Accijnzen, aanschaf IBM software en licenties voor de afdeling Electronische Data Processing, aankoop van een computersssysteem voor 100 gebruikers en de aankoop van Oracle Database Standard Edition One, inclusief technical support voor het project ASYCUDA WORLD. Per eind 2013 is ten behoeve van automatisering een bedrag van SRD 2.897.000 besteed. In het 1e halfjaar van 2014 zijn er betalingen gedaan voor onderhoud van de scans voor een bedrag van SRD 216.000,-

Renovatie kantoorgebouwen en dienstwoningen. Ten behoeve van de renovatie van kantoorgebouwen en dienstwoningen is per ultimo 2013 SRD 1.668.000,- gerealiseerd, waarbij het pand aan het Kerkplein is gerenoveerd, waarin de departementsleiding van de Belastingen is ondergebracht. In het eerste halfjaar 2014 is ten aanzien van de Belastingdienst een raadsvoorstel ingediend voor de renovatie van 4 dienstwoningen in het district Nickerie, waarbij ook een faseringsplan voor uitvoering is opgesteld.

Ter financiering van de **Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS)** is per eind 2013 SRD 6.942.000,- uitgegeven, en in het 1e halfjaar 2014 is SRD 3.312.000,-.
In 2013 is de bijdrage aan een nieuw Overheidsorgaan, te weten **Investment and Development Corporation Suriname,** opgenomen, waarbij de exploitatiekosten, lonen en salarissen van personeel van het instituut worden gefinancierd. Dit instituut heeft als voornaamste taak het aantrekken van buitenlandse investeringen voor Suriname. Eind 2013 is een bedrag van SRD 7.000.000,- uitgegeven en in het eerste haljaar van 2014 SRD 3.500.000,-.

Fiscale Controle Binnenland. Ten behoeve van deze maatregel zijn er middelen beschikbaar gesteld voor aankoop van fourage, benzine, huur vaartuigen. Voor 2013 zijn er geen realisatie bedragen aangegeven en voor de 1e helft van 2014 is een bedrag van SRD 65.000,- uitgegeven.

Beveiliging Kantoorgebouwen. Voor het directoraat Financiën en Belastingen is samen een bedrag van SRD 61.000 uitgegeven in 2013 voor onder andere brandbeveiliging en de aanschaf en installatie van beveiligingsapparatuur en eveneens monitoring voor 1 jaar door het bedrijf SECAS.
Voor het 1e halfjaar van 2014 zijn er geen middelen besteed.

Activiteiten sociaal economische ontwikkeling. Het directoraat Planning en Ontwikkelingsfinanciering financiert een aantal activiteiten zoals het Micro Kredieten programma voor kleine ondernemers, activiteiten van IntEnt en institutionele versterking bij de implementatie van de Rio Conventies.
In 2013 is een bedrag van ca. SRD3.322.000,- uitgegeven en voor de 1e helft van 2014 is er geen bedrag opgebracht.

1.2.2 MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Voor de uitvoering van beleidsmaatregelen heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken per ultimo juni 2014 een bedrag ad SRD 2.477.000- uitgegeven. De realisaties over het dienstjaar 2013 bedroegen in totaal SRD 44.912.000,-. Deze ontwikkelingsinspanningen hebben zich hoofdzakelijk geconcentreerd op de drie speerpunten van beleid, te weten commerciële en economische relaties in algemene zin, duurzame versterking van de onderhandelingspositie en waarborging van de nationale veiligheid in de betekenis van soevereiniteit. De presidentiële en de ontwikkelingsgerichte diplomatie waren in 2014 gericht op onder andere de land- en tuinbouw, het onderwijs, de gezondheidszorg, de rurale ontwikkeling, armoedebestrijding, veiligheid, bescherming van het milieu en mitigatie van de effecten van klimaatsverandering. Tevens werd ondersteuning verleend aan relevante ministeries en institutionele versterking van de interne organisatie.

HOOFDBELEIDSGEBIED Veiligheid en Internationaal Beleid

BELEIDSGEBIED Ontwikkelingsdiplomatie

De Presidentiële diplomatie heeft als oogmerk een doorbraak teweeg te brengen en daarmede mogelijkheden te openen, opdat een bijdrage wordt geleverd aan de transformatie van de Surinaamse samenleving naar een duurzame sociaal-maatschappelijk rechtvaardige maatschappij.
In 2014 werd ten laste van het programma **Ontwikkelingsdiplomatie** de samenwerking met de grens- en buurlanden overeenkomstig het principe van goed nabuurschap en onder meer uit veiligheidsoverwegingen, waaronder de grensoverschrijdende criminaliteit, verdiept en uitgebreid.
De **bilaterale betrekkingen** tussen Suriname en de landen van Zuid-, Midden-, en Noord-Amerika alsmede het Caribisch Gebied en Cuba, waren in het haast voltooid planjaar 2014 erop gericht, met inachtneming van de nationale ontwikkelingsdoelstellingen, het integratieproces van Suriname in deze regio's verder voort te zetten, te faciliteren en te verdiepen. Politieke en economisch-strategische belangen, wederzijds voordeel en respect, en soevereiniteit zijn hierbij in acht genomen.
In de relatie met **Brazilië** werd verdere uitvoering gegeven aan de samenwerkingsprojecten op het gebied van landbouw, geologie, infrastructuur, technische ondersteuning, gezondheidszorg, trainingen en cursussen. Ook waren er vervolg bilaterale (technische) vervolgbijeenkomsten ter evaluatie en identificatie van nieuwe samenwerkingsprojecten.
In de relatie met **Cuba** werd de samenwerking gecontinueerd op met name de gebieden onderwijs, gezondheidszorg, jeugd en sport, cultuur, landbouw en veeteelt alsmede handel en industrie. Een

belangrijke ontwikkeling op cultuurgebied was de participatie van Suriname in het 34e Caribisch Festival, welk aan Suriname gewijd was.

Met **Guyana** werden in het haast afgelopen planjaar 2014 consultaties en besprekingen gevoerd inzake de westgrens van Suriname. Ook vond er ministeriëel overleg plaats omtrent lopende beleidsaangelegenheden.

De relatie met **Frans Guyana** stond in dit haast afgelopen planjaar in het teken van de verdere uitvoering van de afspraken in het kader van de 9e River Council. Ook vonden er briefwisselingen en vergaderingen plaats in het kader van het PO Amazonia verdrag in verband met de bouw van de nieuwe grote capaciteits veerboot voor de internationale verbinding Albina – St. Laurent du Maroni. In het kader van dit verdrag was er ook een missie van de Frans-Guyanese Prefect naar Paramaribo. Ook vond er in het eerste kwartaal van 2014 een ontmoeting plaats tussen Surinaamse en Franse autoriteiten teneinde de illegale visserij te bestrijden.

De samenwerking met **Venezuela** in dit haast voltooid planjaar vond plaats tegen de achtergrond van de afspraken die de presidenten van beide landen hebben gemaakt op de gebieden van rijst, ureum, woningbouw en olieleveranties via PetroCaribe. In dat kader werd zowel een binationale als een technische commissie Suriname – Venezuela geïnstalleerd ten behoeve van de indiening van projecten voor financiering uit het PetroCaribe fonds. Ook werden er besprekingen gevoerd omtrent voorstellen en aanpassingen voor een nieuw Visserij Akkoord tussen Suriname en Venezuela.

Er vond bilateraal overleg plaats tussen Suriname en Barbados met betrekking tot een concept overeenkomst ter voorkoming van dubbele belasting.

De samenwerking met de **Verenigde Staten van Amerika (VSA)** op de gebieden handel, toerisme, gezondheidszorg,onderwijs,misdaad- en drugsbestrijding en defensie, werd gecontinueerd. Met name werd de defensiesamenwerking uitgebouwd en middels het Caribbean Basin Security Initiative (CBSI) programma ontwikkeld, gericht op onder meer maritieme en luchtvaartcontrole, jongereneducatie, gezondheidszorg, milieubescherming en criminaliteitsbestrijding. Voorts werd de *OpenSkies* luchtvaart overeenkomst tussen VSA en Suriname geïmplementeerd.Tenslotte werden de dialoog en samenwerking met betrekking tot rapportage zijdens de VSA omtrent kinderarbeid en mensenhandel in Suriname en dialoog ten aanzien van toetreding tot het *Caribbean Basin Initiative* voortgezet.

In de bilaterale relatie met **Canada** werd verdere invulling gegeven aan de afspraken aangaande mijnbouwactiviteiten en andere samenwerkingsverbanden.

In de samenwerking met **Mexico** is een aanvang gemaakt met het bekijken van de mogelijkheden voor agrarische samenwerking en is er ook samenwerking op diverse gebieden tot stand gekomen middels het benutten van aangeboden cursussen (diplomatie en veiligheid). Voorts is gedurende 2014 tussen de wederzijdse ministers afgesproken dat samenwerking op het gebied van behoud c.q. herbeplanting van mangrove in belang van de kuststrook zal worden geïnitieerd. Ook werd er een overeenkomst voor visumafschaffing tussen Suriname en Mexico ondertekend voor houders van diplomatieke, dienst- en officiële paspoorten.

Met **Argentinië** werd in de tweede helft van het dienstjaar 2013 de samenwerking officiëel geïnitieerd. In dit haast afgelopen planjaar 2014 kreeg de samenwerking gestalte op de gebieden van de landbouw, toerisme en gezondheidszorg, alsmede versterking van de diplomatie middels de aanbieding van een cursus diplomatie welke thans door Suriname wordt benut.

In het kader van de wederopbouw van **Haïti** is de nodige ondersteuning aan dat land verleend op internationale fora. Voorts werden op basis van reciprociteit Consulaten Generaal in wederzijdse landen

opgezet en geoperationaliseerd. Er werd zowel een Presidentiële Missie uit Haïti in Suriname ontvangen alsook een Presidentiële missie naar Haiti ondernomen.

In het verband van de **Associatie van Caribische Staten** en wel in het kader van regionale integratie in de samenwerking met de "Wider Caribbean", heeft Suriname geparticipeerd in de ACS Summit en de CARICOM–Mexico Summit die in april 2014 plaatsvonden. De rode draad door deze vergaderingen was versterkte samenwerking met Mexico in het omgaan met klimaatsverandering, welke ook voor Suriname van belang is.

Met **Uruguay** werd een paraplu-overeenkomst voor Technische, Wetenschappelijke en Culturele samenwerking ondertekend, waaruit een gemengde samenwerkingscommissie is voortgevloeid.

De bilaterale samenwerking met **Colombia** werd uitgevoerd op het gebied van de landbouw. Ook werd de samenwerking ten aanzien van de Cursus in de Spaanse Taal verder voort gezet middels een Cursus in de Spaanse taal.

In de relatie met **Frankrijk** werden in het haast voorbije planjaar 2014 voorbereidingen getroffen voor overleg tussen de Surinaamse Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister van de Franse Overzeese gebieden, als voorbereiding op de Bilateral Joint Commission. Ook vonden er River Council Meetings plaats alsook bestudering en voorbereiding tot ondertekening van de ***Convention on mutual legal assistance in criminal matters*** plaats.

Met **Nederland** werd een zakelijke relatie voortgezet, waarbij de nadruk werd gelegd op de bijdrage die Surinamers in de diaspora in dat land kunnen leveren voor de nationale ontwikkeling enerzijds, en op het bevorderen van de handels-en investeringsstromen tussen beide landen anderzijds.

De mogelijkheden die zich aandienden binnen het raamwerk van de stedenband met **België,** werden aangewend voor de sectorale ontwikkeling in Suriname.

De bilaterale samenwerking tussen Suriname en landen op het **Afrikaans continent** is vooralsnog niet intensief geweest in dit haast voltooid planjaar. Binnen de samenwerking met **Zuid-Afrika** hebben wederzijdse initiatieven geresulteerd in de samenstelling van een referentiekader voor het intensiveren en uitdiepen van de relatie. Er werden concept overeenkomsten voorbereid, zoals een visum afschaffings overeenkomst voor houders van diplomatieke, service en/of dienstpaspoorten, een overeenkomst voor kunst en cultuur, alsook voor samenwerking op het gebied van mijnbouw en universitair onderwijs. Ook met Equatoriaal Guinea zijn er concrete afspraken gemaakt voor economische, technische, wetenschappelijke en culturele samenwerking.

Bilaterale samenwerking met de landen op het **Aziatisch Continent** was gestoeld op continuering van reeds gemaakte afspraken op basis van economische en technische samenwerking. In het bijzonder ging het hierbij om de landen India, China, Indonesië, Zuid-Korea en Japan. De bilaterale samenwerking met **India** voltrok zich voornamelijk binnen het kader van de gemengde commissie samenwerking. Buiten het kader van de gemengde commissie werd de samenwerking gestadig voortgezet op technisch niveau. Teneinde de handel en investeringsmogelijkheden te intensiveren en promoten, stelde Suriname een Honorair Consul aan in Bangalore, India. Met **China** is in 2014 een aanzet gegeven tot voorbereiding van een overeenkomst inzake vermijding van dubbele belastingheffing Suriname – China. Voorts is de verlengingsprocedure van twee leningen ingezet. Deze leningen zullen worden benut binnen het raamwerk van de economische en technische samenwerking tussen Suriname en China. Suriname ontving in 2014 360 handploegmachines ten behoeve van de ontwikkeling van de agrarische sector in het binnenland. Eveneens werd een schenking van 1000 desktop en 1000 laptop computers ontvangen ten behoeve van Informatie en Communicatie Technologie (ICT) in het onderwijs. Met Indonesië, Zuid-Korea

en India werden gemaakte afspraken in het kader van de reeds bestaande samenwerkingsmechanismen op bilateraal niveau, de zogeheten Gemengde Commissie Bijeenkomsten, in het planjaar 2013 gecontinueerd en uitgevoerd.
Ook werd verder inhoud gegeven aan de bevordering van de banden met **Indonesië** middels het aangaan van diverse overeenkomsten, waaronder vermijding van dubbele belastingheffing en visumafschaffing. Het beleid was er in 2013 op gericht om voor onder andere Japan, Thailand, Maleisië en Singapore, waar Suriname nog niet op het hoogste niveau wordt vertegenwoordigd, voorstellen te doen voor mede-accreditering danwel het benoemen van Honorair Consuls teneinde het samenwerkingspotentieel in die landen te kunnen benutten.
Bovenvermelde ontwikkelingsinspanningen in het kader van de bilaterale betrekkingen met andere landen hebben geresulteerd in een besteding van SRD 698.047,35,-.

Op het gebied van **Multilaterale betrekkingen**, waarvoor een bedrag van SRD 567.160,85,- is geïnvesteerd,werd in het eerste halfjaar van 2014 het accent gelegd op de naleving van de algemeen aanvaarde principes zoals vastgelegd in de handvesten van de Verenigde Naties (VN) en de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS). In dat kader participeerde Suriname in het eerste kwartaal van 2014 in de derde vergadering van partijstaten bij de *American Convention on Human Rights* in Uruguay. Verder organiseerde Suriname eveneens in het eerste kwartaal van 2014 de *Conference on International Experiences on National Dialogue*. De conferentie had als doel te leren over de verschillende ervaringen met betrekking tot Nationale Dialoog, in het bijzonder in de Amerika's en Afrika, en voorts begrip te krijgen van de gevolgen van implementatie van een Nationale Dialoog in Suriname, welke kan leiden tot een proces van verzoening in het land. De politieke dialoog in het kader van de Non-Aligned Movement (NAM) werd gecontinueerd, terwijl de samenwerking in het raamwerk van de Organisation of Islamic Cooperation (OIC) werd geïntensiveerd. In NAM-verband werd een actieve bijdrage geleverd met betrekking tot vraagstukken van internationale aard, waaronder de hervorming van de Verenigde Naties en haar instituten, ontwapening en internationale veiligheid alsmede non-proliferatie van massavernietigingswapens. De inspanningen van Suriname op deze fora voor het bereiken van gezamenlijke strategieën inzake klimaatsverandering en duurzaam bosbeleid, werd en met het oog op de gemaakte afspraken tijdens de Rio+20 Summit in2012, voortgezet.
Binnen de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) heeft Suriname actief geparticipeerd in de discussies betreffende het beleid van voornoemde organisatie, in het bijzonder de discussies met betrekking tot traditionele en actuele vraagstukken, zoals internationale ontwikkeling, vrede en veiligheid, democratie, goed bestuur, burgerveiligheid, drugsbestrijding,alsmede voedselzekerheid en –veiligheid.

BELEIDSGEBIED Regionale Samenwerking

Met betrekking tot de **Regionale Integratie** heeft Suriname in het jaar 2013 bijgedragen aan de totstandkoming van de belangrijkste richtinggevende documenten van de Association of Caribbean States (ACS), te weten de *Declaration and Plan of Action of Petion-Ville.* Voorts heeft Suriname in 2014 geparticipeerd in de 6th ACS Summit die in april 2014 in Mexico plaatsvond.
De mogelijkheden voor verdere uitdieping van het bestaande samenwerkingsverband tussen respectievelijk de Zuid-Amerikaanse en Pacifische regio (ASPA) en de Zuid-Amerikaanse en Afrikaanse regio (ASA) werden in kaart gebracht.

Suriname heeft voorts actief geparticipeerd in de reguliere en buitengewone ministeriële en *Delegates* vergaderingen en Summits, met het oog op de invulling van het voorzitterschap van UNASUR in de periode juli 2013 – juni 2014.

In de posities van respectievelijk Voorzitter van de CARICOM voor de periode 1 januari tot 1 juli 2012 en "Outgoing Chair" in de periode 1 juli 2012 – 1 januari 2013 (in het Bureau van de CARICOM) tot en met heden, heeft de regering een aantal concrete successen geboekt en een weg gebaand om zijn integratie binnen de regio te effectueren.

De 6e CALC (CELAC – Gemeenschap van Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied) Summit werd in het tweede kwartaal van 2013 gehouden op het niveau van Staatshoofden. De deelname van Suriname in dit samenwerkingsverband was gericht op het vervullen van een brugfunctie tussen beide subregio's. De genoemde activiteiten ter implementatie van de regionale integratie hebben per ultimo juni 2014 geresulteerd in een besteding van SRD 1.208.972,28,-.

BELEIDSGEBIED Internationale Samenwerking

Met de beleidsmaatregel **internationale onderhandelingen** streeft het Ministerie ernaar om optimale voordelen en resultaten te behalen uit samenwerkingrelaties alsook het marktaandeel van Surinaamse producten in het internationaal handelsgebeuren te vergroten, ter ondersteuning van de nationale ontwikkeling. De activiteiten als onderdeel van deze beleidsmaatregel hebben voornamelijk te maken met participatie in reguliere meetings die met internationale samenwerking en het bevorderen van de handel raakvlak hebben alsmede training en opleiding van personeel.

BELEIDSGEBIED Immigratiebeleid

De activiteiten met betrekking tot **Migratie en personenverkeer** over het dienstjaar 2013 waren gericht op zowel de beheersing van de migratiestromen als gevolg van de groei in het internationaal reisverkeer als op de ordening van het personenverkeer. In het planjaar 2013 werden als onderdeel van deze beleidsmaatregel de landen Duitsland, België en Groot- Brittannië en Ierland toegevoegd aan de lijst van landen die in aanmerking komen voor een toeristenkaart. Voorts werden de nodige voorbereidingen getroffen in het kader van de invoering van de elektronische visa (e-visa).

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

BELEIDSGEBIED Economische Planning, Ontwikkeling en Investeringen

Ten aanzien van **Beleidsonderzoek, planning en capaciteitsversterking**, werd in het planjaar 2014 een bedrag van SRD 2.595,00,- geïnvesteerd. Als onderdeel van deze beleidsmaatregel werd in het dienstjaar de cursus Spaans door de Universiteit van Colombia verzorgd ten behoeve van personeel van het Ministerie. In de eerste helft van het planjaar 2014 werd de jaarlijkse "Course for South American Diplomats" in Brazilië verzorgd. Ook werd gewerkt aan het United Nations Development Assistance Framework (UNDAF).

De beleidsmaatregel **Residentiële kosten van lokale en buitenlandse vertegenwoordigingen** werd in het haast afgelopen planjaar uitgevoerd. Met deze beleidsmaatregel streeft het Ministerie ernaar om

ambassades en consulaten in landen en steden op te zetten, die van strategisch belang zijn voor de ondersteuning van de nationale ontwikkeling.

1.2.3 MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken heeft in het dienstjaar 2013 ca. 70% van de beleidsmaatregelen binnen de directoraten Algemene Zaken, Binnenlandse Zaken en De Nationale Assemblee gerealiseerd. Voor veertien (14) beleidsmaatregelen bedroeg de realisatie in de eerste helft van 2014 ca. SRD 73.468.000,-, ruim 13% van de begroting. Een aanzienlijk deel van deze investeringen is gepleegd in de volgende maatregelen: Welvaartsbevordering, Onderstanden, Institutionele versterking Kabinet President, Subsidie Stichting Planbureau Suriname en Vergroting Bereikbaarheid Staatsmedia.
Vanaf het begrotingsjaar 2014 is het beleidsgebied Milieu onder de verantwoordelijkheid gebracht van het staatsorgaan Kabinet van de President. De beleidsgebieden waaronder de veertien gerealiseerde maatregelen geplaatst kunnen worden, zijn: Hervorming Publieke Sector, Openbaar Bestuur, Communicatie en Informatie, Cultuur, Sociale Zekerheidsstelsel, Gender en Kustwacht.
Naar volgorde van beleidsgebied worden de maatregelen van de directoraten Algemene Zaken, Binnenlandse Zaken en DNA beschreven.

BELEIDSGEBIED Hervorming Publieke Sector

Ter hervorming van de Overheidssector wordt met de maatregel **Institutionele Versterking Kabinet Vice President** gestreefd naar verbetering van het investeringsklimaat in Suriname via de opgezette technische kamer, Competitive Unit Forum en het innovatief centrum, FAB Lab. Het nationale productieniveau wordt door de eerder genoemde technische kamer gemonitoord. In het eerste halfjaar van 2014 werd SRD 121.800,- van het jaarbudget ad. SRD 4.500.000,- gerealiseerd. De uitgaven in 2013 bedroegen SRD 1.236.000,-.
Het Directoraat Algemene Zaken van dit Ministerie faciliteert negen Staatsorganen, waaronder het Kabinet van de President. Twee organen die onder de verantwoordelijkheid van dit Kabinet vallen zijn: de Bureau's Nationale Veiligheid en Volkscontacten. Via de maatregel **Institutionele Versterking Kabinet President** worden relevante activiteiten door voornoemde Bureau's uitgevoerd. De uitgaven in 2013 bedroegen SRD 8.668.549,- en de raming voor 2014 is gesteld op SRD 55.000.000,-. Van dit bedrag is SRD 6.987.819,- in het eerste halfjaar besteed.

BELEIDSGEBIED Openbaar Bestuur

Onder de verantwoordelijkheid van het **Kabinet van de Vice President** wordt de maatregel **Subsidie Stichting Planbureau Suriname** uitgevoerd. De realisaties behelzen onder meer de getroffen en te treffen voorzieningen om het Regeringsgebouw en de omgeving representatief te maken, waarbij deze tevens moeten voldoen aan gestelde veiligheidsnormen voor een regeringscentrum. De bestedingen bedroegen in 2013 ca. SRD 8.231.766,-. Het budget voor 2014 is gesteld op SRD 9.304.000,-, waarvan in de eerste helft SRD 3.773.044,- is uitgegeven. De uitgaven in 2013 bedroegen SRD 8.232.000,-.

Binnen de maatregel **Pre- en Post Electorale Activiteiten** betroffen de uitgaven ad. SRD 1.233.000,- in 2013 onder meer: de infrastructurele verbetering en facilitaire voorziening van het gebouw voor de centrale opslag van verkiezingsdocumenten, renovatie en inrichting van de vergaderzaal van het Algemeen Secretariaat Verkiezingen en de aanschaf van twee voertuigen voor de uitvoer van post-electorale activiteiten. Voor 2014 zijn de uitgaven geraamd op SRD 20.000.000,-, waarvan SRD 135.000,- is besteed in de eerste helft van het jaar. Met die uitgaven is de loods van het Centraal Bureau voor Burgerzaken gerenoveerd en heringericht ten behoeve van logistieke verkiezingengerelateerde voorzieningen. In 2013 bedroegen de uitgaven SRD 1.160.000,-.

Vanwege haar toezichthoudende taak is het **Onafhankelijk Kiesbureau (OKB)** verantwoordelijk voor een rechtvaardig en accuraat verloop van het gehele verkiezingsproces middels bescherming van het stemrecht ten einde de rechtsstaat en de beleving van de democratie voor elke Surinamer te waarborgen. Voor deze maatregel is in 2014 SRD 680.000,- gereserveerd, waarvan SRD 29.000,- in de eerste helft is besteed. De uitgaven in 2013 bedroegen SRD 655.000,-.

Het automatiseringssysteem van de algemene vrije en geheime verkiezingen van 25 mei 2010 wordt door het **Centraal Hoofdstembureau (CHS)** verder ontwikkeld. Tijdens te organiseren workshops verduidelijkt het CHS de werking en het gebruik van dit systeem aan verschillende verkiezingsactoren. De werkafspraken tussen het OKB en de verkiezingsactoren worden ook door het CHS gemaakt. Voor de maatregel CHS werd in 2014 SRD 150.000,- geraamd en in het eerste halfjaar is SRD 21.000,- uitgegeven. In 2013 bedroegen de uitgaven SRD 157.000,-.

De maatregel **Institutionele Versterking DNA** met een looptijd van vier jaar is in 2012 van start gegaan en loopt in 2015 af. De Nationale Assemblee zal op drie gebieden worden versterkt, te weten: personeel, beveiliging en ICT. Naast de overheidsbegroting zijn de middelen afkomstig van de UNDP en andere donoren. Voor 2014 is SRD 2.174.000,- geraamd en is in de eerste helft van het jaar SRD 333.000,- uitgegeven. De uitgaven in 2013 bedroegen SRD 702.000,-.

Met overheidsfinanciering zal binnen drie jaren gefaseerd uitvoering worden gegeven aan de maatregel **Nieuwbouw en Herinrichting DNA** op basis van een in april 2010 opgestelde begroting. De bestedingen voor 2014 zijn geraamd op SRD 30.000.000,-. In het eerste halfjaar is SRD 141.000,- gerealiseerd.

BELEIDSGEBIED Communicatie en Informatie

Vergroting Bereikbaarheid Staatsmedia behoort tot één van de acht beleidsmaatregelen onder de verantwoording van het Staatsorgaan, **Kabinet van de Vice President**. De uitbreidings- en vervangingsinvesteringen in zowel moderne apparatuur, technologieën als infrastructuur ten behoeve van een landelijk bereik van de staatsmediabedrijven SRS en STVS bedroegen in de eerste helft van 2014 ca. SRD 1.985.913,-. Naast de materiële investering wordt ook via opleiding en training geïnvesteerd in het personeel. Voor 2014 was SRD 2.000.000,- begroot.

BELEIDSGEBIED Wetenschap en technologie

In het kader van het technologisch beleid is de beleidsmaatregel **Innovatie centrum** ingesteld, die op initiatief van het Kabinet van de Vice President is uitgewerkt in het in juni 2013 voor het publiek geopende Fab Lab Paramaribo. De uivoering van deze maatregel valt derhalve onder de verantwoordelijkheid van voornoemd staatsorgaan. In het Innovatie centrum worden uitvindingen en vernieuwingen met behulp van

computergestuurde gereedschappen gefaciliteerd en binnen het bereik van individuen gebracht. Enkele computergestuurde gereedschappen zijn: de driedimensionale printer, de lasersnijder en de digitale freesmachine. Uit het laboratorium, dat functioneert als werkplaats voor digitale fabricage, kunnen nieuwe producten en diensten voortkomen, waarmee inkomsten gegenereerd kunnen worden. De realisaties in de eerste helft van 2014 bedroegen SRD 29.055,- en betroffen de gedeeltelijke aanschaf van apparatuur en bijbehorende programma's. In 2013 werd SRD 205.000,- besteed.

BELEIDSGEBIED Cultuur

De bestedingen aan de maatregel **'s Landsarchiefdienst of Nationaal Archief Suriname (NAS)** bedroegen in 2013 SRD 736.517,- en behelsden o.m: onderhoud van het gebouw en installaties van het NAS, het verrichten van onderzoek, conservering van archiefbronnen en professionalisering van het archiefkader. Met het budget ad. SRD 1.875.000,- voor 2014 is SRD 70.000,- in het eerste halfjaar gerealiseerd, onder meer voor het overbrengen van archiefmateriaal van diverse ministeries. De uitgaven in 2013 bedroegen SRD 796.000,-.

BELEIDSGEBIED Sociaal Zekerheidsstelsel

Ten laste van de maatregel **Welvaartsbevordering**, die in 2014 geraamd is op SRD 299.000.000,- worden de kosten voor transport, elektra, water en babyvoeding van behoeftige Surinamers middels object en/of subject subsidieverlening gedekt. Op 1 juli 2013 werd de Basiszorgverzekering ingevoerd als voorloper op het Nationaal Zorg Systeem (NZS), welk systeem door aangetrokken deskundigen is voorbereid en uitgewerkt in drie sociale wetten, te weten: de Wet Algemeen Pensioen 2014, de Wet Minimum uurloon en de Wet Nationale Basiszorgverzekering. De ontwerpwetten zijn begin juli 2014 voor behandeling ingediend bij De Nationale Assemble en op woensdag 27 augustus 2014 zijn de wetten aangenomen. De drie sociale wetten zijn op 9 september 2014 afgekondigd en zijn bedoeld om meer sociale rechtvaardigheid en welzijn te scheppen voor inwoners van Suriname. De bestedingen van de maatregel Welvaartsbevordering bedroegen in 2013 ca. SRD 230.739.000,- en in de eerste helft van 2014 ca. SRD 51.145.772,-.

Zij die de Staat hebben gediend, maar die vanwege wettelijke regelingen geen pensioen ontvangen, komen op basis van het Onderstandbesluit van 1957 in aanmerking voor een onderstand ten laste van de maatregel **Bijdrage aan Huishoudens (Onderstanden)**. Vanaf 2008 liggen de bedragen tussen SRD 228,- en SRD 300,-. Tot de onderstandgenietenden behoren gewezen ministers en/of presidenten, weduwen c.q. weduwnaars en wezen. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken heeft in 2013 aan de Regering voorgesteld om het onderstandbedrag aan te passen naar SRD 400,-. In het streven om senioren die de Staat hebben gediend een goede oude dag te doen bezorgen, ligt er ook een raadsvoorstel om de pensioenen en onderstanden van de ministers van de periode 1980 tot en met 1987 aan te passen. Uit het budget voor 2014 ad. SRD 32.500.000,- is in de eerste helft SRD 7.978.000,- besteed. In 2013 bedroegen de uitgaven SRD 28.000.000,-.

BELEIDSGEBIED Gender

Binnen de maatregel **Gender Aangelegenheden** zal met gedeeltelijke financiering van de Verenigde Naties, met name UN Women, het rapport National Review Beijing +20 worden samengesteld. Voor de productie van het rapport moet een consultant worden aangetrokken. De totale uitgaven aan activiteiten binnen deze maatregel zijn voor 2014 geraamd op SRD 995.000,-. In 2013 werd SRD 897.000,- besteed.

BELEIDSGEBIED Kustwacht

Via de maatregel **Opzet Kustwacht Suriname (KWS)** zijn patrouillevaartuigen aangekocht tezamen met benodigd apparatuur, transportmiddelen en inventaris. De KWS werd in 2013 operationeel, waarbij constructiewerkzaamheden in de districten Paramaribo, Coronie en Nickerie zijn aangevangen ten behoeve van gewenste aanmeerfaciliteiten en een opleidingscentrum. Voor 2014 is SRD 49.500.000,- gereserveerd, waarvan ca. SRD 717.000,- in de eerste helft is uitgegeven. De bestedingen bedroegen in 2013 ca. SRD 50.000.000,-.

1.2.4 MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VOLKSONTWIKKELING

De inspanningen van het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling zijn in 2014 gericht op de ontwikkeling van het hoofdbeleidsgebied **Onderwijs, Wetenschap en Cultuur.** Deze inspanningen hebben voor de eerste helft van het planjaar 2014 geresulteerd in een besteding van ca. SRD 117.141.000,-.

In het kader van **Onderwijs** is de bereikbaarheid verbeterd middels onder andere renovatie en bouw van onderwijsfaciliteiten, continuering van subsidie aan diverse instellingen die onderwijs en educatie verzorgen en bijdragen aan instellingen en huishoudens. De kwaliteit van het onderwijs is verbeterd middels bijscholing van leerkrachten, ontwikkeling van curricula en vroege kinderstimulering. Tot en met juni is gerealiseerd SRD 113.975.000,-.

Binnen **Cultuur** is het bewustwordingsproces voor wat betreft kunst en cultuur, verder gestimuleerd middels onder andere bijdragen aan instituten en organisaties die muziek en ander kunst- en cultuuronderwijs verzorgen. De reguliere specifieke culturele activiteiten zijn georganiseerd, onder andere viering van nationale feestdagen, het opzetten van exposities, culturele manifestaties en teken- en andere creatieve cursussen. Inspanningen zijn gepleegd ter verduurzaming van het succes van Carifesta IX dat door Suriname is georganiseerd van 16 tot en met 25 augustus 2013 onder het thema Culture for Development. De renovaties van Thalia, CCS en ander cultuurcentra hebben door tussenkomst van het Directoraat Cultuur de toegankelijkheid van artistieke producties en kunstaanbod bevorderd. In dit planjaar is de samenwerking tussen het Directoraat en de Faculteit der Humanoria van de Anton de Kom Universiteit van Suriname tot stand gekomen. Deze samenwerking is gericht op het opleiden van kader, het verrichten van studies en het uitgeven van publicatie. Doel is op termijn het Directoraat in staat te stellen systematisch en structureel inhoud te geven aan haar taakstelling. Voor Cultuur bedroegen de realisaties SRD 3.166.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

BELEIDSGEBIED Onderwijs

Met betrekking tot de maatregel **Nieuwbouw, rehabilitatie en renovatie van scholen en woningen** is in 2013 SRD 9.645.000,- aan investeringen gepleegd. De bouw- en renovatiewerkzaamheden van schoolgebouwen en woonunits ten behoeve van het VOS, VOJ en basisonderwijs zijn in 2013 en 2014 op diverse lokaties in zowel het kustgebied als het binnenland voortgezet. In het schooljaar 2013/14 zijn er 244 leslokalen en 38 woonunits gebouwd.

Ook in dit planjaar is **subsidie verstrekt aan instellingen**, die onderwijs en educatie verzorgen. Bijzondere aandacht wordt besteed aan instellingen die zich richten op kinderen met leerproblemen en een beperking. Het gaat om Bijzonder Lager Onderwijs, Bijzonder Nijverheidsonderwijs, Christelijk Pedagogisch Instituut, Stichting Dierentuin Medische Zending en Parima, Stichting Kennedyschool en Mythylschool. De financiële bijdrage betreft voornamelijk het dekken van personeelskosten via de maandelijkse kredietopening. Aan voornoemde instellingen is van januari tot en met juni 2014 totaal aan subsidie verstrekt SRD 67.130.000,-. In 2013 bedroeg de totale uitgekeerde subsidie SRD 76.582.000,-

Ook zijn **Bijdragen aan huishoudens** gerealiseerd, waarbij het gaat om bijdragen in de kosten van levensonderhoud voor studenten, die in aanmerking komen voor een studiebeurs. In 2013 bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD 1.076.000,-. Per juli 2014 staat een realisatiebedrag van SRD 69.000,- genoteerd.

In 2013 is SRD 1.500.000,- aan subsidie verbonden ten behoeve van de **Stichting Conservatorium Suriname**. Dit bedrag is voor een groot deel bestemd voor de huur van een ruimte die op dit moment het meest geschikt is voor het verzorgen van muziekonderwijs op dit niveau en voor het aantrekken van buitenlandse docenten.

Met betrekking tot de maatregel **Nationaal Orgaan voor Accreditatie (NOVA)** is in 2012 is het gebouw NOVA in gebruik genomen en is het proces van aantrekken van personeel van start gegaan. Ook vond de lancering van de website www.novasur.org plaats. Gewerkt wordt aan de opzet van kwaliteitszorgsystemen voor Hoger Onderwijsinstellingen en de opstelling van instrumenten en richtlijnen voor interne kwaliteitscontrole en zelfevaluatie. Met betrekking tot de mastersopleiding Petroleum Geologie aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname het adviesrapport opgesteld in 2012 en is de datum van accreditatie juli 2013. Ter ontwikkeling van accreditatiekaders voor het Hoger Beroepsonderwijs en Wetenschappelijk Onderwijs zijn interne en externe deskundigen geraadpleegd, workshops georganiseerd en formats ontwikkeld. Deze zijn intussen opgesteld en voor bekrachtiging aangeboden aan het Ministerie. De kaders zijn noodzakelijk voor het opstellen en beoordelen van zelfevaluatierapporten van de opleidingen. Voor 2013 is een bedrag van SRD 175.000,- verbonden. In 2014 zijn de volgende opleidingen geaccrediteerd: Master in Internationaal en Vergelijkend Recht en Master of Public Administration in Governance van het F.H.R. Lim A Po Institute for Social Studies; HBO-Informatie en Communicatie Technologie (bachelor) en HBO-Bedrijfskunde (bachelor) van de Hogeschool Janssen en Partners.

Het project **Ondersteuning voor verbetering van Basisonderwijs (BEIP) fase II** heeft als doel middels verbetering van de kwaliteit en interne efficiëntie de leeropbrengsten van het basisonderwijs te verhogen. Voor de uitvoering van deze maatregel is een leningovereenkomst tussen de Overheid en de Inter-American Developmen Bank van USD 13,7 miljoen gesloten en is de eigen inbreng gedurende vier jaren

USD 750.000,-. Beip II bestaat uit de volgende componenten: herzien en herschrijven van het curriculum leerjaren 4 tot en met 8 (1 tot en met 3 reeds herzien in Beip I); ICT in het onderwijs; bouw, renovatie en rehabilitatie faciliteiten Bijzonder Onderwijs en managementversterking van het Minov. In 2013 is een bedrag van SRD 31.000,- verbonden. In 2013 zijn in verband met de invoering van de nieuwe leermethoden 3e leerjaar de volgende groepen getraind: leerkrachten van het 3de leerjaar basisonderwijs, belangrijke stakeholders zoals schoolleiders, de Inspectie, de afdeling Begeleiding alsook het pedologisch instituut en de consulenten van het RKBO en het EBGS en de docenten van het IOL en de pedagogische instituten. De nieuwe leermethoden zijn: taal, rekenen/wiskunde, oriëntatie op jezelf en de wereld, kunst en cultuureducatie en bewegingsonderwijs. Daarna zijn de leerkrachten individueel gecoacht ter ondersteuning bij het werken met de vernieuwde methoden. Ook vond de ondertekening plaats van contracten voor renovatie en uitbreiding van scholen en woningen in het binnenland ten behoeve van het Bijzonder Onderwijs. In juli is door de minister het startsein gegeven voor de opstelling van het Nationaal Strategisch Beleidsplan voor ICT in het onderwijs. Diverse consultatie-, verdiepings- en validatieworkshops zijn hierna georganiseerd en is een onderzoek naar de huidige ICT situatie op de lagere school uitgevoerd. Het plan is in februari 2014 gepresenteerd.

Door de **ECD-unit Suriname** zijn activiteiten uitgevoerd, gericht op het ruimer bekendheid geven omtrent het belang van ECD en een kindvriendelijke leeromgeving. Via de **ECD-website** wordt de toegang tot informatie over het ECD-gebeuren in Suriname vergroot. Voorts vindt de uitgave van het **ECD-magazine** regelmatig plaats. Voor 2013 bedroeg de realisatie SRD 87.000,-.

De maatregel **Schoolvoeding** is in oktober 2008 gestart met een pilot op de Glo-scholen in de districten Paramaribo, Commewijne, Para en Nickerie. In 2013 en 2014 is dit project voortgezet, waarbij behoeftige kinderen uit alle tien districten, na selectie in aanmerking kwamen voor voeding. Voor 2013 staat een realisatie van SRD 7.633.000,- genoteerd.

Met betrekking tot **Basic life skills (BLS)** zijn de activiteiten in 2013 en 2014 voortgezet en betreffen de ontwikkeling en implementatie van BLS-handleidingen. Doel is kinderen binnen het formeel en niet-formeel onderwijs vaardigheden bij te brengen voor het ontwikkelen van een gezonde leefstijl. In 2013 bedroegen de bestedingen SRD 16.000,-.

In het kader van **Ouderparticipatie** vond de instelling van de Unit Ouderparticipatie in Suriname (OSU) plaats. Doel is de betrokkenheid van ouders bij het schoolgebeuren en de opvoeding van hun kinderen te vergroten. In 2013 is verbonden een bedrag van SRD 4.000,-.

Binnen de maatregel **Vernieuwing onderwijsstelsel en verbetering kwaliteit van het onderwijs** zijn in 2013 en 2014 de scholen voorzien van aangepaste leer- en onderwijsmiddelen. Hierbij zijn de aspecten opslagruimte, levering, verpakking en distributie meegenomen. De uitgaven voor 2013 bedroegen SRD 40.162.000,-.

In 2012 is gestart met **Naschoolse opvang/vorming** van leerlingen op diverse scholen. De opvang bestaat uit onder andere recreatiemogelijkheden, huiswerkbegeleiding, extra-activiteiten ter ondersteuning en begeleiding van kinderen na school en een warme maaltijd. In totaal doen 200 scholen mee aan de naschoolse opvang. In 2013 waren de uitgaven SRD 2.976.000,-. In het eerste halfjaar 2014 bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD 16.845.000,-.

In het kader van de uitvoering van **Maatregelen gericht op opwaardering positie onderwijzend personeel** is in 2013 verbonden een bedrag van SRD 110.000,-. Activiteiten zijn ontplooid op het gebied van scholing ter verbetering van de deskundigheid.

In 2013 is aan de **Anton de Kom Universiteit van Suriname** ten behoeve van personeelskosten en een deel van de exploitatiekosten subsidie verstrekt ten bedrage van SRD 60.000.000,-. Voor de eerste helft van 2014 is het gerealiseerd bedrag SRD 30.000.000,-.
In 2013 is aan de **Stichting Polytechnic College** aan subsidie uitgekeerd SRD 2.000.000,-. Per juli 2014 staat een realisatie genoteerd van SRD 1.250.000,-.
Aan de maatregel **Studielening voor hoger onderwijs in Suriname** is in 2013 uitgegeven SRD 11.000.000,-. Doel is het opzetten van een nieuw studiefinancieringssysteem, waarbij studenten van het academisch onderwijs, het hoger beroepsonderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs in Suriname in de gelegenheid worden gesteld middels een lening hun studie te bekostigen. In de opstartfase komen vooralsnog alleen de studenten van de voltijdse dagopleidingen aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname en het IOL in aanmerking.

BELEIDSGEBIED Cultuur

Binnen het beleidsprogramma **Subsidie** worden instituten en organisaties ondersteund die het bewustwordingsproces helpen stimuleren bij burgers wat betreft kunst en cultuur. Deze instituten en organisaties zijn veelal gericht op het verzorgen van muziek en ander kunst- en cultuuronderwijs. Ook wordt een bijdrage geleverd aan het bewaren en conserveren van de Surinaamse historie voor het nageslacht. Per medio 2014 zijn de subsidieaanvragen van Stichting Surinaams Museum en Cultureel Centrum Suriname en Volksmuziekschool in proces en zal de subsidie van Naks gemeenschapscentrum, en Stichting Nationale Volksmuziekschool Suriname (NVMS) in de 2^{e} helft van 2014 worden voldaan. In 2013 is totaal aan subsidie aan deze instellingen uitgekeerd SRD 160.000,-.
Met betrekking tot subsidie aan overige **niet-commerciële instellingen en instanties** is in 2013 gerealiseerd SRD 150.000,- ten behoeve van Isra Daycare, Shri Krishna Mandir, Stg Gebouwd Erfgoed, Clark Accord Foundation, Upkar en Carifesta XI. In het eerste halfjaar 2014 is reeds een bedrag van SRD 302.500,- verbonden ten behoeve van o.a. de volgende organisaties: Stg. Winner 101, Business Forum WIPO, Stg. Joden Savanne, Stg. Ter Bevordering van Kunst en Cultuur, Stg. Suriname Hindi Parishad. Met betrekking tot Business Forum WIPO wordt in samenwerking met Directoraat Cultuur een stakeholdersmeeting gehouden in augustus 2014. Deze meeting is ter voorbereiding van de studie The contribution of copyright and related rightsbased industries to the national economy of Suriname. Van belang is dat de wet “creatieve uitingen” van personen, zoals composities van muziek, zang, dans, literatuur en wetenschap, beschermt.
In 2013 is in totaal aan de uitvoering van de beleidsmaatregel **Reguliere specifieke culturele activiteiten** een bedrag van SRD 917.000,- gerealiseerd. De beschikbare middelen zijn besteed aan de volgende activiteiten en organisaties: het hosten van de Celac Conferentie, Carifesta XI, de Caricom Song Competition, Fiesta del Fuego in Cuba. In de eerste helft van 2014 is reeds SRD 1.666.000,- besteed aan de deelname van Suriname als themaland aan Fiesta del Fuego in Cuba, het hosten van twee UNASUR vergaderingen, de NRCS conferentie, het laten vervaardigen van een bronzen beeld van Dobru en het Suriname Heritage Festival.
De realisaties van de maatregel **Voorbereiding en deelname Carifesta** bedragen voor 2013 SRD 15.000.000,-. Dit bedrag is besteed aan de voorbereiding en uitvoering van Carifesta IX in Suriname in de periode 16 tot en met 25 augustus. Het thema van het festival was Culture for Development: Celebrating our diversity and promoting the central role of culture in economic, social and human development. Voor

de eerste helft van 2014 is reeds SRD 1.500.000,- besteed ten behoeve van de deelname van Suriname aan het Fiesta del Fuego in Cuba.

In 2013 heeft de uitvoering van de beleidsmaatregel **Opzetten van landelijke kunst en nijverheidsprojecten en een permanente exporuimte voor craft- en textielproducties** geresulteerd in in een realisatie van SRD 150.000,-. Dit bedrag is besteed aan de organisatie van de Suriname Handicraft Festival & Competition en Caifesta IX. In 2014 worden de geraamde middelen aangewend voor de organisatie van Suriname Handicraft Festival & Competition 2014.

In 2013 zijn de beschikbare middelen van SRD 50.000,- binnen de maatregel **Exploitatie bijzondere commissies en/of stichtingen** volledig besteed. Per juni 2014 is reeds een bedrag van SRD 89.000 verbonden ten behoeve van de Stichting Monumentenzorg en de Stichting Gebouwd Ergoed Suriname.

In verband met de **Landelijke viering hoogtij-/feestdagen** is in 2013 in totaal SRD 588.000 uitgegeven aan activiteiten rond de herdenking van 150 jaar Afschaffing van de Slavernij op 1 juli en de viering van de 38ste jaardag van de Onafhankelijkheid van Suriname, viering van 140 jaar Hindostaanse immigratie, Diaspora Conferentie en Carifesta IX. In 2014 is in het eerste halfjaar reeds SRD 66.000,- verbonden aan de viering van de Afschaffing van de Slavernij. Het restant bedrag is gereserveerd voor de viering van de 39ste jaardig van de Republiek Suriname.

Binnen de maatregel **Ondersteuning Cultureel Centra Districten** zijn in 2013 in het kader van de Kunst- en Cultuurontwikkeling waaronder het project Train de Trainers Atjoni en Bakana Fatu Openlucht Museum Commewijne een bedrag van SRD 113.000,- verbonden. In 2014 is in het eerste halfjaar reeds verbonden SRD 13.377 ten behoeve van het Heritage Festival in Commewijne en de renovatie van het dak van CCN.

In 2008 is de **Stichting Openlucht Museum Nieuw Amsterdam** opgericht en is het beheer van het openluchtmuseum in Commewijne formeel aan deze stichting overgedragen. Op basis van het rehabilitatie- en exploitatieplan en een hernieuwde museumvisie, is met medefinanciering van donoren in uitvoering het meerjarenbeleidsactieplan. In 2013 is de subsidie ten bedrage van SRD 50.000,- volledig verstrekt.

Via de beleidsmaatregelen Opzet Nationaal Informatiecentrum Surinaamse Cultuur en Inventarisatie en modernisering beheersysteem van en aankoop kunstwerken t.b.v. de Staatscollectie zijn in 2013 respectievelijk SRD 200.000,- en SRD 30.000,- ten behoeve van de organisatie van en deelname aan Carifesta IX in Suriname aangewend.

De uitvoering van de maatregel **Kunst – en Cultuurvoorlichtingsprogramma** heeft in 2013 geresulteerd in een realisatie van SRD 20.000,-.

Binnen de maatregel **Monumentenzorg** is in 2013 SRD 100.000,- aangewend voor de organisatie van en deelname aan Carifesta IX in Suriname.

1.2.5 MINISTERIE VAN SPORT- EN JEUGDZAKEN

De inspanningen van het Ministerie van Sport- en Jeugdzaken zijn in 2014 gericht op de ontwikkeling van het hoofdbeleidsgebied **Welzijn** met als gebieden Sport en Jeugd. Deze inspanningen hebben voor de eerste helft van het planjaar 2014 geresulteerd in een besteding van ca. SRD 750.000,-.

In het kader van **Sport** zijn de investeringen gericht geweest op het stimuleren van de sportbeoefening, inclusief recreatiesport en bewegingsrecreatie. Onder andere zijn sportevenementen ontplooid op buurt-

en georganiseerd niveau, is deelgenomen aan nationale en internationale wedstrijden en zijn accommodaties verbeterd. Ook heeft deskundigheidsbevordering plaatsgevonden middels kadertrainingen. Aan de georganiseerde sport is ondersteuning verleend bij de uitvoering van jaarprogramma's, deelname aan regionale en internationale meetmomenten, trainingen alsook carrièreplanning met het doel de sport verder te professionaliseren. Binnen dit subgebied is reeds geïnvesteerd SRD 435.000,-.

In de ontwikkeling van de **Jeugd** is voorzien middels onder andere training, onderzoek en naschoolse activiteiten, waaronder studie- en huiswerkbegeleiding. Tevens zijn geïnitieerd projecten met als doel terugdringing van jeugdwerkloosheid, waaronder vaktraining voor schoolverlaters en stimulering van het ondernemerschap en zelfwerkzaamheid. Om de participatie van jongeren te bevorderen zijn inspanningen gepleegd voor de instandhouding en uitbouw van het Jeugdparlement. In de eerste helft van 2014 is via voornoemde jeugdprogramma's geïnvesteerd SRD 315.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

BELEIDSGEBIED Sport

De maatregel **Intensievere aanpak Recreatie-, Jeugdsport en Bewegingsrecreatie** heeft in 2013 een realisatie genoteerd van SRD 1.638.000,-. In 2014 is hieraan verdere uitvoering gegeven middels o.a. de organisatie van landelijk **Schoolsportevenementen** in samenwerking met het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling in met name atletiek, slagbal, voetbal, volleybal, jongens en meisjes onder de Glo-scholen. Het Glo-zwemmen voor de 4^{e} klassen vindt het gehele jaar door plaats en worden de examens afgenomen in de districten Wanica, Commewijne en Nickerie. Deze evenementen hebben weer talenten opgeleverd voor de IGS-spelen. **Buurtsport** is het gehele jaar in uitvoering in de verschillende districten, waar competities worden afgewerkt in voetbal, slagbal, atletiek, volleybal en basketbal. Aan het eind van het jaar vindt de landelijke finale plaats in Paramaribo. De **Pupillen Aspiranten Sport (PAS)** wordt als onderdeel van het programma Hoe fit is Suriname uitgevoerd. De voorbereidingen hiervoor zijn in volle gang. De **Vakantiesportactiviteiten** worden landelijk in de grote vakantie georganiseerd, waarbij de jeugd de gelegenheid krijgt deel te nemen aan recreatie-, sport- en vormingsactiviteiten. Het vakantiezwemmen wordt wederom uitgevoerd in samenwerking met particuliere zwembaden en is een onderdeel van het schoolzwemmem dat doorloopt gedurende de vakanties. Doel is zoveel mogelijk kinderen zwemvaardig te maken. Sportieve recreatie wordt ook op hoogtijdagen uitgevoerd, zoals **Lantiman- en internatentoernooi**. De **Volksspelen** hebben een landelijk karakter en zijn in het buurtsportprogramma geïncorporeerd. Ook komen ze aan de orde in de gehele vakantieperiode en in de buurtcentra. In alle vakantiecentra wordt aandacht besteed aan de Fositen Prey. Voorts zijn sportdagen voor mensen met een beperking georganiseerd in samenwerking met Sport Unlimited Suriname en Be Innovative. In het kader van **Inzet van buitenlands kader voor sporters in ontwikkelingsgebieden** zijn jongeren gestimuleerd te sporten, talenten gespot en begeleid. De resultaten van dit programma zijn reeds regionaal zichtbaar en wordt de stap naar het wereldniveau gezet. Genoemd kunnen worden de succesvolle deelname aan de Carifta Games en de wereldjeugdkampioenschappen atletiek bij zowel de U-18 als de U-20. Bijzondere aandacht wordt geschonken aan de volgende takken van sport: volleybal, schaken, atletiek wielrennen, boxen, tafeltennis en judo.

Binnen de maatregel **Bouw, civieltechnische en logistieke activiteiten** zijn verschillende activiteiten in uitvoering op het gebied van de landelijke renovatie jeugd- en sportaccommodaties, buurtcentra en speeltuinen; inzetten van transport, landelijke renovatieprojecten Sportzaken, noodzakelijke renovatie en inrichting van kantoren en dienstwoningen. Onder andere zijn voorbereidende werkzaamheden verricht ten behoeve van het indoor stadion te Van Pettenpolder in Nickerie, het W.B. Axwijck sportcentrum, de Abdoel Rahman sporthal en gebouwen van het Ministerie van Sport en Jeugdzaken. Voorts is er gewerkt aan de uitbreiding van het wagenpark en zijn organisaties ondersteund bij de aankoop van materiaal en aankoop van attributen. Ook is de bouw van een centrale huisvesting voor het ministerie voortgezet. In 2013 bedroegen de realisaties SRD 1.874.000,-.

Binnen de maatregel **Ontwikkeling van het Sport- en Jeugdbeleid middels Onderzoek, Informatievoorziening en Deskundigheidsbevordering** is een aantal activiteiten voortgezet. Op het gebied van opleiding en vorming worden clinics verzorgd aan medewerkers van het Ministerie en sportkader, waarbij het accent wordt gelegd op sporttraining en scouting van talent. Deze groep wordt ingezet in de districten en in achtergestelde wijken van Paramaribo. Het bestaande team van buitenlandse trainers dient ter ondersteuning van de coaches, trainers en de sporters met als doel de topsport te bevorderen. Op het gebied van de Informatie en documentatievoorziening vindt het verzamelen en conserveren van sport- en jeugdmateriaal plaats. Radio- en televisieproducties gericht op actuele onderwerpen jeugd en sport rakend zijn gecontinueerd. Voor het planjaar 2013 is gerealiseerd SRD 2.519.000,-.

Ook is via de maatregel **Subsidie aan sportorganisaties en andere instellingen** ondersteuning verleend aan de buurt-, jeugd- en wedstrijdsportontwikkeling met het doel de sport in Suriname te professionaliseren. Niet alleen is er groei in het aantal deelnemers aan sport- en bewegingsactiviteiten, maar steeds meer organisaties en groepen nemen initiatieven die in lijn zijn met het sportbeleid. Meer sportbonden breken internationaal door en hebben daardoor grotere behoefte aan ondersteuning. Dit is vooral het geval bij de individuele sporten. Het subsidiebedrag is hierdoor te laag gebleken. Deze maatregel wordt in samenhang met de maatregelen Topsport en INS uitgevoerd om op effectieve wijze het talent van de individuele sporter te ontwikkelen. In 2013 is aan subsidie verstrekt SRD 1.761.000,-. In de eerste helft van 2014 zijn organisaties in aanmerking gekomen voor subsidie en is een aantal individuele sporters in verband met deelname aan internationale ontmoetingen ondersteund. Reeds is gerealiseerd SRD 105.000,-.

In 2013 zijn de **Inter Guyanese Spelen (IGS)** in de maanden augustus en oktober in respectievelijk Guyana en Suriname gehouden. Voor 2013 bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD 920.000,-. In 2014 is het eerste deel in de periode 31 juli tot en met 4 augustus georganiseerd door Guyana. Na jaren is Frans Guyana weer aanwezig. In totaal namen circa 55 Surinaamse scholieren deel op de onderdelen zwemmen, atletiek en basketbal. Overall eindigde Suriname op de tweede plaats. Deze spelen worden gezien als effectief meetmoment voor jongeren onder de negentien jaar. Binnen deze maatregel wordt ook de deelname aan de Gymnasiade, de Wereldkampioenschappen voor scholieren tussen de 14 en 17 jaar, gefinancierd. In 2013 heeft Suriname in Brazilie succesvol deelgenomen met een judo-, karate- en atletiekteam.

Binnen de maatregel **Instituut voor Nationale Sportselecties (INS)** zijn ook in 2013 en 2014 alle door de overheid geselecteerde sporters en individuele aanvragen voor een sportmedische keuring en het medisch gezond sporten gehonoreerd en uitgevoerd. Het INS heeft onder andere als taak talentontwikkeling en in dit kader is het verrichten van nulmetingen voortgezet. In 2013 is een coördinator

aangetrokken en zijn actviteiten in voorbereiding voor revitalisering van het INS. In 2013 bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD 219.000,-. In de eerste helft van 2014 is reeds gerealiseerd SRD 93.000,-.
Via de maatregel **Topsport Projecten** zijn in 2013 circa 36 individuele topsporters financieel ondersteund ter dekking van de kosten voor hun deelname aan nationale, regionale en internationale sportevenementen. Het gaat in deze om zwemmers, atleten, tennissers, wielrenners, vechtsporters en badmintonspelers. Ook zijn 2 sporters in aanmerking gekomen voor een volledige studiebeurs en zijn 6 bij hun studie financieel ondersteund. In 2013 zijn aan investeringen gerealiseerd SRD 659.000,-. De realisaties voor de eerste helft van 2014 bedragen SRD 137.000,-.
Binnen de maatregel **Nationaal Ontwikkelingsplan voor Bewegen, Lichamelijke Opvoeding en Sport** is het plan op basis van de bevindingen van het Nationaal Sportcongres 2012, bijgesteld. Een operationeel plan is geformuleerd en diverse commissies zullen worden ingesteld ter implementatie van specifieke taken. Ook is in 2013 in samenwerking met RSA een regionaal congres gehouden. Een commissie voor onderzoek en bepaling van de Surinaamse norm voor gezond bewegen is geïnstalleerd. Deze commissie heeft intussen haar werkplan geformuleerd. In 2013 bedroegen de realisaties SRD 285.000,-.
Binnen de maatregel **Subsidie aan de Suriname Anti Doping Authority** is een aantal dopingtesten uitgevoerd en is een landelijk doping awareness project uitgevoerd. Reeds zijn 10 doping controle officials opgeleid. In februari 2013 is deelgenomen aan de op St Kitts/Nevis gehouden Board meeting van de Caribbean RADO (Regional Anti-doping Organization), waarvan Suriname ook lid is. In 2013 bedroegen de realisaties SRD 150.000,-.
Met betrekking tot **de Regionale Sport Academie (RSA)** is in april 2013 de Stichting Regional Sports Academy opgericht en is een college van bestuur ingesteld. Ook is in april van dat jaar de 2e certificaatopleiding Sportstudies aangevangen en in november afgerond. De certificaatopleiding Talentcoach en het talentontwikkelingsprogramma zijn in 2013 simultaan van start gegaan. In voorbereiding zijn de bachelors en masters opleidingen Sportstudies, de mbo opleiding Talentcoach, alsook de opleiding Social Coach en Kansenregie. Ook zijn 2 basketbal high performancekampen georganiseerd in samenwerking met de Surinaamse Basketbal Associatie en de Impact Basketbal Academy in Florida. Als follow-up zijn 2 coaches in aanmerking gekomen voor een studiebeurs voor de duur van 9 maanden. Voor 2013 bedroegen de realisaties SRD 2.000.000,-.
De maatregel **Health promotion** heeft in 2013 een realisatie van SRD 96.000,-. De voorbereiding voor de opzet van een bewustwordingscampagne Gezonde leefstijl is in een afrondende fase. Op 29 mei heeft Suriname wederom deelgenomen aan de World Challenge Day. De Caribbean Wellness Day is in het kader van landelijke bewegingsactiviteiten georganiseerd. Stichting Active Living heeft haar actviteiten in de diverse bejaardentehuizen uitgebreid met speciale beweegdagen. Prisiri Fit Camp voor kinderen met obesitas is wederom uitgevoerd door Boeroeswing. Voorts is de Sport Recreatie en Gezondheidsbeurs in voorbereiding.

BELEIDSGEBIED Jeugd

In uitvoering is de maatregel **Voorzien in de ontwikkeling van de jeugd** ter ondersteuning van het algemeen jeugdbeleid. Doel is het ontwikkelen van projecten gericht op de bevordering van het maatschappelijk functioneren van de jeugd en het leveren van een bijdrage aan de vermindering van jeugdwerkloosheid. In 2013 is een realisatie genoteerd van SRD 1.128.000,-. Binnen deze maatregel zijn

in het kader van de **creatieve en culturele vorming** naschoolse en buitenschoolse activiteiten ontplooid voor jeugdigen tussen de 5 en 15 jaar. Deze actviteiten vonden in sociaalzwakke buurten plaats in Paramaribo en de districten. Ook zijn **Kadertrainingen** opgezet en uitgevoerd ten behoeve van jeugd- en buurtwerkers. Doel is het bevorderen en verbeteren van gemeenschaps- en ontwikkelingswerk. Ter bevordering van actief burgerschap is de activiteit **Uitwisseling tussen de districten** uitgevoerd, waarbij scholen en organisaties ondersteund zijn bij de uitvoering van hun uitwisselingsprogramma's. Via kennismaking, persoonlijk contact en correspondentie worden onderling begrip en solidariteit bevorderd. Voor **Netwerkontwikkeling en capaciteitsversterking** is regelmatig contact onderhouden met diverse jeugd- en buurtorganisaties met het doel ondersteuning te verlenen aan organisaties ter vergroting van hun betrokkenheid bij het jeugdwerk. Het contact geschiedt telefonisch, schriftelijk en middels bijeenkomsten. In samenwerking met de Jongerenwerkgroep OD Jeugdcentra wordt via de activiteit **Uitzendservice** een systeem ontwikkeld, waarbij in samenwerking met het bedrijfsleven jongeren in aanmerking kunnen komen voor een vrijetijdsbaan. Diverse scholen zijn ondersteund die **educatieve dagtochten** hebben georganiseerd. Doel is VOJ/VOS-leerlingen kennis te laten maken met diverse maatschappelijk relevante instanties/bedrijven en historische plaatsen. Ook worden in het kader van **zinvolle vrijetijdsbesteding** in de vakantieperioden activiteiten ontplooid in de verschillende centra, die in alle tien districten zijn opgezet. Middels het houden van een **jongereninformatiebeurs** wordt aan jongeren van 12 jaar en ouder informatie verstrekt over opleidings- en trainingsmogelijkheden en hulp- en dienstverlenende instanties.

De implementatie van de maatregel **Ondersteuning instellingen met jeugdprogramma's** heeft geresulteerd in de realisatie van SRD 275.000,- in de eerste van helft van 2014. In 2013 bedroegen de realisaties SRD 681.000,-. Onder andere zijn gefaciliteerd de programma's van de Caricom Jeugdambassadeurs en de Millennium Development Goals. De **Antidiscriminatie-optocht** is georganiseerd met verschillende scholen i.v.m. de Internationale Dag ter uitbanning van Racisme en Discriminatie op 21 maart. Ook zijn binnen deze maatregel diverse trainingsprojecten in uitvoering. De training Houtbewerking is verzorgd aan leerlingen van de Tata Colin school en van het Jeugd Opvoedings Gesticht. In het kader van Social Enterprises zijn jongeren van de padvinderij Bersaba en Coronie en jongeren van de Stichting in de Ruimte getraind in het telen van groente en fruit. Ook zijn de trainingen Cellulairreparatie en Kapper verzorgd aan vroege schoolverlaters en kansarme jongeren.

Het beleidsprogramma **Subsidie aan Jeugdorganisaties** heeft als doel jeugdorganisaties in staat te stellen zich verder te ontwikkelen en op termijn hun doelen zelfstandig te bereiken. Medio 2014 zijn reeds diverse organisaties in aanmerking gekomen voor financiële ondersteuning voor een totaal bedrag van SRD 30.000,-. In 2013 bedroegen de realisaties SRD 1.000.000,-. Ook is in 2013 SRD 126.000,- besteed aan de maatregel **Bijdrage aan overheidsinstellingen en niet-commerciële instellingen.** Voor het eerste halfjaar 2014 staat SRD 10.000,- als realisatie genoteerd.

Met het doel de participatie van jongeren te bevorderen is de maatregel **Instandhouding en verdere uitbouw Nationaal Jeugdinstituut** in het planjaar 2013 uitgevoerd voor een bedrag van SRD 4.367.000,-. Dit bedrag is ter dekking van de kosten van onder andere: vergaderingen van het Jeugdparlement, trainingen in effectief vergaderen, parlementaire procedures en in het openbaar spreken voor leden van het jeugdparlement, afleggen van bezoeken aan de districten ter versterking van het contact en identificatie van problemen, organisatie van mini-jeugdcongressen in de districten en het Nationaal Jeugdcongres in Paramaribo en productie van het tv-programma Fesi. Het Nationaal Jeugdcongres 2013 werd in april gehouden en had als thema Jongeren inspraak: het fundament voor een

sterke natie. In juli werd het nieuwe logo van het Jeugdparlement gepresenteerd. In december 2013 vonden ook de verkiezingen plaats voor een nieuwe zittingsperiode van het jeugdparlement. In maart werden een organisatie- en een kiescommissie geïnstalleerd om deze verkiezingen voor te bereiden. In februari 2014 vond de installatie plaats van de nieuw gekozen leden van het Jeugdparlement en de jeugddistrictsraad en de Caricom jeugdambassadeurs en Millennium Development Goals ambassadeurs. De districtscongressen, die als voorloper van het Nationaal Jeugdcongres in juni 2014 waren gepland, zijn verschoven naar oktober. Het Nationaal Jeugdcongres zal dan in november worden gehouden.

Binnen de maatregel **Versterking en begeleiding van risico jongeren** is het pilotproject Naschoolse opvang en begeleiding Winti Wai uitgevoerd. Binnen het Scholierenmoederprogramma vonden plaats counseling en begeleiding tienermoeders, uitreiking hand- en werkboek, kook- en cateringcursus, themadagen, documentaire tienerzwangerschap, bewustwordingsactiviteiten over problematiek tienerzwangerschap en versterking van counselors. In 2013 bedroegen de realisaties SRD 98.000,-.

Via de maatregel **Jeugd- en Sportontwikkeling regionale gebiedsdelen** zijn de activiteiten Naschoolse vorming Sipaliwini en Marowijne en Uitwisseling Districtskinderen uitgevoerd. Voor 2013 bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD 794.000,-. In 2014 worden voorbereidende activiteiten uitgevoerd voor de instelling van het Onderdirectoraat Recreatie en Sport Binnenland. Ook is in voorbereiding het project Jeugdsport en beweging Binnenland.

In 2013 is de maatregel **Carifesta Youth Focus** uitgevoerd voor een bedrag van SRD 2.500.000,-. In het kader van Carifesta XI, dat in Suriname is gehouden, hebben jongeren bijgedragen aan het opzetten van een Youth Village, waar jongeren de ruimte is geboden hun talent te tonen op het gebied van onder andere muziek, dans, toneel en mode. Ook zijn ze getraind als liaison officers om de artiesten en kunstenaars te begeleiden.

1.2.6 MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID

Door het Ministerie van Volksgezondheid hebben de ontwikkelingsinspanningen voor beleidsmaatregelen in het dienstjaar 2013 geresulteerd in een realisatie van 77% ten behoeve van zeventien beleidsmaatregelen.

Van het geraamd bedrag voor zestien beleidsmaatregelen in 2014 ad. SRD 165.894.000,- werd in het eerste halfjaar voor twaalf maatregelen SRD 63.746.000,- (38%) gerealiseerd. De twaalf maatregelen zijn onder te brengen in drie beleidsdoelen, met name: 1. Het verlenen van medische diensten 2. het opleiden en/of aantrekken van medisch personeel en 3. het ondersteunen van de gezondheidszorgsector. De twee laatstgenoemde beleidsdoelen vormden 11% (SRD 7.280.000,-) van de ontwikkelingsinspanningen van dit Ministerie.

Met betrekking tot het eerste beleidsdoel werd vanuit medische instellingen en uit nationaal en internationaal opgezette beleidsprogramma's medische zorg verleend ten bedrage van SRD 56.467.000,- (89%). De maatregelen: Afbouw Regeling Medische Uitzending Lokale Opbouw Voorzieningen (ARMULOV) en Bestrijding van chronische niet overdraagbare aandoeningen zijn nationaal opgezet, terwijl het Global Fund ter bestrijding van HIV/AIDS, Tuberculose en Malaria een internationaal programma is.

BELEIDSGEBIED Gezondheidszorg en Gezondheidsbescherming

In de gezondheidszorgsector hebben in 2013 en in 2014 zes instellingen namens de overheid diensten verleend. Van de geraamde subsidies werd in 2013 ca. 93% (SRD 93.700,-) gerealiseerd vanwege onderrealisatie bij de stichtingen PCS en BDT. In dat jaar vormden de subsidies ca. 54% van het Volkgezondheidsbudget. In 2014 is het aandeel van de subsidies in de Volksgezondheidsbegroting gegroeid naar 58%, waarvan ca. 48% (SRD 46.061.000,-) in de eerste helft van dit jaar is besteed.
Voor 2013 en in de eerste helft van 2014 bedroegen de realisaties per instelling als volgt:

Gesubsidieerde Instellingen	Realisatie 2013 in SRD	Realisatie 1e helft 2014 in SRD
Stichting COVAB	7.500.000	4.500.000
Stichting Medische Zending (PHC)	27.000.000	13.500.000
Stichting Jeugd Tandverzorging (JTV)	7.700.000	4.200.000
Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS)	8.842.650	5.896.000
Stichting Regionale Gezondheidsdienst (RGD)	33.000.000	16.499.00
Stichting Bureau Dak- en Thuislozen (BDT)	3.470.790	1.466.000

Met het in 2012 in gebruik genomen eigen Radiotherapeutisch Centrum Suriname van het Academisch Ziekenhuis Paramaribo neemt het aanbod van patiënten voor bestraling in het centrum toe (446 aanmeldingen in 2013, waarvan 226 zijn bestraald) terwijl het aantal medische uitzendingen naar het buitenland afneemt tot ca. veertig (40) patiënten per jaar. Deze uitzendingen kwamen ten laste van de maatregel **Afbouw Regeling Medische Uitzending Lokale Opbouw Voorziening (ARMULOV)**, waarmee ook de kosten voor de medisch specialistische missies naar Suriname worden gedekt. De realisaties binnen deze maatregel bedroegen in 2013 en in het eerste halfjaar 2014 respectievelijk SRD 8.853.450,- en SRD 7.554.000,-.
De activiteiten in 2013 en half 2014 binnen de maatregel **Global Fund ter bestrijding van HIV/AIDS, TBC en Malaria** hebben met betrekking tot de bestrijding van HIV/AIDS onder meer geresulteerd in: tien HIV/AIDS test sites, waarvan één in Albina en één in Nickerie, HIV-testmogelijkheden op 56 poliklinieken van de Medische Zending, 1000 HIV patiënten die therapie krijgen en de afname van het percentage baby's geboren met HIV (0% in 2013). Middels verzorgde trainingen en bewustwordingscampagnes verloopt de landelijke Tuberculose bestrijding voorspoedig. Ter continuering van het succes in de bestrijding van malaria wordt de samenwerking met de buurlanden Guyana, Frans Guyana en Brazilië versterkt. Voor deze beleidsmaatregel bedroegen de uitgaven in 2013 SRD 9.918.050,- en in de eerste helft van 2014 SRD 3.689.000,-.
Tot een gedeeltelijke realisatie van de beleidsmaatregel **Support to the Health Sector (AFD)**, die middels een lening van de Franse Ontwikkelingsbank, Agence Française de Devellopement (AFD) wordt gefinancierd, behoort de aanvang van de bouw van het streekziekenhuis Albina, waarvan de oplevering voor ultimo 2014 is gepland. De overige activiteiten betreffen onder meer: de opzet van drie nieuwe operatiekamers in het 's Lands Hospitaal en het inrichten van patiëntenopvangfaciliteiten in het Psychiatrisch Centrum Suriname. Uit de AFD-middelen werd in 2013 ca. SRD 9.802.330,- en in de eerste helft van 2014 ca. SRD 2.333.000,-.besteed.

Met de financieringsmiddelen voor de maatregel **Support to the Health Sector (AFD-grant)** zijn onder meer de volgende realisaties geboekt: voortgang van een HIV/AIDS project, waarbij apparaten zijn aangeschaft en workshops zijn georganiseerd, productie van een dengue voorlichtingsfilm, aanschaf van ISO-normen voor de afdeling Chemie van het Centraal Laboratorium, training voor laboranten naar identificatie van zandvliegen en voortgang installatie van een videoconferentiesysteem op het Ministerie van Volksgezondheid en drie andere lokaties. De bestedingen in 2013 bedroegen SRD 226.790,- en in de eerste helft van 2014 SRD 36.000,-.

Enkele bereikte resultaten van de beleidsmaatregel **Bestrijding chronische niet-overdraagbare aandoeningen**, die ten doel heeft de preventie en beheersing van niet overdraagbare chronische ziekten (NCD), zijn: de aanname van de anti-tabakswet, landelijke survey naar chronische ziekten en risicofactoren, nascholing voor (para)medici in NCD en start campagne 'Ya no mi basi' tegen alcoholmisbruik. In 2013 bedroegen de realisaties SRD 9.251.840,- en in het eerste halfjaar 2014 SRD 3.662.000,-.

Om te voorzien in het tekort aan medisch specialisten en overig medisch kader, worden jaarlijks 8 tot10 medisch specialisten-in-opleiding voor buitenlandse stage weggezonden, waarvan de kosten gefinancierd worden met middelen uit de maatregel **Aanvulling tekort medische specialisten**. De beschikbaar gestelde middelen worden overgemaakt naar het opgezette revolverend studiefonds op de Nationale Ontwikkelingsbank. Het fonds zal volgens berekeningen na tien jaar zelfvoorzienend zijn. De kosten voor het tijdelijk aantrekken van buitenlands medisch kader komen ook ten laste van deze beleidmaatregel. In 2013 en in het eerste halfjaar van 2014 bedroegen de uitgaven respectievelijk SRD 1.998.750,- en SRD 411.000,-.

1.2.7 MIINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN VOLKSHUISVESTING

De gerealiseerde ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting bedragen in het eerste halfjaar 2014 ca. SRD 251.940.000,-. Deze investeringen zijn ten behoeve van het Hoofdbeleidsgebied **Welzijn**, waarbinnen de gebieden Sociaal Zekerheidsstelsel en Huisvesting vallen.

In het kader van **Sociale Zekerheid** zijn de reguliere ondersteuningsprogramma's voortgezet zoals AKB, FB, AOV en GH aan minder draagkrachtigen en kwetsbare groepen ter garandering van sociale zekerheden. Bescherming van kinderen en jeugdigen is geboden middels onder andere bijdragen in de kosten van schoolkleding en voeding en via het opvangcentrum Koela. Ook worden instellingen gericht op sociale dienstverlening aan seniore burgers, mensen met een lichamelijke en geestelijke beperking, kinderen en jeugdigen financieel ondersteund. Voorts zijn investeringen gepleegd ter verbetering van het sociaal voorzieningensysteem en de institutionele capaciteit van de uitvoerende instanties met het doel de dienst- en hulpverlening naar de doelgroep efficiënter en doelmatiger te doen plaatsvinden.

Ten aanzien van Huisvesting zijn de inspanningen gericht op het bevorderen van huisvesting in Suriname middels continuering van onder andere Low Income Shelter Programma II, Woningbouwprogramma, Bouwsubsidie en Overbruggingsregeling, waarbinnen het Low Middle Income Shelter Program wordt uitgevoerd.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

BELEIDSGEBIED Sociaal Zekerheidsstelsel

In het kader van het beleid ter **v**erbetering van de voorziening aan kinderen die bescherming behoeven wordt jaarlijks de maatregel **Schoolkledingactie** uitgevoerd in de vorm van een bijdrage aan kinderen in sociaal zwakke huishoudens. Voor het schooljaar 2012/2013 heeft een verruiming plaatsgevonden en is de toegekende financiële tegemoetkoming per kind voor het bekostigen van 1 stel uniform als volgt: Kleutonderwijs van SRD 37,50 naar SRD 50,-, Glo van SRD 47,50 naar SRD 60,-, VOJ SRD 52,50 naar SRD 65,- en LTS van SRD 62,50 naar SRD 75,-. Ook krijgt de doelgroep een tegemoetkoming van SRD 50,- voor de aanschaf van leermiddelen. In 2012 is een aanvang gemaakt met uitbreiding naar alle scholen in Sipaliwini en wordt deze maatregel thans in alle districten uitgevoerd. In 2013 was het aantal aanvragen 11.503 en bedroegen de realisaties SRD 1.108.000,-. Voor 2014 heeft de registratie in de periode juni - augustus plaatsgevonden en zijn 11.558 aanvragen (28.931 kinderen) geregistreerd.

Binnen de maatregel **Behoeftige kinderen** is de Dienst Kindervoeding belast met het bereiden en distribueren van voeding en het beschikbaar stellen van melk aan gezinnen, crèches en andere kinderinstellingen. De doelgroep betreft kinderen die ondervoed zijn of met ondervoeding bedreigd worden. In 2012 zijn in totaal 1720 pupillen in aanmerking gekomen voor deze voorziening. In 2014 is het aantal dat reeds in aanmerking gekomen is voor voeding 4266. Thans vindt uitbreiding plaats naar het binnenland. Tot en met juni 2014 is reeds besteed SRD 726.143,-. In 2013 bedroegen de realisaties SRD 4.234.000,-.

De **Algemene Kinderbijslag (AKB)** is gebaseerd op de Algemene Kinderbijslagregeling van 1973 G.B. 107 en wordt verstrekt aan huishoudens met kinderen waarvan de gezinshoofden niet uit andere hoofde aanspraak maken op kinderbijslag. De uitkering is per februari 2011 van SRD 3,- verhoogd naar SRD 30,- per kind per maand tot een maximum van 4 kinderen per gezin. In 2013 bedroegen de realisaties SRD 26.467.000,-. Voor 2014 is rekening gehouden met een bestand van totaal 74.515 kinderen en is reeds in de eerste helft van dat jaar SRD 304.000,- uitgegeven.

De maatregel **Opvangcentrum voor jongens Koela** heeft als doel opvang en begeleiding te bieden aan jongens tussen 6 en 16 jaar met gedragsproblemen. Naast de reguliere werkzaamheden zoals opvang en begeleiding van de pupillen, zijn in 2013 voorbereidende werkzaamheden verricht voor de renovatie van het complex. Het besteed bedrag in 2013 was SRD 8.000,-. In 2014 is een aanvang gemaakt met de renovatie en is de beveiliging verbeterd.

Voor de uitvoering van de maatregel **Bromki Fu Tamara** is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de IDB, die loopt van 2012 t/m 2016. Reeds is een project management unit opgezet, die ondergebracht is binnen het ministerie. In 2012 is onderzoek verricht, waarbij een pilot van de Proxi Means Test (PMT) is uitgevoerd. Dit is een subjectief en transparant selectiemechanisme ter identificatie van de behoeftige huishoudens. In 2013 vond verdere analyse plaats van de PMT, is een bedrijf aangetrokken voor de implementatie en zijn er social marketing activiteiten ontplooid om meer bekendheid te geven aan dit programma.

Via de maatregel **Subsidies en bijdragen** wordt ondersteuning gegeven aan zowel overheids- als particuliere instellingen, belast met sociale dienstverlening aan seniore burgers, mensen met een lichamelijke en geestelijke beperking en kinderen/jeugd. Door een terugval in het aantal donateurs heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting in 2013 extra middelen beschikbaar gesteld en

nietsubsidie-ontvangende instellingen opgebracht voor subsidie. Ook zijn de tarieven per verblijfsdag per pupil/bejaarde aangepast. Tot en met juni 2014 is reeds aan subsidie en bijdragen SRD 269.000,- verbonden. De ontwerpwet Opvanginstellingen,die in 2013 voor behandeling ingediend werd bij DNA, is reeds goedgekeurd en is op 5 februari 2014 afgekondigd. In deze wet zijn opgenomen wet- en regelgeving van opvanginstellingen voor senioren, kinderen en mensen met een beperking,

Via de maatregel **Medische kosten ten behoeve van geneeskundige hulp(GH)kaarthouders** wordt aan deze groep medische hulp geboden bij de RGD en ziekenhuizen op kosten van de Overheid. Het gaat hierbij om onder andere medicamenten, lig- en verpleeg- en poliklinische kosten. Tot en met juni 2014 is SRD 70.741.000,- besteed. De uitgaven bedroegen in 2013 SRD 114.372.000,-.

Voorts is uitgevoerd de maatregel **Bijdrage aan medische hulpmiddelen**, waarbij het Ministerie financiële steun geeft aan degenen die daartoe een verzoek hebben ingediend. Tot de medische hulmiddelen behoren onder andere prothesen, orthesen en gezichts-, gehoor- en verzorgingsmiddelen op basis van medische indicatie, hulpmiddelen ter bevordering van de mobiliteit van personen en aankoop van medicamenten. Reeds is van januari tot en met juni 2014 een bedrag van SRD 28.000,- verbonden. In 2013 werd in totaal SRD 248.000,- aan medische hulpmiddelen bijgedragen.

Met betrekking tot de maatregel **Financiële Bijstand aan mensen met een beperking** werd de uitkering per juli 2012 met SRD 100,- verhoogd naar SRD 325,- per maand per recthebbende. Reeds is de wet- en regelgeving met betrekking tot het toekennen van de financiële uitkering voor deze doelgroep geactualiseerd. Voor 2013 bedroeg de realisatie SRD 32.356.000,-. Tot en met juni 2014 is reeds besteed SRD 17.925.000,-.

Via de maatregel **Zorgvervoer** draagt het Ministerie bij aan de dekking van transportkosten van voornamelijk mensen met een beperking en seniorenburgers, die tegen een gereduceerd tarief gebruik kunnen maken van een geschikt vervoersmiddel. Per februari 2011 bestaat de mogelijkheid voor zorgvervoerders om via het Ministerie in aanmerking te komen voor transportbijdragen. De volgende vervoerders staan geregistreerd: NVB, Mr. Huber Stichting, Matoekoe en Diapura. De uitgaven voor het eerste halfjaar 2014 bedroegen SRD 354.000,-. Voor 2013 was in totaal gerealiseerd SRD 403.000,-.

De maatregel **Financiële Bijstand aan sociaal zwakke huishoudens** heeft voor het eerste halfjaar 2014 een uitgave van SRD 258.800,- genoteerd. In 2013 bedroegen de uitgaven SRD 19.262.000,-.

Via de maatregel **Bijdrage in acute noodsituaties** wordt invulling gegeven aan het beheersbaar maken van de sociaaleconomische situatie van minderdraagkrachtige huishoudens in geval van onder andere woningbrand, overlijden van een gezinslid, calamiteiten bij natuurrampen en ziekte, waarbij medische behandeling in het buitenland noodzakelijk is. Hierbij wordt materiële, sociale en psychosociale hulp geboden. Toewijzing vindt plaats op basis van een sociaalfinancieel rapport. In 2013 zijn in totaal 390 aanvragen afgehandeld, waarbij de realisaties SRD 386.000,- bedroegen. In het eerste halfjaar 2014 zijn 115 gevallen in behandeling genomen en bedragen de uitgaven SRD 46.000,-.

Binnen de maatregel **Armoedebestrijding** zijn activiteiten ontplooid ter garandering van de primaire levensbehoeftes van elke burger. In de eerste helft van 2014 is reeds gerealiseerd SRD 455.000,-.

De maatregel **Algemeen Oudedagsvoorzieningsfonds** valt binnen het Beleidsprogramma **Ouderenzorg.** Dit fonds is een dienstverlenende instelling die belast is met het beheer van de financiële middelen en de uitbetaling van uitkeringen aan AOV-gerechtigden. In februari 2011 is de AOV-uitkering verhoogd van SRD 350,- naar SRD 425,- per maand. De uitkering is per januari 2012 opnieuw aangepast naar SRD 525,- per maand. Over de periode januari tot en met juni 2014 is een totaal bedrag van SRD 161.130.450,- gerealiseerd. In 2013 was dit bedrag SRD 308.380.000,-.

De herdenking van de Internationale Dag van de seniore burgers, de **Bigi Sma Dey** in 2013 heeft in totaal gekost SRD 1.000.000,-. Deze viering is een jaarlijks terugkerend evenement en vindt in de maand oktober in de verschillende districten, plaats.

Binnen de maatregel **Gemeenschapsontwikkelingsprogramma** worden activiteiten uitgevoerd ter ondersteuning en ontwikkeling van buurtgroepen en ter vergroting van de participatie van personen met een achterstand in het maatschappelijk leven. Dit programma wordt uitgevoerd door de Dienst Maatschappelijk Werk, Dienst Algemeen Maatschappelijk Werk, Dienst Jeugdzorg, Dienst Bejaardenzorg en Dienst Gehandicaptenzorg. Vanuit MOW wordt middels veldonderzoek nagegaan welke remmende factoren ten grondslag liggen aan de achterstelling van de doelgroep. Met de uitvoering van kleinschalige projecten wordt ingespeeld op de geïdentificeerde behoeften en worden relevante diensten binnen het ministerie en waar nodig ook ngo's en cbo's betrokken. In dit kader is in uitvoering het project Soos voor personen met een beperking te Sophia's Lust. De Dienst AMW heeft, naast de reguliere psychosociale begeleiding aan individuen en gezinnen, een project gericht op opvoedingsondersteuning aan in het bijzonder kwetsbare gezinnen geïnitieerd. De realisaties voor het jaar 2013 bedroegen SRD 9.000,-.

De beleidsmaatregel **Monitorings- en evaluatiemechanisme uitvoering integraal Kinderrechtenbeleid** heeft in het jaar 2013 een realisatiebedrag van SRD 132.000,- genoteerd. In 2013 en 2014 zijn respectievelijk de eerste en tweede fase voor de vestiging van een integraal sociaaljustitieel netwerk voor de bescherming van kinderen die geweld ervaren, uitgevoerd. Het project Billboards kinderrechten, dat in 2013 is voorbereid, is in 2014 in uitvoering genomen. In voorbereiding zijn een kinder- en sportdag in verband met de viering op 20 november en 5 december. Ook zijn de voorbereidingen gestart voor de uitvoering van de vijfde Multiple Indicator Cluster Survey, die in samenwerking met Unicef zal worden uitgevoerd.

BELEIDSGEBIED Huisvesting

De uitgaven in het kader van de uitvoering van het Low Income Shelter Program II, bedroegen in 2013 SRD 938.000,- waarbij 800 woonoplossingen werden gerealiseerd. In de eerste helft van het dienstjaar 2014 werden 697 woonoplossingen gerealiseerd.

De bestedingen ten laste van de beleidsmaatregel **Instituut en Scholing**, door het ministerie in 2013 bedroegen in totaal SRD 150.000,-. De werkzaamheden betroffen onder meer: afronding van data invoer m.b.t. centrale registratie van woningzoekenden, instelling Habitat commissie, start proces opzet dienstencentra te Stoelmanseiland, en proces tot het ontwerp van creches te Snesiekondre en Stoelmanseiland, identificatie van locaties voor crisisopvang van kinderen te Nickerie, Paramaribo en Marowijne, opvang kinderen binnenland voor vervolgonderwijs

In 2013 is in het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Woningbouwprogramma** aan ontwikkelingsinvesteringen SRD 822.000,- gerealiseerd. Onder voornoemd programma vond de afbouw plaats van woningen op de navolgende locaties: Richelieu, Tout Luit Faut en Coronie (Soemboredjo). Tevens is een aanvang gemaakt met het bouwrijp maken van 106 kavels te Moengo. Voorts zijn 30 gezinnen geholpen in verband met reparatie/ renovatie cq afbouw van hun woning die door brand of een andere calamiteit is verwoest.

In verband met de implementatie van de beleidsmaatregel **Overbruggingsregeling** in 2013 heeft het Ministerie SRD 3.730.000,- uitgegeven, voor onder meer de uitvoering van het Low Middle Income Shelter

Program (LMISP). Hierbij zijn aanvragen goed gekeurd, voor zowel Nieuwbouw als renovatie of uitbreiding. Het aantal goedgekeurde aanvragen voor financiering bedroeg 19 in 2014.
In de evaluatieperiode werd in het kader van de implementatie van de beleidsmaatregel **Bouwsubsidie** aan 89 minder daadkrachtige gezinnen die vanwege hun inkomenssituatie geen toegang hebben tot bestaande financieringsfaciliteiten, bouwsubsidie verstrekt door de Overheid. Middels deze investeringen zijn voornoemde gezinnen geholpen hun woning af te bouwen of te renoveren.

1.2.8 MINISTERIE VAN DEFENSIE

Het Ministerie van Defensie heeft in het dienstjaar 2013 en in het eerste halfjaar van 2014 uitvoering gegeven aan haar taakstelling op het gebied van veiligheid, hulpverlening ter voorkoming van -en bij rampen, of bij productieve en dienstverlenende activiteiten van de Overheid alsmede bij de toezicht op de bescherming van alle activiteiten in de territoriale wateren, de economische zone en het continentaal plateau. De totale uitgaven aan uitgevoerde beleidsmaatregelen in 2013 bedroegen SRD 28.647.000,-. De gepleegde ontwikkelingsinvesteringen in de periode januari tot en met juni 2014 bedroegen SRD 1.362.000,-.

BELEIDSGEBIED Interne veiligheid

De uitvoering van de beleidsmaatregel **Bijzondere aanschaffingen Defensiematerieel**, heeft in 2013 geresulteerd in een besteding van SRD 1.115.000,-. Middels voornoemde investering zijn gerealiseerd de aanschaf van militair tactische voertuigen, aluminium boten en korjalen.
In het jaar 2013 is een bedrag van SRD 3.855.000,- uitgegeven onder de beleidsmaatregel **Bijzondere voorzieningen Defensie**. Hierbij heeft plaats gevonden de bouw van een nieuw legeringsgebouw te Lawatabiki en renovatie van de noordvleugel van het Militair Hospitaal. In het eerste halfjaar van 2014 hebben de investeringsinspanningen geleid tot een realisatie van SRD 376.000,-
In 2013 heeft het Ministerie in het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Bijdrage Stichting Nazorg Dienstplichtigen en Ex-Militairen** aan uitgaven genoteerd SRD 1.715.000,-. In het eerste halfjaar van 2014 is SRD 689.000,- gerealiseerd, ter dekking van de exploitatiekosten van de stichting en de kosten van de toelage aan de leden van deze doelgroep.
Het Ministerie heeft in 2013 middels implementatie van de beleidsmaatregel **Bijdrage Nationaal Coordinatie Centrum Rampenbeheersing** een realisatie genoteerd van SRD 66.000,-.
In het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Kosten in verband met waarborgen veiligheid** heeft het Ministerie in 2013 SRD 2.497.000,- besteed aan de aanschaf van specifiek militair materieel.
De beleidsmaatregel **Opzet van een Jungle Survival Site** heeft in 2013 geresulteerd in een uitgave groot SRD 36.000,-. Hierbij werden er infrastructurele werken uitgevoerd.
Voor de implementatie van de beleidsmaatregel **Bijdrage Ismay van Wilgen Sporthal** werd ten behoeve van personele en exploitatiekosten van de stichting in 2013 een besteding groot SRD 189.000,- genoteerd. En in het eerste halfjaar van 2014 werd SRD 102.000,- gerealiseerd.
In verband met de uitvoering van de beleidsmaatregel **Doorstart Agrarisch bedrijf Von Freyburg**, heeft het ministerie in het dienstjaar 2013 een uitgave gerealiseerd van SRD 117.000,-. De realisatie betreft

onder andere het bouwen van een kippenverblijf en de aanschaf van benodigde middelen. In het eerste halfjaar van 2014 werd voor uitgevoerde activiteiten een financiële realisatie van SRD 23.000,- genoteerd.

BELEIDSGEBIED Externe veiligheid

Het Ministerie heeft bij uitvoering van de beleidsmaatregel **Militaire diplomatieke vertegenwoordiging** in 2013 een uitgave gerealiseerd van SRD 188.000,-. In de periode januari tot en met juni 2014 werd SRD 172.000,- uitgegeven.

1.2.9 MINISTERIE VAN JUSTITIE EN POLITIE

Het Ministerie van Justitie en Politie heeft in 2014 in het kader van de ontwikkeling van de hoofdbeleidsgebieden: **Bestuur en Justitie en Veiligheid** en **Internationaal beleid** inspanningen gepleegd ter versterking van de dienstonderdelen: **Rechterlijke Macht, Justitie, Politie, Brandweer en Beveiliging en Bijstand**. De uitgaven bedroegen in 2013 SRD 32.454.000,-. De inspanningen hebben in de eerste helft van 2014 geresulteerd in een realisatie van SRD 4.191.107,-.

Binnen het dienstonderdeel **Rechterlijke Macht** zijn voorzieningen getroffen ter versterking van de rechtsstaat middels opleidingen en trainingen voor o.a. de zittende en staande magistratuur gericht op het verbreden van de capaciteit, effectiviteit en inzetbaarheid van justitiële actoren. Voorts zijn de infrastructurele voorzieningen van de Rechterlijke macht aangepakt. De uitgaven voor 2013 bedroegen SRD 1.523.000,-.

Binnen het dienstonderdeel **Justitie** zijn overheidsfunctionarissen getraind voor opvang en begeleiding van slachtoffers van mensenhandel en is de corruptie aangepakt. Voorts zijn maatregelen uitgevoerd in het kader van resocialisatie van de jeugd en zijn aanbestedingen gehouden voor aanschaf van benodigde kleding, uitrusting en attributen. Ook zijn infrastructurele werkzaamheden uitgevoerd. De uitgaven voor 2013 bedroegen SRD 4.555.000,-.

In het kader van het dienstonderdeel **Politie** zijn de communicatienetwerken van het Korps Politie Suriname verbeterd en zijn speciale criminaliteitsbestrijdingsprojecten, terreurbestrijding en herstel verkeersveiligheid aangepakt. Voorts zijn uniformen geleverd. Ook zijn infrastructurele werkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van het KPS. De bestedingen voor 2013 bedroegen totaal SRD 6.583.000,-.

Met betrekking tot het dienstonderdeel **Brandweer** is per ultimo 2014 gewerkt aan verbetering mobiliteit KBS, versterking brandweerzorg en capaciteitsversterking KBS. Ook zijn infrastructurele werkzaamheden uitgevoerd. In 2013 bedroegen deze uitgaven SRD 18.010.000,-.

Voor wat betreft het dienstonderdeel **Beveiliging en Bijstandsdienst (BBS)** is gewerkt aan herstructurering organisatie BBS, verbetering van de infrastructuur en mobiliteit BBS. De uitvoering van dit programma heeft in 2013 geresulteerd in een bedrag van SRD 738.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

Beleidsmaatregelen ten behoeve van de Rechterlijke Macht

Met betrekking tot de **Rechterlijke Macht** is in 2014 de beleidsmaatregel **Versterking Rechtsstaat** uitgevoerd. In 2013 bedroeg deze uitgave SRD 10.45.000,-.
In het kader van het project **RAIO en RIO opleidingen** is medio 2014 een sollicitatieoproep geplaatst. De RAIO - opleiding voor de staande magistratuur is in 2013 afgerond. De bestedingen voor 2013 bedroegen totaal SRD 850.000,-.
In de eerste helft van 2014 zijn t.a.v. het project **Professionalisering van de Parketorganisatie** juristen en administratief personeel aangetrokken. In 2013 zijn nieuwe leden van het Openbaar Ministerie beëdigd.
In 2013 zijn binnen het programma **Infrastructurele voorzieningen Rechterlijke macht** de bouw en inrichting Parket van de Procureur Generaal afgerond. Medio 2014 is het Parket gehuisvest op de nieuwe locatie. In 2013 bedroegen de uitgaven SRD 1.523.000,-.
Binnen het dienstonderdeel **Justitie** zijn in 2013 de volgende activiteiten uitgevoerd. Met betrekking tot de maatregel **Aanpak corruptie** zijn de bewustwordingssessies voor medewerkers van Juspol voortgezet en zijn ook trainingen over corruptiebestrijding verzorgd. De anti-corruptiewet is reeds herzien en ingediend bij De Nationale Assemblee. In april 2014 bezocht een OAS-commissie belast met anti-corruptie Suriname. Voorts is een anti-corruptie focal point aangewezen. In het kader van het project **Mensenhandel en mensensmokkel** zijn overheidsfunctionarissen getraind ter verbetering van de opvang en begeleiding van slachtoffers van mensenhandel.
Binnen de beleidsmaatregel **Kinder, Jeugdbeleid en Gender** is in 2013 inzake het project **Bureau Vrouwen en Kinderbeleid,** een TOR systeemmanagement geschreven voor het opzetten en uitbreiden van het Jeugdinformatiesysteem met interconnecties en datamanagement. Ook is een commissie geïnstaleerd voor plan van aanpak en uitvoering begeleiding daders huiselijk geweld. Voorts treft een commissie voorbereidingen voor het opzetten van een unit Daderbegeleiding. In de eerste helft van 2014 zijn de veldbezoeken afgerond en is een aanvang gemaakt met het uitvoeren van jeugdbeleid op het Ministerie en zijn trainingen OM/HvJ/KPS en overige hulpverleners afgerond i.v.m. implementatie wet Huiselijk geweld. Per ultimo 2014 is met betrekking tot de maatregel **Opzet van een Kinderombudsbureau** de wet KOB i.s.m. afdeling Wetgeving van het Ministerie aangepast en doorgestuurd naar de Minister van Juspol om het wederom door te geleiden naar de RvM voor goedkeuring. Binnen het project **Stuurgroep Huiselijk Geweld en Platform en steunpunt huiselijk geweld en het landelijk opzetten van meldpunten** zijn in uitvoering voorlichtingsprogramma's over huiselijk geweld. Trainingsprogramma's huiselijk geweld zijn afgerond en er is een aanvang gemaakt met uivoering van het beleidsplan **Seksueel molest op de werkplek**.
In 2013 is binnen het project **Centraal HRM beleid** een vingerscan geïnstalleerd op de afdeling OPD. In de eerste helft van 2014 is het raadsvoorstel voor het uitbreiden van de netwerkcapaciteit OPD goedgekeurd.
Binnen het beleidsgebied **Versterking Rechtsstaat** is per ultimo 2014 binnen het project **Alternatieve straffen, regiemdifferentiatie** inzake herstructurering delinquentenzorg, het traject evaluatie en aanpassing organogram taakomschrijvingen, werkprocessen en formatieplan inclusief FM en JKB, afgerond en in uitvoering. Voorts is binnen het project **Reclassering en resocialisatie** een

voorlichtingsplan Resocialisatie Jeugd in uitvoering. Het deelproject Follow up voorlichtingstraining is afgerond en zijn de uitvoering en begeleiding van het traject pupillen in de nazorg met externen, zoals Stichting Rumas en Stichting De Bouwsteen geformaliseerd.

Voor wat betreft het project **Communicatiemiddelen en call blockers voor het gevangeniswezen** is een vervangings- en uitbreidingsplan ingediend ten behoeve van logistieke en beveiligde voertuigen voor alle inrichtingen.

Met betrekking tot het project **Uniformkleding en attributen KPA** zijn voorbereidingen getroffen voor de aanschaf van een bodyscanapparaat voor Delinquentenzorg en zijn aanbestedingen gehouden voor aanschaf van benodigde kleding, uitrusting en attributen. Ook zijn lockers aangeschaft voor het gevangeniswezen. Voorts is een projectvoorstel opgemaakt m.b.t. het opzetten van een HRM – afdeling, inclusief selectie en plaatsingsbureau.

Binnen het project **Capaciteitsversterking ondersteuningsgroepen KPA** is de bouw van het opleidingscentrum KPA gemonitoord en vond de aflevering plaats van in totaal 300-500 rekruten. Thans is een nieuwe lichting in opleiding. Ook vindt integrale aanpak plaats van gespecialiseerde vak- en managementtrainingen voor FMZ en JKB, inclusief zelfverdedigingstrainingen.

Ter voortzetting van de maatregel **Infrastructurele voorzieningen Justitie** is in de eerste helft van 2014 het deelproject Uitbreiding wagenpark verschillende diensten afgerond. Er zijn gereedschappen voor de afdeling Wagenpark aangeschaft, o.a. een toolbox met diverse gereedschappen (schroevendraaiers, pleiers, ringsteel set, etc.). De aanschaf en installatie van generatoren t.b.v. OM Limesgracht, Opa Doeli Limesgracht en Kantongerecht Strafzaken Wulfingstraat is afgerond. Tevens zijn de aankopen van de panden te Keizerstraat, te Tibitistraat en het Malaha gebouw door het ministerie van ROGB afgerond en zijn diverse werkzaamheden t.b.v. het gebouw aan de Henck Aaronstraat no. 108 uitgevoerd. Voorts zijn diverse werkzaamheden t.b.v. het gerechtsgebouw te Boxel uitgevoerd. In 2013 vond renovatie van de Centrale Penitentiaire Inrichting, de Penitentiaire Inrichting Duisburglaan en de Penitentiaire Inrichting Hazard plaats. De uitvoering van dit programma heeft in 2013 geresulteerd in een besteding van SRD 3.079.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Veiligheid en Internationaal beleid

BELEIDSGEBIED Interne Veiligheid

Binnen het beleidsgebied **Interne Veiligheid** vallen (voor wat betreft het Ministerie van Justitie en Politie) de volgende dienstonderdelen: **Politie, Brandweer en de Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname (BBS).**

Met betrekking tot het dienstonderdeel **Politie** is per ultimo 2014 uitvoering gegeven aan het beleidsprogramma **Interne Veiligheid**. In 2013 is ten behoeve van het project **Telecom Netwerken KPS** de eerste fase modernisering communicatienetwerken afgerond.

Voor het project **Herstructurering KPS organisatie** zijn in 2013 uniformen geleverd. Ten aanzien van de maatregel **Reorganisatie KPS** is per ultimo 2014 de eerste lichting Elementaire Politie Opleiding (EPO) voorbereid en is de tweejarige inspecteursopleiding op bachelorniveau gaande.

In het kader van het project **Speciale criminaliteitsbestrijdingsprojecten, terreurbestrijding, herstel verkeersveiligheid** is in 2013 het volgende gerealiseerd: activiteiten zijn ontplooid ten einde het veiligheidsgevoel terug te doen keren in de samenleving, alcoholwetgeving is in orde, testmeters worden

landelijk gebruikt, implementatie van de algemene beschikking Parkeergelegenheid is afgerond, implementatie van de alcoholwetgeving i.h.k.v. de gewijzigde Rijwet 2007 is afgerond, aanbesteding aanschaf meer blaastestmateriaal is gehouden, in uitvoering in Nickerie ook een verkeershandhavingsteam, nieuw rijbewijs geïntroduceerd, invoering blaastest in Nickerie.

Ten behoeve van het project **Versterking Meldpunt Ongebruikelijke diensten (MOT)** heeft de verbouwing en verhuizing naar het gebouw aan de David Simonsstraat plaatsgevonden.

Voorts is in het kader van de **Infrastructurele voorzieningen KPS** in 2013 het volgende gerealiseerd: in Para, Wanica, Brokopondo, Albina en Paramaribo zijn nieuwbouwactiviteiten uitgevoerd. In Apoera zijn een politiepost en dienstwoningen opgeleverd. De uitgaven voor 2013 bedroegen SRD 250.000,-.

Bij het dienstonderdeel **Brandweer** is in het kader van het project **Herstructurering KBS organisatie** per ultimo 2014 een nieuw organogram met betrekking tot de brandweerwet in voorbereiding. Met betrekking tot de **Organisatieverandering voorlichting KBS** is de conceptwet vuilverbranding doorgeleid naar de PG en Waarnemend President van het Hof van Justitie.

Voor wat betreft het project **Capaciteitsversterking menskracht** is in de eerste helft van 2014 de Elementaire Brandweeropleiding 2014 gestart. Thans is de onderofficiersopleiding 2013 afgerond en de onderofficiersopleiding 2014 aangevangen. Het brandweerplan inzake rekrutering en bemensing nieuwe afdelingen en functies, w.o. HRM, is afgerond. Ook is de duikerstraining afgerond en zijn 10 duikers getraind. Het conceptplan voor de afdeling Welzijnszorg is ontwikkeld. In voorbereiding is de algemene fitnesstest voor brandweerpersoneel. De realisatie voor 2013 bedroeg SRD 455.000,-.

Voor de maatregel **Verbetering mobiliteit communicatie en informatievoorziening** zijn 3 MAN blusvoertuigen en 1 autoladder in mei 2014 afgeleverd. Reeds is een raadsvoorstel opgestuurd naar de Minister van Justitie en Politie betreffende 8 logistieke voertuigen en 1 bestelwagen.

Binnen de maatregel **Versterking brandweerzorg** is per ultimo 2014 voor het deelproject Uitvoering programma van de vuurwerkperiode een aanbesteding gehouden t.b.v. community safety en zijn in dit kader bezoeken aan scholen, wijken en kinderhuizen gerealiseerd. Voor het deelproject Opzetten jeugdbrandweer zijn 8 instanties/bedrijven opgeleid door KBS. Voorts is een concept samenwerkingsovereenkomst KBS en NL voorbereid. De uitgaven voor 2013 bedroegen SRD 16.000.000,-.

Voorts is in voorbereiding met de Franse Politie Attaché het project **Ontwikkeling/implementering integraal brandveiligheidsbeleid (incl. te water).**

In de eerste helft van 2014 vonden t.a.v. de maatregel **Verbetering Infrastructuur KBS** plaats: voortzetting van de werkzaamheden van de deelprojecten Afbouw en inrichting opleidingscentrum Santo Boma en Bouw kantoorgebouw en technische ruimte Nieuw Nickerie. In 2013 zijn de kazernes te Jarikaba, Tamanredjo en Wageningen opgeleverd. Ook is de kazerne te Kwatta afgerond en zijn de kazernes te Moengo, Tijgerkreek en Albina in proces. In 2013 is voor deze voorzieningen een bedrag van SRD 1.555.000,- uitgegeven.

In het kader van de maatregel **Herstructurering organisatie BBS** vond t.b.v. het deelproject Aanpassing van taakomschrijvingen en werkprocessen een evaluatie en aanpassing van het reglement BBS 2000 plaats.

Medio 2014 heeft de BBS i.h.k.v. de maatregel **Verbetering mobiliteit en communicatie** 3 pick-ups (w.o. 2 voor Nickerie) ontvangen. Ook zijn 15 portofoons afgeleverd

Met betrekking tot het project **Infrastructurele voorzieningen BBS** is in 2013 het pand voor BBS aan de Van Idsingastraat bouwkundig afgerond en opgeleverd.

1.2.10 MINISTERIE VAN ARBEID TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN MILIEU

Het Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu heeft aan ontwikkelingsinvesteringen in 2013 in totaal SRD 4.309.000,-uitgegeven, voor de uitvoering van werkzaamheden op het gebied van vakscholing, arbeidsbemiddeling, het bevorderen van duurzame werkgelegenheid en ondernemerschap. Over de periode januari tot en met juni 2014 noteert het Ministerie een uitgave van SRD 2.276.000,-. Voor de sector Milieu zijn er geen middelen opgebracht voor het dienstjaar 2014 ten behoeve van de beleidsmaatregelen. Het instituut NIMOS is overgebracht naar het ministerie van Binnenlandse zaken.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

Het beleid op het gebied van het scholen, her-, om- en bijscholen van werkzoekenden, jonge schoolverlaters en werkenden vanaf 16 jaar en ouder, ten behoeve van de arbeidsmarkt, werd door het Ministerie in 2013 voortgezet middels implementatie van de Beleidsmaatregel **Stichting Arbeidsmobilisatie en Ontwikkeling (SAO)**. De totale besteding voor het dienstjaar 2013 bedroeg SRD 2.489.000,-.Middels deze investering werd: de training groenvoorziening/tuinbouw opgezet, gericht op het verbeteren van vaardigheden en toepassing van nieuwe technieken, vaktrainingen werden verzorgd in de districten gericht op de specifieke behoeften van de belanghebbenden, voorts werd er een aanvang gemaakt van de bouw van dependances in de districten Para, Coronie en Marowijne, en ook werd gewerkt aan de institutionele versterking, curriculum ontwikkeling, alsook de vernieuwing van het machinepark van de SAO. In het eerste halfjaar van 2014 vond voorzetting van het beleid plaats en is aan voornoemde beleidsmaatregel SRD 1.820.000,- besteed.

HOOFDBELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

In 2013 heeft het Ministerie in uitvoering genomen de beleidsmaatregel **Hervorming publieke sector** met een realisatie van SRD 40.000,-. In dit kader werd uitgevoerd Institutionele Versterking Nimos.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

Door het Ministerie zijn onder het beleidsgebied **Armoedebestrijding** diverse beleidsmaatregelen in uitvoering genomen met een totale uitgave van SRD 1.780.000,- in 2013. In de eerste helft van het planjaar 2014 werd ten behoeve van voornoemd beleidsgebied SRD 456.000,- uitgegeven aan onder meer de beleidsmaatregelen: **Programma arbeidsmarktbeleid** SRD 9.395,-,

Minimumloon SRD 34.000,- middels deze besteding vonden de voorbereidingen plaats voor een onderzoek onder bedrijven. In het eerste halfjaar van 2014 werd de concept wet minimumloon ter goedkeuring aangeboden aan de Raad van Ministers (RvM), waarna de indiening bij de Staatraad plaatsvond. Vervolgens is begin juli de conceptwet bij de Nationale Assemblee (DNA) voor behandeling aangeboden en heeft de goedkeuring in augustus plaatsgehad. In september is de wet afgekondigd en zal per 01 januari 2015 in werking treden.

Stichting Productieve Werkeenheden SRD 175.000,- (SPWE), in verband met onderzoeken naar de opzet van trainingsinstituten in de districten, **Suriname Hospitality and Tourism training,** SRD 87.500,- in het kader van het verzorgen van trainingen en opleidingen binnen de toerisme en Horecasector en het

Scholingsinstituut voor de Vakbeweging in Suriname (SIVIS) SRD 150.000,- welke zich voornamelijk heeft gericht op het organiseren van scholingsactiviteiten op het gebied van de Vakbeweging en Maatschappij.

HOOFDBELEIDSGEBIED Milieu

Als onderdeel van de beleidsmaatregel Milieubescherming en milieu rehabilitatie heeft het Ministerie in het dienstjaar 2013 in het kader van het project **Afvalbeheer** de navolgende activiteiten uitgevoerd: uitzending afvaltips dagelijks via radiostations; petflessenseminar met relevante stakeholders; brainstormingssessies afvalstoffenwet met Ministerie van Openbare Werken en andere actoren. In de eerste helft van het dienstjaar 2014 hebben de ontwikkelingsinspanningen van het Ministerie geresulteerd in activiteiten waarbij voornamelijk het geven van afvaltips via radiostations aan de orde kwamen.
In 2013 zijn voor het realiseren van het project **Biodiversiteit**, aan activiteiten uitgevoerd:
Identificatie van een nieuwe projectcoördinator regionaal biosafety project, Bijdragen in samenwerking met Ministerie van LVV aan formulering strategie ratificatie en implementatie International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture, Advies aan de Minister omtrent Access and Benefit Sharing protocol, Participatie in steering committee voor Protected Areas project (Ministerie van RGB), 4de National Report to the Biodiversity Convention afgerond, Projectvoorstel voor uitvoeren derde klimaatrapportage voorbereid en ingediend bij de GEF, Project voorstel voor Mangrove adaptatieproject voorbereid en ingediend bij de GEF. In de periode januari tot en met juni 2014 werden uitgevoerd: het Regionaal Bioveiligheidsproject: analyse van bestaande biosafety documentatie, inceptionworkshop; evaluatie van de implementatie van het Nationaal Biodiversiteit Actie Plan, Monitoring stand van zaken grondenrechtenvraagstuk: (gesprekken met Ministerie van RO). RO benaderd voor het dragen van Focal Pointschap art 8j. Analyse van het Nagoya Protocol (wetsvoorstellen in voorbereiding). Participatie in Plant Genetic Resources commissie van LVV: voorlichtingsactiviteiten, voorstellen omtrent oprichten PGR instituut. Toepassing Communication and Education Plan for Biodiversity Awareness (o.a. Viering Internationale Biodiversiteitsdag): in voorbereiding biodiversiteit expo voor oktober.

Bij uitvoering van het project **Atmosfeer** is in 2013 als realisatie vastgelegd: Technici getraind in Vulnerability Climate Change Assessment en Climate modeling, Second National Communication to the Climate Change Convention afgerond, Klimaat awareness activiteiten geëvalueerd, Regionale risco-analyse tool ontwikkeld voor identificeren van klimaatrisico's bij uitvoeren van grote projecten, Project voorstellen uitvoering derde klimaat rapportage en Mangrove adaptatieproject voorbereid en ingediend bij de GEF. In het eerste hallfjaar van 2014 registreerde het Ministerie de navolgende activiteiten : NKS en NKAP finaliseren en implementeren: consultants aangetrokken. consultatie meetings gehouden in juni. Stimuleren en begeleiden nationaal gebruik CCORAL (Caribbean Climate Online Risk Assessment) tool: voorbereidingen getroffen voor de in juli te houden CCORAL training. Uitvoering voorlichtingsplan: werkplan opgesteld en prioriteiten vastgesteld.
In het kader van de uitvoering van het project **Landbeheer** in het dienstjaar 2013 werden: de financiële en materiële audit van het Sustainable Land Management project afgerond, vond er verificatie plaats van ontvangen equipment en training tbv landbeheer bij instanties en zijn nog bestaande behoeftes in kaart gebracht. Verder werd een concept communicatiestrategie voor landbeheer geformuleerd en werd het script voor de videorapportage tbv het Sustainable Land Management project ontwikkeld. Uitvoering van

de beleidsmaatregel resulteerde in de maanden januari tot en met juni 2014 in: Faciliteren van werkzaamheden van nationale instituten of organisaties die data genereren en beheren: de aanschaf van hardware en software tbv BOG, Planbureau, OW. Afronding videoreportage. Formulering van communicatie- en actieplan voor duurzaam landbeheer: communicatiestrategie en de start van de identificatie van indicatoren voor landdegradatie.
Uitvoering van het project **Chemicaliënbeheer** resulteerde in: de opstelling van een concept raamwerk voor implementatie van Basel conventie, (consultaties met overheid en private sector), Begeleiding van bedrijven volgens Basel Conventie richtlijnen bij export van gevaarlijk afval, Uitvoering situatieanalyse chemicaliënbeheer in Suriname, Formulering initieel advies naar de Minister omtrent het internationaal goedgekeurd Kwikverdrag. De realisaties gedurende de eerste 6 maanden van 2014 waren: Valideren en implementeren institutioneel, juridisch en administratief raamwerk voor het verschepen van vervallen chemicaliën/gevaarlijk afval. Faciliteren van enkele bedrijven bij de export van gevaarlijk afval volgens richtlijnen van de Basel Conventie. Ontwikkelen, valideren van en voorlichting over richtlijnen voor de verwijdering, de opslag en verscheping van vervallen chemicaliën/gevaarlijk afval: guidance document voor hazardous waste management in lijn met de Basel Conventie. Formulering en validatie Nationale Status Rapport omtrent institutionele capaciteit inzake Chemicaliënbeheer. Formulering Chemicaliënbeheer Capaciteit Actie Plan. Start new POPs projectvoorstel: consultatiesessie gehouden in juni voor het concretiseren en valideren van nationale activiteiten binnen het project voorstel.

In het kader van de implementatie van het project **Waterbeheer** waren de activiteiten gericht op: Afronding Baseline studie waterkwaliteit Suriname rivier, Concipiëring projectvoorstel over afvalwaterbeheer ter indiening bij Global Environment Facility (GEF) binnen regionaal verband. De werkzaamheden in de eerste helft van 2014 bij implementatie van het project **Waterbeheer** waren als volgt: Goedkeuring GEF Regionaal Afvalwaterbeheerproject in februari. In afwachting op de overmaking van donormiddelen ter voorbereiding en uitvoering van trainingen tbv BOG lab personeel. Implementatie ACTO waterresources management project: inceptionworkshop en transboundary diagnostic analysis workshop in mei.
Het Ministerie heeft bij uitvoering van het project **Hernieuwbare energie** in 2013 aan werkzaamheden ondermeer verricht: participatie in steering committee van Renewable Energy project Ministerie van NH. Van januari tot en met juni 2014 werd bij uitvoering van de beleidsmaatregel **Hernieuwbare energie** een inventarisatie gepleegd van alternatieve hernieuwbare energie, ook ihkv NAMAS.
Onder de beleidsmaatregel **Milieuwet- en –regelgeving** werd door het ministerie in de eerste twee kwartalen van 2014 gewerkt aan het formuleren en implementeren van een actieplan voor uitvoering van de wet. Voorts werd informatie tbv voorlichting verzameld en werden voorlichtingsdoelgroepen geïdentificeerd.
Als onderdeel van het projectl **Milieu Ondersteunings- mechanismen** is door het ministerie uitvoering gegeven aan: Voorlichtingsactiviteiten rond Wereld Milieu Dag, persberichten en tekenwedstrijd gehouden, Opstelling Statusrapport Duurzame Ontwikkeling, formulering 10 principes voor samenwerking voor Duurzame Ontwikkeling, Uitgifte GEF Endorsement letters voor new Persistent Organic Pollutants-project, by-catch en obsolete pesticides projecten, Voorbereiding projectdocument Project “Mainstreaming Global Environmental Commitments for Effective National Environmental Management”. Indiening Ecosystem based approach-projectvoorstel bij Special Climate Change Fund van de GEF en werkplan GEF Focal Point goedgekeurd eind 2013. Organisatie bijeenkomsten voor monitoring UNDAF

actieplan.Continuering organisatie-ontwikkeling Directoraat Milieu: start formulering Missie, Visie en Kernwaarden voor Directoraat Milieu. Aanbieding zwemfaciliteit aan Directoraat Milieu personeel ihkv Healthy Lifestyle.Concept renovatie plan Directoraat Milieu. Personeelsactiviteiten: Family day, schoolpakket, kerstpakket, kinderdag, jaarafsluiting met een educatieve dagtocht en cursussen project management, business English, en notuleren, presentatie over ergonomie op de werkvloer door een fysiotherapeut. Ondertekening Intentieverklaring tussen Directoraat Milieu en BiosLogos voor het ontwikkelen van voorlichtingsprogramma onderdelen tbv Green TV.
Uitvoering van het beleid met betrekking tot het project **Milieu Ondersteuningsmechanismen** heeft in de eerste helft van 2014 het navolgend resultaat tot gevolg: Viering Wereld Milieu Dag: persbericht en seminar voor milieustudenten over het Directoraat Milieu en milieubeleid. Beheer Milieubibliotheek: bibliothecaresse gecontracteerd. Verbetering organisatiestructuur en processen: aanpassing document werkprocedures en huisregels Directoraat Milieu, oplevering en presentatie Document Missie, Visie en Kernwaarden van het Directoraat Milieu aan het personeel, aanpassing formulieren voor feedback ter verbetering van werkzaamheden, start change managementtraining met UFOV training. Verbetering fysieke en sociale werkomstandigheden: introductie sessie ergonomie op de werkvloer, tips voor een correcte zithouding. Directoraat Milieu Voorlichtingsprogrammaonderdeel Green TV: SCF financieringsovereenkomst start ontwikkeling programmaonderdelen.

1.2.11 MINISTERIE VAN HANDEL EN INDUSTRIE

Voor de uitvoering van beleidsmaatregelen ten laste van de beleidsbegroting 2013 van het Ministerie van Handel en Industrie is een bedrag van ca. SRD 8.089.000,- besteed. In de eerste helft van het dienstjaar 2014 is een bedrag van ca. SRD 3.278.000,- besteed. De investeringen in beide perioden hebben voornamelijk betrekking op het beleidsgebied **Economie.** De beleidsprogramma's hebben tot doel een gunstig economisch klimaat te scheppen voor ondernemers.

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

Ten behoeve van de exploitatie van het **Surinaams Standaarden Bureau** is in het planjaar 2013 een investering van ca. SRD 973.000, - gepleegd. De bestedingen hebben betrekking op personeels- en exploitatiekosten. Voor de eerste helft van het planjaar 2014 is een investering van SRD 835.370,- gepleegd. De bijdrage is aangewend voor personeels- en exploitatiekosten van het bureau alsmede een deel van de remuneratie van het SSB-Bestuur.

De besteding in het planjaar 2013 ten behoeve van de **Opzet Mededingings Autoriteiten** bedraagt ca. SRD 203.000,-. In dit bedrag is inbegrepen een deel van de huur- en bewakingskosten van het gebouw van de Caricom Competition Commission (CCC). De besteding in de eerste helft van het planjaar 2014 bedraagt SRD 92.412,-. De inspanningen ter oprichting van het Nationaal Mededingingsorgaan, in het kader van dit beleidsgebied, vinden voortgang.

In het planjaar 2013 is een bedrag van SRD 450.000,- uitgegeven aan remuneratiegelden en exploitatiekosten van het **Suriname Business Forum (SBF)**. Het Ministerie draagt bij in het dekken van

de exploitatiekosten van het SBF. Het bestuur van het SBF heeft het Nationaal Strategisch Beleid ten behoeve van de lokale private sector en het daaraan gerelateerde activiteitenplan 2011-2015 aan het Ministerie van Handel en Industrie aangeboden. Dit plan wordt thans uitgevoerd.

Het Ministerie heeft in het planjaar 2013 voldaan aan **contributieverplichtingen** bij internationale organisaties, ten bedrage van ca. SRD 5.297.000, -. Het Ministerie komt, middels uitvoering van deze beleidsmaatregel, internationale handelscommitteringen na. De bestedingen voor **contributie-verplichtingen** aan regionale en internationale organisaties in de eerste helft van het dienstjaar 2014 zijn SRD 2.338.471,-.

Aan de uitvoering van de beleidsmaatregel **ontwikkeling van de industriële sectoren** is in het dienstjaar 2013 een bedrag van ca. SRD 220.000,- besteed. In dit bedrag zitten voorbereidingen tot de ontwikkeling van industrieparken en het ontwikkelen van innovatieprogramma's voor verschillende sectoren.

Met ondersteuning van de Ministeries van Ruimtelijke Ordening Grond- en Bosbeheer en Openbare Werken is het Ministerie gestart met de voorbereidingen voor de opzet van industrieparken en gemengde industrieparken, waarin ondernemingen vrijelijk kunnen opereren. De ontwikkeling van Vrije Zones is een belangrijk aspect in deze.

Voor de **ontwikkeling van de dienstensector** is in het dienstjaar 2013 een bedrag van SRD 120.000, - besteed. Middels het aantrekken van investeringen, het voeren van bilaterale en multilaterale onderhandelingen met handelsblokken ter bevordering van markttoegang en vestiging van bedrijven en via het uitvoeren van handelsmissies, tracht het ministerie de productie en afzet van diensten te bevorderen. In dit kader zijn consultatiebijeenkomsten over uiteenlopende aspecten de dienstenhandel betreffend gehouden. Ook zijn beurzen en informatieprogramma's voor het groter publiek gehouden. In het kader van de consumentenbescherming is informeel een afdeling Consumentenzaken opgezet. De afdeling heeft een bewustwordingsprogramma opgestart voor de gemeenschap, inzake consumentenbescherming. De afdeling Bedrijfsvergunningen is gecertificeerd.

Voor de **ontwikkeling van het ondernemersklimaat en het concurrentievermogen** van de private sector is een bedrag van ca. SRD 135.000, - besteed voor het dienstjaar 2013. In samenwerking met het Suriname Business Forum (SBF) is het Ministerie reeds in 2012 gestart met het project "Suriname in Actie Forum met betrekking tot de Agro- en Toerisme Sector". Dit project is succesvol afgesloten.

Voor het **uitvoeren van het Nationaal Strategisch Actieplan voor facilitering van de Locale Private Sector** is een bedrag van ca. SRD 391.000, - uitgegeven in het dienstjaar 2013. Middels deze investering is een omgeving gecreëerd, waarin het Surinaams bedrijfsleven versterkt wordt om op regionale en internationale markten te kunnen concurreren. In dit dienstjaar zijn acties ondernomen voor het opstarten van de volgende projecten: de instelling van de Legal Steering Committee voor verbetering van het juridisch kader; de opzet van een Business Information Window; Pilotcluster project Agro en Toerisme; Project Finpyme Export Plus voor Certificering van bedrijven; project Business Innovation Center; Project Garantiefonds voor startende ondernemers en Project Sector analyse Creative Industries. In de eerste

helft van het dienstjaar 2014 is een bedrag van SRD 11.268,- beteed. De projecten die op programma staan in dit dienstjaar zijn: Deelname aan nationale en internationale beurzen voor sectorontwikkeling; Goede communicatiestructuur voor regionale Business Support Organisations (BSO's) voor de Single Market and Economy en Voortzetting incubatorproject ten behoeve van de agro-industrie.

Voor het dienstjaar 2013 is een investering van SRD 300.000,- gepleegd voor de **Ontwikkeling van Nationale Certificeringsprogramma's**. Het betreft het opzetten, implementeren en certificeren van een kwaliteitsmanagementsysteem voor het Surinaams bedrijfsleven, ter ondersteuning van de private sector. Bedrijven worden in de gelegenheid gesteld hun bedrijfsprocessen en producten te certificeren. De certificering zal uiteindelijk resulteren in de vervaardiging en verlening van kwalitatief goede producten en diensten, bescherming van het milieu en de ontwikkeling van een gezonde en veilige samenleving.

1.2.12 MINISTERIE VAN TRANSPORT, COMMUNICATIE EN TOERISME

In het kader van de beleidsprogrammas is voor het jaar 2013 SRD 48.014.000,- en voor 2014 is per 31 juli 2014 door het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme een bedrag van SRD 23.022.000,- besteed aan de uitvoering van zowel toerismegerelateerde projecten als projecten in het beleidsgebied **Transport en Communicatie** verspreid over het gehele grondgebied.

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

BELEIDSGEBIED Dienstensector

In het begrotingsjaar 2014 is het transportbeleid gevoerd in het begrotingsjaar 2013 gecontinueerd Het beleid van het planjaar 2014 is één, waarbij een efficiënt, modern, veilig, competitief, comfortabel, betaalbaar en kwalitatief goed transportsysteem werd nagestreefd. Het **Nationaal Vervoer Bedrijf (NVB)** heeft als werkarm van het Ministerie per ultimo juli 2014 SRD 15.150.000,- aan subsidie ontvangen. Het project van nachtbussen is gecontinueerd, terwijl ook is geïnvesteerd in onder andere de uitbreiding van trajecten, zorgvervoer en het verhogen van de efficiëntie van controle.
In het planjaar 2014 zijn de vliegverbindingen verder opgevoerd. Ook is gewerkt aan verdere versterking van luchtvaartrelaties met overige landen buiten de regio, zoals in de EU, Azië, Noord-Amerika en het Midden-Oosten. Bijzondere aandacht is geschonken aan de veiligheid en beveiliging van de luchtvaart. In dit kader is aan het **NCASC** programma verder invulling gegeven tot een bedrag van SRD 40.000,-. Ten aanzien van het beleidsprogramma **Vliegdiensten Binnenland** is per ultimo juli 2014 SRD 2.000.000,- besteed. Het in overeenstemming brengen van de airstrips met de wet- en regelgeving op dit stuk is verder ter hand genomen en subsidies voor vluchten naar het binnenland zijn ingevoerd. Trainingen en studiemogelijkheden zijn verzorgd aan het personeel in de luchtvaartsector ter versterking en verruiming van de deskundigheid in deze sector. Ten einde een effectieve beveiliging van de burgerluchtvaart en het naleven van internationale standaarden waaraan wij ons hebben gecommitteerd, te garanderen, is het luchtvaartveiligheidsbeleid aangescherpt en het Nationaal Burgerluchtvaart- en beveiligingsprogramma herzien.
Er is een integraal maritiem beleid uitgestippeld, dat gericht is op een gestructureerd, effectief en efficiënt gebruik van de waterwegen. Door middel van de vastgestelde voorwaarden en richtlijnen heeft de

daarvoor aangewezen instantie de controle op het gebruik van de waterwegen opgevoerd. De **Scheepvaart Maatschappij Suriname (SMS)** heeft als werkarm van het Ministerie SRD 4.500.000,- aan subsidie ontvangen per ultimo juli 2014. In het kader van de uitvoering van het **I.C.T. project** is SRD 19.000,- aan subsidie verstrekt.

Ter optimalisering van de dienstverlening naar de samenleving en om het internetgebruik te stimuleren, met name binnen het onderwijs en voor personen met een beperking, zijn bewustwordingscampagnes opgezet. Het Ministerie van TCT heeft samen met de Telecommunicatie Autoriteit Suriname (TAS) initiatieven ondernomen op het gebied van breedband en computerlabs op scholen. Wet- en regelgeving zijn ook aangepast om de nieuwe technologische ontwikkelingen mogelijk te maken. Het proces om te komen tot introductie van digitale omroep wordt door de TAS gecoördineerd. Digitale televisie is reeds operationeel in Brokopondo. Gestreefd wordt om per ultimo december 2014 dit proces te hebben afgerond voor alle districten.

BELEIDSGEBIED Toerisme

Het beleid gericht op het ontwikkelen van een kwalitatief goed en duurzaam toeristisch product met inachtneming van de rechten van de Inheemse en Marrongemeenschappen en respect voor het milieu, is gecontinueerd. Ter bevordering van het toerisme als exportproduct, is naast de traditionele markten en doelgroepen, uitgekeken naar nieuwe markten en doelgroepen. Hiervoor zijn naast de gebruikelijke marketingproducten (brochures en het bezoeken van beurzen) ook de moderne ICT-middelen ingezet.

Ten behoeve van het **Suriname Hospitality and** Tourism Training Centre (SHTTC) is SRD 62.500,- besteed. Teneinde een gestage en duurzame groei van het aantal toeristen naar Suriname te realiseren, zijn de awareness trainingen en opleidingen op het gebied van toerisme opgevoerd. Deze trainingen in de sector en de opleidingen voor koks zijn gecontinueerd. De Stichting Toerisme Suriname is gesubsidieerd als overkoepelende toerismeorganisatie van het Ministerie ter ondersteuning van de uitvoering van het beleid, waarbinnen de private sector een essentiële rol vervult. Ten behoeve van de STS is per ultimo juli 2014 SRD 1.250.000,- besteed.

1.2.13 MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN

Ter realisering van de verschillende beleidsvoornemens op het Ministerie van Openbare Werken is in 2013 SRD 414.132.000,- en per ultimo juli 2014 een bedrag van SRD 49.097.000,- besteed aan de uitvoering van zowel civieltechnische, bouwkundige als milieugerelateerde projecten, verspreid over het hele grondgebied.

BELEIDSGEBIED Infrastructuur

Per ultimo juli 2014 is SRD 2.920.000,- besteed aan de weginfrastructuur binnen het kader van het beleidsprogramma **Onderhoud van** wegen. In dit kader heeft regulier onderhoud van geasfalteerde-, bestrate, lateriet- en zandwegen plaatsgevonden.

Binnen het beleidsprogramma Aanleg en verbetering van wegen is evenals in voorgaande jaren op drie gebieden de nadruk gelegd. Het verbeteren van de kwaliteit van de te asfalteren wegen heeft prioriteit

genoten, aangezien de weginfrastructuur als primaire basis dient voor zowel de lokale productie als leefomstandigheden. Het herinrichten en reconstrueren van wegen in Paramaribo en districten, afgestemd op de plaatselijke behoeften, behoort tot een van de aandachtspunten binnen dit beleidsprogramma. Per ultimo juli 2014 is een bedrag van SRD 3.616.000,- besteed. Aan het regulier **Onderhoud van Bruggen** in Paramaribo en districten zijn de bestedingen per ultimo juli 2014 SRD 578.000,- geweest.

De bestedingen aan het beleidsprogramma **Bouwen van Bruggen** bedroegen per ultimo juli 2013 SRD 4.791.285,31. De bestedingen waren gericht op de voortzetting van de bouw van bruggen die landelijk zijn geprojecteerd op vitale punten in zowel de stad als in de districten. De bouw van de zesde brug over het Saramaccakanaal verkeert in afrondende fase.

Binnen de beleidsprogramma's **Verbetering Irrigatie- en Afwateringswerken** zijn de bestedingen voor Onderhoud open en gesloten rioleringen en Verbetering irrigatiewerken en afwateringswerken per ultimo juli SRD 16.074.000,- geweest. Deze beleidsprogramma's zijn de basis van het landelijk onderhoudsplan van irrigatie- en drainagewerken. De uitgaven voor beleidsprogramma **Onderhoud Ontwateringswerken** bedroegen per ultimo juli 2014 SRD 6.158.000,-.

Het beleidsprogramma **Onderhoud Waterkeringwerken**heeft per ultimo juli SRD 593.000,- gekost.

Voor de beleidsprogramma's **Onderhoud verkeerstechnische voorzieningen** is per ultimo juni 2014 SRD 70.000,- besteed ter verbetering van de verkeersveiligheid en ter bevordering van een vlotte verkeersafwikkeling. In het kader van het beleidsprogramma **Verbetering van landsgebouwen** is per ultimo juli 2014 SRD 4.000,- besteed aan renovatiewerkzaamheden ten behoeve van diverse gebouwen van de overheid in Paramaribo en in de districten. Binnen het beleidsprogramma **Bouw en uitbreiding van landsgebouwen en ambtenarenwoningen** is per ultimo juli 2014 SRD 5.989.000,- besteed.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

Ten behoeve van het beleidsprogramma Volkswoningbouw is per ultimo juli 2014 SRD 6.296.000,- besteed.

BELEIDSGEBIED Ruimtelijke ordening en Milieu

Ter realisatie van het beleidsprogramma **Verzelfstandiging van de vuilophaal en verwerking** is SRD 5.528.000,- besteed. In het kader van het beleidsprogramma **Vuilstortplaatsen en Ophalen van grootvuil** zijn investeringen gepleegd in de logistieke, fysieke en beheersvoorzieningen ten behoeve van de vuilophaaldienst en vuilverwerking. Per ultimo juli 2014 is SRD 343.000,- geïnvesteerd. Ten behoeve van het beleidsprogramma **Ophalen van dichtbegroeide lozingen** is per ultimo juli 2014 SRD 274.000,- besteed. Ter concretisering van het beleidsprogramma **Rehabiliteren van secundaire en tertiaire wegen** is per ultimo juli 2014 SRD 99.000,- uitgegeven. Onder andere zijn de investeringen gepleegd ten behoeve van de districten Paramaribo, Wanica, Saramacca en Commewijne. Ter implementatie van het beleidsprogramma **Maaien van parken en pleinen alsmede bermen en talud van de secundaire en tertiare trenzen** is per ultimo juli 2014 SRD 555.000,- besteed.

1.2.14 MINISTERIE VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN

De investeringen in de verschillende beleidsprogrammas op het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen zijn in het jaar 2013 opgelopen dot hetbedrag van SRD 290.275.000,-. In de 1e helft van het planjaar 2014 is ter implementatie van de verschillende beleidsprogrammas via het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen het bedrag van SRD 18.663.000,- besteed.
Ter verbetering van de huisvesting van het dienstonderdeel **Begroting en Financiele zaken** is een nieuw gebouw aan de Grote Combe in aanbouw. In dit kader is SRD 493.000,- besteed.

BELEIDSGEBIED Water

Het Ministerie heeft in het kader van het programma **Watervoorziening** in 2014 tot en met ultimo juni SRD 8.166.900,97 geïnvesteerd. Gewerkt is aan zowel de renovatie als de rehabilitatie van de bestaande drinkwaterinfrastructuur in de verschillende districten met als doel kwantitatief en kwalitatief goed drinkwater aan de bevolking te leveren. Daarnaast worden investeringen gepleegd in het zoeken naar nieuwe watervoorkomens en exploitatie van nieuwe waterbronvelden. De Surinaamsche Waterleiding Maatschappij neemt de distributiegebieden, behorend aan de Dienst Watervoorziening (DWV) langzamerhand over. In het kader van het beleidsprogramma **Overdracht van waterleidingstation aan SWM** is het bedrag van SRD 331.491,29 uitgegeven.
Voor het beleidsprogramma **Kosten Instandhouding Waterleidingbedrijven en nieuwe aansluitingen** is het bedrag van SRD 1.598.840,87 besteed.

BELEIDSGEBIED Energie

Het Ministerie heeft in het kader van het beleidsprogramma **Openbare straatverlichting** tot ultimo juni 2014 voor een bedrag van SRD 1.298.000,- uitgegeven in zowel districten als het binnenland. In dit kader zijn gefaseerd cobra head lampen in de diverse dorpen aangebracht voor straatverlichting. Het beleidsprogramma **Energievoorziening** is geimplementeerd via de Dienst Elektriteitsvoorziening voor een bedrag van SRD 286.250,-. De operationele **kosten voor electrische centrales binnenland** zijn opgelopen tot SRD 608.000,-.

BELEIDSGEBIED Mijnbouw

Eind 2010 is de commissie **Ordening Goudsector** ingesteld. Deze commissie heeft in het planjaar 2014 in totaal SRD 5.499.000,- gerealiseerd.
In dit kader is de Mineral Processing school in de opstartfase en deze zal op verschillende niveaus opleidingen in de mijnbouwsector aanbieden. Er is een anti-kwikcampagne in ontwikkeling om gouddelvers in het binnenland en bij de verwerking van goud betrokken personen in Paramaribo en daarbuiten bewust te maken van de schade die kwik in het milieu veroorzaakt. Er zullen in de toekomst alleen milieuvriendelijke methoden worden toegepast. Na de inleidende fase werden goudzoekers en andere belanghebbenden in de goudsector opgeroepen zich te registreren. Deze registratie had tot doel meer specifieke informatie te verzamelen, met het oogmerk belanghebbenden een registratiekaart te verstrekken, waarmee zij in voorkomende gevallen gebruik kunnen maken van bepaalde overheidsfaciliteiten. Hieronder worden gedecentraliseerde diensten van de Overheid verstaan. De

bedoelde diensten worden ondergebracht in zogenoemde Mijnbouw Service Centers (MSC's). Belangrijke doelen zijn de Overheid dichterbij de mensen te brengen en het centraal gezag te herstellen.
In 2014 is tot en met juni een bedrag van SRD 713.000,- aan subsidie verstrekt aan het **Bauxiet Instituut Suriname**. Met het ter beschikking stellen van deze middelen zijn deeltaken van het Ministerie die ondergebracht zijn bij dit kerninstituut, uitgevoerd.

1.2.15 MINISTERIE VAN RUIMTELIJKE ORDENING, GROND- EN BOSBEHEER

De bestedingen ten laste van de beleidsprogrammas van het Ministerie vn Ruimtelijke Ordening Grond en Bosbeheer hebben in 2013 het bedrag van SRD 17.043.000,- bereikt. In de eerste zes maanden van het planjaar 2014 is SRD 7.875.000,- uitgegeven ten laste van de beleidsprogrammas.

BELEIDSGEBIED Bosbeleid

Tot ultimo juni van het planjaar 2014 heeft het Ministerie subsidie verstrekt aan de **Stichting Bosbeheer en Bostoezicht** voor een bedrag van SRD 7.500.000,-. Dit bedrag is besteed aan de training van het aanwezige kader, het uitvoeren van controlewerkzaamheden en de uitbreiding van veldposten. De **Stichting Natuurbehoud Suriname** heeft per ultimo juni 2014 SRD 375.000,- aan subsidie ontvangen,

1.2.16 MINISTERIE VAN LANDBOUW VEETEELT EN VISSERIJ

De investeringen besteed via het Ministerie van Landbouw Veeteelt en Visserij zijn in 2013 opgelopen tot SRD 77.186.000,- en in het eerste halfjaar van 2014 is SRD 5.998.000,-.

KERNTHEMA Agrarische sector

In 2013 en tot eind juli 2014 is er respectievelijk SRD 3.479.000,- en SRD 1469.000,- aan subsidie ontvangen door het onderzoeksinstituut **ADRON** (SNRI). De laboratoriumfaciliteiten van het onderzoeksinstituut worden voortdurend verbeterd en naast de reguliere onderzoeksactiviteiten als kruising en selectie, is gewerkt aan voorlichting, training en verbetering van de communicatie met de landbouwers. Tevens is er een programma van start gegaan ter vergroting van de productie van zaaizaad. **De Stichting Proeftuinen in Suriname** houdt zich bezig met fruitcollecties van het Ministerie van LVV. In dit kader is plantmateriaal uit Brazilië ingezet op de proeftuinen. Er worden trainingen verzorgd voor het personeel en het machinepark wordt vernieuwd. Oplevering van een beheerderswoningen in de proeftuinen Boma en Tijgerkreek West zal in de loop van 2014 plaatsvinden.
Het staatsbedrijf **Alliance** houdt zich hoofdzakelijk bezig met de productie van citrus. De onderneming heeft voor het eerste halfjaar 2014 van de staat subsidie ontvangen tot het bedrag van SRD 935.000,-. In het eerste halfjaar zijn naast de onderhoudswerkzaamheden en verjonging van de aanplant ook de contracten met de afnemers gecontinueerd. Het hoofdgebouw op de plantage wordt gerenoveerd en er is een graafmachine aangeschaft voor het regulier onderhoud van de trenzen. De vergroting van de kwekerij voor aanmaak van plantjes is voortgezet. De **Stichting Landbouw Ontwikkeling Commewijne**

(SLOC) heeft in 2013 SRD 275,000 en in 2014 tot eind juli SRD 125.000,- aan subsidie ontvangen. Er wordt gewerkt aan het opzetten van een in vitro laboratorium voor de levering van plantmateriaal. De **Stichting Nationale Parken** is belast met het beheer van de Cultuurtuin aan de Letitia Vriesdelaan. De Stichting heeft in 2013 SRD 750.000,- aan subsidie ontvangen. Ter uitvoering van de beleidsmaatregel **Cultuurtechnisch Onderhoud** zijn diverse cultuurtechnische projecten uitgevoerd ter onderhoud van zowel de natte als droge infrastructuur in de agrarische productiegebieden. In 2013 en de eerste helft van 2014 is ter implementatie van deze beleidsmaatregel respectievelijk SRD 29.453.000,- en SRD 3.375.000,- besteed. In het kader van de beleidsmaatregel **Bouwwerkzaamheden** zijn de kantine en het kantoor van de tuinlieden op het hoofdkantoor opgezet. In het district Saramacca is zowel te La Poule als te Dirkshoop een beheerderswoning opgezet. In de districten Paramaribo, Wanica en Saramacca is een aanvang gemaakt met de bouw van kantoren en beheerderswoningen. De omgeving van de kantoren is verhard en er zijn parkeerruimtes aangelegd. Het SAIS gebouw is uitgebreid. Op deze post is en tot eind 2013 SRD 687.000 besteed. In het kader van de realisatie van het beleidsprogramma **Landaanwinning en Ontginning** is in 2013 het bedrag van SRD 651.000,- besteed aan rehabilitatiewerkzaamheden aan de zwampkerende dam in het district Coronie. Ter implementatie van het beleidsprogramma **Reactivering Waterschappen** is in 2013 voor een bedrag van SRD 7.363.000,- besteed aan de rehabilitatie van waterschappen Corantijnpolder en is de voorstudie inzake het waterschap Europolder-Noord afgerond, terwijl de voorstudie van waterschap Henar is aangevangen. De rehabilitatiewerken waterschap Henarpolder zijn aanbesteed en de voorbereidingsstudie van de waterschappen Bruto & Nannipolder, Wasima, Clarapolder en Paradise & Longmay is aangevangen.
Het beleidsprogramma **Institutionele Vormgeving** heeft in 2013 SRD 6.006.000,- gesoupeerd en in 2014 SRD 50.000,-. In dit kader zijn de navolgende projecten gerealiseerd;

- Het permanente kantoorgebouw van CAHFSA, alsook van AGVIS in aanbouw.
- Begeleiding van landbouwproducenten bij het toepassen van GLOBAL GAP-richtlijnen wordt gecontinueerd.
- Herstructurering proeftuinen middels aanschaf technische uitrusting en opzet nieuwe gebouwen op de proeftuinen Dirkshoop en La Poule.
- 3 tuinbouwkassen opgezet voor onderzoek en demonstratie.
- Aanvang gemaakt met de bouw van een nieuwe beheerderswoning op proeftuin Boma en een nieuw kantoorgebouw te Tijgerkreek West.
- Verbetering infrastructuur proeftuinen.
- Trainingen voor het personeel van het residulaboratorium.

In het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Stimulering Landbouwsector** zijn verschillende projecten uitgevoerd voor zowel kwalitatieve als kwantitatieve productieverhoging. De uitgevoerde projecten zijn zeer uiteenlopend doch essentieel voor de agrarische productie. In dit kader is ruime aandacht besteed aan voorlichting en training van zowel individuele landbouwers als binnen landbouwbedrijven, aanmaak van plantmateriaal, stimulering tuinbouwkassenproductie , erfcultures, landbouwontwikkeling binnenland, agrotoerisme en bijenteelt De kosten ter bestedingen in dit kader zijn in 2013 opgelopen tot SRD 2.083.000,-. Het statistisch rapport en de thematische rapporten van de **Vijfde Landbouwtelling** zijn afgerond. De resultaten worden dit jaar gepubliceerd. Ter uitvoering van het Surinaams Agrarisch Informatie Systeem (SAIS) worden FAO-missies verwacht. Tevens worden voorbereidingen getroffen om het SAIS te koppelen aan het Geografisch Informatie Systeem (GIS). In het

kader hiervan zal een GPS-training verzorgd worden. De jaarlijkse groente en fruit survey is uitgevoerd en de gegevens zijn verwerkt. Er is reeds een aanvang gemaakt met de analyse hiervan. In het kader van dit beleidsprogramma is in 2013 SRD 166.000,- uitgegeven. Ter implementatie van de beleidsmaatregel **Kennis** zijn via onderzoek voorlichtingsbehoeften van de agrariërs gepeild. Aan de hand van de resultaten is een trainingsprogramma opgezet om een optimaal functionerende voorlichtingsdienst te realiseren. Landbouwers en voorlichters zijn getraind inzake veilig werken met bestrijdingsmiddelen en landelijk is er een training cassaveteelt verzorgd.

In het kader van het beleidsprogramma **Privatesector ontwikkeling** worden trainingen in Agro Ondernemerschap verzorgd met als algemeen doel bij agrariërs het ondernemerschap (verder) te ontwikkelen en de trainingscapaciteit van het Ministerie te vergroten.

In het kader van de implementatie van de beleidsmaatregel **Landbouwinfrastructuur en exportpromotion** is de studie voor de Packing House en de bouw van de laboratoria (residu en veterinair) voor voedselveiligheid in volle gang. Het VKI wordt fysiek gebouwd te Bethesda, terwijl de overige laboratoria aan de Letitia Vriesdelaan zullen verrijzen. In 2013 is voor deze beleidsmaatregel SRD 12.164.000,- uitgegeven.

In het kader van de ontwikkeling van het beleidsprogramma **Veehouderij** zijn diverse projecten uitgevoerd in 2013, hetgeen heeft geresulteerd in de besteding van een bedrag van SRD 7.554.000,-. Het ging in deze om de volgende projecten:

- Bouw eerste melkcollectorcentrum Reeberg.
- Vermeerderingsstation verkoopt 270 rammen aan producenten die daarmee hun veestapel verbeteren.
- Afbouw en inrichting in voorbereiding slachthuis Nickerie.
- Nieuwbouw veeteeltkantoor Paramaribo in aanbouw
- Opleiding van 17 keurmeesters is gestart.
- Consultant bereids aangevangen met het schrijven van concept wetgevingsproducten.
- Opleiding AHA wordt voorbereid.
- Nieuwe rechtsvorm in het kader van verzelfstandiging in voorbereiding Staatsboerderij.
- Bouwactiviteiten voor verbetering infrastructuur Staatsboerderij.

Per ultimo juni 2013 is in dit kader SRD 2.678.000,- besteed aan projecten. De resultaten worden als volgt samengevat:

- Gebouw eerste melkcollectorcentrum op de Staatsboerderij opgeleverd.
- Vermeerderingsstation herkauwers.
- Afbouw en inrichting slachthuis Nickerie.
- Nieuwbouw veeteeltkantoor Paramaribo bouwkundig opgeleverd.
- Nieuwbouw kantoor Nickerie aanbesteed.
- Aanpassing wetgevingsproducten.
- Opleiding Animal Health Assistance voorbereid en 17 keurmeesters opgeleid.
- Continuering bouwactiviteiten voor verbetering infrastructuur Staatsboerderij.
- Voorbereiding kwaliteitsonderzoek rauwe melk.

GAP-trainingen verzorgd.

HACCP-trainingen verzorgd aan vleeswinkels en vleesverwerkende bedrijven.
Voorbereiding haalbaarheidstudies voor grootschalige slachtvee- en melkproductie.
Voorbereiding aanschaf identificatiemiddelen voor landbouwhuisdieren

In het beleidsgebied **Visserij** is in 2013 het bedrag van SRD 5.469.000,- terwijl in 2014 SRD 44.000,- is besteed aan projecten voor duurzame ontwikkeling en export binnen het visserijgebeuren. De genoemde investeringen leidden tot de volgende resultaten:

- Afbouw modelvisrokerij Commewijne.
- Voortzetting bouw modelvisrokerij Nickerie.
- Bouw van het viskeuringslaboratorium te Bethesda.
- Voorbereiding concept Aquacultuurwet en herziene Visserijwet.
- Opstart aquacultuur onderzoeks- en kweekstation op nieuwe locatie.
- Implementatie van de visserijsurvey.
- Voorbereiding reorganisatie visserijcentra.
- Implementatie van de voorwaarden van ICCAT (non contracting party).
- Intensievere controle op de naleving van de visvergunningsvoorwaarden.
- Fish Disease Monitoring Tor goedgekeurd door FAO en start implementatie.
- Start nationale meetings binnen het CLME project.
- Modelvisrokerij Nickerie is opgezet.
- Bouw van het viskeuringslaboratorium is afgerond en is een aanvang gemaakt met de inrichting.
- Opstart aquacultuur onderzoeks- en kweekstation i.h.k.v Public Private Partnership.
- Aanvang reorganisatie visserijcentra.
- Draft Nationaal Strategie en beleid voor ontwikkeling Aquacultuur sector gereed.
- Draft “National Aquatic Animal Healht Strategy” is gereed.
- Oplevering aanmeersteiger te Visserij Centrum Commewijne heeft plaatsgevonden.
- Concept Aquacultuur wet gereed.
- Training aan stakeholders in “Risk Analysis in aquaculture” verzorgd.

1.2.17 MINISTERIE VAN REGIONALE ONTWIKKELING

Door het Ministerie van Regionale Ontwikkeling zijn belangrijke investeringen gepleegd ter implementatie van haar beleidsprogrammas`s. In dit kader is in 2013 SRD 38.637.000,- en per ultimo juni 2014 een bedrag van SRD 70.713,- besteed.

BELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

De uitvoering van het **Decentralization and Local Government Strengthening Program** is in een afrondende fase. Het beleidsprogramma heeft als doel versterking van de capaciteit van de verschillende districtsbesturen bij het proces van decentralisatie en wordt gefinancierd door de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB).

Op de **districtsbegroting** van de gedecentraliseerde en gecertificeerde districten **Para, Commewijne, Nickerie, Paramaribo, Sipaliwini, Saramacca, Coronie en Brokopondo** is per ultimo juni 2014 besteed SRD 9.715.000,-

In het kader van het decentralisatieproces heeft **Radio Boskopu,** dat onder de stafafdeling Voorlichting en Burgerparticipatie ressorteert, een transformatie ondergegaan. Dit staatsmedium richt zich nu op de ontwikkeling van het binnenland middels radioprogramma's en muziek, het community radio plus principe.

Het **Instituut Bestuurs Ambtenaren voor Suriname (IBAS)** is belast met het verzorgen van opleidingen, cursussen en trainingen voor de Bestuursdienst. Tot ultimo juni 2014 is SRD 296.000,- besteed.

BELEIDSGEBIED Welzijn

Onder dit beleidsgebied valt de beleidsmaatregel **Dorpsontwikkeling**, de geïntegreerde ontwikkeling van achtergestelde gebieden in de districten en het binnenland in samenspraak met de lokale gemeenschappen. Hiervoor is een bedrag van SRD9.000,- besteed tot ultimo juni 2014.

Het programma **Waterschappen** heeft onder meer als doel het ontwikkelen en faciliteren van de agrarische sector, waaronder rijstbouw. Tot ultimo juni 2014 is een bedrag van SRD 3.397.000,- besteed aan het uitvoeren van projecten van dit beleidsgebied. **Stichting Fonds Ontwikkeling Binnenland (SFOB)** is een belangrijk beleidsinstrument van het Ministerie van Regionale Ontwikkeling, dat als doel heeft de economische achterstand van de in het binnenland woonachtige bevolkingsgroepen weg te werken.

BELEIDSGEBIED Ruimtelijke Ordening en Milieu

Voor het uitvoeren van **bouwkundige werkzaamheden** is tot ultimo juni een bedrag van SRD 225.000,- besteed bij het uitvoeren van onderhouds-, renovatie- en uitbreidingswerkzaamheden. Voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden en het treffen van secundaire en tertiaire civieltechnische voorzieningen voor zowel de natte als droge infrastructuur is ten laste van de beleidsmaatregel **Onderhoud van wegen, irrigatie- en kunstwerken,** in 2014 SRD 515.000,- uitgegeven.

Kernthema Grondenrechten en Traditioneel Gezag

In het kader van de erkenning van de tribale rechten en het evalueren van mogelijkheden ter regulering en versterking van het traditioneel gezag zijn diverse activiteiten uitgevoerd. Een bedrag van SRD 199.000,- is besteed tot ultimo juni 2014 .

2. ONTWIKKELINGSPLAN 2015

2.1 ONTWIKKELINGSPLAN 2015 NAAR FINANCIERINGSBRON

Voor implementatie van de beleidsmaatregelen in het Ontwikkelingsplan 2015 bedragen de begrote ontwikkelingsinvesteringen ca. SRD 7.024.157.000,-. In tabel 2.1 is een overzicht weergegeven van de begroting van het totaal aan beleidsmaatregelen in meerjarenkader voor de periode 2014 t/m 2019, waarbij alle voor deze begroting relevante financieringsbronnen zijn opgenomen. Het aandeel van de Overheid in de financiering van beleidsmaatregelen in het begrotingsjaar 2015 is 77,1%. Belangrijke ontwikkelingsfinancierders in 2015 zijn de Eximbank (3,7 %) en Petro Caribe (4,8 %).

Tabel 2.1 Ontwikkelingsplan 2015 in Meerjarenkader naar Financieringsbron (x SRD 1000)

Financieringsbron	Raming 2014		Raming 2015		Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
		%		%				
Agence Française de Developpement (AFD)	19185	0.4	5900	0.1	0	0	0	0
China	23250	0.5	59	0.0	0	0	0	0
Caribbean Law Institute Centre (CLIC)	0	0.0	300	0.0	0	0	0	0
Exim Bank	264242	5.4	258500	3.7	288100	421500	2000	0
Global Fund	2403	0.0	1619	0.0	0	0	0	0
GEF	0	0.0	100	0.0	0	0	0	0
GEF/UNDP	0	0.0	0	0.0	0	0	0	0
IDB	76896	1.6	55838	0.8	15370	629	629	629
IDB/AFD	0	0.0	0	0.0	0	0	0	0
India	1000	0.0	0	0.0	0	0	0	0
ING Bank	0	0.0	1000	0.0	0	0	0	0
IsDB	8000	0.2	0	0.0	0	0	0	0
IsDB/OFID	0	0.0	72444	1.0	93632	96982	44371	0
Lokale financierders	5000	0.1	7200	0.1	0	0	0	0
Overheid	4297994	87.1	5415598	77.1	5655862	5711023	6713470	7099307
Overige	104400	2.1	870250	12.4	225500	141000	0	0
PAHO/WHO	599	0.0	599	0.0	0	0	0	0
Petro Caribe	130700	2.6	333900	4.8	24458	0	0	0
UNDP	188	0.0	368	0.0	0	0	0	0
UNEP	110	0.0	160	0.0	0	0	0	0
UNEP/UNIDO	0	0.0	0	0.0	0	0	0	0
UNFPA	0	0.0	75	0.0	0	0	0	0
UNICEF	0	0.0	180	0.0	0	0	0	0
World Bank	335	0.0	67	0.0	0	0	0	0
Totaal	**4934302**	**100**	**7024157**	**100**	**6302922**	**6371134**	**6760470**	**7099936**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Ook zal ca. 12,4% van de voorgenomen investeringen worden gefinancierd uit de categorie Overige. Het gaat hierbij om externe middelen die aangewend zullen worden voor infrastructurele werken en de verzelfstandiging van de vuilophaal en -verwerking.

Tabel 2.2: Ontwikkelingsinvesteringen 2015 naar Financieringstype in Meerjarenkader (xSRD 1000)

	Raming		Raming		Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
Financieringstype	**2014**	**%**	**2015**	**%**				
Lening	617100	12.5	1585596	22.6	647060	660111	47000	629
Overheid	4292598	87.0	5414857	77.1	5635662	5690923	6693420	7079257
Schenking	24604	0.5	23704	0.3	20200	20100	20050	20050
Totaal	**4934302**	**100.0**	**7024157**	**100.0**	**6302922**	**6371134**	**6760470**	**7099936**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Tabel 2.2 geeft een overzicht van het Ontwikkelingsplan 2015 naar financieringstype. Het aandeel van de geraamde overheidsmiddelen stijgt in absolute termen tot ca. SRD 5.414.857.000,-, doch procentueel blijkt dit een daling van 9,9% ten opzichte van 2014 te vertonen. Vergeleken met Ontwikkelingsplan 2014 is het aandeel van de schenkingen afgenomen met 0,2% in tegenstelling tot het aandeel van de leningen, dat met 10,1% is toegenomen.

Ontwikkelingsplan 2015 naar GIPS-sector

In tabel 2.3 blijkt bij de vergelijking van de GIPS-sectoren van Ontwikkelingsplan 2014 en 2015 de relatieve toename van allocaties ten behoeve van Infrastructuur en Productief. De allocaties voor de sectoren Infrastructuur en Productief zijn respectievelijk gestegen van 49,9 % in 2014 naar 54,3 % in 2015 en van 9.9 % in 2014 naar 12,6% in 2015. Voor de sectoren Sociaal en Government is een daling voorzien, van 26,7 % naar 21,1 % voor Sociaal en van 13, 4% naar 12,0% voor Government.

Tabel 2.3: Ontwikkelingsinvesteringen 2015 naar GIPS sectoren in Meerjarenkader (x SRD 1000)

	Raming		Raming		Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
GIPS Sector	**2014**	**%**	**2015**	**%**				
Government	663539	13.4	843815	12.0	330545	160656	305379	306475
Infrastructuur	2463692	49.9	3816602	54.3	4212952	4389504	4604265	4864441
Productief	489699	9.9	882491	12.6	378644	378974	375846	376035
Sociaal	1317372	26.7	1481249	21.1	1380781	1442000	1474980	1552985
Totaal	**4934302**	**100**	**7024157**	**100**	**6302922**	**6371134**	**6760470**	**7099936**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Tabel 2.4: Ontwikkelingsinvesteringen 2015 naar Regio/District in Meerjarenkader (x SRD 1000)

Regio/District	Uigaven 2013 %	Raming 2014 %	Raming		Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
			2015	%				
Paramaribo	5.1	5.7	277724	4.0	280831	289609	306156	329127
Wanica	0.1	0.0	1500	0.0	1575	1654	1736	1823
Nickerie	0.3	0.4	19000	0.3	19950	20948	21994	23094
Saramacca	0.0	0.0	1000	0.0	1050	1103	1158	1216
Coronie	0.0	0.0	1000	0.0	1050	1103	1158	1216
Commewijne	0.1	0.1	3841	0.1	3916	3995	4077	4164
Marowijne	0.1	0.0	1500	0.0	1575	1654	1736	1823
Para	0.1	0.0	1500	0.0	1575	1654	1736	1823
Brokopondo	6.7	3.6	251000	3.6	251050	251103	251158	251216
Sipaliwini	0.1	0.1	5000	0.1	5250	5513	5788	6078
Meerdere regio's	3.6	7.0	441376	6.3	596715	560098	534922	545128
Nationaal	83.8	82.9	6019716	85.7	5138385	5232700	5628851	5933228
Totaal	**100.0**	**100.0**	**7024157**	**100.0**	**6302922**	**6371134**	**6760470**	**7099936**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

De in tabel 2.4 aangegeven ontwikkelingsinvesteringen naar Regio in Meerjarenkader werden in Jaarplan 2010 voor het eerst gepresenteerd. Vergeleken met 2013 is in 2014 een afnemend aandeel van Nationaal te zien ten gunste van andere meer specifieke gebiedseenheden, terwijl voor 2015 een lichte stijging is waar te nemen.

Tot de hoge allocatie voor Nationaal dragen bij de beleidsmaatregelen en programma's in de sociale sfeer die de totale bevolking als doelgroep hebben. Hieronder vallen algemene maatregelen voor Gezondheidszorg, Onderwijs, en Sociale zekerheid.

Vooralsnog biedt de wijze van beschrijving van beleidsmaatregelen en programma's niet voldoende ruimte om de regio van implementatie hiervan af te leiden. Bij vergroting van de regio-informatie op uitvoeringsniveau van de beleidsmaatregels en programma's, zal het Planbureau in staat zijn meer inzicht en een juister beeld van de investeringen naar regio te verschaffen en hierdoor de monitoring voor het bereiken van een evenwichtige regionale spreiding van de sociaaleconomische ontwikkeling beter kunnen ondersteunen.

Ontwikkelingsplan 2015 naar investeringscategorie

In tabel 2.5 is het Ontwikkelingsplan 2015 in meerjarenkader per investeringscategorie weergegeven. Ten opzichte van 2014 blijkt dat het aandeel van de categorieën **investeringen, onderzoek en wettelijke maatregel** zijn gestegen, doch een lichte daling is waar te nemen in het gereserveerde budget voor **input** en **institutionele versterking**. Het aandeel van de categorie investeringen bleek voor beide jaren verreweg het hoogst (in 2015: 69%).

Tabel 2.5: Ontwikkelingsinvesteringen 2015 naar Investeringscategorie in Meerjarenkader (x SRD 1000)

Investeringscategorie	Raming 2014	%	Raming 2015	%	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
Input	904399	18.3	900412	12.8	938912	968428	974635	1024800
Institutionele versterking	720752	14.6	799971	11.4	774389	781104	749339	734303
Investering	3027202	61.4	4872928	69.4	4253260	4453612	4692647	4993852
Onderzoek	85372	1.7	158905	2.3	83101	86010	89286	92637
Wettelijke maatregel	196577	4.0	291941	4.2	253260	81980	254563	254344
Totaal	**4934302**	**100**	**7024157**	**100**	**6302922**	**6371134**	**6760470**	**7099936**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

2.2 ONTWIKKELINGSPLAN 2015 NAAR MINISTERIE EN BELEIDSGEBIED

In Tabel 2.6 wordt een overzicht verschaft van de ontwikkelingsinvesteringen naar ministerie voor uitvoering van Ontwikkelingsplan 2015 in meerjarenkader. Hierbij is voor vergelijking de begroting van 2014 geplaatst. Het betreft alle beleidsmaatregelen, ongeacht financieringstype of financieringsbron. Voor het planjaar 2015 bedraagt de raming voor de uitvoering van beleidsmaatregelen SRD **7.024.157.000,-**

De beleidsmaatregelen worden in de navolgende paragrafen toegelicht, waarbij een gedetailleerde beschrijving van de begrote uitgaven voor 2015 wordt gegeven. Meer detail per ministerie wordt gegeven in bijlage 1.

Tabel 2.6: Ontwikkelingsinvesteringen 2015 naar Ministerie in Meerjarenkader (x SRD 1000)

Ministerie	Raming 2014	%	Raming 2015	%	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
ATM	5752	0.1	4830	0.1	6263	6063	6063	6063
Binnenlandse Zaken	562431	11.4	630845	9.0	602236	604111	604111	604111
Buitenlandse Zaken	42700	0.9	100330	1.4	47182	48283	49897	51569
Defensie	14592	0.3	17131	0.2	19701	22212	30775	30775
Financiën	1117127	22.6	1740059	24.8	660208	474487	642776	640040
Handel en Industrie	8675	0.2	7869	0.1	10818	10818	10718	10568
Justitie en Politie	40625	0.8	26955	0.4	37350	37260	38065	38525
Landbouw Veeteelt en Visserij	231178	4.7	200019	2.8	200021	200021	200021	200021
Natuurlijke Hulpbronnen	402519	8.2	583966	8.3	751982	727850	684500	679500
Onderwijs en Volksontwikkeling	468987	9.5	458237	6.5	487017	534460	613340	733288
Openbare Werken	992478	20.1	2126486	30.3	2355475	2553398	2754183	2994100
ROGB	35750	0.7	39500	0.6	39500	39500	39500	39500
Regionale Ontwikkeling	85113	1.7	80030	1.1	80882	84932	89170	93632
Sport en Jeugdzaken	44585	0.9	42785	0.6	51387	52833	54418	56054
Sociale Zaken en Volkshuisvesting	660137	13.4	657932	9.4	657932	657932	657932	657932
TCT	55759	1.1	62373	0.9	62373	62373	62373	62373
Volksgezondheid	165894	3.4	244810	3.5	232595	254601	222628	201885
Totaal	**4934302**	**100.0**	**7024157**	**100.0**	**6302922**	**6371134**	**6760470**	**7099936**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

2.1.1 MINISTERIE VAN FINANCIEN

De begroting voor de uitvoering van de beleidsmaatregelen 2015 voor het **Ministerie van Financiën** wordt geraamd op SRD 1. 740.059.000,-, waarvan SRD 1.671.750.000,- ten behoeve van het directoraat Financiën, SRD 58.400.000,- ten behoeve van het directoraat Belastingen en SRD 9.909.000,- ten behoeve van het directoraat Ontwikkelingsfinanciering.
Voor dit dienstjaar zijn uitgaven gepland voor de uitvoering van beleidsmaatregelen onder de hoofdbeleidsgebieden Bestuur & Justitie, Economie en Veiligheid & Internationaal beleid.

HOOFDBELEIDSGEBIED Bestuur & Justitie

In het Ontwikkelingsplan van de Regering is opgenomen het hoofdbeleidsgebied **Bestuur & Justitie** en het **Ministerie van Financiën** zal binnen het beleidsgebied **Bestuur** in het kader van het programma **Public Sector Reform** maatregelen treffen die onder andere gericht zijn op de institutionele versterking van het overheidsapparaat en op de implementatie van Performance Management. Betreffende maatregelen omvatten:
Capaciteitsopbouw, die gericht is op het investeren in Human Capital middels specifieke opleidingen en trainingen voor het personeel van de directoraten Financiën en Belastingen. Het doel dat wordt nagestreefd met genoemde trainingen is verbetering van de interne bedrijfsvoering en monitoring van het financieel proces, verbetering van de interne en externe samenwerking, evenals vergroting van de efficiëntie bij de uitvoering van werkzaamheden. Onder deze beleidsmaatregel zijn, voor wat betreft het directoraat Belastingen, tevens opgenomen de kosten voor voorlichting en training betreffende de nieuwe fiscale maatregelen, inclusief de nieuwe belastingwet- en regelgeving. De kosten voor de capaciteitsopbouw ten behoeve van het personeel van de directoraten Financiën en Belastingen zijn voor 2015 geraamd op respectievelijk SRD 750.000,- en SRD 2.500.000,-. Genoemde bedragen zullen uit eigen middelen worden gefinancierd.

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

Het Ministerie van Financiën zal onder het hoofdbeleidsgebied **Economie** c.q. het beleidsgebied **Financiële ontwikkeling**, maatregelen treffen die onder andere gericht zijn op verbetering van de credit rating van Suriname, verbetering van de planning en bijstelling van de belastingwetgeving en belasting administratie, verhoging van de efficiëntie in het beheer van de overheidsfinanciën, verhoging van de effectiviteit en efficiëntie bij de inning van inkomsten, effectieve benutting van de beschikbare financieringsmiddelen voor ontwikkelingsprojecten en integrale belastinghervorming. Betreffende maatregelen omvatten:
Automatisering, directoraat Financiën: hierbij gaat het onder andere om de aankoop van computer hard- en software, de betaling van licenties op software, en de onderhoud van het nieuw financieel systeem, Voor de Automatisering is voor 2015 een bedrag ad. SRD 2.500.000,- geraamd. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.
Ten behoeve van het **Bureau voor de Staatsschuld** of **Suriname Debt Management Office (SDMO)** worden middelen ter beschikking gesteld voor de personeelskosten en exploitatie. De middelen zijn nodig voor adequate invulling van de taken van het SDMO in het kader van het overheidsbeleid met

betrekking tot de Staatsschuld, zoals is geregeld in de Wet op de Staatsschuld van 19 maart 2002 SB 2002 no. 27. Voor 2015 is een bedrag ad. SRD 1.000.000,- geraamd, dat uit eigen middelen zal worden gefinancierd.

De **Centrale Landsaccountantsdienst (CLAD**) voert in opdracht van de Overheid casu quo het Ministerie van Financiën controlewerkzaamheden uit bij ministeries en parastatale bedrijven en instellingen. Voor de personeelskosten, exploitatie, betaling van consultants en de dienstverlening naar de Overheid casu quo het Ministerie van Financiën, is voor 2015 een bedrag ad. SRD 4.600.000,- begroot, dat uit eigen middelen zal worden gefinancierd.

Het reserveren van middelen voor **Rentes en Aflossingen** inclusief provisie- en transferkosten. Het doel hiervan is om middels de betaling van rente op en de aflossing van leningen, de Staatsschuld op een wettelijk aanvaardbaar niveau te houden. De middelen voor de betaling van rente op en de aflossing van leningen zijn voor 2015 geraamd op SRD 285.000.000,-. Deze middelen zullen volledig uit eigen inspanningen worden opgebracht.

Bijdrage ter stimulering van ontwikkelingsprojecten. Hierbij betreft het de reservering van de middelen ten behoeve van woningbouw en de exploitatiekosten voor de werkgroep Huisvesting. Verder zijn er middelen gereserveerd voor andere ontwikkelingsprojecten waaronder de aanleg van de spoorverbinding tussen Paramaribo en Onverwacht. Voor 2015 is het bedrag geraamd op SRD 631.000.000,-. Dit bedrag wordt uit eigen middelen en deels middels overige leningen gefinancierd.

Suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds gericht op het aanvullen door de Overheid van het tekort bij het Pensioenfonds als gevolg van de aanpassing van pensioenen, waardoor het bedrag aan in te houden pensioenpremies niet voldoende is om de overheidspensioenen uit te betalen. Voor 2015 is het geraamde bedrag aan suppletie Overheidsbijdrage Pensioensfonds gelijk aan SRD 168.000.000,-. Genoemd bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Bijzondere Voorziening Rampen. Ter beheersing en bestrijding van eventuele rampen levert de Staat een bijdrage van SRD 2.000.000,- in 2015.

Capaciteitsopbouw directoraat Financiën. Het personeel van het directoraat Financiën krijgt de gelegenheid om in 2015 specifieke trainingen te volgen via het opleidingscentrum van het directoraat Belastingen. Met de opgedane kennis beoogt het directoraat een eficientere uitvoering van taken te bewerkstelligen. Voor deze maatregel is een bedrag van SRD 750.000,- geraamd in 2015.

Beveiliging directoraat Financiën. Uitgaand van moderne standaarden, zullen de gebouwen die ressorteren onder het directoraat Financiën worden beveiligd. In dit verband moet worden gedacht aan camera- en elektronische beveiliging, evenals andersoortige beveiliging. Voor 2015 is het geraamde bedrag voor beveiliging gesteld op SRD 400.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Bijdrage Investment & Development Corporation Suriname (IDCS). De IDCS is een staatsbedrijf waarvan alle aandelen in handen zijn van de Overheid. Genoemd bedrijf is opgericht met het doel: buitenlandse investeringen aan te trekken, joint ventures met buitenlandse bedrijven aan te gaan en te opereren als one stop window voor de sectoren mijnbouw, energie, toerisme en landbouw. Voor de bijdrage IDCS is voor 2015 een bedrag ad SRD 7.500.000,- geraamd. Genoemd bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Staatsparticipatie in de goudindustrie. De staat heeft een overeenkomst gesloten met de goudmaatschappijen Iamgold en Newmont op 6 juni 2013, waavoor zij op 13 april 2013 goedkeuring

heeft gekregen van de Nationale Assemblee. In 2015 is het geraamd bedrag voor deelname SRD 469.000.000,-De financiering zal middels een lening geschieden.

Instelling van het Nationaal Woningbouwfonds. In het Nationaal Huisvestigsplan is opgenomen de instelling van een Nationaal Woningbouwfonds. In 2015 is een bedrag geraamd van SRD 1000.000.000,- ten behoeve van dit fonds.

Automatisering, **directoraat Belastingen**. De voorbereidingen voor de aanschaf van een nieuw automatiseringssysteem zijn sinds enige tijd opgestart. Voor het nieuw systeem zal de benodigde hardware, overige randapparatuur en het netwerk vervangen worden. Onder deze beleidsmaatregel vallen ook het onderhoud van het Douanesysteem en de scans. Het geraamd bedrag is SRD 36.550.000,- in 2015.

Ondersteuning van de **Fiscale Controle Binnenland**, door het geven van voorlichting en het ondernemen van verschillende expedities naar de goudvelden in multidepartementaal verband. De uitgaven betreffen opvoering van de expedities en hiertoe zijn de kosten in 2015 geraamd op SRD 400.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

De beveiliging kantoorgebouwen en dienstwoningen, gericht op het opvoeren van de beveiliging van kantoorgebouwen onder beheer van het directoraat Belastingen. In dit verband moet worden gedacht aan het opzetten van een beveiligingsunit om op strategische plaatsen de veiligheid van het personeel en de klanten te waarborgen. Ook zullen camera-, elektronische aangebracht worden. De kosten zijn voor 2015 geraamd op SRD 350.000,-. De financiering van deze maatregel zal uit eigen middelen geschieden.

Introductie nieuwe fiscale wet- en regelgeving. In het kader van de hervormingen op het gebied van de overheidsfinanciën en gegeven de veranderingen op economisch gebied c.q. in de samenleving is het noodzakelijk dat de bestaande fiscale wet- en regelgeving wordt aangepast aan de vereisten van de tijd. Dit is een van de voorwaarden voor succesvolle hervorming van de Belastingdienst en de overheidsfinanciën. De uitgaven voor de introductie van nieuwe fiscale wet- en regelgeving zijn voor 2015 geraamd op SRD 1.500.000,-. De financiering van deze maatregel zal uit eigen middelen geschieden.

Modernisering/verzelfstandiging van de belastingorganisatie. De modernisering en verzelfstandiging van de belastingorganisatie omvat onder andere de overgang van de Belastingdienst in een belastingautoriteit. Deze overgang gaat gepaard met de evaluatie, het herschrijven en opstellen van processen en procedures. Om dit proces te begeleiden zullen consultants worden aangetrokken. Voorts zullen trainingen worden verzorgd. De uitgaven voor de modernisering en verzelfstandiging van de belastingorganisatie zijn voor 2015 geraamd op SRD 2.000.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen, directoraat Belastingen. Renovatie van gebouwen en decentralisatie van de dienstverlening naar de districten zijn belangrijk voor de verbetering van de dienstverlening naar de samenleving. De kosten voor renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen zijn voor 2015 geraamd op SRD 6.000.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Renovatie en nieuwbouw dienstwoningen, directoraat Belastingen. In dit kader zullen renovatiewerkzaamheden aan de dienstwoningen worden voortgezet en zullen dienstwoningen die niet meer op een verantwoorde wijze kunnen worden gerenoveerd, middels nieuwbouw worden vervangen. Voor 2015 is het geraamde bedrag voor renovatie en nieuwbouw dienstwoningen gesteld op SRD 2.500.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Aanschaf kantoorgebouwen, directoraat Belastingen. Ter facilitering van een aantal diensten is het noodzakelijk gebleken een kantoorgebouw te kopen. Hiervoor is een bedrag van SRD 6.600.000,- uitgetrokken in 2015, welk uit overheidsmiddelen zal worden gefinancierd.

Capaciteitsopbouw directoraat belastingen. Voor een efficiëntere uitvoering van de taken wordt aan het personeel de gelegenheid geboden specifieke trainingen en workshops te volgen. Voor 2015 zijn er ook managementtrainingen opgenomen. Het bedrag voor deze maatregel is begroot voor SRD 2.500.000,-

Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS). Met het beschikbaarstellen van de middelen wordt beoogd deeltaken van het Ministerie onder andere op het gebied van dataverzameling, die ondergebracht zijn bij dit kerninstituut, uit te laten voeren. Voor de betaling van personeelskosten en de exploitatie van genoemd instituut is voor 2015 een bedrag ad. SRD. 7.409.000,- uitgetrokken. Voor een aantal activiteiten van de stichting zal fininciering geschieden via donoren waaronder CARTAC, de UN, en binnen CARICOM. Voor 2015 zijn er diverse trainingen, workshops en seminars opgenomen ten behoeve van het personeel.

Activiteiten in het kader van sociaaleconomische ontwikkelingen. Het betreft onder andere het microkredietenprogramma, IntEnt en institutionele versterking bij implementatie Rio conventies. Voor de activiteiten in het kader van sociaaleconomische ontwikkelingen is voor 2015 een bedrag van SRD 2.000.000 geraamd. Betreffend bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Donorcoördinatie. De maatregel wordt uitgevoerd onder leiding van het Directoraat Planning en Ontwikkelingsfinanciering. Er zal een effectieve donorcoördinatie gevoerd worden om beleid te formuleren ten aanzien van diversificatie van de ontwikkelingspartners. Voor 2015 is het geraamd bedrag SRD 500.000,-, welk uit eigen middelen zal worden gefinancierd.

2.2.2 MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft ten behoeve van de ontwikkelingsinspanningen voor het planjaar 2015 een bedrag van SRD 100.330.000,- geraamd. Deze ontwikkelingsinspanningen zullen zich concentreren op de beleidsgebieden Ontwikkelingsdiplomatie, Regionale Samenwerking, Internationale Samenwerking en Immigratiebeleid als onderdeel van het hoofdbeleidsgebied Veiligheid en Internationaal beleid.

HOOFDBELEIDSGEBIED Veiligheid en Internationaal Beleid

BELEIDSGEBIED Ontwikkelingsdiplomatie

Het Ministerie zal in het komend planjaar 2015 de beleidsmaatregel **Bilaterale betrekkingen** continueren voor een bedrag ad SRD 62.630.000,-.

De activiteiten in het kader van deze beleidsmaatregel hebben betrekking op de grens- en buurlanden alsmede de betrekkingen met landen uit diverse continenten en regio's waar Suriname vriendschappelijke relaties mee onderhoudt. Deze activiteiten moeten ertoe leiden dat de samenwerkingsrelatie met de verschillende landen intensiever wordt en nieuwe opties geëxploreerd zullen worden. In 2015 zullen de bilaterale betrekkingen met een aantal van deze landen verder worden verbreed op basis van politieke, economische en strategische belangen, wederzijds voordeel en respect, verdere materialisering van de

aanwezige ontwikkelingspotentie en het leveren van een concrete bijdrage aan de realisatie van de ontwikkelingsdoelen. Ook zullen bilaterale betrekkingen worden aangegaan met andere landen in dit zelfde kader.

Suriname zal in 2015 blijven zoeken naar nieuwe samenwerkingsgebieden in **Europa**. De bestaande bilaterale relaties, zoals die met **België, Frankrijk, Duitsland, Rusland, Georgië en Turkije** zullen nauwgezet opgevolgd, verstevigd en uitgebreid worden. Door de opening van de Ambassade te Parijs zullen de bilaterale relaties met **Frankrijk** en zijn overzeese gebiedsdelen geïntensiveerd en waar mogelijk uitgebreid worden.

De samenwerking met **China** zal worden voortgezet op het gebied van landbouw, waarbij gestreefd wordt naar de opzet van een research en development demonstratie center. Dit land zal ook als donor optreden bij de financiering van de bouw van een hospitaal in het district Wanica, waarvoor er een bedrag van SRD 59.630.000,- is gereserveerd.

Op het gebied van **Multilaterale betrekkingen**, waarvoor in 2015 een bedrag van SRD 3.000.000,- is begroot, zal het accent gelegd worden op de naleving van de algemeen aanvaarde principes zoals vastgelegd in de handvesten van de Verenigde Naties (VN) en de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS). De politieke dialoog in het kader van de Non-Aligned Movement (NAM) zal gecontinueerd worden, terwijl de samenwerking in het raamwerk van de Organisation of Islamic Cooperation (OIC) geïntensiveerd zal worden. In NAM-verband zal een actieve bijdrage worden geleverd met betrekking tot vraagstukken van internationale aard, waaronder de hervorming van de Verenigde Naties en haar instituten, ontwapening en internationale veiligheid alsmede non-proliferatie van massavernietigingswapens. De inspanningen van Suriname op deze fora voor het bereiken van gezamenlijke strategieën inzake klimaatsverandering en duurzaam bosbeleid, zullen met het oog op de gemaakte afspraken tijdens de Rio+20 Summit in 2012, voortgezet worden.

Actieve participatie zal plaatsvinden in de vergaderingen van de ACP Raad van Ministers tot het verkrijgen van inzichten met betrekking tot projecten en programma's welke passen binnen het uitgestippeld regeringsbeleid.

BELEIDSGEBIED Regionale Samenwerking

Met betrekking tot de **Regionale Integratie** zal Suriname in 2015 het lidmaatschap bij de regionale organisaties optimaal moeten benutten. Zulks moet worden gezien tegen de achtergrond van het mede helpen bevorderen van de verdere integratie tussen de landen van Zuid-Amerika en het Caribisch Gebied en het structureren van een bruikbaar consultatie- en coördinatiemechanisme voor het kunnen innemen van gemeenschappelijke standpunten over o.a. sociale, politieke en economische vraagstukken.

De integratiepolitiek zal in 2015 gericht zijn op de verdere implementatie van de afspraken met betrekking tot samenwerking met de CARICOM lidstaten, gericht op versnelde verwezenlijking van de nationale ontwikkelingsdoelen. Het buitenlands beleid ten opzichte van de CARICOM zal ook in deze beleidsperiode bijzondere aandacht genieten als gevolg van de behoefte van Suriname om indachtig het principe van goed nabuurschap en onder meer uit veiligheidsoverwegingen in de ruimste zin des woords, goede betrekkingen te hebben met de CARICOM lidlanden.

Ook zal ernaar worden toegewerkt om het bewustzijn onder de Surinaamse samenleving met betrekking tot de Caricom te vergroten. De mogelijkheden voor verdere uitdieping van het bestaande samenwerkingsverband tussen respectievelijk de Zuid-Amerikaanse en Pacifische regio (ASPA) en de

Zuid-Amerikaanse en Afrikaanse regio (ASA) zullen in kaart gebracht worden middels particpatie in de vergaderingen.
In het kader van het Verdrag voor Amazonische Samenwerking (ACTO) zal Suriname ertoe overgaan om de ACTO Strategische Agenda en overige projecten en programma's intensiever te implementeren. Suriname zal het UNASUR-lidmaatschap beter benutten door onder meer de actieve en adequate participatie op te voeren binnen de verschillende raden en commissies.
Suriname zal in 2015 actief participeren in de verschillende Community Council vergaderingen en het geven van "follow-up" aan overige CARICOM vergaderingen en activiteiten. De genoemde activiteiten ter implementatie van de **Regionale integratie** zullen in 2015 resulteren in een geraamde besteding van SRD 7.000.000,-.

BELEIDSGEBIED Immigratiebeleid

Het Ministerie heeft ten laste van de beleidsmaatregel **Migratie- en personenverkeer** een bedrag van SRD 500.000,- geraamd. De activiteiten met betrekking tot deze beleidsmaatregel omvatten het verbeteren van de werkprocessen en de infrastructuur van de afdelingen Consulaire Zaken en Personenverkeer en Migratie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, het versoepelen van het visumbeleid, de implementatie van het grensbewakingssysteem (Border Management System), ontwikkeling van een diasporabeleid, het opstellen van migratieprogramma's, alsmede de toetreding van Suriname tot de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM). In het komend planjaar 2015 zullen de inspanningen in het kader van deze beleidsmaatregel moeten resulteren in: toevoegen van Colombia en Turkije om in aanmerking te komen voor een toeristenkaart, visa afschaffing voor dienst- en diplomatieke paspoorten voor Rusland en Singapore, continuering van de voorbereidende activiteiten in het kader van e-visa, evaluatie van het Border Management System, aanstellen van Honorair consuls van Surinaamse origine voor strategische sectoren, voorbereiding van wetgevingsproducten en speciale programma's inzake arbeidsmigratie en voortzetting van de technische samenwerking met de IOM.

BELEIDSGEBIED Internationale Samenwerking

Voorts zal het Ministerie de beleidsmaatregel **Internationale onderhandelingen** in het komend planjaar uitvoeren voor een bedrag ad SRD 100.000,-. De te verwachten beleidsresultaten omvatten het beleggen van de elfde en twaalfde River Council meetings, het herschrijven van het United Development Assistance Framework (UNDAF) op basis van een gepleegde evaluatie, capaciteisversterking van het personeel van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en PCG's -2015 Development Agenda Consultatie rapport, bevordering van het principe van "one government" benadering naar de VN toe op leidinggevend en technisch niveau, ook in relatie met andere donorpartners.
Het beleid ten aanzien van het **opzetten van ambassades en consulaten** in landen en steden die van strategisch belang zijn voor de ondersteuning van de nationale ontwikkeling, zal in 2015 worden gecontinueerd. In dat kader zullen er in zowel Equatoriaal Guinee als Duitsland ambassades opgezet worden. De geraamde investeringen in het kader van deze beleidsmaatregel voor het planjaar 2015 bedragen SRD 1.100.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

BELEIDSGEBIED Economische Planning, Ontwikkeling en Investeringen

De beleidsmaatregel **Beleidsonderzoek, planning en capaciteitsversterking,** heeft als doel het Ministerie inzicht te verschaffen in fundamentele kennis van specifieke vraagstukken, waardoor zij beter in staat zal zijn tot planning, monitoring en evaluatie en waarnodig bijsturing van het beleid. Ten einde het personeel van zowel de thuisdienst als de buitendienst beter in staat te stellen zich goed voor te bereiden en in te spelen op de veranderingen die zich voltrekken, zal regelmatige participatie in opleiding en training zoals in de talen Spaans, Frans, Portugees, Mandarijn, Nederlands en Engels plaatsvinden.
Ook zal gewerkt worden aan de finalisering van een Reglement voor de Buitenlandse Dienst. Na verheffing tot wet zal dit reglement dienen als referentiekader voor de rechten en plichten van het personeel van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Ten behoeve van deze beleidsmaatregel zal in het planjaar 2015 een bedrag van SRD 1.000.000,- worden geïnvesteerd,
Tenslotte heeft het Ministerie de beleidsmaatregel **Residentiële kosten van lokale en buitenlandse vertegenwoordigingen** gepland voor een bedrag ad SRD 25.000.000,-. Onder deze beleidsmaatregel wordt verstaan aanschaf, onderhoud en reparatie van vestigingen voor lokale en buitenlandse vertegenwoordigingen. In het komend planjaar 2015 zullen de kanselarijen te New York, Washington en Miami worden gekocht.

2.2.3 MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

De ontwikkelingsinspanningen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken zijn voor het planjaar 2015 begroot voor SRD 630.845.000,- met een aandeel per directoraat van respectievelijk: Algemene Zaken 64%, Binnenlandse Zaken 30% en DNA 6%.
Een aanzienlijk deel van die inspanningen zal onder meer gericht zijn op de volgende beleidsmaatregen: Welvaartsbevordering , Pre- en Post Electorale Activiteiten, Onderstanden voor, Institutionele Versterking Kabinet President, Opzet Kustwacht Suriname, DNA/Post Electorale Activiteiten en Institutionele Versterking/Bijzondere Aanschaffing C.I.V.D.
De beleidsgebieden waaronder de vierendertig (34) maatregelen geplaatst kunnen worden, zijn: Hervorming Publieke Sector, Openbaar Bestuur, Communicatie en Informatie, Bevolkingspolitiek, Wetenschap en Technologie, Cultuur, Sociaal Zekerheidsstelsel, Gender, Interne Veiligheid, Kustwacht, Internationale samenwerking en Milieu. Van de respectieve directoraten: Algemene Zaken, Binnenlandse Zaken en DNA worden de maatregelen per beleidsgebied beschreven.

BELEIDSGEBIED Hervorming Publieke Sector

Onder begeleiding van externe consultants en met behulp van twee organen, met name: de opgezette technische kamer, Competitive Unit en het innovatief centrum, Fab Lab Paramaribo wordt via de maatregel **Institutionele versterking Kabinet Vice President** gestreefd naar verbetering van het investeringsklimaat in Suriname ten einde de efficiëntie, de effectiviteit en het realisatieniveau van het overheidsgebeuren te verhogen. De bestedingen zijn voor 2015 geraamd op SRD 4.500.000,-.

De geïdentificeerde activiteiten, die door het Kabinet van de President met de bijbehorende staatsorganen, Bureau Nationale Veiligheid en Bureau Volkscontacten, worden uitgevoerd, hebben ten doel het realisatiepercentage van overheidsgebeuren te verhogen. Met behulp van externe consultants worden voornoemde activiteiten begeleid. Voor 2015 zijn de uitgaven binnen de maatregel **Institutionele versterking Kabinet President** begroot voor SRD 41.104.000,-.

Binnen de maatregel **Overheidspersoneelsbeleid** zal het onderdirectoraat Personeelsbeleid worden getransformeerd naar een op internationale standaarden gebaseerd directoraat Human Resource Management, door instelling van dit directoraat in 2015. Het Directoraat HRM zal de hervormingen binnen het overheidsapparaat helpen realiseren. Alle personeelsgebieden, waaronder personeelsbeheer, -planning, -zorg en –ontwikkeling zullen door voornoemd directoraat beleidsmatig worden aangestuurd. De bestedingen zijn in 2015 begroot voor SRD 1.530.000,-.

BELEIDSGEBIED Openbaar Bestuur

Met reservering van totaal SRD 858.000,- voor de maatregel **Institutionele versterking Rekenkamer** zal, vanwege ruimte gebrek in het eigendomspand in 2015 kantoorruimte worden gehuurd ter facilitering van negentien (19) aan te trekken personeelsleden voor de Rekenkamer. Ten behoeve van te verrichten controlewerkzaamheden zullen apparatuur, zoals computers en laptops en randapparatuur, waaronder printers, scanners, kopieermachines en servers met bijbehorende, maar specifieke software applicaties worden aangeschaft. De Rekenkamer zal in 2015 ook de beschikking hebben over een deel van de schenkingsmiddelen van de Wereldbank (SRD 67.000,-), die over de periode 2014-2016 beschikbaar worden gesteld onder meer voor: het inhuren van zowel technische assistentie als consultancy bedrijven, het doorlopen van workshops, trainingen en seminars en het aanschaffen van hard- en software.

In 2015 zullen de activiteiten binnen de maatregel **Gebouwelijke aanpassing en inventaris Regeringsgebouw** worden gecontinueerd, omvattende: 1) het praktischer en transparanter maken van ruimten binnen het Frank Essedgebouw, waar het **Kabinet van de Vice President** gehuisvest is, 2) diverse ruimten voorzien van een opknap- en schilderbeurt en 3) de ruimten volledig voorzien van de nodige kantoorinventaris. De uitgaven zijn geraamd op SRD 5.000.000,-.

Met de verantoordelijkheid voor de uitvoering van een achttal beleidsmaatregelen en de organisatie van enkele dienstonderdelen, waaronder de voorbereiding en uitwerking van het sociaal zekerheidsstelsel komt het Kabinet van de Vice President werk- en vergaderruimten tekort in het Regeringsgebouw, dat gedeeld wordt met de Stichting Planbureau Suriname. Voor het onderbrengen van bepaalde dienstonderdelen heeft het Kabinet reeds een pand gehuurd. Via de maatregel **Uitbreiding faciliteiten Kabinet Vice President** ten bedrage van SRD 5.000.000,- zal in 2015 worden overgegaan tot nieuwbouw c.q. aankoop van een terrein of pand.

Enkele reguliere activiteiten binnen de maatregel **Subsidie Stg. Planbureau Suriname (SPS)** zijn: 1. het maken van macro-economische projecties 2. het vervaardigen van Jaar- en Ontwikkelingsplannen en 3. het publiceren van analyses van de ruimtelijke ontwikkelingen. Tot de verruimde taken behoren: het monitoren en evalueren van het Ontwikkelingsplan 2012-2016; het uitvoeren van ruimtelijke planning en het opzetten van een geïntegreerd planningsmechanisme. Conditioneel aan de verruimde taken is de invulling van vacante functies op directie - en lager niveau in 2015. Eveneens zullen de voorzieningen ter verbetering van de representatie en veiligheid van het Regeringsgebouw, waarin het Kabinet van de Vice President en de Stichting Planbureau Suriname zijn gehuisvest, worden gecontinueerd. De voorzieningen

betreffen ook de efficiënte aanwending van het complex voor de dienst met de ontruiming van de beheerderswoning en de technische ruimten als gevolg. De subsidie is in het planjaar geraamd op SRD 10.834.000,-.

Het Directoraat Binnenlandse Zaken van het gelijknamige Ministerie is via de maatregel **Pre- en Post electorale activiteiten** verantwoordelijk voor het in orde brengen van de randvoorwaarden ten behoeve van een goede verkiezingsorganisatie. In het dienstjaar 2014 wordt de omschakeling gemaakt van de post- naar de pre-electorale fase van de Algemene Vrije en Geheime Verkiezingen in 2015 waar volksraadplegende (Districts- en Resortsraden) en –vertegenwoordigende organen (DNA) zullen worden gekozen. De bestedingen zijn geraamd op SRD 85.000.000,-.

Enkele activiteiten behorende bij de maatregel **Centraal Bureau voor Burgerzaken (CBB)**, die in 2015 voortgezet zullen worden en die begroot zijn voor SRD 14.200.000,-, zijn: 1) Het actualiseren, bijhouden en beheer van de Bevolkingsadministratie 2) opzetten, renoveren, beveiligen en onderhoud van de bureau's voor burgerzaken (BvB) 3) vorming, opleiding, capaciteitsversterking van het personeel 4) ordening straatnaamborden en huizennummering 5) versterking, modernisering en optimalisering van de dienstverlening en 6) modernisering identiteitskaarten. Voorzieningen die de bevolkingsadministratieve werkzaamheden vereisen zijn: a) jaarlijkse missies naar het binnenland b) werken buiten reguliere werktijden c) extra personeel als logistieke voorzieningen. In 2015 zal een aanvang worden gemaakt met de opzet van BvB op de door dorpsgemeenschappen beschikbaargestelde bouwgronden in het binnenland. Met betrekking tot capaciteitsversterking moet ook geïnvesteerd worden in nieuw aan te trekken c.q. in te zetten medewerkers voor kantoren in het binnenland.

Binnen de maatregel **Management Regelgeving** wordt juridisch instrumentarium tot stand gebracht, dat nodig is bij de uitvoering van bij de diverse beleidsgebieden behorende taken. Met behulp van voornoemd instrumentarium wordt het concept van Goed Bestuur bevorderd, welk resulteert in een beter functionerende overheid. Tot de beleidsactiviteiten voor 2015 behoren onder meer: 1) het versterken van de afdeling verantwoordelijk voor de wetsproducten 2) het vergroten van de toegankelijkheid tot de staats- en advertentiebladen en 3) het standaardiseren en vereenvoudigen van het administratief rechtelijk verkeer, nadat de processen in kaart zijn gebracht. De uitgaven zijn voor 2015 geraamd op SRD 150.000,-.

Het **Onafhankelijk Kiesbureau (OKB)**, dat haar bevoegdheid ontleent aan de Grondwet van 1987 en die nader is uitgewerkt in de Kiesregeling (S.B. 1987 no.62 en S.B. 1996 no. 15), ziet erop toe dat er eerlijke, vrije en geheime verkiezingen gehouden worden. Het drie fasen tellend verkiezingsproces moet ook rechtvaardig, accuraat en bereikbaar zijn. De maatregel is begroot voor SRD 2.558.000,- ter dekking van de kosten voor: 1) opleidingen 2) seminars en workshops in het binnenland en 3) trainingen en stage van OKB leden in binnen- en buitenland.

Vanwege de centrale plaats van de te houden verkiezingen in 2015 zullen binnen de maatregel **Renovatie en uitbreiding gebouwen hoofdkantoor Ministerie van Binnenlandse Zaken** alleen die activiteiten, die ondersteunend zijn aan de verkiezingen en in afrondende fase verkeren, worden uitgevoerd. Ten bedrage van SRD 2.000.000,- zal de renovatie van het monumentaal CPA gebouw in 2015 worden voortgezet. De werkzaamheden, die door het ministerie van Openbare Werken in 2013 zijn gestart, zijn vanwege onvoorziene omstandigheden niet afgerond.

Op basis van de ervaringen van de algemene, vrije en geheime verkiezingen van 25 mei 2010 zal het **Centraal Hoofdstembureau (CHS)** ter voorbereiding van de komende verkiezingen in 2015 het automatiseringssysteem verder ontwikkelen. Voor de verschillende verkiezingsactoren zal het CHS een

workshop houden om in te gaan op het gebruik van gehanteerd systeem en waar de nodige werkafspraken tussen die actoren en het CHS worden gemaakt. Voor 2015 is de maatregel geraamd op SRD 1.600.000,-.

De maatregel **Institutionele versterking DNA** heeft tot doel het verbeteren van de technische en administratieve ondersteuning van het parlementair werk. Een samengesteld team van deskundigen met expertise vanuit verschillende disciplines verleent het Parlement, de vaste en interdepartementale commissies technische bijstand inzake beleidsontwikkelingen, het doen van onderzoek en het oplossen van sociaalmaatschappelijke en economische vraagstukken. Verbetering van de materiële ondersteuning geschiedt o.m. door toepassing van nieuwe ICT mogelijkheden bij de uitvoering van taken en verbetering van de bestaande voorzieningen. Met deelfinanciering van de UNDP (SRD 168.000,-) en andere donoren wordt De Nationale Assemblee institutioneel versterkt. De Niet-Overdraagbare Aandoeningen is één van de maatschappelijke vraagstukken, die De Nationale Assemblee via het project Healthy lifestyle belicht, ter vergroting van het bewustzijn van een gezonde leefstijl bij zowel DNA-leden, personeel als de samenleving. In 2015 zal De Nationale Assemblee met financiële ondersteuning van UNICEF het project m.b.t. het kinderopvangvraagstuk voortzetten middels het verlenen van technische bijstand aan het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting bij het opleossen van dit vraagstuk. Voor 2015 is de maatregel geraamd op SRD 1.500.000,-, waarvan SRD 1.332.000,- ten laste van de begroting.

Voor het optimaal faciliteren van de normale werkzaamheden van De Nationale Assemblee is het huidige onderkomen te klein. Dit ruimtegebrek dateert vanaf de brand van het oud gebouw in 1996. Besloten is een geheel nieuw gebouw op de huidige locatie op te zetten vanwege de volgende feiten: uitbreiding van het personeelsbestand als gevolg van hervormingsprocessen binnen DNA en het niet voldoen aan internationale standaarden van het gebouw. De mogelijkheid wordt eveneens bekeken om simultaan een nieuw bouwwerk op de oude lokatie op te zetten. Voor de nieuwbouw is het ontwerpen van de bouwtekening reeds gegund. De maatregel **Nieuwbouw en Herinrichting DNA** is in 2015 begroot voor SRD 15.000.000,-

Conform artikel 91 van de Grondwet van de Republiek Suriname worden de President en de Vice President door de Nationale Assemblee gekozen. De kosten van de verkiezing en de inauguratie komen ten laste van de Nationale Assemblee. Bovendien dient de Nationale Assemblee conform de artikelen 71 lid 3 en 181 over te gaan tot het organiseren van de Verenigde Volksvergadering (VVV) indien in het parlement na twee keer stemmen de President en de Vice President niet zijn gekozen. Derhalve komen de kosten voor een eventueel te houden VVV ook ten laste van de DNA-begroting. Rekening houdend met de genoemde kosten in het plan- tevens verkiezingsjaar 2015 is de maatregel **Post electorale activiteiten DNA** geraamd op SRD 18.000.000,-.

BELEIDSGEBIED Communicatie en Informatie

Onder verantwoordelijkheid van het Kabinet van de Vice President wordt ter herstructurering van de overheidscommunicatie de maatregel **Institutionele versterking Nationale Voorlichtingsdienst** uitgevoerd. In dat kader zullen de volgende activiteiten in 2015 worden voortgezet: 1) training van NVD medewerkers en overige voorlichtingsambtenaren en 2) aanschaf en installatie van moderne opname- en zendapparatuur. De uitgaven zijn begroot voor SRD 1.000.000,-.

In 2015 zal op het Kabinet van de Vice President, onder wiens beheer de maatregel **E-Governance** wordt uitgevoerd, een directoraat worden ingesteld, dat zal zorgdragen voor de elektronische aansturing

van de interne overheidsorganisatie en haar diensten. Dit directoraat zal bestaan uit een directeur, een secretariaat en drie coördinatoren. Toegang tot geautoriseerde bestanden zal op ministerieel en interministerieel niveau worden verleend. Ten laste van deze maatregel zullen betreffende overheidsambtenaren worden getraind en/of bijgeschoold. De bestedingen zijn begroot voor SRD 5.000.000,-.

De communicatiesector wordt gekenmerkt door snelle technologische veranderingen, waaronder digitale en satelliettelevisie. Vanwege gebrekkige infrastructuur, verouderde apparatuur en achterhaalde technologieën bij de Staatsmediabedrijven SRS en STVS, zullen in 2015 de uitbreidings- en vervangingsinvesteringen in moderne hulpmiddelen worden voortgezet, zodat de overheid met de bevolking over het geheel Surinaams grondgebied via voornoemde staatsbedrijven kan communiceren. Naast apparatuur zal ook geïnvesteerd worden in opleiding en training van het personeel. De maatregel **Vergroting bereikbaarheid Staatsmedia** is geraamd op SRD 2.000.000,-.

De maatregel **Voorlichting** is door het Directoraat Binnenlandse Zaken ingesteld om de samenleving op professionele wijze te informeren over de positie en rol van het Ministerie in het algemeen en de zeven dienstverlenende beleidsgebieden in het bijzonder. Enkele van de beleidsgebieden zijn: CBB, Verkiezingen, Personeelsbeleid, Archiefwezen, Gender - en Religieuze Aangelegenheden. Voor 2015 zal de meeste aandacht gericht zijn op de verkiezingsvoorlichtingsactiviteiten, waaronder: 1) het maken van radio- en tv-programma's eventueel in de diverse gesproken talen van Suriname 2) het plaatsen van bekendmakingen c.q. advertenties en 3) het maken van mediaproducties. De uitvoer van voornoemde activiteiten noodzaken facilitaire voorzieningen in onderhoud, transport en logistiek. Hierbij is de aanschaf van een nieuw voertuig noodzakelijk ter vastlegging en presentatie van de landelijke activiteiten. De inrichting van diverse werkruimten vereist ook aanschaf van meubilair en studio- en kantoorapparatuur. Voor een betere prestatie zal het personeel onder meer getraind worden in: de nieuwste interview- en studiotechnieken, soft- en hardware gebruik en in schrijfvaardigheid. De bestedingen zijn begroot voor SRD 610.000,-.

De activiteiten binnen de maatregel **Informatie Technologie** zijn door het directoraat Binnenlandse Zaken voor 2015 geraamd op SRD 500.000,- en omvatten onder meer: 1. Het opzetten van degelijk ICT-netwerk tussen de beleidsgebieden 2. Monitoren van de informatiestroom 3. Coördineren van de onderlinge data-units tussen de beleidsgebieden en afdelingen 4. Het scheppen en voldoen aan de randvoorwaarden voor de E-Government strategie en 5. De institutionele versterking van de ICT-afdeling.

Ter verbetering van de communicatie met de gemeenschap wordt door **De Nationale Assemblee** verbetering gebracht in: 1) de informatievoorziening naar de samenleving over het instituut 2) het scheppen van mogelijkheden voor de gemeenschap om in contact te treden met fracties, leden en/of het instituut als geheel 3) het onderhouden en evalueren van de relatie met de media en 4) het verder versterken van de afdeling Voorlichting en Communicatie. Met betrekking tot de informatievoorziening kan via internetvoorzieningen, waaronder twee websites informatie worden verkregen. De Openbare vergaderingen kunnen ook via live streaming worden gevolgd. Voor 2015 is de maatregel **Voorlichting en Communicatie** geraamd op SRD 800.000,-.

SUBBELEIDSGEBIED Bevolkingspolitiek

De maatregel **Bevolkingsbeleid, Integratie en Migratie** vormt een onderdeel van de uit te stippelen bevolkingspolitiek van de Regering. Het bevolkingsbeleid is het geheel van overheidsmaatregelen die

bedoeld zijn om de bevolkingsomvang, -groei, -samenstelling en/of -spreiding te beïnvloeden. Mede vanwege economische activiteiten in de landbouw, handel en de goudsector heeft de bevolkingssamenstelling van Suriname in de afgelopen jaren een transformatie ondergaan. Ter ondersteuning van zowel de voorbereiding als de uitvoering van het bevolkingsbeleid is de afdeling Integratie Migratie Unit (IMU) verantwoordelijk voor het verzamelen, het bijhouden en het analyseren van demografische gegevens. Deze afdeling zal periodiek onderzoeksrapporten opstellen, waarin resultaten van relevante studies worden beschreven. In 2015 zijn de uitgaven voor deze maatregel begroot voor SRD 550.000,-.

BELEIDSGEBIED Wetenschap en Technologie

Mede ter verbetering van de concurrentiepositie van ondernemingen in Suriname, is op initiatief van het Kabinet van de Vice President het Fab Lab Paramaribo, dat als trainings- en onderzoekscentrum moet functioneren, in juni 2013 voor bezoekers en gebruikers opengesteld. Dit centrum, dat uitgerust is met benodigde deskundigen, specifieke apparatuur en programmatuur, stelt ondernemers en anderen in staat hun ideeën op uitvoerbaarheid te toetsen. Ter bereiking van een nieuw eindproduct of dienst wordt de doelgroep door de aanwezige deskundigen begeleid. De bestedingen aan de maatregel **Innovatie Centrum** zijn voor 2015 geraamd op SRD 1.000.000,-.

BELEIDSGEBIED Cultuur

Enkele beleidsdoelen horend bij de maatregel **Nationaal Archief Suriname** zijn: 1) behoud gebouw en installaties 2) overbrenging van overheidsarchieven 3) conservering van archiefbronnen 4) professionalisering archiefkader en 5) onderzoek en publicatie Voor de instandhouding van het Archiefgebouw, dat in april 2010 officieel in gebruik werd genomen, is het sluiten van onderhoudscontracten met diverse bedrijven noodzakelijk ook ten behoeve van de aanwezige installaties, apparatuur en collectie. Het archiefbeheer bij overheidsorganen moet volgens gestelde regels worden ingericht. Conservering van de archiefbronnen is noodzakelijk voor het behoud van het cultuurerfgoed van Suriname. Via onderzoek en publicatie wordt kennis over de Surinaamse geschiedenis aan een breder publiek beschikbaar gesteld. Voor 2015 zijn de uitgaven begroot voor SRD 3.001.000,-.
Activiteiten die in 2015 binnen de maatregel **Religieuze Aangelegenheden** zullen worden uitgevoerd, behoren onder meer tot de beleidsdoelen: 1. Verbetering netwerk religieuze partners 2. Deskundigheidsbevordering van geestelijken en huwelijksambtenaren 3. Efficiënte en effectieve overlegstructuur 4. Institutionele versterking van de afdeling en 5. Morele educatie. Verbetering van het netwerk leidt tot verbetering van het samenwerkingsverband tussen de afdeling en de religieuze organisaties, terwijl de deskundigheidsbevordering het aantal wettige religieuze huwelijken kan doen toenemen. De overlegstructuur draagt bij tot versterking van de vrede en harmonie tussen religieuze groepen in de samenleving en het institutioneel versterken van de afdeling kan resulteren in een professionele taakuitvoering. De bestedingen zijn begroot voor SRD 340.000,-.

BELEIDSGEBIED Sociaal Zekerheidsstelsel

De Regering heeft ter bevordering van het welzijn van haar bevolking besloten om hulpbehoevenden, die onvoldoende in hun levensonderhoud kunnen voorzien, financiële ondersteuning te bieden, in de vorm van subject/objectsubsidie ter dekking van kosten voor: medische zorg, nutsvoorzieningen (water, elektra, gas) en transport (openbaar en schoolvervoer) lastens de maatregel **Welvaartsbevordering**. Derhalve zullen in 2015 ten behoeve van de Surinaamse gemeenschap de nodige subsidie en bijdragen verstrekt worden aan overheids- en particuliere instellingen, waaronder: de RGD, de nutsbedrijven, de Particuliere Lijnbushouders Organisatie en de Organisatie van Veerboothouders.

Voor kinderen van nul t/m zestien jaar en ouderen van 60 jaar en ouder is op 1 juli 2013 de Basis Zorgverzekering (BZSR) van de overheid ingesteld, waarbij deze verzekering voor de doelgroep met Surinaamse nationaliteit wordt gesubsidieerd. Kinderen die vanaf 1 oktober 2013 in Suriname zijn geboren komen ongeacht hun nationaliteit in aanmerking voor een Basis Zorgverzekering. Ter garantie van de medische zorg aan Surinaamse burgers wordt de BZSR, die een voorloper is van het Nationaal Zorgsysteem, in 2015 gecontinueerd. Het Nationaal Zorgsysteem, dat uit een algemeen pensioen, een minimumloon en een basiszorgstelsel bestaat, heeft ten doel de kwaliteit van het leven van Surinaamse burgers te verbeteren. De ontwerpwetten van het Zorgsysteem zijn in augustus 2014 door De Nationale Assemblee goedgekeurd en stellen bij de inwerkingtreding de volgende verplichtingen: iedere burger moet een ziektekostenverzekering afsluiten, werkenden moeten pensioenpremie betalen en werkgevers moeten ten minste het minimumloon aan werknemers betalen. Ter verbetering van het gezondheidszorgsysteem in Suriname zal in 2015 gewerkt worden aan de verdere opzet van een Gezondheidsinformatiesysteem, waarin dataverzameling, -verwerking en analyse zal plaatsvinden. De uitgaven voor deze maatregel zijn geraamd op SRD 299.000.000,-.

Bij het begroten van de maatregel **Onderstanden** voor 2015 ten bedrage van SRD 53.000.000,- is rekening gehouden met het totaal aan meerkosten gepaard gaand met de volgende voorstellen: 1. door het Ministerie van Binnenlandse Zaken gepresenteerd aan de Regering om de onderstanden aan te passen van SRD 300,- (2008) naar SRD 400,- en 2. een raadsvoorstel, ingediend bij de RvM om de pensioenen en onderstanden van ministers, die in de periode 1980-1987 hebben gediend aan te passen. De Regering zal de aanpassing van het onderstandsbedrag bekijken tegen de achtergrond van het streven om de senioren die de staat hebben gediend een goede oude dag te doen bezorgen. Het digitaliseren van de bestanden van onderstandgenieters zal in 2015 worden gecontinueerd en het Onderstandsbesluit (1957) zal nader worden geëvalueerd en aangepast.

BELEIDSGEBIED Gender

De activiteiten voor 2015 vanuit de maatregel **Gender Aangelegenheden** behoren onder meer tot de volgende aandachtsgebieden: 1) beleidsbepaling 2) coördinatie en monitoren van het genderbeleid 3) herdenkingen 4) beleidsondersteunende projecten en 5) versterken personeel. Ten aanzien van beleidsbepaling zullen de activiteiten van het getransformeerd Nationaal Gender Bureau hoofdzakelijk gericht zijn op onderzoek, rapportage en dataverstrekking. In samenwerking met relevante actoren zullen de beleidsintenties inzake gendergelijkheid en –gelijkwaardigheid nader worden uitgewerkt. Coördinatie en monitoring dragen bij tot een vlotte uitvoering van het genderbeleid. Het gedenken van betreffende internationale dagen schept de mogelijkheid de nationale genderverplichtingen na te komen. Middels

ondersteuning van gendergelijkheidsbevorderende projecten kan het mainstreamingsproces op gang worden gebracht, netwerken worden versterkt en datauitwisseling worden geoptimaliseerd. Door versterking van het personeel wordt de centrale rol die Bureau Gender Aangelegenheden heeft bij de uitvoering van het beleid, professioneel ingevuld. De uitgaven zijn begroot voor SRD 940.000,-.

BELEIDSGEBIED Interne Veiligheid

Enkele beleidsdoelen die in 2015 binnen de maatregel **Institutionele versterking C.I.V.D.** zullen worden voortgezet, zijn: 1) het opzetten van nog twee werkloodsen voor opslag, onderhoud en reparatie van rollend materiaal 2) de verbouwing van het in 2012 aangeschaft pand, dat zal functioneren als opleidingsinstituut 3) in staat zijn de gehuurde panden op aanbod van de eigenaars over te nemen 4) aanvulling c.q vervanging van het rollend materieel en 5) aankoop van bijzondere voertuigen. De bestedingen zijn geraamd op SRD SRD 3.500.000,-.
De maatregel **Bijzondere aanschaffingen CIVD ter waarborging van de nationale veiligheid**, die voor 2015 geraamd is op SRD 14.000.000,-, behelst twee voorname doelen, te weten: 1. het versterken van de afdeling Explosieve Opruimingsdienst (E.O.D) middels aanschaf, aanpassing of vervanging van specifieke apparatuur ten bedrage van SRD 3.000.000,- en 2. de aanschaf van zowel technische als communicatie-apparatuur voor een verantwoorde en veilige uitvoering van opgedragen taken ten bedrage van totaal SRD 11.000.000,-.

BELEIDSGEBIED Kustwacht

Voor 2015 zijn de verwachte realisaties binnen de maatregel **Opzet Kustwacht** onder meer: 1) afronding van de bouw van het hoofdkwartier van de Kustwacht te Paramaribo met aanmeerfaciliteit 2) inrichting en ingebruikname van de bases te Paramaribo en Boskamp 3) reparatie en overname van het maritiem vliegtuig, dat in beheer is van het Nationaal Leger 4) voortgang interne opleidingen en 5) bouw basis te Nieuw Nickerie met aanmeerstijger en een vliegbasis op het Majoor Fernandes vliegveld. De bestedingen zijn in het planjaar begroot voor SRD 25.286.000,-.

BELEIDSGEBIED Internationale samenwerking

Tot één van de taken van de Nationale Assemblee behoort het internationaal uitdragen van Suriname, waarvoor er zinvolle internationale Parlementaire Relaties en contacten worden gelegd, geïntensiveerd en verstevigd. Via de maatregel **Internationale Betrekkingen DNA** worden deskundigen aangewezen die zich toeleggen op verbetering of intensivering van de samenwerkingsverbanden met andere parlementen en parlementaire organisaties. Voor 2015 zijn de uitgaven geraamd op SRD 800.000,-.

BELEIDSGEBIED Milieu

Vanaf het dienstjaar 2014 is het beleidsgebied Milieu met de bijbehorende beleidsmaatregel **Milieu bescherming en milieu rehabilitatie** toegevoegd aan het staatsorgaan Kabinet van de President. Enkele voorname aspecten van het milieubeleid zijn: 1. klimaatsverandering 2. afvalbeheer 3. atmosfeer 4. biodiversiteit 5. hernieuwde energie 6. duurzaam landbeheer 7. duurzaam waterbeheer 8. milieu wet-

en regelgeving en 9. milieu ondersteuningsmechanismen. Voor 2015 zijn de vier prioriteitsgebieden binnen de Milieu maatregel: 1) het werkterrein van het Nationaal Instituut voor Milieu en Ontwikkeling Suriname (NIMOS) 2) de bescherming van de Ozonlaag 3) het chemicaliënbeheer en 4) een duurzaam waterbeheer als een duurzame ontwikkeling van de biodiversiteit.

Tot de taken van NIMOS behoren onder meer: a) het ontwerpen van milieuwet- en regelgeving, b) het ontwikkelen van sectorrichtlijnen voor Milieu Effecten Analyse c) het formuleren van uit onderzoek voortvloeiende maatregelen tegen geluidsoverlast en voor een adequaat afvalbeheer d) het verzorgen van trainingen en het landelijk ontplooien van bewustwordingsbevorderende activiteiten. Voor een efficiënte en effectieve uitvoering van deze taken ontbeert het NIMOS de volgende condities: 1) een eigen pand, dat aan gestelde eisen voldoet, omdat het aangehuurd pand niet naar behoefte kan worden ingedeeld en ingericht 2) de geraamde financiële middelen voor 2015 ten bedrage van SRD 9.824.000,-, de gewenste faciliteiten en het benodigde personeel.

De Ozonlaag wordt mede beschermd door aanpassing van het Besluit Negatieve Lijst zodat apparatuur wordt verboden die afhankelijk is van ozonlaagafbrekende stoffen. De kosten voor het verzorgen van trainingen voor koeltechnici ten bedrage van SRD 160.000,- worden door de donororganisatie, United Nations Environmental Program (UNEP) gedekt.

Voor een gedegen chemicaliënbeheer zijn vereist: 1. continue monitoring van de import en het gebruik van chemicaliën middels het opzetten van een goede database en een sterke samenwerking met betrokken instanties 2. Continue voorlichting en 3) het ontwikkelen van methodes om gevaarlijke chemicaliën op een verantoorde wijze te verwijderen. Door de UNDP wordt SRD 200.000,- van geraamd budget ad. SRD 400.000,- geschonken.

Ter bescherming van de waterbronnen (grond- en oppervlaktewateren) zal duurzaam gebruik worden bevorderd, toezicht op de naleving worden vergroot en een juridisch c.q. institutioneel kader worden geformuleerd. Voor een duurzame ontwikkeling van de biodiversiteit zullen condities worden geschapen voor het behoud, het duurzaam gebruik en een rechtvaardige verdeling van de voordelen van dat gebruik, waarbij deze in het nationale ontwikkelingsbeleid geïntegreerd zullen worden. De bewustwordingsactiviteiten en actieplannen die ter bescherming van de waterbronnen en voor een duurzame ontwikkeling van de biodiversiteit geïnitieerd zullen worden, zijn begroot voor SRD 300.000,-, waarvan SRD 100.000,- door de donororganisatie, Global Environment Facility (GEF) zullen worden gedekt.

Voor 2015 is totaal SRD 10.684.000,- begroot voor de maatregel **Milieu bescherming en milieu rehabilitatie**, waarvan de financiering alsvolgt is samengesteld: overheidsbijdrage SRD 10.224.000,- en donoren (UNEP, UNDP en GEF) SRD 460.000,-.

2.2.4 MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VOLKSONTWIKKELING

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling zijn voor het planjaar 2015 geraamd op SRD 458.237.000,-. Deze investeringen zullen gepleegd worden ten behoeve van het hoofdbeleidsgebied Onderwijs, Wetenschap en Cultuur. Voor Onderwijs zijn de investeringen geraamd op SRD 450.977.000,- ten behoeve van de uitvoering van programma's ter verbetering van bereikbaarheid en effectiviteit van het onderwijs op alle niveau's, onderzoek en ontwikkeling. De investeringen zijn onder meer gericht op structuur- en onderwijsinhoudelijke vernieuwing, bij- en

herscholing van onderwijsgevenden en bureaupersoneel, decentralisatie van het onderwijs en bouw, renovatie en inrichting van onderwijsfaciliteiten.
De investeringen voor Cultuur bedragen SRD 7.260.000,- en zijn gericht op behoud en bescherming van ons cultureel erfgoed, het ontwikkelen en toegankelijk maken van kunst- en cultuuronderwijs en het stimuleren en ontwikkelen van kunst- en cultuurproductie. Inspanningen om het concept Cultuur voor ontwikkeling verder gestalte te doen krijgen zullen worden gepleegd. Binnen de samenwerking tussen het Directoraat Cultuur en de Faculteit der Humanoria van de Anton de Kom Universiteit van Suriname zal gewerkt worden aan de opzet van de studierichting Cultuurwetenschappen. ter verduurzaming van het succes van Carifesta XI dat in Suriname is georganiseerd met als thema Culture for Development.

HOOFDBELEIDSGEBIED Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

BELEIDSGEBIED Onderwijs

De beleidsmaatregel **Nieuwbouw, uitbreiding en renovatie van scholen en dienstwoningen** is voor 2015 begroot op SRD 21.500.000,-. Voor Paramaribo, randdistricten en het binnenland zijn onder andere gepland: de bouw van een basis- en VOJ-school te Pontbuiten, bouw van een scholencomplex te Bel a Soir Commewijne, vervanging oudbouwfase Havo I (16 lokalen en toiletgroep), renovatie van 5 gymnastiekzalen op verschillende lokaties, vervanging oudbouw AMS fase 2, bouw van praktijklokalen ten behoeve van het LBO op verschillende lokaties, bouw VOJ-school te Nieuw Charlesburg en basisschool te Goede Verwachting. Voorts zullen plaatsvinden de bouw van 15 onderwijswoningen in het binnenland en de districten, uitbreiding van 60 lokalen ten behoeve van basis- en VOJ- scholen en de bouw van kantoorfaciliteiten.
Ook zal aan diverse onderwijsinstellingen de subsidie worden gecontinueerd om het onderwijs voor een ieder toegankelijk te maken. Bijzondere aandacht wordt besteed aan het onderwijs op lager niveau.
Voor het **Bijzonder Lager Onderwijs**, waaronder de gemeentescholen RKBO, EBGS, Sanatan Dharm, Arya Dewaker, SIS, Zevendedags Adventisten, AMEC, Baptisten Gemeente, Bahai, Wesleyaanse Gemeente, IMG en de Vrije School, is voor het planjaar 2015 totaal aan subsidie SRD 146.950.000,- gereserveerd. Deze scholen verzorgen onderwijs op Glo- en VOJ-niveau.
De subsidie aan het **Bijzonder Nijverheidsonderwijs** wordt geraamd op SRD 754.000,-. Binnen dit onderwijstype worden studenten bepaalde beroepsgerichte praktische vaardigheden bijgebracht.
Aan de **stichtingen Kennedyschool en Mythylschool** wordt subsidie verstrekt voor respectievelijk onderwijs aan kinderen met auditieve beperking en opvang van kinderen met een dubbele beperking in Suriname. Het bedrag in 2014 is begroot op SRD 100.000,-.
Ook wordt het **Christelijk Pedagogisch Instituut** financieel ondersteund, waarvoor SRD 5.211.000,- is gereserveerd. Op dit instituut worden studenten op middelbaar niveau opgeleid tot leerkrachten.
De financiële bijdrage aan **Stichting Dierentuin, Medische Zending en Parima** is totaal begroot op SRD 165.000,-. Het doel van deze maatregel is instellingen te ondersteunen die educatie en informatie verzorgen ten behoeve van de samenleving, in het bijzonder de schoolgaanden.
De volgende maatregel binnen dit programma is **Bijdragen aan huishoudens**, begroot voor SRD 5.700.000,-. Binnen deze maatregel wordt de mogelijkheid geboden kosten voor studie in Suriname en in het buitenland te financieren.

De maatregel **Stichting Conservatorium Suriname** is opgebracht voor een bedrag van SRD 1.500.000,- en is voor een groot deel bestemd voor de huur van een ruimte die op dit moment het meest geschikt is voor het verzorgen van muziekonderwijs op dit niveau en voor het aantrekken van buitenlandse docenten. De stichting is opgericht in 2011 en heeft als doel het muziekonderwijs in Suriname op een hoger peil te brengen en het aanwezig talent te ontwikkelen.

De maatregel **Nationaal Orgaan voor Accreditatie** (NOVA) heeft als doel de kwaliteitszorg en accreditatie binnen het onderwijs te garanderen. Voor 2015 is ten behoeve van de instelling van de Nationale Accreditatie Raad (NAR) en de opzet en bemensing van het Nationaal Accreditatiebureau (NAB) gereserveerd SRD 350.000,-.

Het project **Ouderparticipatie** wordt in 2015 begroot voor SRD 300.000,-. Binnen dit project wordt de Ouderparticipatie Stimulerende Unit opgezet met als doel de ouders maximaal te laten participeren in het onderwijsgebeuren ten behoeve van een grotere mate van betrokkenheid bij samenwerken, samendenken en samendoen. Dit proces waarbij de leerling centraal staat zal uiteindelijk moeten leiden tot een beter schoolresultaat.

De maatregel **Ondersteuning voor verbetering van Basisonderwijs** zal worden voortgezet middels het Basic Education Improvement Project Fase 2 (BEIPII). Doel is het verbeteren van de kwaliteit van het basisonderwijs middels het ontwikkelen van onderwijsprocessen en leergebieden; professionaliseren van leerkrachten in de didactiek en methodiek van de nieuwe leergebieden, ondersteunen van het scholenbouw- en renovatieplan en verbeteren van managementvaardigheden van onderwijzend en niet-onderwijzend personeel. Het project wordt gefinancierd middels een lening van de IDB van USD 13,7 mln. De totale eigen inbreng gedurende 4 jaren is USD 750.000,-. Het project is voor het jaar 2015 begroot voor SRD 629.000,-.

De maatregel **Uitvoering activiteiten ECD-unit Suriname,** voorheen Early Childhood Development (ECD), is voor 2015 begroot voor SRD 200.000,-. ECD houdt in het ontwikkelen van programma's ter stimulering van de algehele ontwikkeling van het kind van 0 tot 8 jaar. De ECD-programma's vormen een aanvulling op en verrijking van het onderwijs, via bevordering van schoolrijpheid, vermindering van zittenblijven en drop-out in de eerste schooljaren en verbetering van intellectuele en sociale vaardigheden. De activiteiten worden uitgevoerd vanuit de ECD-unit Suriname en bestrijken het kleuteronderwijs, de beginjaren van het basisonderwijs en het speciaal onderwijs. Doel is informatieverspreiding en mobilisatie van de gemeenschap met betrekking tot ECD, het ontwikkelen van een communicatiestrategie voor de uitvoering van ECD-beleid, de ECD-principes en standaarden visualiseren via onder andere wetenschappelijk onderzoek, de aandacht te vergroten voor het belang van investeren in het kind en een educatiecommunicatierelatie ontwikkelen met het publiek.

In 2015 zal het project **Schoolvoeding** worden voortgezet. Doel is het verschaffen van voeding aan behoeftige leerlingen om zodoende het schoolbezoek te bevorderen en de leerprestaties positief te beïnvloeden. Het aantal behoeftige kinderen wordt vastgesteld op basis van informatie verzameld door schoolleiders en de deskundigen van de dienst Inspectie. Dit project heeft een landelijk karakter, waarbij behoeftige kinderen uit alle tien districten, na selectie in aanmerking kwamen voor voeding. Voor 2015 zijn de bestedingen geraamd op SRD 60.000,-. Deze maatregel zal uiteindelijk een onderdeel vormen van de maatregel Naschoolse Opvang en begeleiding. Voor een goede coördinatie zal het bureau Voeding Naschoolse opvang worden opgezet.

De maatregel **Uitvoering activiteiten Basic Life Skills** (BLS) is in 2015 begroot voor SRD 100.000,-. Doel is bij kinderen vaardigheden te ontwikkelen om de uitdagingen van het leven aan te kunnen. De

activiteiten in het planjaar zullen gericht zijn op de implementatie van het BLS-educatieprogramma in leerjaar 5 en 6 van het Glo en leerjaar 1 en 2 van het VOJ.

De maatregel **Vernieuwing onderwijsstelsel en verbetering kwaliteit onderwijs** is gericht op herstructurering, kwaliteitsbehoud en –verbetering en verder uitbouw van de vernieuwingen in het onderwijs en van het onderwijsstelsel. Naast infrastructurele werken, worden de scholen voorzien van nieuwe bij de tijd aangepaste leer- en onderwijsmiddelen. Hierbij wordt ook gedacht aan het inbedden van ICT in het curriculum. Binnen deze maatregel zijn ook meegenomen de aspecten opslagruimte, levering, verpakking en distributie van leermiddelen. Voor 2015 bedraagt het begrote bedrag SRD 96.124.000,-.

Het doel van de maatregel **Naschoolse opvang** is via het ontwikkelen en uitvoeren van vormingsactiviteiten een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de jeugd. De opvang bestaat uit het bieden van recreatiemogelijkheden, huiswerkbegeleiding, extra-activiteiten ter ondersteuning en begeleiding van kinderen na school en een warme maaltijd. Zwakke leerlingen krijgen middels deskundige begeleiding extra aandacht, zodat ze hun schoolprestaties kunnen verbeteren. Voor 2015 zijn de bestedingen geraamd op SRD 90.834.000,-.

Voor de uitvoering van **Maatregelen gericht op opwaardering positie onderwijzend personeel** in 2015 is gereserveerd een bedrag van SRD 6.000.000,-. Doel is via regelmatige scholing de motivatie en het professionalisme van het korps van onderwijsgevenden en het management op peil te houden. De activiteiten binnen deze maatregel zijn gericht op verdieping en uitbreiding van kennis, inzicht, vaardigheden en beroepshouding, waarbij voortgebouwd wordt op de in de opleiding verworven aanvangsbekwaamheid. Het streven is de leerkachten en docenten op de hoogte houden van de laatste ontwikkelingen binnen het onderwijsgebeuren en toerusten met kennis en vaardigheden van de nieuwste methoden en technieken op pedagogiek en didaktiek gebied, die onontbeerlijk zijn bij het leerproces.

Via de maatregel **Centrum voor Nascholing Suriname** (Cenasu) zal in 2015 bijscholing van niet-onderwijzend personeel plaatsvinden op het gebied van Human Resource Management, ICT, en andere on the job trainingen. Ingaande het schooljaar 2014/15 zullen trainingen ter upgrading worden geven aan onderwijsgevenden, die in het bezit zijn van een onderwijzeres-a-akte, hoodkleuterleidsterakte, onderwijzersakte, hoofdakte en boslandakte. Ook de districtskweekelingen zullen de gelegenheid geboden worden om middels traingen hun niveau te upgraden. Voor de uitvoering van deze maatregel is opgebracht SRD 500.000,-.

Voor de maatregel **Adek Universiteit van Suriname** is in 2015 ter beschikkking een bedrag groot SRD 60.000.000,-. Doel is de universiteit te ondersteunen bij de uitvoering van taken die liggen op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en universitair onderwijs. Deze instelling bestaat uit de volgende faculteiten: Maatschappij wetenschappen, Medische wetenschappen, Technologische wetenschappen, Humanoria en Wis- en Natuurkunde.

Ook het hoger beroepsonderwijs wordt ondersteund middels onder andere subsidie aan de **Stichting Polytechnic College** (PTC) voor SRD 2.000.000,- in 2015. PTC heeft als doel het verzorgen van beroepsgerichte opleidingen, die moeten leiden tot het afleveren van afgestudeerden, die onder andere in staat zijn theoretische kennis te integreren en toe te passen bij het oplossen van technische problemen.

Ten behoeve van de maatregel **Studielening voor Hoger onderwijs in Suriname** wordt SRD 10.000.000,- beschikbaar gesteld. Doel van het studiefinancieringssysteem is studenten in de gelegenheid te stellen middels een lening de studie te bekostigen op middelbaar beroepsonderwijs, het hoger beroepsonderwijs en de Anton de Kom Universiteit van Suriname. De ratio voor het invoeren van

dit studieleningsysteem is dat onder andere het rendement van de student en de instelling wordt verhoogd en meer ruimte wordt gecreëerd voor kwaliteitsverbetering bij de instellingen.

Binnen de maatregel **Onderwijs Innovatie, Wetenschap en Technologie** zullen in 2015 onder meer de volgende activiteiten worden uitgevoerd voor een begroot bedrag van SRD 2.000.000:

Het instellen van twee instituten, te weten: Nationale Raad voor Wetenschap en Technologie en Nationaal Instituut voor Geschiedenis en Cultuur. Om te komen tot formalisatie, accommodatie en bemensing van genoemde instituten zullen consultaties met relevante departementen en instellingen worden gehouden.

Het instellen van een Nationaal Onderzoeksnetwerk (National Research Netwerk) door het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling in samenwerking met de Anton de Kom Universiteit van Suriname en het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme. Gewerkt wordt aan het aansluiten van Suriname op het Caribnet via het Caribbean Knowledge and Network Agency.

BELEIDSGEBIED Cultuur

Voor het planjaar 2015 wordt subsidie aan enkele instituten en organisaties gecontinueerd. De Stichting Surinaams Museum die opgericht is met het doel Surinaams historisch erfgoed te conserveren, te ontsluiten en toegankelijk te maken voor het nageslacht, wordt voor SRD 80.000,- gesubsidieerd. Het Cultureel Centrum Suriname en de Volksmuziekschool ontvangen SRD 50.000,- en Stichting Nationale Volks Muziekschool Suriname ontvangt SRD 50.000,- aan subsidie. Deze instituten beijveren zich voor het bereikbaar maken van muziekonderwijs voor alle lagen van de bevolking. Het Naks Gemeenschapscentrum is een niet-commerciële instelling die zich richt op culturele educatie, ontwikkeling en recreatie, waarbij nadruk wordt gelegd op de persoonsvorming. In dit kader worden trainingsprogamma's opgezet voor overdracht van culturele kennis, waarden en normen door middel van dans, zang, theater, muziek en onderzoek. De jaarlijkse subsidie is SRD 10.000-.

Voor **Subsidie aan overige niet-commerciële instellingen en instanties**, die een sociaal-maatschappelijke en culturele achtergrond hebben, is in het planjaar 2015 SRD 500.000,- gereserveerd. Hierbij kunnen de volgende organisaties worden genoemd: ACCUR, de Soeki Irodikromo Volksacademie voor Kunst en Cultuur, de Nola Hatterman Art Academy, VHJI/SanaBudaya, de Culturele Unie Suriname, Cultureel Centrum Coronie, Cultureel Centrum Nickerie, Organisatie van Inheemsen in Suriname en andere ngo's en of personen in Paramaribo en de districten. Deze organisaties zullen in 2015 een belangrijk deel van hun activiteiten richten op de cultuurontwikkeling.

De beleidsmaatregel **Reguliere specifieke culturele activiteiten** zal in 2015 in lijn met het Ontwikkelingsplan worden uitgevoerd en is in dit planjaar begroot voor SRD 2.000.000,-. In dit kader wordt aandacht besteed aan capaciteitsversterking en de ontwikkeling van artistieke producties, cultuuronderzoeken en -publicaties en het bevorderen van integratie door middel van kunst en cultuur op nationaal, regionaal en internationaal niveau. Hierbij kunnen genoemd worden: deelname aan en organisatie van regionale vergaderingen in OAS, Caricom, Celac en Unasur verband; onderhoud van monumenten; bevordering van literaire producties; opzet van tentoonstellingen/exposities; bevordering van podiumkunstproducties; culturele educatie voor zowel jongeren als ouderen; het bestendigen en uitbreiden van de culturele betrekkingen met landen uit de regio en multilaterale organisaties, alsook het concreet inhoud geven aan de gesloten culturele verdragen.

De maatregel **Bevordering van Cultuurstudies** zal in 2015 voor een bedrag van SRD 20.000,- worden uitgevoerd. Doel is het verrichten van onderzoek, alsmede het ontsluiten, vastleggen en toegankelijk maken van de veelheid aan culturele informatie als onderdeel van het rijk en divers Surinaams Cultureel Erfgoed. In 2015 zal gewerkt worden aan de samenstelling en uitgave van een punlicatie in het kader 125 jaar Javaanse immigratie in Suriname.

De bestedingen van de beleidsmaatregel **Voorbereiding en deelname aan Carifesta** zijn voor 2015 geraamd op SRD 2.450.000,-. Met het concept Culture for Development wordt Carifesta gezien als een continu proces gericht op het stimuleren van nieuwe talenten, creatieve en innovatieve uitingen ter benutting van de economische potenties van de sector kunst en cultuur en het bevorderen van regionale integratie.

In 2015 zal de maatregel **Opzetten van landelijke kunst en nijverheidsprojecten en een permanente exporuimte voor craft- en textielproducties** zich voornamelijk richten op het voorbereiden van de crafters op de deelname aan regionale beurzen. Hiertoe zullen de volgende activiteiten worden uitgevoerd: trainingen kwaliteitsverbetering van de producten; verdere inrichting en operationalisering permanente expositieruimte en organisatie van nationale festivals. De kosten zijn voor 2015 geraamd op SRD 150.000,-.

De maatregel **Exploitatie bijzondere commissies en/of stichtingen** ten behoeve van het Directoraat Cultuur heeft als doel de bijkomende operationele kosten te dekken. Het gaat hierbij om onder andere de Commissie Monumentenzorg, Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname en Stichting Joden Savanne. In 2015 is het verwachtbaar dat de Commissie Kunst- en Cultuureducatie en de Commissie tot behoud van voorwerpen welke historische, culturele dan wel wetenschappelijke waarde hebben voor Suriname, wederom een beroep zullen doen op deze maatregel. De totale raming voor 2015 is gesteld op SRD 300.000,-.

De maatregel **Landelijke viering nationale hoogtij-/feestdagen** betreft het begeleiden, coördineren en voorbereiden van activiteiten in verband met de viering van de door de Overheid erkende nationale feestdagen op landelijk niveau. Ter ondersteuning van het activiteitenprogramma dat in samenwerking met de relevante NGO's en de eventueel door de Overheid ingestelde Nationale Commissies zal worden uitgevoerd, wordt in 2015 een bedrag van SRD 250.000,- gereserveerd. In voornoemd jaar zullen onder meer worden herdacht 125 jaar Javaanse immigratie en 40 jaar Onafhankelijkheid van Suriname.

De maatregel **Kunst- en Cultuureducatie** wordt in 2015 uitgevoerd met een budget van SRD 160.000,-. Deze betreft een meerjarig beleidsprogramma gericht op het doen opnemen van kunst- en cultuureducatie in het Onderwijscurriculum, te beginnen op de basisscholen. Doel is de betrokkenheid en participatie van de schooljeugd in het cultuurgebeuren te verhogen.

Bij de uitvoering van de maatregel **Ondersteuning Culturele Centra Districten** zal met het oog op de bestaande districtsplannen afgestemd worden met het Ministerie van Regionale Ontwikkeling. Doel is beleving van kunst en cultuur door alle lagen van de gemeenschap. Per district zijn centra geïdentificeerd, die wederom vanuit het Directoraat Cultuur zullen worden ondersteund. De communityfestivals, die gedurende Carifesta XI in 2013 zijn gehouden, zullen verduurzaamd worden. Het streven is deze jaarlijks te organiseren met als doel de kunst- en cultuurontwikkeling in de respectieve districten te stimuleren. De kosten zijn voor 2015 geraamd op SRD 290.000,-.

De maatregel **Subsidie Stichting Openlucht Museum Fort Nieuw Amsterdam** betreft de ondersteuning van de Overheid aan de rehabilitatie van het museum. De stichting heeft ten doel het bevorderen en verspreiden van kennis over de Surinaamse geschiedenis en het ontwikkelen van het

openluchtmuseum tot een centrum van educatie, studie en vrijetijdsbesteding. De bijdrage van de Overheid houdt in het beschikbaar houden van personeel en een jaarlijkse subsidie, die voor 2015 geraamd is op SRD 80.000,-.

De maatregel **Opzet Nationaal Informatiecentrum Surinaamse Cultuur** heeft in 2015 een budget van SRD 500.000,-. Voorbereidingen zullen worden getroffen voor de opzet van een Nationaal Instituut voor Geschiedenis en Cultuur. Dit instituut heeft als doelstelling het bevorderen van onderzoek, vastlegging en toegankelijk maken van de Surinaamse cultuur en geschiedenis.

De maatregel **Inventarisatie en modernisering beheersysteem van en aankoop kunstwerken t.b.v. de Staatscollectie** is begroot voor SRD 50.000,-. Voor de staatscollectie van kunstwerken onder verantwoordelijkheid en beheer van het Directoraat Cultuur is dringend behoefte aan adequate opslagruimte. Ook dient de staatscollectie geïnventariseerd te worden en de conditie van kunstwerken die onder het beheer zijn van andere overheidsinstanties gecontroleerd te worden. Voorts is nodig een modern beheersysteem, met gebruikmaking van digitale technologie.

Binnen de maatregel **Bevordering gedegen modern mediabeleid** zijn de activiteiten gericht op het verlenen van financiële en materiële ondersteuning aan organisaties die als doel hebben bevordering en verbetering van de kwalitatieve uitoefening van de journalistiek middels trainingen, workshops en seminars zoals Stichting ter Bevordering van de Journalistiek en Stichting Vereniging van Journalisten. De bestedingen voor 2015 zijn geraamd op SRD 80.000,-.

Ten behoeve van de maatregel **Kunst en Cultuur voorlichtingsprogramma's** is voor 2015 een bedrag van SRD 40.000,- opgebracht. In 2015 zal het tweewekelijks televisieprogramma wederom worden opgepakt. In dit programma zullen culturele informatie, het materieel en immaterieel erfgoed, alsook visie, missie, doel en beleid van het directoraat aan de orde komen. Door meer aandacht te besteden aan de achtergrond en veelzijdigheid van onze samenleving, kunst en cultuur en rolmodellen, markante persoonlijkheden die hun sporen hebben verdiend op cultureel gebied, zal het onderlinge begrip worden bevorderd.

De maatregel **Monumentenzorg** heeft ten doel behoud van de monumentale panden die voorkomen op de werelderfgoedsite van Paramaribo en de monumentale lijst Paramaribo. In 2015 zal het beleid met betrekking tot het stuiten van verval en/of verlies van monumentale panden worden voortgezet. Bij de uitvoering van deze maatregel worden de werkarmen Commissie Monumentenzorg en Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname ingezet. Voor 2015 is SRD 200.000,- op de begroting gereserveerd.

2.2.5 MINISTERIE VAN SPORT- EN JEUGDZAKEN

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Sport- en Jeugdzaken zijn voor het planjaar 2015 geraamd op SRD 42.785.000,-. Deze investeringen zullen gepleegd worden ten behoeve van de beleidsgebieden Sport en Jeugd, die binnen het hoofdbeleidsgebied **Welzijn** vallen. Voor **Sport** zullen de investeringen op basis van het regionaal en mondiaal concept Sport voor Ontwikkeling gericht zijn op het waarborgen en stimuleren van kwalitatieve sport-, recreatie- en bewegingsactiviteiten waaraan de totale bevolking, in het bijzonder de jeugd, kan deelnemen. Deze activiteiten worden zowel op buurt- als georganiseerd niveau ontplooid. Hierdoor kan interesse voor sportbeoefening groeien en talentontwikkeling voor deelname aan de topsport plaatsvinden. Ter ondersteuning zullen de sport- en jeugdaccommodaties worden verbeterd. De Regionale Sportacademie zal in 2015 dan ook worden

uitgebouwd met als doel de topsport in de regio en in Suriname in het bijzonder, op een hoger niveau te brengen. Voorts zal onderzoek worden verricht, de informatievoorziening worden verbeterd en de deskundigheid worden bevorderd. Mogelijkheden zullen worden gecreëerd voor deelname aan sportevenementen en -uitwisselingsprogramma's. Een actieve leefstijl wordt ook in 2015 gepromoot via programma's ontwikkeld voor inactieve volwassenen met speciale aandacht voor ouderen, sociaal zwakkeren, mensen met een beperking of chronische aandoeningen. De investeringen voor 2015 zijn geraamd op SRD 32.635.000,-.

Voor wat betreft het beleidsgebied **Jeugd** hebben de investeringen ten doel middels buiten- en naschoolse activiteiten het maatschappelijk functioneren van de jeugd te bevorderen. Relevante aandachtspunten hierbij zijn opvoeding en vorming, ontwikkeling en participatie, bescherming en mogelijkheden, vroegtijdig signaleren van problemen en aanpak. Instellingen en organisaties met jeugdprogramma's zullen verder worden ondersteund. De organisatiegraad van buurt- en jeugdorganisaties zal worden verhoogd ter verbetering van het woon- en leefklimaat van de gemeenschap in het algemeen en van jeugdigen in het bijzonder. Ook zal het Nationaal Jeugd Instituut worden uitgebouwd met het doel de participatie van de jeugd op onder andere bestuurlijk niveau te bewerkstelligen. De investeringen zijn geraamd op SRD 10.150.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

BELEIDSGEBIED Sport

De maatregel **Intensievere aanpak van de Recreatiesport, Jeugdsport en Bewegingsrecreatie** wordt uitgevoerd met als doel mogelijkheden te scheppen voor een optimale deelname aan bewegingsactiviteiten en –situaties voor een ieder, een adequate naschoolse opvang en begeleiding van de jeugd. Hierdoor kan interesse voor de sportbeoefening ontstaan en groeien en talent worden ontwikkeld. Ook wordt een vlottere doorstroming naar de georganiseerde sport bevorderd. De totale raming voor genoemd planjaar bedraagt SRD 4.035.000,-. Binnen deze maatregel zullen de volgende beleidsprogramma's worden uitgevoerd:

Het **Sportbuurtwerk** wordt als prioriteit gezien binnen het directoraat Sportzaken en wordt geïntegreerd uitgevoerd met de maatregel Naschoolse opvang van het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling. De onderdelen zijn: bewegen en gezondheid, sportactiviteiten, capaciteitsversterking en infrastructuurverbetering. Doel is het verbeteren van de kwaliteit van de sport- en recreatiebeoefening, maar ook aanpak van de jongerenproblematiek. Binnen het Sportbuurtwerk worden de volgende activiteiten uitgevoerd: Pupillen Aspiranten Sport; buurtsportactiviteiten en competities (buitenschoolse opvang); bewegen en sport voor mensen met een beperking en de Fositen Prey; Interdistrictentournooi en districtsporttournooi; schoolsporttournooien (Glo, VOJ en VOS) ; schoolzwemmen en vakantiezwemmen.

De **bewegingsactiviteiten rond herdenkings- en feestdagen** zullen ook in 2015 worden georganiseerd. Via Sportieve recreatie worden aan de Surinaamse gemeenschap mogelijkheden geboden te participeren in een bewegingsactviteit. Doel is burgers te motiveren om op structurele basis te bewegen. De organisatie van wandel- en trimlopen, het wederopstarten van het Lantimantoernooi, en de wederinvoering van de nationale sportweek moeten allemaal leiden tot meer bewegen.

Het programma **Inzet van buitenlands kader voor sporters in ontwikkelingsgebieden** zal ook binnen deze maatregel worden uitgevoerd. Doel is identificatie en ontwikkeling van talent in de verre districten en binnenland middels de juiste begeleiding. Naast de breedte-aanpak zal het bestaand kader op een hoger niveau worden gebracht. Bij de keuze en inzet van het buitenlands kader worden als criteria gehanteerd het niveau van het desbetreffendland in een specifieke tak van sport, de bereidheid om onder minder gunstige omstandigheden pionierswerk te verrichten en de gedrevenheid om uit niets toch iets uit de grond te stampen.

Het sportontwikkelingsproject Brokopondo heeft ten doel via sport de ontwikkeling van het gebied te stimuleren. De actviteiten van het project zijn: de opzet van lokale structuren met betrekking tot o.a. sport , vrouwen-, jeugd- en vormingswerk; aanpak sport- en recreatiefaciliteiten; opleiding sporttechnisch kader en uitvoering bewustwordingsprogramma's. Dit project zal in samenwerking worden uitgevoerd met het lokaal bestuur, het lokaal traditioneel gezag en buurtorganisaties en ngo's.

De maatregel **Bouw, civieltechnische en logistieke activiteiten** zal in 2015 voor een bedrag van SRD 18.200.000,- worden uitgevoerd. Doel is het scheppen en instandhouden van voorwaarden, faciliteiten en middelen ten behoeve van de vorming, ontwikkeling en participatie van de bevolking en in het bijzonder de jeugd. Voor het personeel zal verder worden gewerkt aan verbetering van de fysieke werkomgeving middels renovaties aan bestaande werkruimten en dienstpanden, de inrichting van de centrale huisvesting van het Ministerie alsmede de verbetering en uitbreiding van het wagenpark en sportaccomodaties en de aankoop van sportmateriaal. De sportinfrastructuur zal verder worden verbeterd, instandgehouden en uitgebreid. Met het oog op de integratie van het sportbuurtwerk in de naschoolse opvang van het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling zal aandacht worden geschonken aan de faciliteiten in de omgeving van scholen. Ondersteuning zal worden gegeven aan verenigingen en stichtingen die een sportaccommodatie beheren die ook toegankelijk is voor niet-leden. Ten behoeve van personen met een beperking zullen bij de totstandkoming van nieuwe sportaccomodaties voorzieningen worden getroffen. Ook zal bij verschillende tehuizen nagegaan worden welke behoefte er bestaat bij deze groep. Met betrekking tot de zwemsport zullen in dit planjaar voorbereidingen worden getroffen voor de bouw van zwembaden en bijbehorende opstallen in de districten.

Ook de maatregel **Ontwikkeling van het Sport- en Jeugdbeleid middels Onderzoek, Informatievoorziening en Deskundigheidsbevordering** zal in 2015 worden voortgezet en wel voor een bedrag van SRD 2.000.000,-. Het doel is betrouwbare informatie te verzamelen middels onderzoek ten behoeve van planning, implementatie, evaluatie en monitoring van het beleid, informatievoorziening en het bijbrengen van vaardigheden aan jongeren en ouderen ten behoeve van een gezonde levensstijl en het ontwikkelen van deskundig en gemotiveerd kader. In 2015 zullen de volgende activiteiten worden uitgevoerd: het doen van onderzoek; verdere versterking van de afdeling Onderzoek en Planning; identificatie opleidingsbehoefte van sportbonden en ngo's; het opzetten van landelijke voorlichtingsprogramma's in het kader van sportpromotie; programmauitvoering gericht op moderne archivering van data; en inzet van kader voor opleiding en begeleiding.

In het planjaar 2015 zal de beleidsmaatregel **Subsidie aan sportorganisaties en andere instellingen** worden gecontinueerd. Doel is de buurt-, jeugd- en sportontwikkeling te ondersteunen. In het bijzonder worden organisaties verder financieel bijgestaan bij de uitvoering van hun jaarprogramma, deelname aan c.q. organisatie van regionale/internationale evenementen en trainingen en carrièreplanning van topsporters. Voor 2015 zijn de bestedingen begroot op SRD 2.000.000,-.

Ook in 2015 zullen de **Inter Guyanese Spelen** worden georganiseerd. Doel is het bevorderen van een zo breed mogelijke en verantwoorde deelname van de jeugd aan sportactiviteiten en het systematisch en planmatig verbreden van het niveau van de sportbeoefening van de schoolgaande jeugd onder de 19 jaar als belangrijke onderbouw voor de piramidale opbouw van de sport in het algemeen. Mogelijkheden voor de schoolgaande jeugd van de Guyana's worden hierdoor geschapen om elkaar op sportief gebied te ontmoeten in diverse takken van sport en mede sportieve relaties tussen de Guyana's te bestendigen. De sportonderdelen zijn: atletiek, schaken, wielrennen, zwemmen, basketbal, volleybal en voetbal. Binnen deze maatregel wordt ook de deelname aan regionale en internationale spelen gefinancierd, waaronder de Consude Games en de Gymnasiade. Voor deze maatregel is begroot SRD 1.750.000,-.

De maatregel **Instituut Nationale Sportselecties (INS**) is voor 2015 begroot op SRD 750.000,-. Doel is een bijdrage te leveren aan een constante en systematische groei en ontwikkeling van de topsport, met het oog op talentidentificatie en –ontwikkeling. In dit planjaar zal het begrote bedrag besteed worden aan de volgende inspanningen: organisatorische versterking van INS; topsport en talentontwikkeling; educatie en specifieke kadervorming; sociaalmaatschappelijke, psychologische en mentale begeleiding; sport medisch advies en keuring (SMAK), sport en wetenschap en sportdatainfrastructuur.

De maatregel **Topsportprojecten** heeft ten doel het bieden van garanties aan Surinaamse topsporters om deel te kunnen nemen aan regionale en internationale sportevenementen. Voorzien zal worden in de nodige faciliteiten voor een professionele deelname. De uitzending van nationale selecties en individuele sporters zal na een objectieve beoordeling en advies van het Instituut voor Nationale Sportselecties plaatsvinden. De raming voor 2015 bedraagt SRD 1.500.000,-.

In 2015 zal de maatregel **Subsidie aan Stichting Anti Doping Authority** worden uitgevoerd met een begroting van SRD 150.000,-. Deze autoriteit heeft tot taak het gebruik van verboden middelen en methoden binnen de sport uit te bannen en zal in samenwerking met de daarvoor in aanmerking komende instanties regelgeving op dit stuk maken en uitvoeren. Ook zullen dopingstesten worden afgenomen, alsook bewustwordings- en educatieprogramma's worden uitgevoerd. Het verzorgen van workshops, trainingen en activiteiten in het kader van doping en antidoping behoren tot de werkzaamheden van deze autoriteit.

De maatregel **Regionale Sport Academie (RSA)** is voor 2015 begroot op SRD 1.750.000,-. Doel is topsport in de regio, Suriname in het bijzonder, op een hoger niveau te tillen. Binnen deze maatregel wordt een sportacademie opgezet die in alle opzichten zal voldoen aan internationale normen voor sportacademies. Vanuit de RSA zal de coördinatie en integratie van projecten en programma's plaatsvinden met verbindingen naar Jeugd, Cultuur en Gendermainstreaming. Het concept van RSA heeft 6 peilers: onderwijs, talentontwikkeling, topsportontwikkeling, sporttoerisme, sporttrainingskampen en onderzoek. De RSA wordt een modern sportcentrum met faciliteiten voor minimaal 8 takken van sport. Diverse internationale sportopleidingen waaronder Sportmanagement, Sport Science, Sport for Development en Physical Education op certificate/diploma, bachelor en masters niveau zullen worden aangeboden.

De bestedingen van de maatregel **Health promotion** zijn voor 2015 geraamd op SRD 500.000,-. Doel is meer bewegen voor een gezonde leefstijl ter bestrijding van obesitas en andere niet-overdraagbare aandoeningen. Op structurele en professionele wijze zullen personen, in het bijzonder seniore burgers, in beweging gebracht en gehouden worden ter verbetering van hun kwaliteit van leven. Hiertoe zal het Ministerie van Sport- en Jeugdzaken samenwerken met alle relevante ministeries en organisaties. Er

zullen landelijk voorlichtings- en bewustwordingscampagnes alsook Healthy Lifestyles programma's worden uitgevoerd.

BELEIDSGEBIED Jeugd

De maatregel **Voorzien in de ontwikkeling van de jeugd** ter ondersteuning van het algemeen jeugdbeleid zal in 2015 worden voortgezet met een begroting van SRD 1.250.000,-. Doel is middels het ontwikkelen van programma's bij te dragen aan de bevordering van het maatschappelijk functioneren van de jeugd en de vermindering van jeugdwerkloosheid. Activiteiten op het gebied van creatieve en culturele vorming, sport en spel en voorlichting worden aangeboden ter bevordering van de creative vermogens, verbetering van de schoolprestaties en vermindering van dropouts. Deze activiteiten worden voornamelijk uitgevoerd in de sociaalzwakke buurten in Paramaribo en de districten. De effectiviteit van kadervormingsprogramma's zal verbeterd worden door trainingen ten behoeve van jeugdwerkers, buurtwerkers en personeel van de jeugdcentra te organiseren. Doel is de kwaliteit van het buurt- en jeugdwerk te verbeteren en de betrokkenheid van de ouders en buurtbewoners te bevorderen bij het gemeenschapsontwikkelingsproces. Ook zullen buurt- en jongerenorganisaties worden ondersteund om deze te stimuleren activiteiten ten behoeve van de jeugd te organiseren en met elkaar samen te werken..

De maatregel **Ondersteuning instellingen en organisaties met jeugdprogramma's** heeft als doel een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en uitvoering van jeugdprogramma's die de jeugd de vaardigheden en instrumenten aanreiken ter voorbereiding op hun functioneren in de maatschappij. De bestedingen worden voor 2015 geraamd op SRD 1.250.000,- en geheel gefinancierd uit de overheidsbegroting. Binnen deze maatregel zijn oriëntatiebezoeken aan de districten opgenomen ter voorbereiding van projecten, waarbij afstemming plaatsvindt met partners en ander actoren op het gebied van jeugdwerk. De gereserveerde middelen zijn onder andere bestemd voor huisvesting en transport.

Ook zijn in deze maatregel verschillende bewustzijnbevorderingsprogramma's opgenomen. Het **ECD-Awareness Program** is bedoeld om ouders en verzorgers bewust te maken van het feit dat de eerste levensjaren van het kind cruciaal zijn voor de latere sociale en emotionele ontwikkeling. Het **Programma bestrijding geweld tegen kinderen (jeugd)** is gericht op preventie, maar ook het herkennen van symptomen en het adequaat kunnen inspelen. Voorts zal het **Milieuprogramma** worden uitgevoerd om jongeren bewust te maken van de gevolgen van onzorgvuldig omgaan met het milieu. Middels het **Brandpreventieprogramma** zullen aan kinderen/jongeren voorlichting en brandveiligheidstips worden gegeven ter voorkoming van brand en om hen te leren hoe te handelen bij brand. Voolichting met betrekking tot rampen en hoe voorzorgsmaatregelen te treffen om de schade aan mens en milieu te beperken, zal plaatsvinden via het programma **Informatie en vorming**.

Binnen deze maatregel worden de programma's van de Caricom Jeugdambassadeurs (CYA) en Millennium Development Goals Ambassadeurs (UN MDG YA) samen met de afdeling Nationale en Internationale Betrekkingen van het Directoraat Jeugdzaken uitgevoerd. Het hoofddoel van de CYA is het promoten van de CSME, alsook het initiëren van projecten die betrekking hebben op de problematiek van de jongeren op regionaal niveau. Wat betreft UN MDG YA is de voornaamste taak de Surinaamse jongeren zoveel mogelijk bewust te maken van en te betrekken bij activiteiten betreffende de MDG's.

Ook wordt binnen deze maatregel het ondernemerschap onder jongeren gestimuleerd middels de uitvoering van het programma **Publicatie en workshop Ondernemerschap**. Vooral jongeren in de districten zullen getraind en begeleid worden om micro-ondernemingen te starten. Uit verschillende

onderzoeken is namelijk gebleken dat jongeren over goede ideeën beschikken, maar deze niet kunnen verwezenlijken door gebrek aan kennis, vaardigheden en middelen voor het opzetten van een bedrijf.

Het project **Junior computerrijbewijs** wordt geïntroduceerd en is een op maat gesneden ictbasistraining voor jongeren tussen 12 en 20 jaar. Deze training houdt in het aanleren van basisvaardigheden in het gebruik van windowsapplicaties en internet. Uitvoering zal plaatsvinden in 5 districten, waarbij de instructeurs met apparatuur en materiaal zullen afreizen naar de diverse locaties.

Het programma **Creative Empowerment** heeft als doel het ontwikkelen van vaardigheden op het gebied van creativiteit en kunst. Het programma zal uitgevoerd worden in samenwerking met onder andere buurt- en jongerenorganisaties. De doelgroep is 6 tot 18 jaar. Daarop aansluitend wordt het programma **Talentontwikkeling en vorming** geïmplementeerd met als doel het herkennen en ontwikkelen van talent, waarbij samengewerkt wordt met terzake deskundigen.

Voorts zal het programma **Training institutionele versterking jongerenorganisaties** worden uitgevoerd om hen staat te stellen de taken van de organisatie op een professionele wijze uit te voeren en tot betere prestaties te komen.

De maatregel **Subsidie aan jeugdorganisaties** zal in 2015 worden uitgevoerd met een begroting van SRD 1.250.000. Door middel van het subsidiebeleid worden voorwaarden geschapen voor de jeugd om tot ontplooiing te komen. Doel is organisaties die werken met en voor de jeugd in staat te stellen zich verder te ontwikkelen en op termijn hun doelen zelfstandig te bereiken.

Voor de uitvoering van de maatregel **Bijdragen aan overheids- / niet-commerciele instellingen** is voor 2014 een bedrag begroot van SRD 150.000,-. Doel is het ondersteunen van productieve jeugdprojecten, jeugd- en sportorganisaties en scholen.

De maatregel **Instandhouding en verdere uitbouw Nationaal Jeugdinstituut** heeft als doel het bevorderen van de participatie van jongeren en wordt voortgezet in 2015 met een begroting van SRD 3.250.000,-. In dit planjaar zal verder uitvoering worden gegeven aan: het scheppen van voorwaarden voor het beleggen van vergaderingen van het Jeugdparlement voor het nemen van beslissingen, het initiëren van projecten, seminars en het onderhouden van contacten tussen de leden; het informeren van de samenleving omtrent het jeugdbeleid; zorg voor deelname aan conferenties nationaal, regionaal en internationaal ten behoeve van de kwaliteitsontwikkeling van het Jeugdparlement; zorg voor netwerkversterking van het Jeugdparlement zowel nationaal, regionaal als internationaal, uitvoering van projecten van de vaste commissies en het opzetten van een gebouw voor het Nationaal Jeugd Insituut.

De maatregel **Versterking en begeleiding van risico-jongeren** zal in het kader van het nieuw beleid met betrekking tot gemeenschapsontwikkeling worden uitgevoerd voor een bedrag van SRD 1.000.000,- in 2015. Deze maatregel is gericht op het begeleiden en versterken van kwetsbare jongeren, met name scholierenmoeders, vroege schoolverlaters, jongeren met een beperking en kinderen zonder adequate opvang en begeleiding na schooltijd. Middels voorlichting en begeleiding zullen deze jongeren toegerust worden met sociale en technische vaardigheden met als doel het verbeteren van hun kansen op maximale ontplooiing.

De maatregel **Jeugd- en sportontwikkeling regionale gebiedsdelen** is geïnitieerd om het geïntegreerd sport- en jeugdbeleid adequaat te kunnen uitvoeren en meer gebieden te kunnen bereiken. Het onderdirectoraat Recreatie en Sport Binnenland wordt hiertoe ingesteld en heeft tot taak de participatie van de jeugd en volwassenen over het gehele land in bewegings-, sport- en jeugdactiviteiten te bevorderen en om gemeenschapsontwikkeling in de ruimste zin te bevorderen. De raming voor 2015 bedraagt SRD 1.000.000,- .

De maatregel **Versterking jeugd en gemeenschapsontwikkeling** wordt voor 2015 begroot voor SRD 1.000.000,-. Doel is de actieve participatie van gemeenschappen in de ontwikkeling van jongeren te bevorderen. In dit planjaar zal het accent liggen op versterking van buurtorganisaties.

2.2.6 MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID

Voor het planjaar 2015 zijn de ontwikkelingsinspanningen van het Ministerie van Volksgezondheid geraamd op SRD 244.810.000,-. De negentien (19) uit te voeren beleidsmaatregelen zijn in drie categorieën in te delen met de respectieve rangorde van begrotingsaandeel: 1) ondersteuning gezondheidszorgsector voor ca. 50%; 2) preventieve en curatieve zorgverlening voor ca. 45% en 3) het opleiden en/of aantrekken van medisch personeel voor ca. 5%.
De beleidsmaatregelen: Common Country Programme Actio Plan, Support to the Health Sector AFD en Interventies bij ramspoed en gezondheidsdreiging zullen mede bijdragen aan ondersteuning van de gezondheidszorgsector. Onder meer zullen de stichtingen Regionale Gezondheidsdienst, Medische Zending, JTV en het Psychiatrisch Centrum Suriname de zorgverlening in 2015 voortzetten. Het opleiden c.q. aantrekken van medisch personeel zal gecontinueerd worden via de maatregelen: Subsidie aan de Stichting COVAB, Institutionele versterking van verpleegkundigen en aanverwante beroepen, Aanvulling tekort medisch specialisten en overig medisch kader en Operationalisering van het Huisarts Instituut Suriname.

BELEIDSGEBIED Gezondheidszorg en Gezondheidsbescherming

De dienstverlening van de zeven door de overheid gesubsidieerde instellingen in de gezondheidszorgsector zal in het planjaar 2015 worden gecontinueerd ten bedrage van SRD 77.967.000,- met een aandeel van 32% van de gezondheidszorgbegroting.
Van de geraamde subsidies is het aandeel van instellingen die primaire gezondheidszorg (RGD en MZ) en psychiatrische zorgdiensten (PCS en BDT) verlenen respectievelijk 54% en 24%. De onderwijsinstelling COVAB beslaat 11% en de stichtingen JTV en de Nationale Bloedbank beslaan samen 11% van de subsidie. De stichting Nationale Bloedbank is een verzelfstandigd dienstonderdeel van het Surinaamse Rode Kruis, de enige bloedvoorzieningsorganisatie in Suriname, die een door vrijwilligers gedragen humanitaire hulporganisatie is. Het hoofddoel van de stichting Nationale Bloedbank van het Surinaamse Rode Kruis is het voldoende beschikbaar stellen van veilige kwaliteitsbloedproducten aan de Surinaamse gemeenschap in noodsituaties.

Per instelling is de gebudgetteerde subsidie voor 2015 als volgt:

Nr.	Gesubsidieerde Instellingen	Raming subsidie in SRD
1	Stichting COVAB	9.000.000
2	Stichting Medische Zending (PHC)	20.000.000
3	Stichting Jeugdtandverzorging	7.700.000
4	Lig-, verpleeg- en medische kosten chronische patiënten PCS	15.000.000
5	Stichting RGD	22.000.000
6	Stichting Bureau Dak- en Thuislozen	3.500.000
7	Stichting Nationale Bloedbank van het Surinaamse Rode Kruis	767.000

De drie kostenposten die gedekt worden met middelen beschikbaar gesteld voor de maatregel **Afbouw Regeling Medische Uitzending Lokale Opbouw Voorzieningen (ARMULOV)** zijn: 1. uitzendingen naar het buitenland, 2. radiotherapie in Suriname en 3. Lokale behandeling laagfrequente aandoeningen. De bestedingen zijn begroot voor SRD 15.000.000,-. Met de opening van het radiotherapeutisch centrum van het Academisch Ziekenhuis Paramaribo nam het aanbod van patiënten (446 in 2013) voor bestraling toe en de medische uitzendingen jaarlijks drastisch af tot ca. dertig.

De bestrijding van enkele prioritaire infectieziekten die met overheids- en donormiddelen worden gefinancierd, zoals bij de maatregel **Global Fund ter bestrijding van HIV/AIDS, Tuberculose en Malaria** verloopt voorspoedig. De bestedingen zijn geraamd op SRD 11.814.000,- , waarvan SRD 1.619.000,- door de donor en SRD 10.195.000,- als overheidsbijdrage. Ten aanzien van HIV/AIDS zullen de preventie activiteiten, waaronder het programma Zwangeren en HIV, in 2015 worden gecontinueerd ter behoud van het behaald resultaat in 2013, waarbij nul % baby's met HIV geboren werden. Tot de bestrijdingsactiviteiten van HIV/AIDS behoren onder meer: 1. het verruimen van het aantal HIV test sites (ca. 10 sites landelijk en op 56 poliklinieken van de MZ) 2. het vergroten van de toegang tot zorg en medicamenten voor HIV/AIDS patiënten (ca. 1000 in 2014) en 3. het psychosociaal begeleiden van deze patiënten. In 2015 zullen de bestaande HIV test sites worden versterkt. Voor de landelijke TBC-bestrijding zullen met de beschikbare middelen in 2015 trainingen worden georganiseerd ter verbetering van de vroege diagnose en behandeling van deze ziekte. Bij de bestrijding zal specifieke aandacht worden gegeven aan patiënten met een verhoogd risico voor het oplopen van TBC, waaronder patiënten met HIV/AIDS, gevangenispopulatie en inheemsen in het verre binnenland. Met betrekking tot malaria zal de bestrijding van opkomende malaria-epidemieën in de bewoonde gebieden in het binnenland worden gecontinueerd en de bestrijding onder de mobiele populaties in de goudconcessies zal in samenwerking met Global Fund worden geïntensiveerd.

De maatregel **Common Country Program Action Plan (CCPAP)** is voortgevloeid uit UNDAF 2012-2016, dat een consultatief proces was tussen de United Nations in Suriname en de Surinaamse Overheid. In het UNDAF Action Plan (CCPAP) zijn activiteiten geformuleerd die afgeleid zijn uit het Ontwikkelingsplan 2012-2016 en waarvan de uitvoering in 2016 moet leiden tot de volgende resultaten: 1. De meest uitgesloten en kansarme bevolkingsgroepen zullen voor een betere kwaliteit van leven profiteren van de versterking van de sociaaleconomische en mulieuprogramma's, 2. De overheid formuleert en implementeert wetgeving, beleid en begroting gebaseerd op internationale verdragen inzake mensenrechten en ontwikkelingsdoelen 3. Het genderbewust verzamelen en analyseren van gegevens in geharmoniseerde informatiesystemen. Voor 2015 is SRD 599.000,- gereserveerd.

Met middelen verkregen uit de lening van de Agence Française de Devellopement (AFD) voor de maatregel **Support to the health sector** zijn de activiteiten in september 2009 van start gegaan. In 2015 zullen de volgende activiteiten worden voortgezet: 1) het afbouwen van het hospitaal in Albina; 2) het aantrekken van een manager, die de opstart zal voorbereiden; 3) de inrichting van het ziekenhuis; 4) de installatie van medisch apparatuur en 5) de renovatie van afdelingen binnen het Psychiatrisch Centrum Suriname. Het budget is begroot voor SRD 37.926.000,- en is opgebouwd uit: lening AFD: SRD 4.590.000,- en overheidsbijdrage: SRD 33.336.000,-.

De activiteiten die ten laste van de schenkingsmiddelen binnen de maatregel **Support to the health sector (AFD-grant)** worden uitgevoerd, zullen in het afrondingsjaar worden voortgezet. Tot deze activiteiten behoren: verbetering van de samenwerking van gezondheidszorginstellingen in het Marowijne grensgebied in het kader van ziektepreventie en patiëntenzorg en het inzetten van de aangetrokken deskundigen, met name de biomedisch en sanitair ingenieurs, de technische assistent en de ziekenhuismanager. De bestedingen zijn begroot voor SRD 1.310.000,-.

Met de maatregel **Bestrijding van Chronische Niet-Overdraagbare Aandoeningen** wordt de aanpak van deze aandoeningen, waartoe hart- en vaatziekten, diabetes mellitus en kanker behoren, krachtiger ter hand genomen. Enkele activiteiten gerelateerd aan het activiteitenschema, dat is voortgevloeid uit onder meer het Non Communicable Diseases (NCD) Plan 2012-2016, zijn: de nationale anti-tabak campagne; operationalisering van de One Stop Shops in Paramaribo, Nickerie en Brokopondo; productie van een laagdrempelige beweegcampagne om bewegen te promoten en de uitvoering van campagnes ter bevordering van een gezonde leefstijl. In 2015 zullen lopende activiteiten worden voortgezet en zullen nieuwe worden geïnitieerd. Na de installatie van de Presidentiële Intersectorale Commissie Aanpak van Chronische Ziekten zullen de meeste activiteiten ook intersectoraal worden uitgevoerd. De bestedingen zijn geraamd op SRD 10.000.000,-.

Epidemieën en aanhoudende extreme weersomstandigheden hebben onder meer consequenties voor de mensheid en derhalve voor de gezondheidszorg. Deze situaties noodzaken het beschikken over en eventueel ten uitvoer brengen van een Rampenplan. De 24uurs huisartsenposten vormen een onderdeel van dat plan. De inrichting en operationalisatie van deze posten zullen door de RGD worden uitgevoerd. Hiervoor zijn extra middelen voor de subsidie van de RGD opgebracht. Enkele RGD-klinieken, zoals Geyervlijt zijn al voor langere tijd open. Daarnaast zijn werkers in een spoedeisende instelling verplicht een door het Ministerie goedgekeurd trainingsprogramma te volgen. In 2015 zullen deze trainingen worden voortgezet en begrotingsmiddelen worden opgebracht voor de maatregel **Interventies bij rampspoed en gezondheidsdreiging** om de sector in staat van paraatheid te houden. De bestedingen zijn geraamd op SRD 1.000.000,-.

Met de maatregel **Institutionele versterking van verpleegkundigen en aanverwante beroepen** zullen de uitbreiding en kwalitatieve verbetering van de verpleegkundige opleidingen in 2015 verder door COVAB worden gecoördineerd. De naschoolse activiteiten voor gezondheidswerkers zullen ook in het planjaar door overheidsmiddelen worden ondersteund. De uitgaven voor deze maatregel zijn geraamd op SRD 1.000.000,-.

Ten laste van begrotingsmiddelen, die in een revolverend studiefonds beschikbaar worden gesteld voor de uitvoer van de maatregel **Aanvulling tekort medische specialisten en overig medisch kader**, zal het aantrekken van medisch kader uit met name Cuba en de Filippijnen in 2015 worden gecontinueerd. De jaarlijkse uitzendkosten voor buitenlandse stage van medisch specialisten-in-opleiding zullen ook met

deze middelen worden gedekt. Door deze maatregel wordt op structurele wijze voorzien in het tekort aan medisch specialisten en overig medisch kader. Voor 2015 zijn de uitgaven geraamd op SRD 2.000.000,-.
Vanwege het hoge neonatale sterfte in Suriname heeft ons land het betreffend Millenniumontwikkelingsdoel van 2015, met name de reductie van maternale en zuigelingensterfte nog niet gehaald. Middels activiteiten die gericht zijn op zwangeren en zuigelingenzorg, voorlichting, training en automatisering van de zwangeren- en zuigelingenbestanden, zal de gewenste reductie van moeder- en kindsterfte, die vervat is in de maatregel **Terugdringen moeder- en kindsterfte** in de komende jaren worden bereikt. Ten behoeve van infrastructurele verbetering van faciliteiten en apparatuur zullen investeringen in de primaire gezondheidszorg noodzakelijk zijn. In het Safe Motherhood Plan, dat in 2014 onder coördinatie van het BOG wordt uitgevoerd, zijn trainingen opgenomen voor de zwangere en neonatale zorg. De activiteiten zijn begroot voor SRD 3.000.000,-.
De maatregel **Operationalisering van het Huisarts Instituut Suriname** wordt onder leiding van de op 2 juli 2013 opgerichte Stichting Huisarts Instituut Suriname (Hisuri) uitgevoerd. Deze stichting heeft ten doel om op basis van een stappenplan de huisartsenopleiding te concretiseren door bij te dragen aan zowel de opleiding van basisarts tot huisarts als de totstandkoming van het vak Huisartsengeneeskunde in het curriculum van de Faculteit der Medische Wetenschappen. Onderdelen van het stappenplan zijn: het trainen van huisartsenopleiders, het identificeren van stageplaatsen en het wijzigen van bestaande wetgeving ten einde te voldoen aan de grote vraag naar artsen in diverse disciplines. In 2015 zullen verdere stappen worden gezet ter bereiking van gesteld doel door de gesprekken met het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling, de Medische Faculteit en andere actoren te continueren. De uitgaven zijn geraamd op SRD 700.000,-.
Ter verbetering van de gezondheidszorg vanuit de doelen gesteld in het Nationaal Gezondheidszorg Plan heeft de Republiek Suriname leningsovereenkomsten gesloten met de Islamic Development Bank (IsDB) en het Opec Fund for International Development (OFID) voor de financiering van de maatregel **Support to health system strengthening program** ten bedrage van SRD 72.444.000,-. Met een overheidsbijdrage van SRD 10.050.000,- zullen de activiteiten gericht zijn op: verbetering van de toegang van gezondheidszorgdiensten, kwaliteitsverbetering van de diensten en ondersteuning van de projectleiding. Tot de activiteiten zullen behoren: het opzetten en inrichten van 300 hypermoderne bedden in het AZP, het bouwen en inrichten van vijf (5) Primary Health Care klinieken die vallen onder de RGD, onder meer te Derde Rijweg, Onverwacht, Moengo en Groot Henar. De maatregel heeft een looptijd van vier jaar, vangt aan in 2014 en loopt af in 2018.

2.2.7 MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN VOLKSHUISVESTING

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting zijn voor het planjaar 2015 geraamd op SRD 657.932.000,-. Deze investeringen zullen binnen het hoofdbeleidsgebied **Welzijn** worden gepleegd, met name in de gebieden Sociaal Zekerheidsstelsel en Huisvesting.
In het kader van **Sociale Zekerheid** zullen de ondersteuningsprogramma's ten behoeve van de minderdraagkrachtigen en kwetsbare groepen worden gecontinueerd, verbeterd en verruimd. Ten behoeve van de doelgroepen kinderen, jeugdigen, seniore burgers en mensen met een geestelijke of lichamelijke beperking zullen de diverse programma's worden voortgezet, waaronder de Algemene Kinderbijslag, Algemene Ouderdagsvoorziening, de Financiële Bijstand, de Geneeskundige Hulpkaart en

de bijdrage in de kosten van schoolkleding en -materiaal. Het sociaal voorzieningensysteem wordt mede verbeterd door investeringen in de institutionele capaciteit van de uitvoerende instanties, teneinde de dienst- en hulpverlening naar de doelgroep efficiënter te doen plaatsvinden. Voorts zal het systeem worden verruimd met de invoering van onder andere het programma Bromki Fu Tamara, dat voornamelijk gericht is op het bevorderen van de menselijke kapitaalontwikkeling bij kinderen middels geconditioneerde financiële uitkeringen. De investeringen ten behoeve van de sociale voorzieningen zijn voor 2015 geraamd op SRD 607.479.000,-.

De bestedingen in het kader van **Huisvesting** zullen in het planjaar 2015 SRD 50.453.000,- bedragen. Dit bedrag zal worden aangewend ter continuering en uitbreiding van de huisvestingsprogramma's Low Income Shelter Program II , Instituut en scholing; Woningbouwprogramma; Overbruggingsregeling en Bouwsubsidie. Voorts zullen de nodige maatregelen worden getroffen om te geraken tot een adequate organisatie en beheer van de sector en voortzetting van de capaciteitsontwikkeling binnen de sector.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

BELEIDSGEBIED Sociaal Zekerheidsstelsel

De maatregel **Schoolkledingactie**, waarbij kinderen in sociaal zwakke huishoudens in aanmerking komen voor een bijdrage ter garandering van toegang tot onderwijs, is voor 2015 begroot voor SRD 1.108.000,-. De toegekende financiële tegemoetkoming per kind voor het bekostigen van 1 stel uniform, bedraagt als volgt: Kleuteronderwijs SRD 50,-, Glo SRD 60,-, VOJ SRD 65,- en LTS SRD 75,-. Voor de aanschaf van leermiddelen wordt een tegemoetkoming van SRD 50,- toegekend.

Binnen de maatregel **Behoeftige kinderen** is de Dienst Kindervoeding belast met het bereiden en distribueren van voeding en het beschikbaar stellen van melk aan gezinnen, crèches en andere kinderinstellingen. De doelgroep betreft kinderen, die ondervoed zijn of met ondervoeding bedreigd worden. De toekenning aan gezinnen vindt plaats op basis van medische en sociale indicatie van de Dienst Jeugdzorg. Ook overheidcrèches en particuliere sociale instellingen kunnen vanwege hun financiële situatie in aanmerking komen voor voeding. Voorts zal samengewerkt worden met lokale gaarkeukens in de verschillende districten en zal het verstrekken van rauwe voeding via een bonnensysteem geschieden. De kosten zijn geraamd op SRD 5.945.000,-.

De maatregel **Algemene Kinderbijslag** is gebaseerd op de Algemene Kinderbijslagregeling en wordt verstrekt aan huishoudens met kinderen waarvan de gezinshoofden niet uit andere hoofde aanspraak maken op kinderbijslag. Voor het planjaar 2015 is rekening gehouden met een aantal van 74.515 geregistreerde kinderen. De uitgaven voor 2015 zijn geraamd op SRD 26.826.000,-.

De maatregel **Opvangcentrum voor jongens Koela** heeft als doel opvang en begeleiding te bieden aan jongens tussen 6 en 16 jaar met gedragsproblemen. In 2015 zullen de renovatiewerkzaamheden aan het complex worden voortgezet en zal meer gekwalificeerd kader worden aangetrokken voor een optimale begeleiding van de pupillen. Na afronding van de renovatie zal een deel van het compex dienen als doorgangshuis. Voor dit planjaar zijn de bestedingen geraamd op SRD 145.000,-.

In 2015 wordt verdere uitvoering gegeven aan de beleidsmaatregel **Bromki Fu Tamara** via het financieel ondersteuningsprogramma Conditional Cash Transfer (CCT). Doel is de intergenerationele cyclus van armoede te doorbreken middels het investeren in de ontwikkeling van kinderen door het toekennen van geconditioneerde financiële uitkeringen aan huishoudens met zwangere vrouwen en/of kinderen (tot en

met 21 jaar), die behoren tot de meest behoeftigen in de samenleving. De condities betreffen het waarborgen van de toegang tot gezondheidszorg en onderwijs ter verlaging van de moeder- en kindsterfte, verbetering van de voedingsstatus van vrouwen en kinderen, alsook verbetering van de participatiegraad van de kinderen in het onderwijs. De totale kosten van dit programma voor het planjaar 2015 zijn geraamd op SRD 8.300.000,-. Het streven is in 2015 4.000 huishoudens te bereiken.

Via het beleidsprogramma **Subsidies en bijdragen** wordt subsidie verleend aan overheids- en particuliere instellingen, die activiteiten ontplooien in het belang van kwetsbare groepen, waaronder kinderen/jeugdigen, mensen met een beperking, senioren en sociaal zwakkeren. De toekenning van subsidie aan particuliere sociale instellingen geschiedt op basis van verblijfdagen gekoppeld aan een aantal voorwaarden. Deze voorwaarden zijn: een financieel verslag van het voorgaande jaar en een overzicht van de geplande activiteiten, het personeel en de cliënten. Voorts wordt op basis van kwaliteitsstandaarden onderzoek verricht binnen de opvanginstellingen. Door de sociale dienst van het Bureau Coördinatie Particulier Initiatief (Bureau CPI) wordt op basis van onder andere oriëntatiebezoeken de situatie in het veld in kaart gebracht. Het BOG (afdeling Milieu Inspectie) let op de hygiënische aspecten. Aan de hand van de rapportage van beide instanties wordt de subsidieaanvraag beoordeeld. Voorts wordt binnen deze maatregel een assistentieprogramma uitgevoerd met als doel de instellingen te begeleiden bij het streven om te voldoen aan de gestelde kwaliteitstandaarden. Voor 2015 is totaal SRD 7.649.000,- aan subsidie en bijdragen begroot.

In het kader van de uitvoering van de maatregel **Medische kosten ten behoeve van Geneeskundige Hulpkaarthouders** zal de Overheid haar bijdrage in onder andere de kosten van 1ste en 2de lijns gezondheidszorg ten behoeve van de doelgroep continueren, waarvoor in 2015 een geplande besteding van SRD 139.000.000,- is geraamd. Het gaat hierbij om onder andere medicamenten, lig- en verpleegkosten, poliklinische kosten en overige medische kosten waaronder thuiszorg-, ambulance- en explotatiekosten.

Voorts wordt binnen de maatregel **Bijdrage aan medische hulpmiddelen** door het Ministerie financiële steun verleend aan minderdraagkrachtigen die daartoe een verzoek hebben ingediend. Tot de medische hulpmiddelen behoren onder andere prothesen, orthesen, gezichts-, gehoor- en verzorgingsmiddelen op basis van medische indicatie, hulpmiddelen ter bevordering van de mobiliteit van personen en aankoop van medicamenten. De uitgaven voor 2015 zijn begroot voor SRD 261.000,-.

De maatregel **Thuiszorg** heeft als doel de kwaliteit van het leven van hulpbehoefenden te verhogen en de kosten voor de gezondheidszorg beheersbaar te maken. Hiertoe zal een landelijk thuiszorgsysteem worden opgezet met als doelgroep seniorenburgers, mensen met een beperking, chronische zieken en verwaarloosde burgers. De Dienst Bejaardenzorg zal het coördinatiepunt binnen het Ministerie zijn. Genoemde inspanningen zullen in 2015 leiden tot een geraamde investering van ca. SRD 1.000.000,-

Ten aanzien van de beleidsmaatregel **Financiële Bijstand aan mensen met een beperking** zijn de kosten voor het jaar 2015 geraamd op SRD 32.355.000,-. Dit bedrag is vastgesteld op basis van een 10% stijging van het aantal geregistreerden in 2013. Voorts is in dit bedrag de exploitatiekosten opgenomen.

Via de maatregel **Zorgvervoer** draagt het Ministerie bij in de dekking van transportkosten van voornamelijk mensen met een beperking en seniorenburgers, die tegen een gereduceerd tarief gebruik kunnen maken van een geschikt vervoersmiddel. De uitgaven aan zorgvervoer zijn in 2015 begroot voor SRD 1.132.000,-.

De maatregel **Financiële bijstand aan sociaal zwakke huishoudens** wordt in 2015 begroot voor SRD 12.608.000,- en is gebaseerd op 10.000 aanvragen per maand. Deze voorziening zal afhankelijk van de vorderingen van het Bromki Fu Tamara programma, niet meer beschikbaar zijn voor gezinnen met kinderen, die deelnemen in het voornoemd programma.

Met de uitvoering van de maatregel **Bijdrage in acute noodsituaties** wordt invulling gegeven aan het helpen verbeteren van de sociaaleconomische situatie van minderdraagkrachtige huishoudens in geval van onder andere woningbrand, overlijden van een gezinslid, ziekte en calamiteiten bij natuurrampen. Hierbij wordt materiële, sociale of psychosociale hulp geboden. Toewijzing vindt plaats op basis van een sociaal en financieel rapport. Ten behoeve van deze maatregel is een bedrag van SRD 500.000,- gereserveerd.

Binnen de maatregel **Armoedebestrijding** zal verbetering en uitbreiding van het bestaande pakket aan collectieve voorzieningen plaatsvinden. Doel is de effectiviteit en de efficiëntie te verhogen, waardoor de bereikbaarheid van basisvoorzieningen en -goederen voor de doelgroep gegarandeerd is. Het pakket aan collectieve voorzieningen zal in samenwerking met het Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu worden uitgebreid met het instellen van een ouderschapverzekering. De kosten voor 2015 zijn geraamd op SRD 54.020.000,-.

De maatregel **Algemeen Oudedagsvoorzieningsfonds** valt binnen het Beleidsprogramma **Verbetering zorg aan seniore burgers**. Dit fonds is een dienstverlenende instelling, belast met beheer en uitbetaling van uitkeringen aan AOV- gerechtigden. Gerechtigden zijn personen die de leeftijd van 60 jaar hebben bereikt, de Surinaamse nationaliteit bezitten of ingezetene zijn, die 10 jaar voor het bereiken van de 60-jarige leeftijd onafgebroken in Suriname hebben gewoond en gedurende die tijd AOV-premie hebben gestort. Thans bedraagt de AOV-uitkering per rechthebbende per maand SRD 525,-. In dit planjaar zal het beleid gericht zijn op: het aanmoedigen van de kas-cliënten om bank-cliënten te worden; het in kaart brengen van alle in Suriname wonende rechthebbenden en het voorbereiden van de herziening van het AOV-decreet. Ook wordt in verband met het vergroten van de efficiëntie en doelmatigheid de optie bestudeerd de uitbetaling in het district Sipaliwini en de afgelegen leefgemeenschappen in andere districten uit te besteden aan bankinstellingen. De raming voor AOV-betalingen in 2015 bedraagt SRD 308.380.000,-.

In het kader van de herdenking van de Internationale Dag van de seniore burgers op 1 oktober wordt de maatregel **Bigi Sma Dey** uitgevoerd. Om waardering te tonen voor de bijdrage die de seniore burgers aan de ontwikkeling van het land hebben geleverd, wordt deze dag in het teken van hen geplaatst en zoveel als mogelijk landelijk gevierd. De kosten zijn voor 2015 geraamd op SRD 6.000.000,-.

Het Ministerie zal in 2015 met een budget van SRD 1.000.000,- de implementatie van de maatregel **Gemeenschapsontwikkelingsprogramma** continueren. Binnen dit programma zullen activiteiten worden uitgevoerd ter ondersteuning en ontwikkeling van buurtgroepen en ter vergroting van de particpatie van personen met een achterstand in het maatschapplijk leven. Doel is de ontplooingsmogelijkheden van de doelgroep te vergroten.

De beleidsmaatregel **Monitorings- en evaluatiemechanisme bij uitvoering van het integraal kinderrechtenbeleid** heeft als doel toezicht op de naleving van het Kinderrechtenverdrag. Het budget is voor 2015 geraamd op SRD 250.000,-. Om vorm en inhoud te geven aan de regionale en internationale mensenrechtenverdragsbepalingen zal in 2014 gewerkt worden aan de transformatie van de nationale wetgeving. Versterking zal plaatsvinden van het integraal sociaaljustitieel netwerk ter bescherming van

kinderen die geweld ervaren of dreigen te ervaren. Ook zullen doelgroepgerichte promotieactiviteiten worden uitgevoerd.

Ook zal uitvoering worden gegeven aan de maatregel **Kraka Yu Srefi**, een gezinsbegeleidingsprogramma met als doel gezinnen en hun netwerken duurzaam en meetbaar te versterken door hen in aanmerking te doen komen voor coaching, counseling en begeleiding op alle leefgebieden. Om de generationele cirkel van armoede, fysiek en mentaal geweld te doorbreken, zullen diverse activiteiten worden ontplooid om de bewustwording te vergroten van het belang van een georganiseerd en stabiel gezinsleven. De onderdelen van dit programma zijn: het in kaart brengen van de sociaalmaatschappelijke karakteristieken (social mapping); het bieden van opvoedingsondersteuning aan gezinnen en het ontwikkelen van een programma van begeleiding naar de arbeidsmarkt en zelfstandig ondernemerschap. Voor de uitvoering van deze maatregel is voor 2015 een bedrag van SRD 1.000.000,- begroot.

BELEIDSGEBIED Huisvesting

Aan ontwikkelingsinvesteringen voor het planjaar 2015 heeft het Ministerie ten gunste van de beleidsmaatregel **Low Income Shelter Program,** begroot SRD 11.458.000, -. Voornoemde investering zal onder meer aangewend worden voor: de financiering van 290 woonoplossingen verspreid over de 10 districten landelijk. Verder komt nog aan de orde een speciaal programma gericht op lage inkomensgroepen, waarvoor ruim 8ha op het Richelieu project is verstrekt aan de Stichting LISP. De gezinnen uit deze doelgroep zullen in staat worden gesteld een huis en een stuk grond te kopen.

Ter voortzetting van het beleid op het gebied van Institutionalisering en scholing in het dienstjaar 2015 is voor uitvoering van de beleidsmaatregel **Instituut en scholing** uitgetrokken SRD 10.703.000,-. De acties zullen zich in dit kader richten op onder meer: registratie van data van woningzoekenden (hiertoe is nauwe samenwerking nodig tussen de Stichting Volkshuisvesting Suriname, het Algemeen Bureau voor de Statistiek en de dienst Wetenschappelijk Onderzoek en Planning van het ministerie van SOZAVO) en het opzetten van containerwoningen ter opvang van crisisgevallen. Voorts zal uitvoering worden gegeven aan de activiteiten in het kader van instelling van een Nationale Habitat Commissie (NHC).

De raming van de investering voor uitvoering van de beleidsmaatregel **Woningbouw programma**, bedraagt in 2015 SRD 20.280.000,- Middels deze investering zal het Ministerie onder meer 150 woonoplossingen trachten te realiseren. Voor de opvang en hulp aan gezinnen in nood (als gevolg van natuurgeweld, brandgevallen en woninguitzetting), zullen waar nodig ook noodwoningen worden opgezet. voor gezinnen die zonder overheidssteun geen woonoplossing kunnen realiseren.

Voor uitvoering van de beleidsmaatregel **Overbruggingsregeling (**het Low Middle Income Shelter Program (LMISP)**)** is in het planjaar 2015 SRD 3.730.000,- gereserveerd. Het aantal geprojecteerde LMISP-nieuwbouwwoningen voor 2015 is 45. De investering die hiervoor vereist is bedraagt SRD 2.835.000,-. Het resterend bedrag gaat naar apparaatskosten, project managementkosten en participatiekosten NGO's.

Het Ministerie zal in 2015 middels implementatie van de beleidsmaatregel **Bouwsubsidie** invulling geven aan het verlenen van financiële, materiële en/of technische ondersteuning aan minder draagkrachtige gezinnen en gezinnen die door natuurrampen of brand getroffen zijn**.** Hiervoor is totaal SRD 4.282.000,- aan middelen gereserveerd. Voor het in aanmerking komen van bijstand dienen gezinnen een aanvraag in te dienen bij de minister van SOZAVO. Deze aanvragen worden beoordeeld aan de hand van de

sociaaleconomische situatie van het gezin en de leef- en woonomstandigheden (de staat waarin de woning zich bevindt).

2.2.8 MINISTERIE VAN DEFENSIE

Het Ministerie van Defensie zal in het kader van het mede waarborgen van de nationale veiligheid in het gehele grondgebied de benodigde investeringen plegen op het gebied van: Rehabilitatie van de defensie-infrastructuur (landmacht, luchtmacht en marine), gebouwen, transport en automatisering; Human resource management (civiel-militaire relaties, nazorg dienstplichtigen en bijdrage Ismay van Wilgen Sporthal); Kosten in verband met waarborgen veiligheid, Opzet van een Jungle Survival site, Internationale defensiesamenwerking, en uitbreiding van de agrarische productie in eigen beheer ten behoeve van het Nationaal Leger. Voor het planjaar 2015 is ten gunste van deze ontwikkelingsinvesteringen van de Defensieorganisatie een bedrag van SRD 17.131.000,- begroot.

HOOFDBELEIDSGEBIED Veiligheid en Internationaal beleid

BELEIDSGEBIED Interne veiligheid

Het Ministerie van Defensie zal in het planjaar 2015 uitvoering geven aan de beleidsmaatregel **Bijzondere aanschaffingen Defensie**, voor SRD 6.900.000,-. Vanuit voornoemde beleidsmaatregel zal de aanbetaling worden bekostigd voor de aanschaf van één zeewaardig patrouille vaartuig voor de Marine.

In samenwerking met het Ministerie van Openbare Werken zal in 2015 uitvoering gegeven worden aan de beleidsmaatregel **Bijzondere voorzieningen Defensie** middels een investering van SRD 4.100.000,- Deze middelen zullen aangewend worden voor Infrastructurele werkzaamheden waaronder: uitbreiding van kantoorfaciliteiten (Nieuwbouw pand Keizerstraat), de eerste fase voor de aanleg van een aanmeersteiger en overige walfaciliteiten te Boskamp en deelrenovatie van gebouwen en opstallen M B.K- zuid.
Voor de beleidsmaatregel **Bijdrage Stichting Nazorg Dienstplichtigen en ex-Militairen**, heeft de Defensieorganisatie in 2015 SRD 2.130.000,- begroot, ter dekking van de vaste exploitatiekosten, de kosten van de toelage aan de leden van deze doelgroep en de kosten voor medisch /psychiatrische behandeling. Voorts zal verdere invulling worden gegeven aan het beleid met betrekking tot om-,her- en bijscholing van leden van deze doelgroep.
De inspanningen van het Ministerie voor het optimaliseren van de nationale veiligheid middels de beleidsmaatregel **Kosten in verband met Waarborgen Veiligheid**, zullen in 2015 gericht zijn op ondermeer de uitvoering van een voorstudie voor de verlenging en verharding van één airstrip in het binnenland. Het te investeren bedrag wordt geraamd op SRD 2.500.000,-.

Voor de beleidsmaatregel **Opzet van een Jungle Survival Site** wordt in 2015 SRD 200.000,- gereserveerd. Middels deze investering wordt het vervolgtraject in het opzetten van een site als onderdeel van een Jungle Warfare Center ingezet. Doel is jungletrainingen te verzorgen en het

aanscherpen van survival skills op reguliere basis. Er zal een totaal pakket jungletrainingen aangeboden worden aan buitenlandse militairen, in het kader van de militaire samenwerking met bevriende landen.
In het planjaar 2015 wordt ten behoeve van de beleidsmaatregel **Bijdrage Stichting Ismay van Wilgen Sporthal** een bedrag groot SRD 500.000,- gereserveerd voor personele en exploitatiekosten van de stichting. In het kader van het terugdringen van de kosten voor aanschaf van groenten en fruit ten behoeve van het Nationaal Leger wordt de beleidsmaatregel **Doorstart Agrarisch bedrijf Von Freyburg** uitgevoerd. Deze activiteit moet resulteren in de geleidelijke uitbreiding van de agrarische productie. Voor het planjaar 2015 is begroot SRD 375.000,-. De overige bedrijfsopstallen zullen gefaseerd worden gerenoveerd.

BELEIDSGEBIED Externe veiligheid

Het verstevigen en continueren van Internationale Defensiebetrekkingen is van strategische waarde en zal in het planjaar 2015, middels uitvoering van de beleidsmaatregel **Militaire Diplomatieke Vertegenwoordiging**, worden gecontinueerd. De raming van de inrichtings- en exploitatiekosten van de militaire diplomatieke vertegenwoordigingen in de ontvangende staten bedraagt SRD 426.000,-.

2.2.9. MINSTERIE VAN JUSTITIE EN POLITIE

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Justitie en Politie zijn voor het planjaar 2015 geraamd op SRD 26.955.000,-. Deze investeringen zijn ten behoeve van de hoofdbeleidsgebieden **Bestuur en Justitie** en **Veiligheid en Internationaal beleid** die de dienstonderdelen **Rechterlijke macht, Justitie, Politie, Brandweer en Beveiliging** en **Bijstand bevatten.**
Binnen het dienstonderdeel **Rechterlijke macht** zullen in de planperiode 2015 investeringen gepleegd worden ter versterking van de rechtsstaat, ten einde te geraken tot een transparante, zelfsturende en goed uitgeruste rechterlijke organisatie, die in staat is op signalen uit de omgeving te reageren alsook op de ontwikkelingen in de vraag naar haar diensten te anticiperen. Om het bovengenoemde tot uitvoering te brengen zal het programma **Modernisering en verbetering Rechterlijke Organisatie (PMVRO)** worden voortgezet. Ook zal gewerkt worden aan het opleiden van wetgevingsjuristen, Professionalisering van de Parketorganisatie, Automatisering Rechterlijke Macht en Opleiding Rechterlijke Macht. Voorts zullen de infrastructurele voorzieningen van de Rechterlijke Macht verbeterd worden middels de bouw, renovatie en inrichting van betreffende gebouwen. De investeringen voor 2015 bedragen circa SRD 2.300.000,-.
Bij **Justitie** bedragen de investeringen in het planjaar 2015 ca. SRD 5.800.000,-. Ter bevordering en bescherming van de fundamentele rechten van de mens zullen diverse projecten worden voorbereid en uitgevoerd. In 2015 zal in het kader van de Institutionele Versterking gewerkt worden aan: Herstructurering Delinquentenorganisatiie, capaciteitsversterking menskracht delinquentenzorg, capaciteitsversterking personeel Justitie, verbetering communicatie en informatievoorziening en automatisering Justitie. Met betrekking tot Rechtshandhaving en Rechtsbescherming zal voor de bestrijding van de financiële criminaliteit het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT) verder worden geprofessionaliseerd. Ook zal het Surinaams Forensisch Instituut (SFI) verder geïnstitutionaliseerd worden. Tevens zal gewerkt worden aan de programma's Mensenrechten en Immigratiebeleid. In het kader van het programma Interne en Externe Veiligheid zal gewerkt worden aan een beveiligingsplan en

bewaking van inrichtingen. Met betrekking tot het programma Kinder-, Jeugdbeleid en Gender zal gewerkt worden aan voortzetting van de projecten inzake aanpak huiselijk geweld en Bureau Slachtofferzorg en het voeren van bewustwordingscampagnes m.b.t. seksueel misbruik van kinderen. Tevens zullen de infrastructurele voorzieningen van Justitie verbeterd worden middels aanschaf, bouw, renovatie en inrichting van gebouwen van Justitie.

Bij het dienstonderdeel **Politie** zullen het Korps Politie Suriname het Nationaal leger en het Bureau Nationale Veiligheid van het kabinet van de President, de krachten bundelen bij de handhaving van de openbare orde en inwendige veiligheid op het gehele Surinaamse grondgebied. In dit kader zullen concrete projecten met tastbare fysieke resultaten en beleidsproducten uitgevoerd worden. Geïnvesteerd zal worden in bouw, renovatie en inrichting van dienstwoningen, politiebureau's en cellenhuizen. Voorts zal voortdurend kwalitatief hoogwaardige politiezorg aan de gemeenschap geboden worden. In dit kader zal de criminaliteitsbestrijding te water aangepakt worden. Ook zal geautomatiseerde informatievoorziening opgezet worden, waarop alle te Paramaribo gevestigde posten worden aangesloten en zullen diverse criminaliteitsbestrijdingsprojecten worden voorbereid en uitgevoerd. De begrote investeringen voor 2015 bedragen circa SRD 11.500.000,-

Voor het dienstonderdeel **Brandweer** zal in de planperiode 2015 de landelijke brandweerzorg structureel verbeterd worden middels het treffen van repressieve en preventieve maatregelen en het uitvoeren van activiteiten. In dit kader zal de brandveiligheid in zowel de hoofdstad als de gewesten verbeterd worden middels fysieke uitbreidingen en verhoogde mobiliteit. Geïnvesteerd zal worden in: training van personeel, versterking brandweerzorg, verbetering mobiliteit,communicatie en informatievoorziening. Ook zal de infrastructuur van het KBS verbeterd worden. Voor 2015 zijn de kosten begroot op SRD 7000.000,-.

De investeringen voor het subgebied **Beveiliging en Bijstand** bedragen voor het dienstjaar 2015 SRD 355.000,-. Deze zullen besteed worden aan verbetering infrastructuur BBS en reorganisatie BBS.

HOOFDBELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

Beleidsmaatregelen ten behoeve van de Rechterlijke Macht

Binnen dit beleidsgebied wordt prioriteit gegeven aan de beleidsprogramma's: **Infrastructurele werken** en **Versterking Rechtsstaat.** De kosten in 2015 zijn geraamd op SRD 2.300.000,-.

In 2015 zal met betrekking tot het programma **Infrastructurele werken Rechterlijke Macht** uitvoering worden gegeven aan de volgende projecten: afronden en opleveren van de nieuwbouw aan de Wulfinghsstraat en het gebouw van het Hof van Justitie aan de Tamarindelaan en zullen voorzieningen getroffen worden voor het opzetten van een Kabinet van de Rechter Commissaris. Ook zullen de gerechtsgebouwen beveiligd worden middels camerabeveiliging, detectoren bij de ingangen, brandbeveiliging en een evacuatieplan ten behoeve van de gerechtsgebouwen. De uitgaven zijn geraamd op SRD 1.000.000,-.

In het kader van het programma **Versterken Rechtsstaat** zullen in 2015 de volgende deelprojecten worden uitgevoerd: Opleiding wetgevingsjuristen, Project Modernisering en Verbetering Rechterlijke Organisatie (PMVRO), Institutionalisering onderzoek HvJ, Professionalisering Parketorganisatie, Automatisering Rechterlijke Macht en Opleiding Rechterlijke Macht. De totale kosten voor dit project

bedragen voor 2015 SRD 1.300.000,-, waarbij de overheid SRD 1000.000,- zal financieren en SRD 300.000,- zal gedoneerd worden.

In het kader van het deelproject **Opleiding Wetgevingsjuristen** zullen maximaal 30 personen in de gelegenheid gesteld worden om opgeleid te worden tot wetgevingsjurist. Deze tweejarige masteropleiding zal deels door donormiddelen (Caribbean Law Institute Centre CLIC) gefinancierd worden. De kosten voor de overheid in 2015 zijn geraamd op SRD 100.000,- en SRD 300.000 zal uit donormiddelen verkregen worden.

Voorts zal in 2015 verdere uitvoering worden gegeven aan het deelproject **Programma Modernisering en Verbetering van de Rechterlijke Organisatie (PMVRO).** Hierbij zal bovengenoemd project (met OM Suriname) in samenwerking met de Nederlandse Raad voor de Rechtspraak (OM Nederland) worden voortgezet. In dit kader zullen ook de volgende activiteiten worden uitgevoerd: Aantrekken van een directeur bedrijfvoering, aantrekken staf ter ondersteuning van President Hof, permanente opleiding van griffiers en ondersteunend personeel, scholing rechters, versterking peroneelsbeheer HRM beleid, verbeterde werkprocessen ten behoeve van de Rechterlijke Macht en upgrading van hard- en software en inrichting van de organsatie voor technisch en functioneel beheer. De bestedingen voor 2015 zijn geraamd op circa SRD 100.000,-.

Het deelproject **Institutionalisering onderzoek Hof van Justitie** is voor 2015 geraamd op SRD 100.000,-. De werkzaamheden van dit project betreffen bemensing en training onderzoeksunit, uitvoering van de projecten: pilotproject Mediation en pilot project Uitvoering administratief gerecht, onderzoek naar de mogelijkheden van snelrecht, onderzoek common en civil law en opzet afdeling Voorlichting en Communicatie.

In 2015 zal het deelproject **Professionalisering van de Parketorganisatie** worden voortgezet. De activiteiten die hierbij prioriteit genieten zijn: Permanente scholing OM leden, snelle berechting en resocialisatie van jeugdigen, vestiging permanente vertegenwoordiging in Nickerie, opzet en bemensing Bureau Slachtoffers op het Openbaar Ministerie en terugkeer bedrijfsvoeringdeskundige Nederlands OM. De totale kosten voor het dienstjaar 2015 zijn geraamd op SRD 100.000,-.

Het deelproject **Opleiding Rechterlijke Macht** is voor 2015 begroot op SRD 450.000,-. Voorts zal in 2015 uitvoering worden gegeven aan het deelproject **Automatisering Rechterlijke Macht** voor een bedrag van SRD 150.000,-. Dit bedrag wordt besteed aan: het opzetten van een website voor het OM en aanschaffen van computers, randapparatuur en softwareprogramma's.

HOOFDBELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

BELEIDSGEBIED Justitie

Binnen dit beleidsgebied wordt prioriteit gegeven aan de beleidsprogramma's **Infrastructurele werken, Versterking Rechtsstaat, Rechtshandhaving en Rechtsbescherming, Interne en Externe Veiligheid, Kinder-, Jeugdbeleid en Gender.** De totale kosten voor het dienstjaar 2015 zijn geraamd op SRD 5.800.000,-.

Binnen het programma Infrastructurele werken Justitie zullen in 2015 ten behoeve van het deelproject **Aanschaf bouw en inrichting gebouwen Justitie** de volgende activiteiten worden uitgevoerd: renovatie van de volgende gebouwen: gebouw aan de Grote Combé- weg, Centraal Kantoor aan de Henck

Arronstraat no. 1, BAB gebouw (hoofdkantoor DZ) aan de Gongrijpstraat, oud Parketgebouw aan de Lim A Po straat, Malaha gebouw aan de Henck Arronstraat, RC kantoor aan de Lim A Po straat. Afronding en oplevering Kantoor Justitie Nickerie en Multifunctioneel centrum KPA, inrichting van het Kinderombudsbureau, verbetering Centrale Penitentiaire inrichting en – PID en resocialisatie binnen PID en bouw van de inrichtingen JCC, bouw 10 uitkijktorens met verlichting verdeeld over de inrichtingen en bouw/renovatie dienstwoningen KPA, PIH en CPI. Voor 2015 is voor de uitvoering een bedrag van SRD 4000.000,- begroot.

Voor wat betreft het programma **Institutionele versterking** zal in 2015 een aantal deelprojecten worden uitgevoerd. De totale uitgaven zijn geraamd op SRD 500.000,-. In 2015 zal het traject **Herstructurering Delinquentenzorg** dat in 2013 was voorbereid, worden voortgezet. Om verdere invulling te geven aan de professionalisatie van Delinquentenzorg zal een HRM- afdeling worden ingesteld en zal het organogram geëvalueerd en aangepast worden. De begroting voor 2015 bedraagt SRD 50.000,-. Voor 2015 is voor de uitvoering van het deelproject **Resocialisatie beleid** SRD 50.000,- begroot. Het deelproject **Capaciteitsversterking Delinquentenzorg** is voor 2015 begroot op SRD 50.000,-. In dit kader zullen het KPA en het managementteam van Delinquentenzorg hun skills steeds upgraden. Binnen het deelproject **Capaciteitsversterking personeel justitie** zullen in 2015 de volgende tainingen verzorgd worden: training Total Leadership voor directieleden, computertrainingen, communicatieve vaardigheden, protocoltrainingen, capaciteitsversterking FMZ en JKB en Hopa opleiding t.b.v. KPA. De uitgaven zijn geraamd op SRD 100.000,-. Het doel van het project **Verbetering communicatie en informatievoorziening Delinquentenzorg** is de aanpassing/uitbreiding van (radio)communicatieapparatuur en -systeem in samenwerking met KPS en periodieke afstemming met relevante diensten, particuliere instellingen en NGO's. Voor de uitvoering van het project heeft het ministerie in 2015 SRD 75.000,- begroot.

Met betrekking tot het project **Automatisering Justitie** zal in 2015 de projectinformatieverzameling van OPD verbeterd worden middels het opzetten van een Centrale Statistiek Unit (OPD), automatiseren van de interne organisatie van BUFAZ, en het kopen van een software programma t.b.v. Agenda en Registratuur, BUFAZ en overige dienstonderdelen. Voor de uitvoer van dit project heeft het ministerie SRD 75.000,- begroot.

Voor het deelproject **Samenwerking en Partnerschap** is in 2015 een bedrag van SRD 100.000,- geraamd

Binnen het beleidsprogramma **Rechtshandhaving en Rechtsbescherming** vinden in 2015 uitvoering de volgende beleidsmaatregen: **Tip Unit Justitie, Professionalisering en Institu tionalisering MOT, Professionalisering en Institionalisering SFI**. De uitgaven zijn geraamd op SRD 400.000,-. In het kader van het deelproject **Tip Unit Justitie** zullen in 2015 de volgende activiteiten uitgevoerd worden: uitvoering van het voorlichtingsplan, hulpverlening aan slachtoffers van mensenhandel, verbetering beleid "opsporing van mensenhandel". De kosten zijn geraamd op SRD 100.000,-.

In 2015 zal het deelproject **Professionalisering en Institutionalisering MOT** worden gecontinueerd. Conform artikel 13 Wet Mot (SB 2012 no. 133) is de afdeling MOT ook belast met toezicht op niet financiële instellingen. Conform artikel 12 wet MOT dienen dienstverleners verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transacties schriftelijk al dan niet digitaal te melden aan het MOT. Voorts zal gewerkt worden aan behuizing van MOT, Voorlichting m.b.t. bestrijding van Money Laundering en Terrorisme Financiering. De investeringen voor 2015 bedragen SRD 150.000,-.

Binnen het deelproject **Professionalisering en Institutionalisering Surinaams Forensich Instituut (SFI)** zal in 2015 met inachtneming van internationaal geldende standaarden het forensisch onderzoek in strafzaken verder geprofessionaliseerd worden. Er zal een aanvang worden gemaakt met de bouw van een Pathologisch Anatomisch Laboratorium (PA Lab) voor de afdeling Forensische Pathologie. Voor 2015 is voor de uitvoering een bedrag van SRD 150.000,- begroot.

Binnen het programma **Mensenrechten** zullen in 2015 twee deelprojecten worden uitgevoerd voor een totaal bedrag van SRD 30.000,-. In dit kader zal gewerkt worden aan het deelproject **Voorbereiding en het schrijven van het rapport inzake de Universal Periodic Review (BMR)** en hiervoor zal SRD 15.000,- worden uitgegeven. Voorts zal er gewerkt worden aan het deelproject **Voorbereidingen en het schrijven van het Commoncore Document (BMR).** Voor de uitvoering van dit deelproject zal SRD 15.000,- worden uitgegeven.

Het project **Immigratiebeleid** is voor het planjaar 2015 begroot op SRD 150.000.-. Er zal gewerkt worden aan de volgende projecten: **Capaciteitsversterking menskracht** dat begroot is op SRD 50.000,-. Tevens zal gewerkt worden aan het deelproject **Project Bordermanagement Systeem** (Installatie checklist met JCRR/Interpol/USA dat begroot is op SRD 50.000,-. Ook zal gewerkt worden aan het deelproject **Organisatie versterking VZ**. De geraamde kosten voor 2015 bedragen circa SRD 50.000,-.

In het kader van het programma **Interne en Externe Veiligheid Justitie** is het project Beveiligingsplan en bewaking inrichtingen voor het planjaar 2015 begroot voor SRD 420.000,-Het betreft hier elektronische beveiliging van de inrichtingen die voorzien zullen worden van camera's, cell blockers, body- en bagscanners, etc. Ook zullen gedetineerden die buiten de gevangenismuren te werk worden gesteld, een enkelband (GPS) dragen ten einde vluchtgevaar te voorkomen.

Binnen het **Programma Kinder, Jeugdbeid en Gender** zullen in 2015 de volgende activiteiten worden uitgevoerd. Binnen het deelproject **Stuurgroep Huiselijk Geweld en Platform en steunpunt huiselijk geweld aanpak huiselijk geweld** hebben de Stuurgroep Huiselijk Geweld en het platform waarin NGO's zitting hebben gewerkt aan een beleidsprogramma genaamd Structurele Aanpak van Huiselijk Geweld. In het concept beleidsplan zijn voor het planjaar 2015 de volgende aandachtspunten opgenomen: opzetten van structuren, trainingen van verschillende doelgroepen, opzetten van meldpunten, voorlichtingsprogramma's en verrichten van onderzoekingen. De NGO's zullen in 2015 voor het bovengenoemde project een onkostenvergoeding ontvangen. Voor dit jaar zijn de bestedingen begroot uit donormiddelen voor SRD 75.000,-.

Het deelproject **Uitvoering nationaal Actieplan Kinderen** en **aanpak seksueel molest** van het Ministerie van Justitie en Politie zal in het planjaar 2015 gecontinueerd worden. In het jaar 2010 is het Ministerie van Justitie en Politie met de Stichting Ilse Henar Hewitt Juridische Bijstand voor Vrouwen, een samenwerking aangegaan inzake het formuleren van het beleid aanpak seksueel molest op de werkplek. Tevens is het conceptbeleid klachtenreglement voorbereid en doorgeleid naar de leiding van het Ministerie voor goedkeuring. Hiervoor is een bedrag van SRD 180.000,- begroot dat uit donormiddelen zal worden gefinancieerd.

Het project **Bureau Slachtofferzorg en het opzetten van landelijke meldpunten** is voor 2015 begroot op SRD 45.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Veiligheid en Internationaalbeleid

BELEIDSGEBIED Interne en externe Veiligheid

Onder het beleidsgebied Interne en externe Veiligheid vallen (voor wat betreft het Ministerie van Justitie en Politie) de volgende dienstonderdelen: Politie, Brandweer en de Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname (BBS).

Binnen het dienstonderdeel **Politie** zullen in 2015 de volgende beleidsprogramma's uitgevoerd worden: Infrastructurele werken, Rechtshandhaving en Rechtsbescherming en Interne en Externe Veiligheid voor een bedrag van SRD 11.500.000,-.
Binnen het programma **Infrastructurele werken KPS** zal in 2015 verdere uitvoering worden gegeven aan de bouw, renovatie en inrichting van dienstwoningen, politiebureaus en cellenhuizen. Het betreft hier bouwen, renoveren, restaureren en/of inrichten van politieposten, zoals Centrale meldkamer (CMK Plus), IBT centrum te Tibitistraat, Stoelmanseiland, Benzdorp, Munder, FO gebouw en het bouwen van een bewaarloods te Domburg. De bestedingen in 2015 zijn in totaal geraamd op SRD 2.000.000,-.
Binnen het beleidsprogramma **Rechtshandhaving en Rechtsbescherming** heeft in 2015 uitvoering de volgende beleidsmaatregel: aanpak openbare orde en veiligheid. In dit kader zullen activiteiten uitgevoerd worden in zowel het binnenland als het kustgebied door verbetering van de basispolitiezorg, uitvoeren van betere surveillanceplannen, verbeteren van politiezorg in het binnenland en het structureel verbeteren van de verkeersveiligheid. Voor 2015 zijn de kosten begroot op circa SRD 1.000.000,-.
In 2015 zal verdere uitvoering worden gegeven aan het programma **Interne en Extrne Veiligheid** KPS voor een bedrag van SRD 8.500.000,-. Binnen dit programma zal uitvoering worden gegeven aan de maatregel **Telecom netwerken KPS** en zijn de bestedingen geraamd op SRD 1.400.000,-. Deze kosten zullen aangewend worden voor het aanschaffen van een netwerk, inclusief interceptieapparatuur (telefoontap en andere interceptieapparatuur), hetgeen moet bijdragen aan verdere indamming van de criminaliteit in de samenleving.
Voorts zal in 2015 ook uitvoering worden gegeven aan de maatregel **Aanschaf technische apparatuur** die is begroot voor SRD 700.000,-. In 2009 is reeds een aanvang gemaakt met de opzet van een Forensisch laboratorium. De reeds opgestarte activiteiten in verband met DNA wetgeving zullen in 2015 worden gecontinueerd en zal een onderzoekseenheid worden opgezet voor de nieuwere vormen van criminaliteit (cybercrime).
In het kader van de maatregel **Aanpak zware criminaliteit** zal in 2015 gewerkt worden aan het opsporen en terugdringen van criminaliteit op trans- en grensoverschrijdend niveau middels aanpak jeugdcriminaliteit, ontmantelen van criminele organisaties, verminderen van zeepiraterij en het tegengaan van het indringen van illegalen vreemdelingen. Hiervoor is SRD 4000.000,- vrijgemaakt.
Voor het deelproject **Specialistische opleidingen KPS** is in 2015 een bedrag van SRD 1.400.000,- geraamd. Er zal geïnvesteerd worden in professionaliseren van KPS middels het aantrekken van gekwalificeerd kader.
Binnen het project **Reorganisatie KPS** wordt gestreefd naar continu kwalitatief hoogwaardige politiezorg aan de gemeenschap. Tevens zal gewerkt worden aan het professionaliseren van de ambtenaar van politie en het actualiseren van de werkprocessen. De geraamde kosten voor 2015 bedragen circa SRD 1.000.000,-.

Voor wat het dienstonderdeel **Korps Brandweer Suriname** betreft, is voor het planjaar 2015 SRD 7000.000,- opgenomen. In dit bedrag zijn opgenomen de beleidsprogramma's: Infrastructurele werken en Interne en externe veiligheid.

Binnen het programma **Infrastructurele voorzieningen KBS** zal in 2015 verdere uitvoering worden gegeven aan de volgende activiteiten: er zal een aanvang worden gemaakt met de bouw en inrichting van een nieuwe hoofdkazerne te Nieuw Nickerie, vestiging van nieuwe kazernes te Flora, Kwatta, Tijgerkreek, Brokopondo, Para en Moengo. Dit project is voor 2015 begroot op SRD 1.500.000,-.

Het project **Interne en externe veiligheid KBS** is voor het planjaar 2015 begroot op SRD 5.500.000,-. Er zal gewerkt worden aan het volgende project: **Herstructurering KBS organisatie.** In dit kader zal het organogram van het KBS goedgekeurd en geïmplementeerd worden en zullen werkprocessen beschreven worden. Voor het planjaar 2015 zijn de uitgaven begroot op SRD 45.000,-.

Binnen het kader van het deelproject **Capaciteitsversterking menskracht** is voor 2015 een totaal bedrag van SRD 600.000,- uitgegeven. Er zullen opleidingen met betrekking tot verdere kwaliteitsversterking en carriéregang worden gecontinueerd. Ook zullen managementtrainingen op stategisch, tactisch en operationeel niveau worden verzorgd. Tevens zal de elementaire brandweeropleiding voor 70 man verzorgd worden en zullen opleidingen op officiersniveau verzorgd worden. In dit traject zullen personeelsleden in de gelegenheid gesteld worden om brandweertechnische/specialistische trainingen in het buitenland te volgen. Er zal aandacht besteed worden aan de fysieke en mentale staat van het brandweerpersoneel en zal de welzijnszorg ten behoeve van het personeel voortgezet worden.

Er zal gewerkt worden aan **Versterking brandweerzorg** middels de voortzetting van het beschrijven van werkprocessen. Ook zullen projecten met betrekking tot jeugdbrandweer en brandpreventieprogramma's ten behoeve van de gemeenschap en het basisonderwijs gecontinueerd worden. Voorts zal de bluswatervoorziening verbeterd worden en zal het opleiden van zelfhulpgroepen in bedrijven en instellingen voortgang hebben. In het kader van verbetering van de landelijke brandweerzorg zal het wagenpark verder verbeterd worden. Ook zullen uitrukvoertuigen en onderdelen en middelen ten behoeve van onderhoud materiaal aangeschaft worden. Tevens zullen de infrastructurele voorzieningen met betrekking tot de radioverbinding landelijk verbeterd worden. Voor 2015 zijn de bestedingen begroot voor SRD 4.155.000,-.

In het kader van de Interne en Externe Veiligheid is het project **Verbetering mobiliteit, communicatie en informatievoorziening** voor 2015 begroot op SRD 700.000,-.

Binnen het dienstonderdeel **Beveiligings en Bijstandsdienst Suriname** zullen in 2015 de projecten **Infrastructurele werken en Institutionele versterking** uitgevoerd worden voor een bedrag van SRD 355.000,-. De **Infrastructurele werken BBS** zijn voor het dienstjaar 2015 geraamd op SRD 100.000,-. Het streven is erop gericht het pand van de BBS aan de Van Idsingastraat 52-54 elektronisch te beveiligen.

In 2015 zal binnen het programma **Reorganisatie van BBS** twee deelprojecten worden uitgevoerd. Binnen het deelproject **Capaciteitsversterking menskracht** zal in 2015 een wervingsprocedure voor 150 rekruten plaatsvinden en zal in Nickerie de werving plaats vinden van 70 rekruten. Voor dit project is voor 2015 SRD 170.000,- geraamd.

Binnen het deelproject **Herstructurering BBS organisatie** zal het aangepast reglement van BBS bij beschikking vastgelegd worden. Voor dit project is voor 2015 een bedrag van SRD 85.000,- begroot.

2.2.10 MINISTERIE VAN ARBEID TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN MILIEU

Het Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu (ATM) heeft aan ontwikkelingsinvestering in het planjaar 2015 een voorgenomen besteding van SRD 4.830.000,-. Dit bedrag zal worden aangewend ten behoeve van het hoofdbeleidsgebied Welzijn. De maatregelen die zullen worden uitgevoerd zijn gericht op bestrijding van armoede en werkloosheid, het bevorderen van productieve werkgelegenheid, in stad en district, upgrading van de infrastructuur, het garanderen van een bestaansminimum alsmede ondersteuning en versterking van de vakbeweging. Ook zal gewerkt worden aan het opleiden en trainen van werkers in de hospitality sector.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

De beroepsvorming van jeugdigen, werkzoekenden en personen die de behoefte hebben om tweedekans onderwijs te volgen wordt in 2015 voortgezet middels uitvoering van korte praktische trainingen om zodoende te voorzien in de vraag naar goed geschoolde vaktechnische arbeidskrachten. De uitvoering van het bovengenoemde zal plaatsvinden onder de beleidsmaatregel **Stichting Arbeidsmobilisatie en Ontwikkeling.** Het bedrag dat hiervoor is uitgetrokken bedraagt SRD 3.640.000,-. De activiteiten en projecten die zullen worden uitgevoerd zijn: bijdrage exploitatiekosten SAO SRD 2.000.000,-, training thuiszorgwerkers in het district Commewijne, vaktrainingen in de districten, training landbouwtechnieken, productie unit steen vormen en bouw dependance SAO in Para. Het totaal hiervoor gereserveerd bedrag is SRD 1.640.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

Het ministerie van ATM zal zich in het planjaar 2015 blijven inspannen om het welzijn van de burgers te waarborgen middels het ontplooien van diverse activiteiten, waarvoor in totaal begroot is SRD 1.190.000,- onder de beleidsmaatregel **Armoede bestrijding.** De projecten en activiteiten die uitgevoerd zullen worden zijn: Het Programma Arbeidsmarktbeleid, gericht op het verbeteren van de trajectbemiddeling op de arbeidsmarkt middels een geautomatiseerd systeem, het vergroten van de weerbaarheid van de economisch zwakkere groepen zoals vrouwen en jongeren middels vakscholing, hetgeen moet resulteren in vermindering van de werkloosheid. Hiervoor is SRD 100.000,- begroot.

Teneinde de garantie van een zeker bestaansminimum voor werknemers en hun gezinnen te kunnen verwezenlijken zullen de werkzaamheden in het kader van de instelling van een minimumloon worden gecontinueerd. Hiervoor is begroot SRD 50.000,-.

Voortzetting van de ondersteuning naar de arbeidersbeweging vindt plaats middels het ter beschikking stellen van middelen aan vakbondskader voor het volgen van trainingen en scholing in eigen land en in het buitenland. In dit verband wordt ten gunste van de Activiteiten van de Arbeidersbeweging gereserveerd SRD 40.000,-.

De Stichting Produktieve Werkeenheden, waarvoor begroot is SRD 350.000,-, zal zich inzetten voor het verschaffen van volledige en productieve arbeidsplaatsen aan werkzoekenden. De activiteiten hiertoe zijn hulpverlening en begeleiding aan kleine ondernemingen en coöperaties.

In het kader van het vergroten van de competenties van werknemers in de toerismesector en het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening in deze sector, wordt voor de Stichting Suriname Hospitality Tourism and Training Center, in het planjaar 2015 SRD 350.000,- gereserveerd.
Het Ministerie zal haar beleid naar het Scholingsinstituut voor de Vakbeweging in Suriname continueren middels subsidieverlening ter scholing van de werkende mens in het algemeen en de leden van de vakbeweging in het bijzonder. De geraamde investering hiertoe bedraagt SRD 300.000,- .

2.2.11 MINISTERIE VAN HANDEL EN INDUSTRIE

De ontwikkelingsinvesteringen van het **Ministerie van Handel en Industrie** voor het dienstjaar 2015 zijn geraamd op ca. SRD 7.869.000,-. Het Ministerie richt zich op duurzame welvaart, waarbij een harmonieuze verhouding tussen mens en natuur wordt nagestreefd. Het beleid richt zich op vier actielijnen, namelijk stimuleren van ondernemerschap en innovatie, bevordering van de welvaart, promoten van productieketens in de mijnbouw, landbouw, tuinbouw en toerismesector en bevordering van de toegang tot markten in andere landen. De bestedingen zijn bestemd voor de uitvoering van actieprogramma's onder het **hoofdbeleidsgebied Economie**. Het actieprogramma is **Industriële ontwikkeling.**

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

De uitgaven ten behoeve van de beleidsmaatregel **Ontwikkeling industriële sectoren** zijn voor het planjaar 2015 geraamd op ca. SRD 250.000,-. De uitvoering van dit project is geprognosticeerd voor SRD 900.000,- . Het project bestaat uit deelprojecten die in samenwerking met het Suriname Business Forum en anderen zullen worden uitgevoerd. Deze deelprojecten betreffen: Het Nationaal Innovatie Programma (SRD 150.000,-), Stimulering van de Meubelsector (SRD 65.000,-) , Stimulering van de Handicraft Sector (SRD 50.000,-), Stimulering van de Specialty Food Sector (SRD250.000,-), Awareness "Made in Suriname Keurmerk" (SRD 285.000,-), Cluster Development Program (SRD 100.000,-).

De uitgaven bij beleidsmaatregel **Surinaams Standaarden Bureau (SSB)** voor het planjaar 2015 zijn geraamd op ca. SRD1.092.000, -. Naast de besteding van deze middelen aan personeels- en exploitatiekosten van SSB hoopt het bureau ook activiteiten uit te voeren in samenspraak met de Dienst voor de Waarborg en van het IJkwezen. Het SSB ontwikkelt, beheerst en onderhoudt de nationale meetstandaarden, terwijl haar technische werkarm, de Dienst Waarborg & IJkwezen toezicht houdt op naleving van de metrologiewet en de waarborgwet. Om de verwachte beleidsresultaten te halen zullen activiteiten gefaseerd worden uitgevoerd. Het streven is de inwerkingtreding van standaarden inzake de bakkerijsector, toerisme, elektronica, alsook de rijstsector te verwezenlijken. Ook de voorbereidingen voor formulering van de metrologiewet en de instelling van het Nationaal Metrologie Instituut (NMI) worden ter hand genomen.

Ten behoeve van de **Opzet en het functioneren van de Mededingings Autoriteiten** zal in het planjaar 2015 een bedrag van ca. SRD 306.000,- worden besteed. In dit bedrag zijn inbegrepen de huur- en bewakingskosten van het gebouw van de Regionale Mededingings Autoriteit, de Caricom Competition

Commission (CCC) á SRD 240.000,- per jaar en de kosten voor bewaking á SRD 9.000,- per maand. In dit gebouw zijn tevens gehuisvest het Suriname Business Forum en het Suriname Business Development Center (SBC). Het toezicht op de naleving van de mededingingswet is opgedragen aan het Surinaams Mededingings Instituut (SMI). De voorbereidingen ten behoeve van de opzet van dit instituut duren voort. Het Ministerie zal in dit kader activiteiten ontplooien om ondernemers bewust te maken van gezonde concurrentie. Hiervoor is een bedrag van SRD 48.000,- uitgetrokken. Deze middelen zullen besteed worden aan het verzorgen van trainingen en workshops.

In het planjaar 2015 zal de bijdrage van het Ministerie aan het **Suriname Business Forum** ca. SRD .450.000,- bedragen. Dit bedrag wordt besteed aan remuneratie van commissieleden alsook een deel van de exploitatiekosten van het Suriname Business Development Center (SBC). De raming voor personeelskosten van dit instituut is SRD 728.280,- . De raming voor materiële kosten is SRD 449.590,- en de raming voor aanschaffingen is SRD 50.260,-.

Ter **ontwikkeling van het ondernemersklimaat en het concurrentievermogen** van de private sector is een bedrag van SRD 165.000, - voor het dienstjaar 2015 begroot. In samenwerking met het Suriname Business Center (SBC) zal de ontwikkeling van de volgende projecten ter hand worden genomen. Centralization of tourism in Brokopondo lake; Organic waste management for composting; Suriname hydroponic greenhouses; Production and processing units for açai; Amazonics aquaponics in Suriname lodgeshopping tour; Agribusiness cassava incubator; Lodgeshopping tour.

Voor het **uitvoeren van het Nationaal Strategisch Actieplan voor facilitering van de Locale Private Sector** is het bedrag geraamd op ca. SRD 260.000, -. De projecten die in 2014 geen voortgang hebben gehad worden alsnog uitgevoerd in 2015. Deze zijn onder meer deelname aan nationale en internationale beurzen voor sectorontwikkeling, goede communicatiestructuur voor regionale Business Support Organisaties (BSO's) voor de Single Market and Economy, het incubatorproject ten behoeve van de agro-industrie. Voor de volledige uitvoering van deze projecten zal ook naar donormiddelen worden gezocht.

Voor het dienstjaar 2015 is een investering van SRD 200.000,- begroot voor de **Ontwikkeling van Nationale Certificeringprogramma's**. Evenals in 2014 zullen bedrijven in 2015 in de gelegenheid gesteld worden hun bedrijfsprocessen en producten te certificeren. De uitvoering wordt in samenwerking met het Suriname Business Center verricht. Gedurende de implementatie zullen compenserende maatregelen getroffen worden zoals de ontwikkeling van de dienstensector en exportbevordering.

De **contributieverplichtingen** aan regionale en internationale organisaties in het dienstjaar 2015 zijn geraamd op ca. SRD 4.846.000, -. De contributie wordt betaald voor lidmaatschap van regionale en internationale organisaties als Caricom, World Trade Organization (WTO), Caricom Competition Commission (CCC), Office of Trade Negotiations (OTN) en CEDA. Het lidmaatschap draagt bij aan het internationaal profileren van het land Suriname en verruiming van handelsmogelijkheden en exportmarkten voor ondernemingen.

Voor het dienstjaar 2015 is voor de **ontwikkeling van de dienstensector** een bedrag van ca. SRD 300.000, - begroot. De afdeling Consumentenzaken is in 2013 opgezet. In afwachting van formalisering van deze afdeling voert zij een bewustwordingsprogramma uit over de consumentenwet en consumentenbescherming. Dit programma wordt voortgezet in het dienstjaar 2015.

Het Ministerie streeft naar de afronding van de consumentenwet en het verzorgen van workshops en trainingen over consumentenbescherming ten behoeve van het personeel. De logistieke kosten ter uitvoering van deze activiteiten en kosten voor deelname aan regionale en internationale consumentenwetgevings- en beschermingsactiviteiten zijn hier opgebracht. Tevens zullen in het kader van de deelname aan regionale en internationale handelsverdragen bewustwordingscampagnes ten behoeve van de gemeenschap worden uitgevoerd.

2.2.12 MINISTERIE VAN TRANSPORT, COMMUNICATIE EN TOERISME

Op het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme bedraagtde geraamde investering voor het dienstjaar 2015SRD 62.373.000,-. Voor de uitvoering van zowel toerismegerelateerde projecten als projecten in het beleidsgebied **Transport en Communicatie** verspreid over het gehele grondgebied. Ten behoeve van het beleidsgebied **Transport en communicatie** is voor het dienstjaar 2015een bedrag van SRD 58.123.000,- begroot. Voor het beleidsgebied **Toerisme** zijn de geplande programma's op SRD 4.250.000,- begroot.De uitvoering van de begrote projecten zal deels plaatsvinden via aanbestedingen.

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

BELEIDSGEBIED Dienstensector

Het Ministerie zal in het begrotingsjaar 2015 het transportbeleidvan 2014 continueren, waarbij een efficiënt, modern, veilig, competitief, comfortabel, betaalbaar en kwalitatief goed transportsysteem wordt nagestreefd,hetgeen moet blijken uit de kwaliteitskenmerken, zoals tijd,betaalbaarheid, be-schikbaarheid, doorzichtigheid, zekerheid, statuscomfort, verdere ordening van de transportsector, verdere herziening van relevante wet- en regelgeving en bovenal investering in het menselijk kapitaal door voortdurende training van het beschikbare kader zijn de vereisten voor een goed transport-systeem. Ter realisering van het beleidsprogramma **Ordening Transportsector** is een bedrag ca SRD 250.000,- begroot. Ook zal het toezicht op naleving van de regels verder worden verscherpt.Ten behoeve van het **Nationaal Vervoer Bedrijf (NVB)** als werkarm van het Ministerie is in het begrotingsjaar 2015 een bedrag van SRD 38.000.000,-gereserveerd. Onder meer zullen de bestedingen worden verricht ten behoeve van een passagiersterminal met sanitaire gelegenheden aan de Heiligenweg en zullen andere busstations passagiersvriendelijk worden ingericht. Het verhuizen van het hoofdkantoor dat gevestigd is op het NieuweHavencomplex naar een andere plek alsgevolg van vernieuwingen ter plaatse. Voortzetting van het project van nachtbussen zal plaatsvinden, terwijl ook geïnvesteerd zal worden in onder andere de uitbreiding van bus/bootrajecten, zorgvervoer en het verhogen van de efficiëntie van controle.
In het planjaar 2015zal het Ministerie debi- en multilaterale samenwerkingsverbanden intensiveren.Ookzal worden nagegaan welke luchtverbindingencommercieel interessant zijn voor de

sector en zullen nieuwe routes worden ontwikkeld. Ook zal gewerkt worden aan verdere versterking van luchtvaartrelaties met overige landen binnen en buiten de regio.Verdere integratie in de regio verdient evenwel prioriteit en zal derhalve actief worden geparticipeerd in bi- en multilaterale samenwerkingsverbanden en internationale organisaties. Via het programmaonderdeel **Verbetering Vliegveiligheid** zal continuering plaatsvinden van de fysieke verbetering van de Luchtvaartdienst. In dit kader is in het begrotingsjaar 2015 een bedrag van SRD 500.000 begroot.Ten aanzien van het beleidsprogramma **Vliegdiensten Binnenland** is SRD 7.000.000, - begroot. Ten einde te kunnen voldoen aan de standaarden van de International CivilAviationOrganisation zal de luchtvaartsector institutioneel worden versterkt. De subsidies aan met namevluchten naar gebieden in het binnenland die moeilijk begaanbaar zijn over land zullen worden gecontinueerd. In het planjaar 2015 is een be-drag van SRD 1.023.000,- begroot ten behoeve van de beleidsmaatregel **Instutitionele Versterking Luchtvaart**. Het aanbieden van trainingen en studiemogelijkheden aan het personeel in de lucht-vaartsector voor het versterken en vergroten van deskundigheid verdient hierbij prioriteit.

Het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme zal het transport te water verder stimuleren. Het Ministerie heeftvanwege haar taakstelling de veiligheid, beveiliging en milieuvriendelijke aspecten binnen de watertransportsector verheven tot prioriteiten. Het streven van het Ministerie is er op gericht de rivieren beter bevaarbaar te maken door middel van het baggeren van de vaargeulen. Het traditionele vervoer van personen en goederen via waterwegen zal worden hervormd.Het goederen- en personenvervoerbeleid zal worden geformuleerd en geïmplementeerd. Er zal een integraal maritiem beleid worden uitgestippeld, dat gericht is op een gestructureerd, effectief en efficiënt gebruik van de waterwegen. Door middel van de vastgestelde voorwaarden en richtlijnen zal de daarvoor aangewezen instantie de controle op het gebruik van de waterwegen opvoeren. De **Scheepvaart Maatschappij Suriname (SMS)** zal als werkarm van het Ministerie SRD 10.500.000,- aan subsidie ontvangen. Genoemde investering zal worden gepleegd in onder andere de verdere uitvoering van lijndiensten in het binnenland, bevordering van de toeristische scheepvaart en verbetering van aanmeerfaciliteiten.In het kader van het beleidsprogramma **Verbetering Nationale en regionale Veerdiensten** is SRD 5000.000,- begroot.

Binnen het beleidsgebied **Transport en communicatie** is voor het onderdeel Communicatie aan subsidie een bedrag van SRD 350.000,- begroot. Het CANTO/IDB projectdat als doel heeft de breedbandontwikkeling in de lidstatente bevorderen ter optimalisering van de dienstverlening naar de samenleving en stimulering van het internetgebruik inmet name het onderwijs en voor personen met een beperking, zal worden voortgezet.Er zullen bewustwordingscampagnes worden opgezet. Bin-nen het kader van een ander regionaal project, namelijk het spectrumharmonisatieproject van de Caribbean Telecommunicatie Uniezal Suriname intensief participeren.Het Ministerie van TCT zal samen met de Telecommunicatie Autoriteit Suriname(TAS)prioriteit geven aan projecten die het bewustzijn over ICT bevorderen.Computers zullen worden geschonken aan scholen en de jaarlijkse viering van **Girls in ITC Day**, Wereld Telecommunicatie en InformatieSamenlevingsdag en de ICT Roadshowzal worden bevorderd.

Het onderdirectoraat Communicatie en Toerisme zal institutioneel worden versterkt.Medewerkers zullen continu worden geschoold om hen in staat te stellen de versnelde ontwikkeling binnen de sector bij te benen.

Het Ministerie van TCT zal in samenspraak met de Internationale Telecommunicatie Unie en de Caribische Telecommunicatie Unie workshops en evenementen op telecommunicatievlak organiseren.

BELEIDSGEBIED Toerisme

Naast de traditionele markten en doelgroepen zal worden uitgekeken naar nieuwe markten en nieuwe doelgroepen voor ons toerismeproduct. Hiervoor zullen ook moderne ICT-middelen naast de gebruikelijke marketinginstrumenten ingezetworden. Het beleid is gericht op het ontwikkelen van een kwalitatief goed en duurzaam toeristisch product. De SHTTC zal trainingen en opleidingen verzorgen om de kwaliteit van de dienstverlening binnen de sector te verbeteren. De samenwerking met lokale en regionale opleidings- en trainingsinstituten zal verder ter hand genomen worden. Awareness is een 'ongoingprocess' gericht op verschillende doelgroepen variërend vanaf de schooljeugd tot de beleidsmakers. De bewustmaking met betrekking tot het belang van toerisme, opleidingen en trainingen, zal via de media geschieden.
Het toerismeproduct van Suriname zal professioneel worden gebrand middels een eigen identiteit.
Ten behoeve van het **Suriname HospitalityandTourism Training Centre** is SRD250.000,-begroot voor operationele zaken. Het centrum is bedoeld om personeel ten behoeve van de toerisme-industrie op te leiden. Teneinde een gestage en duurzame groei van het aantal toeristen naar Suriname te realiseren, zal de aandacht gericht zijn op de opvoering van **awareness, trainingen en opleidingen** op het gebied van toerisme. Deze trainingen en de opleidingen voor koks zullen gecontinueerd worden. Tevens zal de sector worden versterkt middels het verzorgen van een driejarige MBO- horeca opleiding. Het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerismeheeft een beleid geformuleerd en fondsen begroot om de beleidsmaatregelen ten uitvoer te brengen via de werkarmen ressorterend onder het Ministerie en belast met de ontwikkeling en de promotie van het toerismebeleid. Bij deze gaat het primair om de Stichting Toerisme Suriname (STS) en de Stichting Suriname HospitalityTourism Training Centre. Het beleidsprogramma**Promotie kosten Toerisme** is begroot op SRD 1.000.000,-.
De **Stichting Toerisme Suriname** zal als overkoepelende toerismeorganisatie het Ministerie ter ondersteuning van de uitvoering van het beleid, waarbinnen de private sector een essentiële rol vervult, worden gesubsidieerd. Vanuit STS worden activiteiten ontplooid op het gebied van productontwikkeling en kwaliteitscontrole, marketing en promotie, educatie en informatie om uitvoering te geven aan het beleid van het Ministerie.In het kader van **subsidie STS** is SRD 3.000.000,- begroot in 2015.

2.2.13 MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN

De geraamde investering op het Ministerie van Openbare Werken voor het dienstjaar 2015voor de uitvoering van zowel civieltechnische, bouwkundige als milieugerelateerde projecten, veelallandelijk verspreid, bedraagt SRD 2.126.486.000,-. De uitvoering van de projecten zal hoofdzakelijk plaats vinden via aanbestedingen nationaal en internationaal. Ten behoeve van het directoraat Bouwkundige Werken zal SRD 204.114.000,- worden gereserveerd.De voorgenomen investeringen van civieltechnisch aard zullen SRD1.911.822.000,- bedragen. Hiervan is SRD 768.775.000,- begroot voor de aanleg, verbetering en het onderhoud van het wegennet, terwijl SRD 489.004.000,- is begroot voor de bouw en het onderhoud van bruggen. De investeringen ten behoeve van de natte infrastructuur zullen SRD 423.420.000,- bedragen. Voor uitvoering van voornamelijk milieuprojecten in het kader van Openbaar Groen is een bedrag van SRD 10.550.000,- gereserveerd.

BELEIDSGEBIED Infrastructuur

Het uitbreiden en verbeteren van de weginfrastructuur ter bevordering van de productie in diverse sectoren en het halen van woongebieden uit hun isolement genieten in het planjaar 2015 hoge prioriteit. Met name voor **Onderhoud van wegen** is een bedrag van SRD 32.225.000,- begroot. In dit kader zal het regulier onderhoud van geasfalteerde, bestrate, lateriet- en zandwegen ter hand worden genomen. Daarnaast zullen betonartikelen worden aangekocht.

De kosten opgebracht ter realisatie vanhet beleidsprogramma **Aanleg en verbetering van wegen**bedragen SRD 736.550.000,- . In dit kader zullenter hand worden genomen:

Het verbeteren van de kwaliteit van de te asfalteren wegen, zodat de weginfrastructuur als primaire basis kan dienen voor zowel de lokale productie als leefomstandigheden.

Het herinrichten en reconstrueren van wegen in Paramaribo en districten, afgestemd op de plaatselijke behoeften.

Ter concretisering van het regulier **Onderhoud van Bruggen** in Paramaribo en districten is voor het planjaar 2015SRD 6.934.000,- begroot. Het onderhoud van de drie grote bruggen over respectievelijk de Coppenamerivier, Surinamerivier en Saramaccarivier maakt onderdeel uit van dit programma, evenals het regulier onderhoud van bruggen in Paramaribo en overige districten.

Voor het beleidsprogramma **Bouwen van Bruggen** is de besteding geraamd op SRD 482.070.000,- De bestedingen zullen gericht zijn op;

- de bouw van een stalen vakwerkbrug over de Kleine Falawatrakreek
- bouw brug Domineekreek en aansluitende wegen,
- herinrichten van het veerplein te Coppenamepunt,
- bouw 2e brug over de Surinamerivier (Domburg-Laarwijk),
- bouw Carolinabrug, bouw 6-tal bruggen te wegverbinding Berg en Dal – Atjoni,
- bouw steiger te Leonsberg, etc.

De beleidsprogramma's **Onderhoud onwateringswerken** en **Verbetering irrigatiewerken** en afwateringswerken zijn respectievelijk begroot op SDR 59.490.000,- en SRD 384.400.000,-. Deze beleidsprogramma's vormen de basis van een landelijk onderhoudsplan van irrigatie- en drainagewerken in zowel Paramaribo als in de districten. Renovatie zal worden uitgevoerd aan afwateringswerken, het opschonen en uitdiepen van lozingen en de verbetering van de hoofdontwatering van Paramaribo Centrum en Noord. Voortgang zal plaatsvinden van verbetering van de hoofdontwatering in verschillende woonwijken van Paramaribo. **Onderhoud Waterkering-** en **Verbetering Waterkeringwerken** zullen landelijk worden uitgevoerd.Vitale kunstwerken, waar oppervlaktewater uit zee, rivier of zwamp een gevaar vormt voor de gemeenschap, worden onderhouden of verbeterd. Onder andere zullen de waterkeringswerken te Weg naar Zee, Commewijne, Saramacca, Coronie, Nickerie en overige districten worden aangepakt. De bestedingen voor deze programmaonderdelen zijn respectievelijk geraamd op SRD 15.530.000,- en SRD 127.863.000,-.

In het kader van beleidsprogramma's **Verkeersvoorzieningen** en **Onderhoud verkeerstechnische voorzieningen**is respectievelijk SRD 9.613.000,- en SRD 10.532.000,- begroot ter verbetering van de verkeersveiligheid en ter bevordering van een vlottere verkeersafwikkeling. Onder andere zullen vangrails, wegbegrenzingen, zweepmasten met oversteekvoorzieningen en verkeerspaaltjes worden

aangebracht. Verkeersborden zullen worden geplaatst enmarkeringen en verkeersdrempels worden aangebracht. Waar nodig zullen bermen worden verhard.

In het kader van het beleidsprogramma **Verbetering van landsgebouwen met hun toebehoren**zal in het planjaar 2015 SRD 8. 000.000,- besteed worden aan renovatiewerkzaamheden ten behoeve van diverse afdelingen van het Ministerie van Openbare Werken en andere overheidsgebouwen in Paramaribo en districten.

Voor werkzaamheden betreffende het beleidsprogramma **Ruimtelijke ordening urbane gebieden**is SRD 1.610.000,-begroot.

Voor het beleidsprogramma **Bouw en uitbreiding van landsgebouwenen ambtenarenwoningen** is SRD 72.978.000,- begrootvoor de afbouw van diverse overheidsgebouwen, het restaureren van monumentale panden en nieuw op te zetten overheidsgebouwen.

Het bedrag van SRD 1.475.000,- is begroot voor de uitvoering van het beleidsprogramma **Bouwen van landsgebouwen.** Het gaat hierbij om renovatie van dienstwoningen van het Ministerie van Openbare Werken en diverse kantoorruimten in het district Nickerie.

BELEIDSGEBIED Welzijn

Binnen het subbeleidsgebied **Gezin** is ten behoeve van de beleidsmaatregel **Volkswoningbouw** SRD 120.051.000,- begroot. De activiteiten zullen voornamelijk gericht zijn op het bouwen van volkswoningen in Paramaribo en districten. Dit programma is thans in uitvoering, waarbij op diverse locaties woningen worden opgezet.

BELEIDSGEBIED Ruimtelijke ordening en Milieu

Implementatie van het beleidsprogramma **Vuilophaal en Verwerkingsdienst** zal moeten resulteren in verbetering van de logistieke, fysieke en beheersvoorzieningen voor een efficiënte vuilophaaldienst en vuilverwerking. Ter realisatie is het bedrag van SRD 77. 190.000,- begroot. Het bedrag zal worden besteed aan:

- Studie evaluatie tarieven en wijkindeling van de vuilophaaldienst,
- Aanhuur van zwaar materieel, kraakperswagens, dumptrucks en pickups,
- Studie herinrichtingvuilstortplaats Ornamibo en inrichting dumplocatie voor grofafval.

In het kader van het beleidsprogramma **UpgradenGrondmechanisch Laboratorium** zal het Grondmechanisch Laboratorium verder worden gemoderniseerd en institutioneel worden versterkt. Machines en apparatuur zullen worden aangeschaft. Ter concretisering van dit programmaonderdeel is SRD 1.250.000,- begroot.

Het beleidsprogramma **Verbetering dienstverlening Waterloopkundige Dienst**is voor SRD 1.625.000,- begroot. Hydrometrische instrumenten en laboratoriumbenodigheden zullen in dit kaderworden aangeschaft. Er zal een containerlaboratorium worden aangeschaft en ingericht.

Ten behoeve van het beleidsprogramma **Verbetering dienstverlening Meteorologische Dienst**is SRD 2.550.000,- begroot voor het dienstjaar 2015. In dit kader zullen een Early Weather Warning System en een Doppler Radar worden aangeschaft.

Het beleidsprogramma **Ophalen van dichtbegroeide lozingen** is voor SRD 8000.000,- begroot. Hierbij zullen aannemers worden aangetrokken voor het opschonen van de diverse lozingen in onder andere Paramaribo en Wanica

Ten behoeve van het beleidsprogramma **Rehabiliteren van secundaire en tertiaire wegen** is SRD 400.000,- begroot. In dit kader zal het onderhoud van diverse bermen van secundaire en tertiaire wegen worden aanbesteed. De secundaire en tertiaire wegen in de volksbuurten die in nogal slechte conditie verkeren,zullen worden gereconditioneerd. De districten Paramaribo, Wanica,Saramaccaen Commewijne zullen hierbij aan bod komen.

Het beleidsprogramma **Opruimen van illegale vuilstortplaatsen en ophalen van groot vuil** is voor SRD 3.000.000,-begroot**.** Het beleid op het stuk van het opruimen van illegale vuilstortplaatsen en het schoonmaken van de binnenstad zal worden voortgezet. Het aanhuren van trucks en kleine graafmachines voor diverse opruimingswerkzaamheden wordt uit dit beleidsprogramma gefinancierd, alsmede het aanhuren van bezemwagens.

Ter implementatie van het beleidsprogramma **Maaien van parken en pleinen** is SRD 2.000.000,- gereserveerd. Binnen dit programma zal het maaien van parken en pleinen plaatsvinden, evenals de bermen langs de wegen in de buurten, volgens een vaste planning en door de aanhuur van maaibalken en taludmaaiers. Tevens zullen de werkzaamheden worden verruimd in de districten Saramacca, Commewijne en Wanica.Hetbeleidsprogramma **Stadsverfraaiingsprojecten en Groenvoorziening** is voor SRD 1.250.000,- begroot. In het dienstjaar 2015zal het rehabiliteren en herinrichten van diverse parken en pleinen middels groenvoorzieningen worden voortgezet. In het binnenland zullen in diverse dorpen speeltoestellen worden geplaatst ten behoeve van kinderen. Parken en pleinen in het hele land zullen worden opgeknapt en voorzien van speeltoestellen.

Het beleidsprogramma**Institutionele Versterking Directoraat Openbaar Groen**is begroot voor SRD 100.000,-. In het kader van de institutionele versterking van het Directoraat Milieubeheer zullen afdelingen worden gereorganiseerd en versterkt middels capaciteitsopbouw en kennisverruiming. De reorganisatie staat centraal waardoor de verschillende aandachtsgebieden effectief en efficiënt kunnen worden aangepakt.

Voor het beleidsprogramma **Boomzorg**is SRD500.000,-opgebracht. Op basis van de inventarisatie en een lange termijn onderhoudsplan zullenop regelmatige basisbomen op openbare terreinenworden onderhouden. Voor Paramaribo zal een plan voor herbeplanting van de binnenstad worden uitgevoerd. Bomen langs wegen en op openbare terreinen zullen worden aangepakt met namein de districten Wanica, Paramaribo en Commewijne. Het beleidsprogramma **Infrastructurele Werken** is begroot op SRD 500.000,-. In dit beleidskader zal een verharde parkeergelegenheid worden opgezet voor de voertuigen van het directoraat. Voorts zal een volledig gesloten garageruimte ter adequate berging van de aan te schaffen machines en voertuigen ten behoeve van het directoraat worden opgezet. Diverse kantoorgebouwen in de districten Marowijne (Albina), Commewijne en Paramaribo zullen in het kader van dit beleidsprogramma worden gerenoveerd.

Het beleidsprogramma **Nationale Schoonmaakactie en overige milieuprojecten** zal ook in het dienstjaar 2015 gecontinueerd worden om zodoende een bijdrage te leveren aan de verbetering van de leef– en woonomgeving. Uit het beleidsprogramma worden de Nationale Schoonmaakactie en de Clean Up the World actie gefinancierd. Dit beleidsprogramma is voor SRD 2.000.000,- begroot.

2.2.14 MINISTERIE VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN

De ontwikkelingsinspanningen ten laste van de beleidsprogramma's via het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen zullen in het planjaar 2015 resulteren in een besteding van SRD 583.966.000,-.

BELEIDSGEBIED Watervoorziening

Het Ministerie stelt zich op het stuk van de watervoorziening ten doel:
Zorgdragen voor een optimale en kostenefficiënte voorziening van goed en gezond drinkwater voor de gehele Surinaamse bevolking tegen reële en betaalbare prijzen;
toezicht houden op en aansturen van de Dienst Water Voorziening (DWV);
het identificeren en implementeren van oplossingsmodellen t.a.v. drinkwatervraagstukken;
periodieke evaluatie van de bedrijfsgegevens bij de waterproductie en waar nodig aanpassing van de productie-efficiëntie en/of het watertarief;
het bevorderen van de export van water;
instelling van, participatie in, toezicht houden op en sturing van commissies, stichtingen en instituten die onder het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen vallen;
via haar structuren toezicht houden op en sturing geven aan de Surinaamsche Waterleiding Maatschappij NV (SWM).
In 2015 zal er aan de SWM een bedrag van SRD 11.000.000,- aan subsidie worden verleend, dit in het kader van de uitvoering van het beleidsprogramma **Subsidie Surinaamse Waterleiding Maatschappij.** Dit beleid is erop gericht om steeds meer waterleidingstations en bijbehorende verzorgingsgebieden in de kustvlakte in de komende jaren te brengen onder de verantwoordelijkheid van de SWM. In 2015 zal er aan de SWM een bedrag van SRD 11.000.000,- aan Subsidie worden verstrekt. In het jaar 2015 zal dit bedrijf enkele regionale verzorgingsgebieden overnemen van de Dienst Watervoorziening. In het kader van de **overdracht** is SRD 1.000.000,- begroot. De beschikbaar te stellen middelen zullen worden aangewend voor de uitvoering van deeltaken van het Ministerie die ondergebracht zijn bij dit bedrijf. De Dienst Watervoorziening zal in 2015 in alle 10 districten investeringen en aanschaffingen plegen ten behoeve van de **drinkwatervoorziening** voor een bedrag groot SRD 63.000.000,-. In dit kader zullen de projecten versneld worden uitgevoerd.

Enkele van de te ontplooien activiteiten zijn:

- Het bouwen, rehabiliteren en aanpassen van nieuwe waterstations
- Het aanleggen van nieuwe en rehabiliteren van bestaande distributie- en transportleidingen
- Het boren en ontwikkelen van nieuwe waterbronnen
- Het aanschaffen van pompen en pomponderdelen
- Overdracht van het waterleidingstation van Uitkijk aan de SWM
- Het opvoeren van de oppompcapaciteit van de diverse stations
- Het plaatsen en vernieuwen van stalen filters, stalen buizen, galerijen en watertorens.
- Het bouwen van platformen voor reinwatertanks en aanschaffen van rein-watertanks.
- Het aankopen van veldlaboratorium-equipment, boten en buitenboordmo-toren en geofysische instrumenten, watertrucks, etc.
- Het verzwaren en aanleggen van distributienetten
- Renovatie van bedrijfswoningen

De waterleidingbedrijven zullen zodanig worden toegerust, dat de diverse stations goed en gezond drinkwater kunnen distribueren in de verschillende dorpen in het rurale achterland. Daartoe is op de post **Instandhouding waterleidingbedrijven en nieuwe aansluitingen** een bedrag opgebracht van SRD 9.000.000,- voor de aankoop van materialen en de uitvoering van diverse werkzaamheden. Dit zijn reguliere operationele kosten. Voor de uitvoering van **waterleidingprojecten in de kustvlakte en binnenland** is SRD 13.903.000,- begroot. Dit bedrag zal worden gefinancierd door de IDB. Er is een bedrag van SRD 4.073.000,- opgebracht ten behoeve van **watervoorzieningsprojekten** voor volkswoningen welke gebouwd zullen worden op het Hanna's Lustproject door het Ministerie van Openbare Werken. In het project zal ook gewerkt worden aan winning, zuivering, transport en distributie van drinkwater.
Op de begrotingsposten **Nieuwbouw Dienst Watervoorziening** en **Nieuwbouw Begroting en Financiële Zaken** van het Ministerie zijn respectievelijk SRD 1.000.000,- en SRD 2.000.000,- opgebracht voor het opzetten van kantoorgebouwen. Het hoofdkantoor van het Ministerie zal in 2015 worden gerenoveerd voor een bedrag van SRD 977.000,-.

BELEIDSGEBIED Energie

Het energiebeleid van het Ministerie wordt gekenmerkt door de volgende speerpunten:

- zorg dragen voor een optimale en kostenefficiënte voorziening van energie aan de totale bevolking van Suriname (in zowel de kustvlakte als het binnenland) tegen reële en betaalbare prijzen;
- toezicht houden op en het aansturen van de werkzaamheden van de Dienst Elektriciteitsvoorziening (DEV);
- het identificeren en implementeren van oplossingsmodellen voor de energievraagstukken;
- het stimuleren van de ontwikkeling en het gebruik van alternatieve vormen van energie, zoals hydro-, bio-, zonne- en windenergie, al dan niet in eigen beheer of middels samenwerking met de private sector en overige ontwikkelingspartners;
- periodieke evaluatie van de bedrijfsgegevens bij de energieproductie en waar nodig aanpassing van de productie-efficiëntie en/of het energietarief;
- instelling van, participatie in, toezicht houden op en sturing van commissies, stichtingen en instituten die onder het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen vallen;
- via haar structuren toezicht houden op en sturing van de NV Energiebedrijven Suriname (EBS).

Aan de **EBS** zal in 2015 **subsidie** worden verstrekt tot een bedrag SRD150.000.000,- voor betaling van de openstaande brandstofrekening. De Energie Bedrijven Suriname zal in 2015 versneld een aantal projecten uitvoeren ter vergroting van de opwekcapaciteit en de bedrijfszekerheid, vergroting van de redundantie, flexibiliteit en de betrouwbaarheid van de leveringen, het terugbrengen van de transmissieverliezen, het beheersen en beveiligen van het netwerk, het terugbrengen van storingen en het vergroten van de aansluitcapaciteit.
De Dienst Elektriciteitsvoorziening zal in 2015 voor verdere implementatie zorgdragen van:

- plaatsing van nieuwe lichtaggregaten in diverse dorpen,
- het slopen van bestaande distributienetten,

- het bouwen met Amka kabel,
- plaatsing van straatverlichting in de dorpen,
- revisie van de schakelborden,
- renovatie van de gebouwen alsmede curatief onderhoud aan de verschillende installaties.

De kosten die hiermee gepaard gaan zijn opgebracht onder de beleidsmaatregel **Energievoorziening**, voor een bedrag van SRD 39.673.000,-. De Dienst Elektriciteitsvoorziening zal ook zorgen voor het vervangen en het in stand houden van de **Elektrische centrales van 129 dorpen in het binnenland** voor een bedrag van SRD 5.000.000,-. Er zal onderzoek worden verricht naar de mogelijkheden ter toepassing van herwinbare energie. In dat kader is er op de post **Renewable Energy** SRD 5.691.000,- begroot. Voor de **Openbare Straatverlichting** in de districten en dorpen in het binnenland is een bedrag van SRD 4.965.000, - begroot. Dit bedrag zal worden aangewend voor het gefaseerd aanbrengen van cobra head lampen voor straatverlichting in de dorpen en de districten.
Ten behoeve van de algemene energievoorziening vanuit Afobaka zal aan de Suralco een bedrag van SRD 250.000.000,- worden betaald voor **Inkoop van Energie** ten behoeve van de EBS.

BELEIDSGEBIED Mijnbouw

In het kader van implementatie van projecten door de **De Geologisch Mijnbouwkundige Dienst (GMD)** is SRD 2.161.000,- begroot. De GMD is verantwoordelijk voor:

- het opsporen van de minerale bodemschatten van het land, alsmede de inventarisatie daarvan;
- het bewerken van en de zo economisch mogelijke ontginning van de minerale bodemschatten van het land;
- het geven van adviezen over de uitgifte van rechten van opsporing of ontginning van delfstoffen;
- het medewerken aan handhaving van het naleven van de bepalingen op mijnbouwgebied;
- het medewerken aan de vernieuwing van deze bepalingen;
- het onderhouden van contacten en aangaan van samenwerking met internationale diensten.

De regering heeft grote plannen met de ontwikkeling van de mijnbouwsector. Enkele van deze plannen zullen nu worden geïmplementeerd. Een structurele monitoring van de markten, de prijzen en de ontwikkeling daarvan is nodig. Er is grote behoefte aan een organisatie die de marktontwikkeling volgt, analyseert, prognoses maakt en adviezen kan verstrekken. Hiertoe is het noodzakelijk dat het Mineralen Instituut dat reeds enkele jaren in de planning is thans in uitvoering wordt gebracht. Er zullen voorbereidingen worden getroffen voor het tot stand brengen van een **Mineralen Instituut**. Ten behoeve van het Mineralen Instituut is een bedrag van SRD 1.000.000,- begroot.
De beleidsmaatregel **Ordening van de Goudsector** zal met dezelfde prioriteit worden voortgezet. Derhalve is voor het planjaar 2014 een bedrag van SRD 16.637.000,- uitgetrokken ter implementatie. De activiteiten zijn erop gericht ordening te brengen in de sector en het overheidsgezag te herstellen. Hierdoor kan effectief worden gewerkt aan de leefomgeving van de mensen, de bewaking van de sociale orde, effectieve inning van belastingen.
De bedoeling is om op zeer korte termijn te komen tot significante uitbreiding van de industriële goudmijnbouw in ons land door enerzijds uitbreiding van de goudproductieactiviteiten in het Rosebel gebied in het district Brokopondo en anderzijds het opzetten van een geheel nieuwe operatie in het

Meriangebied in het district Marowijne. De **Onderhandelingen** met de multinationals **Iamgold en Newmont** worden in het planjaar 2014 afgerond ten einde uitvoering te geven aan de grote investeringsplannen van zowel de Regering als de multinationals. De kosten voor deze activiteiten zijn geraamd op SRD 1.000.000,-.

Aan het **Bauxiet Instituut Suriname** zal in totaal SRD 2.751.000,- worden besteed. Het instituut heeft als doel een rationele en duurzame ontwikkeling te bewerkstelligen en het verkrijgen van een rechtvaardig aandeel uit de opbrengsten van de bauxietindustrie voor Suriname. Het Bauxiet Instituut Suriname stelt zich ten doel:

- Het verzamelen en verwerken van data die betrekking hebben op het gebeuren in en rond de bauxietindustrie nationaal en internationaal door het daartoe gespecialiseerd kader.
- Voorbereiden van het bauxietbeleid van de Regering
- Bijdragen in de uitvoering van het bauxietbeleid van de Regering
- Het controleren van de bauxietmaatschappijen in Suriname en deze toetsen aan de wet en de diverse relevante overeenkomsten.

2.2.15 MINISTERIE VAN RUIMTELIJKE ORDENING GROND EN BOSBEHEER

De ontwikkelingsinspanningen via het Ministerie van Ruimtelijke Ordening Grond- en Bosbeheer zullen in het planjaar 2014 resulteren in een besteding van circa SRD 39.500.000,-. Dit bedrag zal hoofdzakelijk worden aangewend ten behoeve van de beleidsmaatregelen **Grondaankoop, Verkaveling, en de Stichting Bosbeheer en Bostoezicht (SBB)**. In het kader van de ruimtelijke ordening is de samenwerking tussen de verschillende ruimtelijke, plannings- en ordeningsinstanties van groot belang. De gezamenlijke inspanning en samenwerking zal zichtbaarder worden in de komende beleidsjaren. Dit zal resulteren in vernieuwde wetgeving op het gebied van ruimtelijke ordening

BELEIDSGEBIED Grondbeleid

Grond is een belangrijke natuurlijke hulpbron die, indien deze efficiënt en effectief wordt aangewend een belangrijke bijdrage voor de sociaal-economische ontwikkeling van de huidige en toekomstige generaties garandeert. Een goede ruimtelijke planning is gewenst om optimaal economisch profijt te kunnen halen uit de potenties van grondgebruiksmogelijkheden. Vandaar dat grondbeleid inmiddels is afgestemd op de uitvoering van ruimtelijke maatregelen. Het algemeen uitgangspunt van het beleid is ter realisering hiervan, waardoor een bijdrage kan worden geleverd aan de vergroting van het nationaal inkomen.

Ten behoeve van de beleidsmaatregel **Grondaankoop** heeft het Ministerie voor het planjaar 2015 een bedrag van SRD 12.000.000,- geraamd. Deze beleidsmaatregel heeft als doel het aankopen van grond met eventuele opstallen ten behoeve van verkavelings-, infrastructurele en bouwprojecten. Teneinde het tekort aan bouwrijpe gronden voor de woningbouw op te heffen, is het Ministerie in samenspraak met de Commissie Herstructurering Huisvesting landelijk bezig gronden te identificeren en deze te bestemmen voor de woningbouw. Deze gronden zullen worden voorzien van de minimale voorzieningen.

De verkavelingsprojecten die gedeeltelijk dan wel niet zijn ontsloten, worden thans geïnventariseerd. Deze zullen in samenwerking met andere instanties worden ontsloten. In 2015 zal met de ontsluiting

worden aangevangen. Deze **verkavelingsprojecten** zullen worden voorzien van de minimale infrastructuur. De geraamde begroting bedraagt SRD 8.000.000,-
In het kader van de beleidsmaatregel **Ruimtelijke Ordening** zal er SRD 1.000.000,- worden geinvesteerd in het opzetten van een modern Onder-directoraat Ruimtelijke Ordening.

BELEIDSGEBIED BOSBEHEER en NATUUR

Een duurzaam bos- en natuurbeheer is van eminent belang voor de gezondheid van mens en dier en voor een verantwoord ecologisch evenwicht. Er zal een bosinventarisatie plaatsvinden. De laatste grote inventarisatie stamt uit de jaren zeventig. In dit kader zal SRD 750.000,- worden vrijgemaakt als beleidsmaatregel **Institutionele versterking Natuutbeheer**. De subsidie aan de **Stichting Natuurbehoud Suriname** zal worden voortgezet waarvoor op de begroting voor 2014 het bedrag van SRD 750.000, - is opgebracht. De beleidsresultaten van deze inspanningen zullen zijn:
Efficiëntie op het gebied van duurzaam bosbeheer; Kwalitatief en kwantitatief verbeterd recreatieoord; Kwalitatief getraind personeel op het gebied van bosbouw en milieu; Verbeterde gasten- en arbeidersverblijven

De **Stichting Bosbeheer en Bostoezicht** zal in 2015 subsidie ontvangen tot ca SRD 16.000.000,- ten einde de operationele kosten te dekken. Daarnaast zal worden voorzien in de noodzakelijke transportmiddelen. De Stichting Bosbeheer en Bostoezicht heeft als hoofddoel:

- Het bevorderen van een duurzame, optimale benutting van de bossen van Suriname in het algemeen en voor de houtproductie bestemde bossen in het bijzonder door toepassing van de in de Wet Bosbeheer 1992 en andere relevante wet- en regelgeving daarvoor gegeven richtlijnen. De activiteiten worden als volgt samengevat;
- Toezicht op de naleving van de wet Bosbeheer en aanverwante wettelijke regelingen met betrekking tot de bosbouw.
- Het bevorderen van een duurzame, optimale benutting van de bossen in Suriname in het algemeen.
- Het verzamelen, verwerken en ter beschikking stellen van data (aan nationale en internationale organisaties).
- Het geven van adviezen aan de regering en andere relevante organisaties op het gebied van bosbouw.
- Het stimuleren van onderzoek en training op het gebied van houtindustrie.
- Faciliteren en begeleiden van de productiesector.
- In 2015 zal de SBB de volgende maatregelen continueren;
- Aanschaf van middelen, z.a. moderne communicatiemiddelen, transportmiddelen, kantoorfaciliteiten etc., voor een adequaat toezicht op de naleving van de Wet Bosbeheer.
- Het assisteren bij de implementatie van het geformuleerde bosbeleid.
- Training en upgrading van het personeel voor het verhogen van de kwaliteit van de uit te voeren werkzaamheden.
- Enige uitbreiding van het personeel in het algemeen.
- Opzetten van permanente en semi- permanente veldposten in het gehele land voor een efficiëntere controle op de houtkap en begeleiding.

Als bijdrage in de operationele kosten van de stichting **Jan Starke Opleidings- en Ontspanningscentrum (JSOOC)** zal in 2015 subsidie worden verstrekt tot een bedrag van SRD1.000.000,-. Het doel van het Jan Starke Opleidings- en Ontspanningscentrum is het bevorderen van natuurbehoud, milieubescherming en het duurzaam benutten en conserveren van de Surinaamse bossen enerzijds en anderzijds het bieden van faciliteiten tot recreatie. Het beleid van het JSOOC zal er in 2015 op gericht zijn het centrum te profileren, zowel als voorbeeldopleidingsinstelling voor de Groene sector als educatief recreatiecentrum in Suriname. De stichting is actief in onder andere het exploiteren en beheren van leerbosarealen, het verzorgen van trainingen en praktijkonderwijs en het uitvoeren van educatieve projecten.

2.2.16 MINISTERIE VAN LANDBOUW VEETEELT EN VISSERIJ

Investeringen in de agrarische productiesectoren gedurende het jaar 2015 tot een totaal bedrag van SRD 200.019.000,- moeten resulteren in de vergroting van de bijdrage van de agrarische sector aan het Bruto Binnenlands Product en aan de duurzame bestrijding van de armoede. Het agrarisch beleid van het Ministerie is gebaseerd op 7 strategische beleidsdoelen, die in de beleidsnota 2010 – 2016 van het Ministerie als volgt zijn opgenomen:

- het realiseren en waarborgen van de voedselzekerheid voor de totale Surinaamse bevolking;
- het waarborgen van de agrarische gezondheid en voedselveiligheid;
- het ontwikkelen van een duurzame agrarische sector;
- het doen ontwikkelen van de agrarische sector tot de voedselproducent en voedselleverancier voor het Caribisch gebied;
- het vergroten van de bijdrage van de agrarische sector aan de nationale economie;
- het scheppen van ruimtelijke voorwaarden voor het duurzaam ontwikkelen van de agrarische sector;
- het managen van de randvoorwaarden en risico's bij de uitvoering van het agrarisch beleid.

KERNTHEMA Agrarische sector

Op het staatsbedrijf **Alliance** is een aanvang gemaakt met de aanleg van een adequate infrastructuur voor een efficiëntere productie. Voor het jaar 2015 zullen de investeringen in de aanplant worden voortgezet en zal een bedrag van SRD 1.781.000,- worden besteed. Samenwerking met andere organisaties zal nader worden uitgebouwd, vooral met het oog op diversificatie van de productie en het uitbreiden de citrusproductie.

De **Stichting Nationale Parken (STINAPA)** heeft ten doel het aanleggen, inrichten en onderhouden van nationale parken in Suriname en het beheren en exploiteren van bedoelde parken in het belang van het toerisme. De subsidie is geraamd op SRD 750.000,-.

De **Stichting Landbouw Ontwikkeling Commewijne (SLOC)** streeft naar capaciteitsvergroting ter verhoging van de inkomsten om later kostendekkend te kunnen functioneren. Hiervoor is SRD 480.000,- begroot als subsidie.

De Stichting Proeftuinen in Suriname (STIPRIS) heeft als doel het verrichten van onderzoek ter bevordering en verbetering van een rationele teelt van land- en tuinbouwgewassen in Suriname. Op diverse proeftuinen worden de infrastructuur en waterbeheersing verbeterd en worden kassen opgezet voor het verrichten van onderzoek en geven van voorlichting. De investeringen zijn geraamd op SRD 800.000,-.

Het **Anne van Dijk Rijst Onderzoeksinstituut Nickerie(ADRON)** houdt zich bezig met het uitvoeren van onderzoek en voorlichting betreffende het verbouwen en verwerken van rijst, het gebruiken, afzetten van rijstproducten, het zuiver houden van de bestaande alsmede het ontwikkelen van nieuwe rijstrassen en de productie van zaaizaad van hoge kwaliteit. De investeringen in de vorm van subsidie zullen in 2015 oplopen tot SRD 6.184.000,-.

In het kader van het beleidsgebied Ruimtelijke Ordening en Milieu zal in het planjaar 2015 het beleidsprogramma **Bouwwerkzaamheden** verder worden uitgevoerd voor een bedrag van SRD 4.098.000,-. Dit beleidsprogramma omvat de projecten waarin zijn opgenomen renovatie van de kantoorruimtes en het opzetten van gebouwen voor beheerders.

In het kader van het beleidsprogramma **Landaanwinning en –ontginningen** zullen voor een bedrag van SRD 11.500.000,- in 2015 de volgende projecten worden gefinancierd:

- in Coronie de uitvoeringswerkzaamheden ter verbetering van de natte infrastructuur;
- in Saramacca, landaanwinningsprojecten te Wayombo;
- in Para, landaanwinningsprojecten te Copieweg.

Het beleidsprogramma **Cultuurtechnisch Onderhoud** heeft als doelhet scheppen van een optimaal milieu voor de agrarische productie. In 2015 zullen diverse projecten worden uitgevoerd in het kader van rehabilitatie en onderhoud van de agrarische infrastructuur voor een geraamd bedrag van SRD 50.000.000,-.Het gaat om projecten inzake:

- bezanding van zandwegen in productiegebieden;
- verbetering drainagekunstwerken voor rijst- en groentegebieden in de districten Para, Wanica, Commewijne, Saramacca en Nickerie;
- onderhoud van de infrastructuur van landaanwinningprojecten in de verschillende districten voornamelijk bestemd voor de landbouwproductie;
- verbetering van de efficiëntie en effectiviteit van het productieproces door het tijdig beschikbaar stellen van technische hulpmiddelen;
- renovatie natte en droge infrastructuur van de Staatsboerderij.
- In het kader van het beleidsgebied **Institutionele vormgeving** is een bedrag van SRD 8.305.000,- begroot voor de volgende activiteiten:
- nutsvoorzieningen voor het CAHFSA gebouw;
- training van het personeel van het geïntegreerd lab en cluster lab voor duurzame aanwending en instandhouding van de onderzoeksapparatuur;
- uitvoering van het programma Introductie GLOBAL GAP-richtlijnen bij exportproducenten;
- verbetering faciliteiten op de proeftuinen door de bouw van nieuwe kantoorruimten en woningen;
- faciliteren van het landbouwkundig onderzoek;
- bouw kassen op diverse proeftuinen voor het verrichten van onderzoek en geven van voorlichting;
- uitbreiding van de collecties zaaizaad en plantmateriaal;

- verbetering infrastructuur en waterbeheer op de diverse proeftuinen;
- institutionele versterking van personeel en huisvestingsfaciliteiten op grensposten;
- operationalisering van een modern plantdiagnostisch laboratorium.

De beleidsmaatregel **Kennis** zal versneld worden uitgevoerd, waartoe een bedrag van SRD 1.048.000,- is gereserveerd. Via onderzoek zijn voorlichtingsbehoeften van de agrariërs gepeild. Aan de hand van de resultaten wordt een trainingsprogramma opgezet om een optimaal functionerende voorlichtingsdienst te realiseren. Landelijk zullen trainingen voor aspirant- en juniorvoorlichters worden verzorgdom een optimaal en efficiënt functionerende voorlichtingsdienst te realiseren. Er zullenconsultants worden aangetrokken voor het verzorgen van trainingen in aanbestedingen.
Vanaf 2013 zijn er landelijk diverse nieuwe landbouwcoöperaties opgericht. Het voornemen is om de begeleiding, controle en voorlichting ten aanzien van deze coöperaties voort te zetten door twee keer per jaar trainingen te organiseren. Ook in het dienstjaar 2015 zal er door het verzorgen van trainingen getracht worden de bijenteelt naar een hoger niveau te brengen.
In het kader van het effectief beheer en onderhoud van de natte agrarische infrastructuur wordt het programma **Reactivering Waterschappen** uitgevoerd voor een bedrag van SRD 20.000.000,-.Hierbij zullen de bestaande waterschappen gefaseerd worden gereactiveerd. In 2015 zullen de waterschappen Wasima, Nani en Bruto, Paradise en Longmay en Clara structureel worden aangepakt. Ook zal voor dit planjaar een aanvang worden gemaakt met de studies omtrent Europolder Zuid en Uitbreiding Groot Henar 1 + II . De bestedingen concentreren zich onder andere rond de kosten voor renovatie van:
kunstwerken voor afwatering en waterkering; bruggen; wegen

In het kader van het beleidsprogramma **Stimulering private sector** zal in 2015 SRD 300.000,- besteed worden aan trainingen. In 2014 is de training Agro ondernemerschap voor de districten Paramaribo, Nickerie, Commewijne en Para verzorgd. Deze training wordt in 2015 voortgezet in de districten Paramaribo, Nickerie, Commewijne, Para en Wanica met als doel de kwaliteit en kwantiteit van de productie en export van agrarische producten te verhogen.
Ter uitvoering van het beleidsprogramma **Landbouwtelling**zullen een aantal aanschaffingen worden gedaan, waarvan de kosten voor het planjaar 2015 geraamd zijn op SRD 340.000,-.Het duurzaam en betrouwbaar Surinaams Agrarisch Informatie Systeem (SAIS) zal in grote lijnen operationeel worden gemaakt en verder worden uitgebouwd met een GIS unit. De GIS unit is van belang voor een landelijk overzicht van de ruimtelijke structuur waarbinnen de agrarische activiteiten zich afspelen. Het verrichten van GPS opnames op de in de Vijfde Landbouwtelling 2008 (VLT 2008) geïdentificeerde bedrijven zal worden voortgezet. Na de dataverwerking en analyse zullen de resultaten van dit onderzoek worden gepresenteerd in een publicatie.Voor de verdere capaciteitsopbouw en operationalisering van het SAIS is het noodzakelijk dat er wederom trainingen verzorgd worden aan het personeel van de afdeling Landbouw Statistiek en het personeel van de rayon- en ressortkantoren.
In het kader van het beleidsprogramma **Stimulering van de Landbouwsector** zal het bedrag van SRD 12.000.000,-worden besteed in projecten en trainingsprogramma`s. Met nameinvesteringen in:

- citruskwekerijteTamansarie,
- ontwikkeling teelt drooglandrijst in het binnenland,
- bevorderen van erfcultures,
- stimuleren van het gebruik van tuinbouwkassen voor de productie.

Het beleidsgebied **Landbouwinfrastructuur en exportpromotion** is voor 2015 begroot op SRD 37.604.000,-. Deze besteding dient een kwalitatieve verbetering op gang te brengen bij de exportafhandeling van verse producten.In 2014 is een aanvang gemaakt met de bouw en inrichting van een “Packing House System”. Dit zal in 2015 worden voortgezet.

In het district Para is een cassavefabriek opgezet. Voor het dekken van de operationelekosten en het plegen van investeringen in de startfase van Innovatie Agro Processing N.V. (IAP NV) zal de Staat een financiële bijdrage leveren. Er wordteveneens een fabriek voor de verwerking van ananas opgezet in het district Para. Verder worden investeringen gepleegd in de agrarische dienstverlening op de volgende gebieden:

- modernisering agrarische statistieken;
- modernisering van de agrarische gezondheid en voedselveiligheid diensten;
- modernisering agrarische innovatie met betrekking tot onderzoek en voorlichting;
- modernisering drainage en irrigatie diensten;
- duurzame visserij management.

In het kader van de ontwikkeling van de **Veehouderij** is een bedrag van SRD 22.000.000,- begroot. De veehouderij in Suriname heeft groeipotentieel en kan deze mogelijkheden benutten. De volgende 16 acties zullen worden genomen om de omstandigheden daartoe gunstig te beïnvloeden.

1 Dierziektemonitoring en -bewaking:

- aanschaf van identificatiemiddelen;
- uitvoering van Tuberculose (TBC) survey bij melkveerunderen;
- monstername en verwerking;
- salmonella baseline onderzoek in de leg-pluimvee en varkenssector;
- onderzoek hondsdolheid.

2 Veterinair laboratorium

- Ten behoeve van het Veterinaire laboratorium worden analisten getraind
- Laboratorium verbruiksgoederen en laboratoriumapparatuur worden aangeschaft
- Buitenlandse confirmatie van testresultaten

3 Opzettenen inrichting van melkcollectiecentra voor het Reeberggebied.

Melkproducenten kunnen voortaan hun melk dicht bij huis aanleveren voor een betere efficiëntie bij de levering van rauwe melk. Het eerste melkcollectiestation is op de Staatsboerderij neergezet. De inrichting ervan wordt ter hand genomen.

4 Nieuwbouw Slachthuis Nickerie

Het slachthuis in Nickerie wordt verder afgebouwd om te voldoen aan de hedendaagse standaarden.

5 Nieuwbouw kantoor Veeteelt Nickerie

6 Woonhuis/LogeerhuisNickerie

7 Opleiding Animal Health Technician

Ter optimalisering en garandering van de productie, productiviteit, gezondheid en welzijn van dieren is versterking van het veeteeltproductiekader en de omvorming van de veterinaire dienst naar OIE standaarden één van de voorwaarden. Het opleiden van kader zal uitgevoerd worden door het Polytechnic College (PTC) middels het aanbieden van de HBO opleiding “Animal Production and Health Technology”.

8 Project Kleine Herkauwers te Tibiti in Para

Het vermeerderingsbedrijf wordt verder uitgebouwd om de bijdrage aan de voedselzekerheid te vergroten door renovatie van woningen, aanschaf van veevoedingsupplementen, bouw van opstallen en verbetering van nutsvoorzieningen.

9 Veeteeltwetgeving

Aanpassing en opmaken van de veeteeltwetgevingsproducten.

- GAP - trainingen worden verzorgd aan veehouders van diverse typen veeteeltbedrijven in de verschillende ressorten, ter waarborging van agrarische gezondheid en voedselveiligheid.
- HACCP - awareness activiteiten en trainingen ten behoeve van slachthuizen, vleeswinkels en verwerkingsbedrijven ter waarborging van de voedselveiligheid uitgevoerd.

10 Opzetten veeopvang en import van slachtveefokdieren

- ter versterking van de nationale kudde wordt de aanschaf van genetisch hoogwaardige dieren gecontinueerd.
- het opzetten van een veeopvangbedrijf en het opkopen van lokaal aangeboden vrouwelijke runderen.

11 Rasverbetering

Ter verbetering van de karkaskwaliteit bij kleine herkauwers wordt rasverbetering en vermeerdering gehanteerd door gebruik te maken van productievere veetypen.

12 Onderzoek

Uitvoering van haalbaarheidsstudies voor grootschalige slachtvee- en melkproductie.

13 Behoud genetisch materiaal van Criollo rassen van landbouwhuisdieren

Vanwege gevaar van uitsterving van lokaal geadapteerde rassen van landbouwhuisdieren worden de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Genetischonderzoek bij Criollorunderen en osofowroes.
- Opzetten van een veredelingsstation.
- Toepassen van bevruchtingstechnieken ter behoud van lokale rassen.

14 Dierwelzijn

Activiteiten worden door het onderdirectoraat Veeteelt uitgevoerd om het welzijn van dieren te verbeteren en duurzaam productiesystemen te ontwikkelen. Het onderdirectoraat werkt vanuit 5 richtlijnen namelijk:

- vervoer van dieren over land;
- vervoer van dieren over zee;
- vervoer van dieren door de lucht;
- slachten van dieren;
- doden van dieren ter bestrijding van ziekten

15 Onderzoek kwaliteit van rauwe melk

Voor het verkrijgen van een beeld omtrent het gebruik en het naleven van de veiligheidsvoorschriften voor antibiotica door het bestand van melkveeboeren zal onderzoek worden verricht.

16 Veevoederonderzoek

Onderzoek naar alternatieven voor groeivoeders bij runderen zal worden uitgevoerd.

Het beleidsprogramma voor duurzame **Visserij- en aquacultuur ontwikkeling** zal in het jaar 2015 worden uitgevoerd voor een bedrag van SRD 22.829.000,-.Ter garantiestelling enverduurzamingvan de visserijsector worden al geruime tijd verschillende maatregelen uitgevoerd. Het duurzaam beheer van de visserijhulpbronnen zal in 2015 voorgezet worden door continuering van de projecten en maatregelen welke in 2014 zijn ingevoerd, namelijk:

- opzet van Fish Disease Monitoring programma ter monitoring van ziekten bij aquatische dieren,

- participatie in REBYC II (Reduction BycatchProgramme II),
- meewerken aan realisatie van een gezamenlijk regionaal beheerssysteem,
- het in gebruik nemen van modelvisrokerijbedrijven in Nickerie en Commewijne en starten met nieuwe in de districten Saramacca en Wanica,
- ontwikkeling aquacultuur middels onderzoek,
- implementatie data vis survey,
- voorbereiding trainingschool voor vissers en informatieverstrekking aan stakeholders.
- ondersteuning van de kustwacht
- opleiding van kwaliteitsmanagers,
- visopslag op vereiste temperatuur middels koeling in ijsboxen (HACCP-voorwaarden),
- duurzaam beheer van de visserijsector middels het beschikbaar stellen van inputs,
- bewaken en verzekeren van de voedselveiligheid bij het produceren, verhandelen, importeren en exporteren van visserijproducten.

2.2.17 MINISTERIE VAN REGIONALE ONTWIKKELING

Het Ministerie van Regionale Ontwikkeling heeft voor de uitvoering van haar beleidsprogramma voor het planjaar 2015 een bedrag groot SRD 80.030.000,-geraamd. Decentralisatie van Bestuur, Grondenrechten, Traditioneel gezag en Waterschappen staancentraal in het beleid voor het dienstjaar 2015.Geletop de taakstelling van het Ministerie zijn de volgende actiepunten ook cruciaal ter ondersteuning van het beleid:

- ontwikkeling van het binnenland;
- markten in geheel Suriname;
- vuilophaal - en reinigingsdiensten in geheel Suriname, met uitzondering van Paramaribo;
- logeergebouwen***.***

BELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

Het Ministerie heeft verschillende beleidsmaatregelen onder dit beleidsgebied, waaronder het DecentralizationandLocalGovernmentStrengthening Program.
Het decentralisatieprogramma zal onder beheer van het Onderdirectoraat Districtsbestuur en Decentralisatie voortgezet worden, waaronderimplementatie van de aanbevelingen van de evaluatie van het programma en het doen goedkeuren van fiscale wetsvoorstellen. Voorts zal het Ministerie zich in het dienstjaar ook sterk maken om***:***

- de institutionele capaciteit van de districten te versterken met het oog op de fiscale en administratieve transformatie van de overheidsinstituten in de districten;
- het proces te ondersteunen welk tot het vergroten van de economische activiteiten in de verschillende districten zal leiden.

Voor het dienstjaar 2015 is voor de beleidsmaatregel**Decentralisatie and Local Goverment Strengthening Program** een bedrag van SRD 3.000.000**,-** begroot.

Voor de 10 (tien) gedecentraliseerde en gecertificeerde districten -**Wanica, Para, Commewijne, Marowijne**, **Nickerie, Paramaribo en Sipaliwini, Coronie, Brokopondo**en **Saramacca**- is een bedrag van SRD 22.000.000,- opgebracht op hun begroting als overheidsbijdrage.

Radio Boskopudat onder de stafafdeling Voorlichting en Burgerparticipatie ressorteert,verkeert nu in een transformatieproces. Dit staatsmedium richt zich voornamelijk op de ontwikkeling van het binnenland via het bevorderen van het ontwikkelingsbewustzijn bij de doelgroep.Middelsradioprogramma's en muziekboodschappen - het community radio plus-principe- zal Radio Boskoputrachten deze doelstelling te bereiken. Hiervoor is een bedrag van SRD 700.000,- begroot.

Het **Instituut Bestuursambtenaren Suriname (IBAS**)is de opleidingsarm van het Ministerie. Dit instituut zal het verzorgen van opleidingen, cursussen en trainingen voor de Bestuursdienst van de districten voortzetten.Reeds is een aanvang gemaakt met het proces om dit instituut te transformeren tot een rechtspersoon.

De opleiding is bedoeld voor bezitters van het HBO-diploma en voor functionerende Districts Commissarissen, die hun competentie voor bestuursvoering wensen te verbeteren. Hiervoor is een bedrag van SRD 2.000.000,-begroot.

BELEIDSGEBIED Welzijn

Onder dit beleidsgebied valt de beleidsmaatregel **Dorpsontwikkeling.** Door het financieren van kleinschalige projecten, die tot doel hebben het bevorderen van de ontwikkeling van achtergestelde gebieden in districten en binnenland, tracht het Ministerie invulling te geven aan deze beleidsmaatregel. Belangrijke voorwaarde is dat bedoelde projecten in consultatie met de gemeenschappen worden opgesteld. Voor het dienstjaar 2015 zullen in het kader van gemeenschapsontwikkeling de volgende projecten worden uitgevoerd:

- afronding van sociale, demografische en economische database dorpen;
- documentaire over gemeenschapsbossen;
- aanleggen communicatiepaden tussen dorpen;
- voortzetting bewustwordingsactiviteiten ten aanzien van milieu en hygiëne;
- opzetten studie, onderzoek en regulering industrieel en huishoudelijk afval/vuilophaal en verwerking binnenland in samenwerking met het Onderdirectoraat Districtsbestuur en Decentralisatie;
- continuering van het naambordenproject om de potentie van de verschillende dorpen (ongeveer 250 dorpen) bekendheid te geven.

Ten behoeve van dit beleidsprogramma is een bedrag van SRD 2.000.000,-begroot.

Ter implementatie van het beleidsprogramma **Waterschappen** zal in 2015 in elk district een commissie in het leven geroepen worden met als taak de noodzaak van kunstwerken te identificeren. Ook zal de commissie werkbare voorstellen moeten uitwerken. Er zullen een aantalactiviteiten ontplooid worden in de nieuwe gebieden Commewijne, Marowijne en Coronie. Reactivering vaninactieve waterschappen, evalueren van de waterschapswet en finaliseringvan het handboek voor waterschappen behoren eveneens tot de prioriteiten binnen dit beleidsprogramma. Voor het uitvoeren van dit beleidsprogramma is een bedrag van SRD17.500.000,**-** begroot.

De Stichting Suricorps for Development is opgericht om het Peacecorps dat in 2013 uit Suriname vertrok te vervangen. Deze stichting heeft als doel het initiëren en uitvoeren van diverse ontwikkelingsprojecten

in rurale gebieden ten einde de zelfstandigheid van de dorpsgemeenschappen te verhogen. De stichting krijgt ondersteuning van de Ministeries van Regionale Ontwikkeling, Buitenlandse Zaken ende UNDP. Er zullen diverse pilot projecten uitgevoerd worden te Redi Doti, Pierre Kondre, Ricanau Moffo, Moengo, Peto Ondro, Poki Gron. Atjoni en Pikin Slee. Voor de operationalisering van de stichting is voor het dienstjaar 2015 een bedrag van SRD 500.000,- geraamd.

BELEIDSGEBIED Ruimtelijke Ordening en Milieu

Het Ministerie zal zich ook in 2015 sterk maken om de secundaire en tertiaire civiel -technische voorzieningen en het onderhoud van natte en droge infrastructuur (onderhoud van lozingen, waterwegen en kunstwerken, wegen) in de districten, met uitzondering van Paramaribo, te garanderen. De reguliere onderhoudswerkzaamheden aan ‘s landsgebouwen en terreinen en andere bouwkundige werkzaamheden (nieuwbouw, verschillende multifunctionele gebouwen, doorgangshuizen en dienstwoningen) zullen voortgang vinden. De voorbereidingswerkzaamheden in het kader van het opzetten van een nieuw kantoorgebouw voor het Ministerie zijn in een cruciale fase beland.In het dienstjaar 2015 zal het onderhoud van openbare terreinen ook aangepakt worden, conform het opgesteld onderhoudsplan van de technische afdeling. Er zullen in dit kader de nodige investeringen t.b.v. onderhoud, renovatie en uitbreidingswerkzaamheden gepleegd worden.Voor de districten Sipaliwini,Brokopondo, Saramacca, Coronie en Para zijn in 2015 onderhouds-, renovatie- en uitbreidingswerkzaamheden gepland. De raming is voor dit jaar vastgesteld op SRD1.050.000,-.

Voor het uitvoeren van de beleidsmaatregel **Bouwkundige werkzaamheden en Accommodatie Voorzieningen,** waaronder het opzetten van kantoorgebouwen en dienstwoningen ten behoeve van ambtenaren en de voorbereidingen voor de bouw van een hoofdkantoor ten behoeve van het Ministerie,is een bedrag begroot van SRD12.680.000-.

Het beleidsprogramma **Onderhoud van wegen, irrigatie- en kunstwerken,**met namevoor het aanleggen en onderhouden van wegen en irrigatie- en kunstwerken,is een totaal bedrag van SRD 8.600.000,-opgebracht, onderverdeeld in de volgende projecten: Afwatering – zijnde onderhoud lozingen en het plaatsen van duikers – , Bruggen en steigers ,Wegen en overige kunstwerken voor het dienst jaar 2015.Voor het beleidsprogramma **Stichting Fonds Ontwikkeling Binnenland (SFOB** is een bedrag van SRD 5.000.000,- begroot. De Stichting Fonds Ontwikkelingis een belangrijk beleidsinstrument van het Ministerie van Regionale Ontwikkeling met als doel de economische achterstand van de in het binnenland woonachtige bevolkingsgroepen weg te werken.Voor 2015 zullen werkzaamheden worden verricht om de transmissielijn vanuit de Granholosula naar geïdentificeerde dorpen op te zetten. Voor de verdere financiering van nieuwe ontwikkelingsprojecten en projecten ter verbetering van drinkwater- en sanitaire voorzieningen, zullen fondsen aangeboord worden door de SFOB.Er zal in 2015 verder inhoud worden gegeven aan de overeenkomst getekend met de IDB inzake het opzetten van businessmodellen voor schone energie in het binnenland.

Kernthema Grondenrechtenvraagstuk en Traditioneel Gezag

Het Bureau **Grondenrechten** heeft als onderdeel voor de oplossing van het grondenrechtenvraagstuk de volgende activiteiten op programma voor 2015:

- de erkenning van het **Traditioneel Gezag** (TG) middels wetgeving.

- het ontwikkelen van een protocol voor Free Prior andInformed Consent.
  Dit principe wordt internationaal als een vereiste beschouwd waaraan staten zich dienen te houden bij consultatie van Inheemse en Tribale groeperingen.
- het voeren van een bewustwordingscampagne.
  Door middel van lezingen, presentaties, programma's op radio en TV en via de sociale media zal op een interactieve manier de totale samenleving betrokken worden.

Het Ministerie is voornemens om in 2015 de schadeloosstelling van de Traditionele gezagdragers aan te passen. Er zijn in de planning diverse trainingen en inrichting van de vergader- en werkruimtes van deze gezagdragers. Voor het dienstjaar 2015 is voor bovenvermelde activiteiten een bijdrage van SRD 5.000.000,- opgebracht.

3. MACRO-ECONOMISCH KADER

SAMENVATTING

In de periode 2009-2013 heeft de economie hoge groeicijfers gekend in 2010 en 2011 van gemiddeld 5,2 % per jaar, maar in 2012 en 2013 zijn er lagere groeicijfers gerealiseerd dan eerder werd geschat. In 2012 en 2013 zijn de officeel uitgegeven groeicijfers respectievelijk 3% en 2,9%. Deze lagere groeicijfers heben een aantal oorzaken: het blijkt uit de officiele statistieken dat in 2012 en 2013 de groei in de omzet van de grote bedrijven stukken lager waren dan in 2011, in sectoren mijnbouw en constructie is er een daling geconstateerd in de omzet. De exporten zijn in 2013 met 11,2% afgenomen vanwege de daling van de prijzen in de mijnbouwsector voornamelijk goud en aluinaarde. De importen vertonen in 2013 ook een lagere groei ten opzichte van de groei in 2012. Als er naar de produktie gekeken wordt dan is er in 2012

sprake van een terugval in de secundairesector van 8,7%, te weten daling in de productie van aluinaarde, geraffineerde olieproducten, rijstproductie, lagere visvangsten, lagere groei in transport en communicatie. In 2013 is er een daling in de primairesector van 6,7%, met name de mijnbouw, bosbouw, bacoven en veeteelt. De groeiverwachting voor 2014 bedraagt 3,5% en de projectie voor 2015 is bijgesteld naar 4,4%. In het hoofdstuk over de productie worden de groeicijfers nader belicht.

De overheidsuitgaven uitgedrukt in procenten van BBP beroegen in 2012 en 2013 respectievelijk 27,7% en 28,3% . Het aandeel van de kapitaaluitgaven in de totale uitgaven bedroeg in 2012 en 2013 respectievelijk 15,9% en 15,3%.

De totale exporten vertoonden een stijgende trend in 2009 – 2012, maar in 2013 daalde de exportwaarde met 11,2% als gevolg van de dalende opbrengsten uit de mijnbouwsector. De importen vertoonden een stijgende trend in de periode 2009-2013, en deze stegen in 2013 met 9% ten opzichte van 2012. De importen in het eerste en tweede kwartaal van 2014 lagen 8,5% en 7,8% lager er dan het eerste en tweede kwartaal van 2013. In de periode 2009-2012 vertoonde de lopende rekening van de betalingsbalans positieve resultaten: ca. USD 651 mln. in 2010, USD 251 mln in 2011 en USD 164 in 2012. In 2013 was het saldo op de lopende rekening ca. USD -197,9 mln. Dit saldo is het gevolg van verhoogde uitgaven in het dienstenverkeer. Voornamelijk de dienstverlening ten behoeve van de mijnbouwsector speelt hierin een grote rol. Vanaf 2012 is de inflatie teruggebracht naar single digit, ca. 5%en in 2013 was de gemiddelde jaarinflatie 1,9%. De verwachting voor 2014 is een gemiddelde van 3.4% en 4.9% jaareinde inflatie. Sinds de unificatie van de wisselkoers in januari 2011, is deze vrij stabiel gebleven, maar in de eerste helft van 2013 en 2014 , waren er schommelingen op de markt waardoor de Centrale Bank moest ingrijpen. De overheidsinkomsten zijn in 2013 ten opzichte van 2012 gedaald met ca. 2% hoofdzakelijk veroorzaakt door een afname van de lopende ontvangsten, en wel de directe belasting- en de niet-belastingontvangsten. Op de lopende rekening van de overheidsbegroting was in 2013 een tekort van ca. SRD 12,2 mln en op de totale rekening een tekort van SRD 183,1 mln. Per ultimo juni 2014 was er op de lopende rekening een overschot van SRD 182,2 mln.

De feitelijke buitenlandse Staatsschuld is per ultimo juni 2014 per saldo toegenomen met USD 29,5 mln (4%) ten opzichte van ultimo 2013, van ca. USD 737,2 mln. naar USD 766,7 mln. Volgens de wet op de

Staatsschuld is de bruto buitenlandse Staatsschuld toegenomen met USD 17,8 mln (1,8%), en wel van USD 983 mln.in 2013 naar USD 1000,8 mln in juni 2014. De feitelijke binnenlandse Staatsschuld is per saldo per ultimo juni 2014 ten opzichte van ultimo 2013 afgenomen met SRD 1123,3 mln. (43,5%), en volgens de wet op de Staatsschuld is de afname SRD 1177,5 mln (42,8%), van ca SRD 2749,2 mln. naar SRD 1571,7 mln.

De liquiditeitenmassa in ruime zin steeg in de periode 2009 en 2013 gestegen van SRD 4995 mln naar SRD 8986 mln, een toename van ca. 80%. Per juni 2014 bedraagt de liquiditeitenmassa SRD 9427 mln. Ook de kredietverlening in SRD vertoont een stijgende trend in de periode 2009-2013 van respectievelijk SRD 1654 mln. in 2009 naar SRD 3372 mln in 2013 (ca.104%). In de eerste helft van 2014 bedroeg dit bedrag al SRD3602 mln. De kredietverlening in vreemde valuta, omgezet in SRD, is in 2013 ten opzichte van 2009 toegenomen met 79%. Per juni 2014 bedroeg de kredietverlening al SRD 1906 mln. De koopkracht van het gemiddeld netto salaris van het algemeen ambtelijk kader bij de Overheid daalde in 2011 met 6,7% vanwege de hoge inflatie van gemiddeld 17,7%. In 2012 zijn de salarissen met 10% verhoogd en is er in fasen uitbetaald waardoor tot en met 2013 ook de twk gelden zijn uitbetaald. Dit heeft een lichte koopkracht stijging teweeggebracht in 2012 van 0,9% en in 2013 8,8%. Voor 2014 wordt een koopkracht daling verwacht van 0,8% vanwege een inflatie schatting van ca. 3,9%.

3.1. PRODUCTIE

Inleiding

Deze paragraaf geeft een overzicht van de ontwikkeling van de productiesectoren gedurende de periode 2010 tot en met 2015 volgens de productiemethode met 2007 als basisjaar . Bij de beschrijving zal het accent voornamelijk worden gelegd op de ontwikkeling van de sectoren over de periode 2012-2015, voor zover de gegevens beschikbaar zijn, terwijl de periode 2010 – 2011 zal dienen als basis- en achtergrondinformatie. Bij de presentatie zal worden nagegaan hoe de productie binnen de verschillende sectoren tot stand is gekomen en wat de oorzaken van fluctuaties in onder andere de groei zijn geweest. De realisatiecijfers (2010-2013) zijn afkomstig van het Algemeen Bureau voor de Statistiek, terwijl de projecties (2014 en 2015) verricht zijn door de Stichting Planbureau Suriname. De projecties zijn gebaseerd op data die op dit moment beschikbaar zijn.

3.1.1. Het nominale Bruto Binnenlands Product 2010-2015

Uit figuur 3.1.1 valt af te lezen dat het Bruto Binnenlands Product (marktprijzen) in lopende prijzen een stijgende lijn vertoonde in de periode 2011 – 2013. In 2012 bedroeg het BBPmp SRD 16,5 miljard en klom in 2013 naar SRD 17,5 miljard. Naar verwachting zal dit productie-aggregaat deze trend voortzetten in de komende twee jaren en een hoogte bereiken van SRD 18,3 miljard in 2014 en in het daarop volgend jaar SRD 19,6 miljard.

Figuur 3.1.1: Bruto Binnenlands Product (mp) lopend in SRD mln

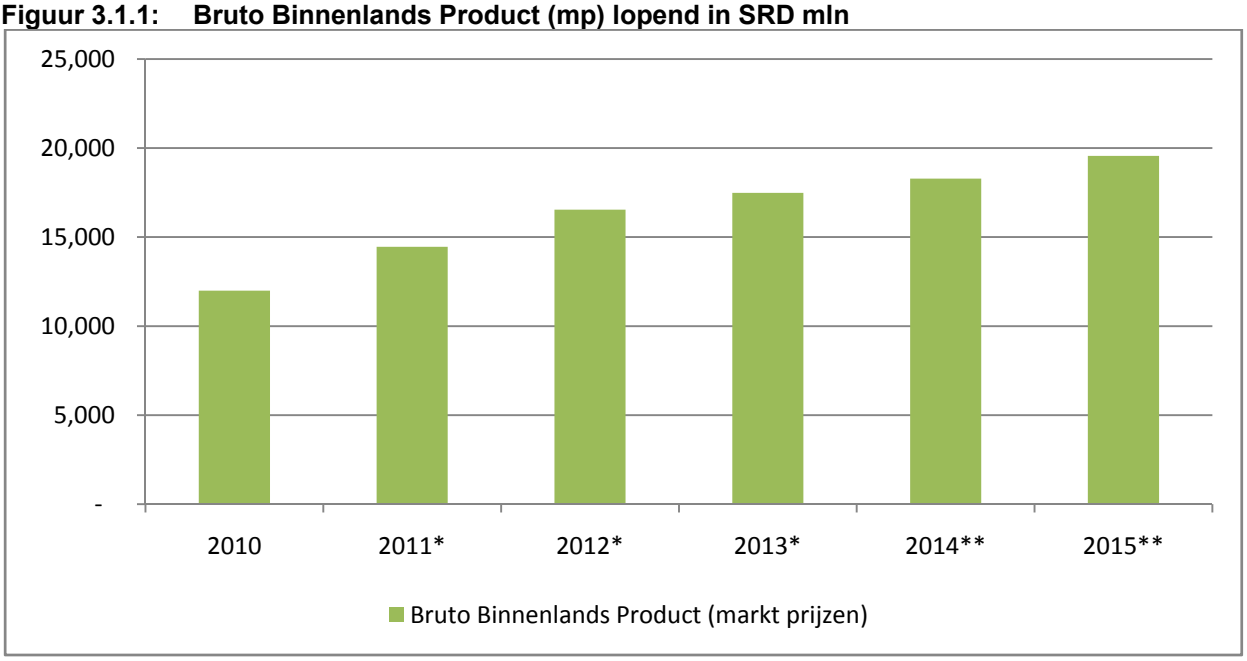

Bron: 2011-2013: Algemeen Bureau voor de Statistiek, 2014 en 2015 Stichting Planbureau Suriname
***) 2011-2013: Voorlopig cijfers, **) 2014-2015: projectie**

Het Nationaal Inkomen per capita steeg in de periode 2011-2013 met gemiddeld 12,2% op jaar basis. Onderstaand figuur geeft de groei van het Nationaal Inkomen per capita in SRD weer in de periode 2011-2015.

Figuur 3.1.2: Groei Nationaal Inkomen per capita in procenten

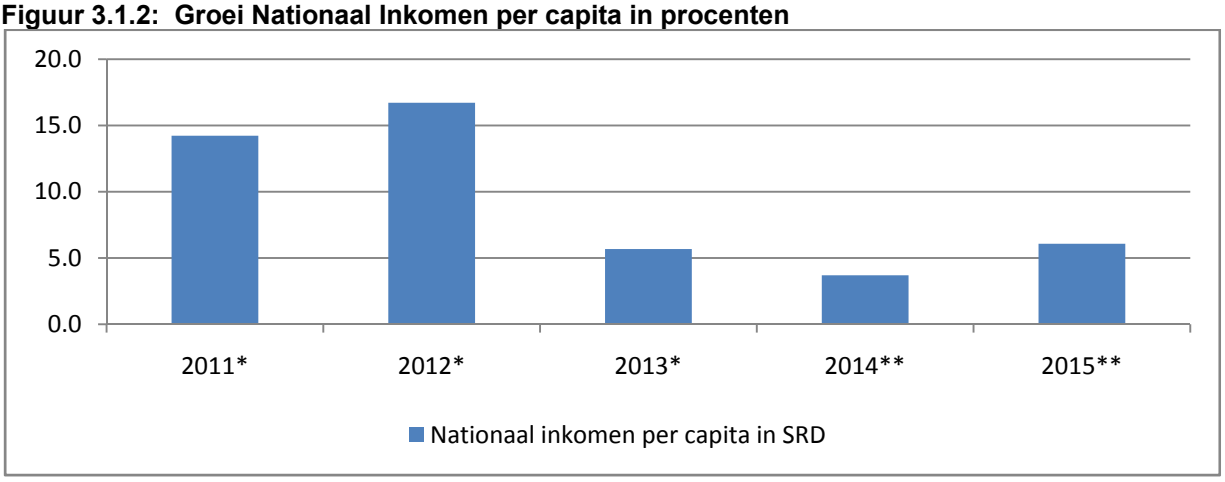

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname
***) Voorlopige cijfers **) projecties**

Tabel 3.1.1: Groeipercentages BBP, relatieve aandelen sectoren en enkele macro-economische grootheden 2010-2015

Omschrijving	2010	2011*	2012*	2013*	2014**	2015**
Groeipercentages						
BBPmp reële groei 2007=100	5.1	5.3	3.0	2.9	3.5	4.4
Primair	3.8	6.9	8.4	-6.7	1.7	2.2
Secundair	7.3	8.7	-8.7	2.9	2.6	5.7
Tertiair	5.0	3.9	5.7	7.4	5.4	5.1
Overheid	2.0	-2.5	20.5	3.4	1.3	1.3
Relatieve aandelen sectoren in BBP-basisprijzen						
Primair	18.0	17.0	16.7	14.4	14.8	15.0
Secundair	30.1	31.2	30.7	29.1	28.3	27.4
Tertiair	40.2	40.4	41.8	44.7	45.3	46.2
Overheid	11.7	11.3	10.8	11.8	11.6	11.4
Macro-economische grootheden (x SRD 1.000)						
Bruto Binnenlands Product (basisprijzen)	11,137,925	13,135,788	15,116,918	15,943,826	16,733,752	17,842,741
Bruto Binnenl Prod (basisprijzen 2007=100)	8,362,942	8,803,457	9,068,930	9,329,884	9,655,070	10,076,795
Bruto Binnenlands Product (markt prijzen)	11,993,017	14,454,926	16,542,523	17,486,233	18,289,152	19,565,641
Bruto Binnenl. Prod (markt prijzen 2007=100)	9,093,525	9,572,523	9,861,187	10,144,938	10,495,061	10,953,476
Bruto Nationaal Inkomen (basisprijzen)	10,845,686	12,266,717	14,482,274	15,535,146	16,330,822	17,439,811
Bruto Nationaal Inkomen (markt prijzen)	11,700,778	13,585,855	15,907,879	17,077,552	17,886,222	19,162,711
Beschikbaar Inkomen	11,943,142	13,875,325	16,149,269	17,300,469	18,106,002	19,382,491
Nationaal inkomen per capita in SRD	22,028	25,163	29,370	31,038	32,185	34,141

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname
***) Voorlopige cijfers, **) projecties**

3.1.2 Aandeel naar bedrijfstak

De sectoren die de grootste bijdrage leverden aan het Bruto Binnenlands Product in 2012 en 2013 waren: Landbouw, Veeteelt en Bosbouw; Mijnbouw; Industrie; Constructie; Handel; Transport, Opslag en Communicatie en Financiële Instellingen. De gezamenlijke bijdrage bedroeg 76,7% in 2012 en 74,8% in 2013. Volgens projecties zullen de voornoemde sectoren eveneens een grote bijdrage leveren aan het BBP in 2014 en 2015 van respectievelijk 74,3% en 73,9%.

Tabel 3.1.2: Aandeel sectoren in het Bruto Binnenlands Product 2011-2015

Bedrijven en Huishoudens	2011*	2012*	2013*	2014**	2015**
Landbouw,Veeteelt en Bosbouw	6.8	6.6	5.8	6.2	6.5
Visserij	2.9	2.5	2.8	3.4	3.9
Mijnbouw	7.4	7.6	5.8	5.2	4.6
Industrie/Fabricage	22.9	23.1	20.7	19.6	18.8
Electriciteit,Gas en Water	2.0	2.0	2.2	2.1	2.1
Constructie	6.3	5.5	6.2	6.6	6.6
Handel	20.4	20.4	22.0	20.7	19.9
Hotels en Restaurants	3.1	3.3	3.4	3.6	3.7
Transport, Opslag en Communicatie	6.4	7.5	7.9	8.2	8.4
Financiële Instellingen	5.6	6.0	6.4	7.8	9.1
Zakelijke diensten	3.5	3.3	3.4	3.4	3.4
Onderwijs	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Gezondheidszorg	0.6	0.6	0.7	0.7	0.7
Ov. Gem.- , Soc. en Pers. Die	0.7	0.7	0.8	0.8	0.8
Sector Overheid					
Landbouw,Veeteelt en Bosbouw	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
Electriciteit, Gas en Water	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Constructie	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Transport, Opslag en Communicatie	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
Public administration	4.6	4.3	4.5	4.3	4.3
Onderwijs	3.5	3.3	3.7	3.7	3.6
Gezondheidszorg	2.6	2.6	3.0	3.0	3.0
BBP tegen basisprijzen	100.0	100.0	100.0	100.0	100

Bron: 2011-2013: Algemeen Bureau voor de Statistiek
2014 en 2015 Stichting Planbureau Suriname
2011-2013: Voorlopige cijfers
2014-2015: Projectie

De gemiddelde bijdrage van de primaire sector aan het BBP-nominaal (basisprijzen) bedroeg 16,0% gedurende de periode 2011-2013. Het aandeel van de secundaire sector in voornoemde periode bedroeg gemiddeld 30,4% van dit productie-aggregaat, terwijl de tertiaire sector een gemiddelde bijdrage noteerde van bijna 42,3%. De gemiddelde bijdrage van de sector Overheid aan voornoemde grootheid bedroeg 11,3%, eveneens in deze periode. Uit het voorgaande kan geconcludeerd worden dat de tertiaire sector het grootste aandeel had in het BBP-nominaal (basisprijzen), gevolgd door de secundaire sector.

Figuur 3.1.3: Aandeel primair, secundair, tertiair en overheid in het Bruto Binnenlands Product basisprijzen in 2013

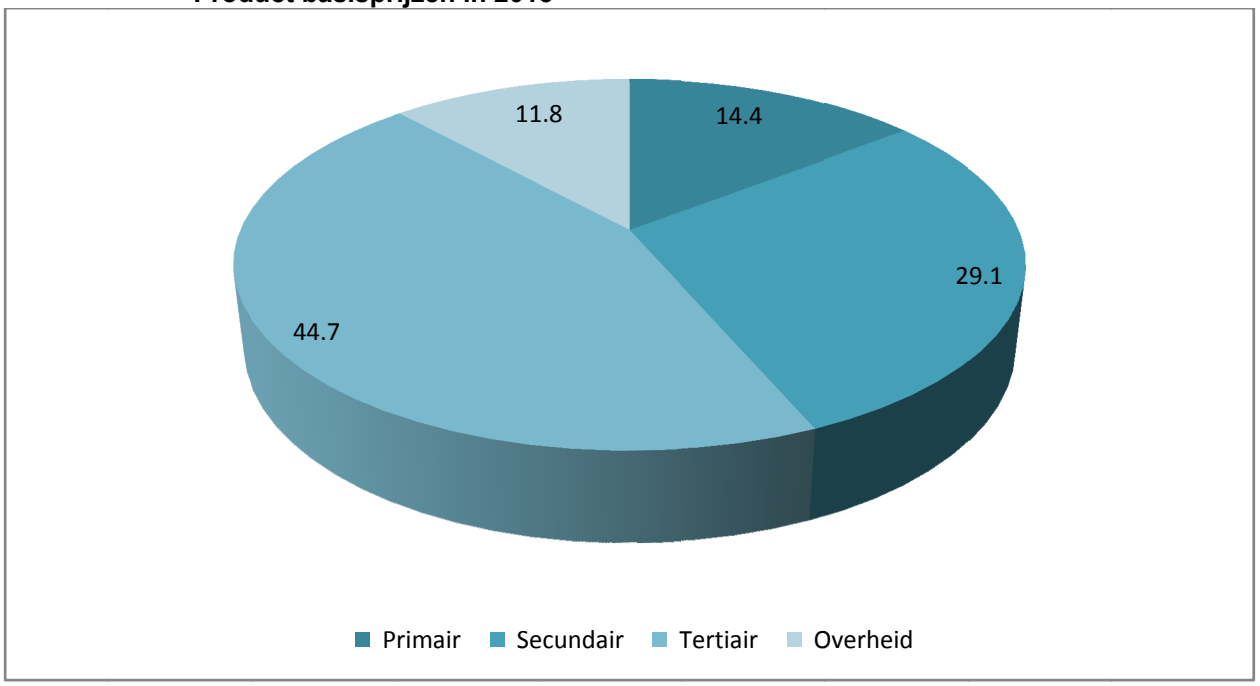

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek
2013: Voorlopige cijfer

3.1.3 Ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product in reële termen

Het Bruto Binnenlands Product in reële zin (op basis van constante prijzen) is het BBP, waarbij de prijsinvloeden zijn uitgeschakeld. Het Bruto Binnenlands Product in reële zin geeft als het ware aan wat het land werkelijk heeft gepresteerd.

Er was sprake van constante groei van de Surinaamse economie gedurende de verslagperiode. Over de periode 2011 – 2013 groeide de totale productie in reële termen gemiddeld met 3,7%.

In 2012 bedroeg de groei van het Bruto Binnenlands Product 3,0%, als gevolg van een stijging van de productie van voornamelijk Landbouw, Veeteelt en Bosbouw; Mijnbouw; Constructie; Handel alsmede Financiële Instellingen.

Tabel 3.1.3: Reële groei naar bedrijfstak 2010-2015

Bedrijven en Huishoudens	2010	2011*	2012*	2013*	2014**	2015**
Landbouw,Veeteelt en Bosbouw	1.5	4.6	13.9	-15.6	3.7	4.6
Visserij	6.8	4.0	1.2	9.0	3.3	4.1
Mijnbouw	5.2	11.3	5.3	-2.4	-1.5	-1.7
Industrie/fabricage	12.0	7.6	-13.5	1.3	1.5	6.1
Electriciteit,Gas en Water	0.2	15.0	1.1	2.2	2.0	2.0
Constructie	-9.8	11.7	11.8	9.4	6.8	5.6
Handel	4.5	2.9	5.0	5.0	5.4	5.1
Hotels en Restaurants	20.3	3.4	4.8	8.1	7.4	7.0
Transport, Opslag en Communicatie	4.8	4.3	4.9	7.8	4.9	4.5
Financiële Instellingen	6.2	7.6	11.0	17.5	6.7	6.3
Zakelijke diensten	-2.4	2.9	3.3	3.0	2.7	2.8
Onderwijs	2.0	4.6	1.9	-4.5	1.0	1.0
Gezondheidszorg	-2.0	1.6	4.6	1.9	2.0	2.0
Ov. Gem. , Soc. en Pers.	-2.3	6.3	6.3	6.3	6.3	6.3
Subtotaal	5.5	6.2	1.2	2.8	3.8	4.7
Sector Overheid						
Landbouw,Veeteelt en Bosbouw	1.2	-5.5	2.6	6.5	2.6	2.6
Electriciteit, Gas en Water	36.3	-3.4	34.1	11.8	3.1	3.1
Constructie	9.3	-9.4	-24.3	-27.9	1.0	1.0
Transport, Opslag en Communicatie	-23.0	4.0	-12.2	4.9	5.0	5.0
Public administration	1.9	0.5	45.3	7.7	1.0	1.0
Onderwijs	2.3	-2.3	1.9	-4.5	1.0	1.0
Gezondheidszorg	3.5	-7.7	4.6	1.9	2.0	2.0
Subtotaal	2.0	-2.5	20.5	3.4	1.3	1.3
BBP tegen basisprijzen	5.1	5.3	3.0	2.9	3.5	4.4
Indirecte bel. minus subsidies op prod. en importen	5.1	5.3	3.0	2.9	3.1	4.4
BBP tegen marktprijzen	**5.1**	**5.3**	**3.0**	**2.9**	**3.5**	**4.4**

Bron: 2011-2013: Algemeen Bureau voor de Statistiek
2014 en 2015 Stichting Planbureau Suriname
2011-2013: Voorlopig 2014-2015: projectie

In 2013 is de Surinaamse economie gegroeid met 2,9%. Dit groeicijfer is voornamelijk te danken aan een productiestijging van de primaire, de secundaire en de tertiaire sector. Bij de primaire sector nam de productie van de Visserijsector toe met 9,0%, De agrarische sector is weliswaar afgenomen met ca 15,9%. terwijl bij de secundaire sector er sprake was van een toename van de activiteiten van de Constructiesector met 9,4%.

Bij de tertiaire sector was er een toename van de volgende diensten merkbaar te weten: Handel (5,0%); Hotels en Restaurants (8,1%); Transport, Opslag en Communicatie (7,8%) en Financiële Instellingen (17,5%).

Voor 2014 is een voorlopige groei van het BBP geschat van 3,5%, terwijl voor 2015 het groeicijfer op basis van binnengekomen gegevens vanuit de sector geprojecteerd is op 4,4%. De sectoren die hier een belangrijke bijdrage aan zullen leveren zijn Landbouw en Bosbouw; Constructie; Handel; Hotels en Restaurants; Transport opslag en Communicatie alsook Financiële Instellingen. Daarnaast zal in 2015 de productie van raffinaderijproducten eveneens een groot aandeel hebben in het groeicijfer van dat jaar.

Figuur 3.1.4 : Aandeel in de reële groei van het BBPmp en het BBP-groeicijfer 2011-2015

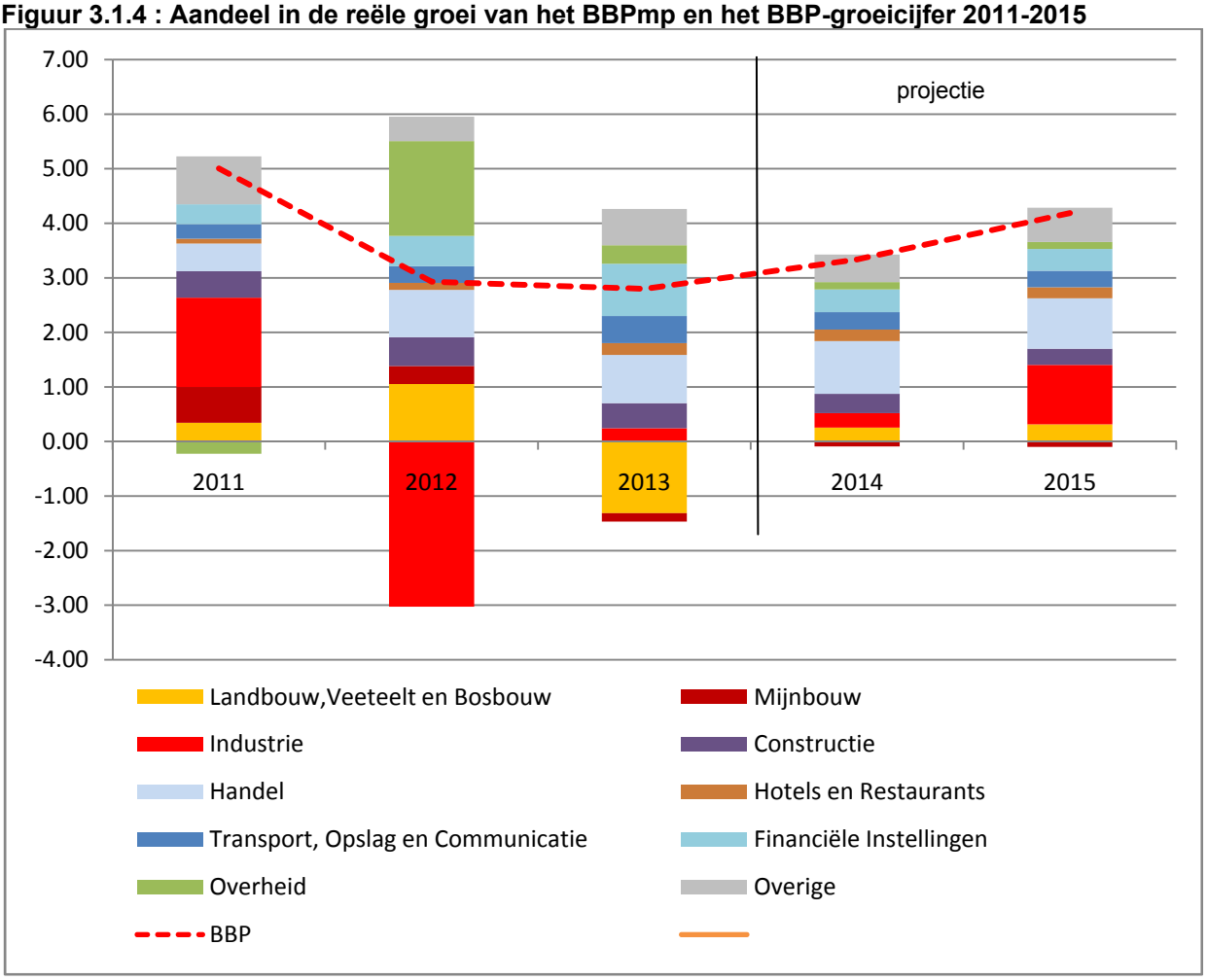

Bron: 2011-2013: Algemeen Bureau voor de Statistiek
2014 en 2015 Stichting Planbureau Suriname, 2011-2013: Voorlopig cijfers, 2014-2015: Projectie

De ontwikkeling van de primaire sector

Tot de primaire sector behoren: Landbouw, Veeteelt en Bosbouw; Visserij en Mijnbouw.
Onderstaande tabel geeft het verloop weer van de ontwikkelingen van de primaire sector over de periode 2010-2015.

Tabel 3.1.4: Overzicht primaire sector 2010-2015

Sectoren	2010	2011*	2012*	2013*	2014**	2015**
Primaire sector	**3.8**	**6.9**	**8.4**	**-6.7**	**1.7**	**2.2**
Landbouw, Veeteelt en Bosbouw	1.5	4.6	13.9	-15.6	3.7	4.6
Visserij	6.8	4.0	1.2	9.0	3.3	4.1
Mijnbouw	5.2	11.3	5.3	-2.4	-1.5	-1.7

Bron: 2011-2013: Algemeen Bureau voor de Statistiek
2014 en 2015 Stichting Planbureau Suriname, 2011-2013: Voorlopige cijfers
2014-2015: Projectie

Uit bovenstaande tabel valt af te leiden dat met uitzondering van 2013 er sprake was van een constante groei van de primaire sector in opeenvolgende jaren. In de periode 2011-2013 groeide de primaire sector gemiddeld met bijna 3,0%.

De primaire sector groeide in 2012 met 8,4% als gevolg van een toename van de productie van Landbouw, Veeteelt en Bosbouw (13,9%) alsmede Mijnbouw (5,3%). Bij Landbouw was er sprake van een verbetering van merendeels de bacovenproductie met 8,7%, terwijl de Bosbouwproductie eveneens een groei liet noteren van bijkans 19,1%. De padieproductie nam af in dat jaar en wel van 235.298 ton in 2011 naar 224.127 ton in 2012; een daling van 4,7%.

In 2013 vertoonde de primaire sector een daling van de productie van 6,7%, als gevolg van een terugval van de productie bij Landbouw, Veeteelt en Bosbouw (15,7%) alsook Mijnbouw (2,4%). Bij de Landbouwsector liep de productie van bacoven grotendeels terug met ongeveer 7,3%. De bosbouwproductie nam eveneens af met circa 8,1%. De teruggang van de productie bij de sector Mijnbouw was vermoedelijk te wijten aan een daling van de goudertsproductie met 2,4% en de bauxietproductie met bijna 6,0%. De productie van ruwe aardolie kende een marginale verbetering van 0,7%.

Op basis van binnengekomen informatie uit de sector is een projectie van de primaire sector gemaakt voor 2014 en 2015 van respectievelijk 1,7% en 2,2%. De sectoren landbouw, bosbouw en olie zullen een belangrijke bijdrage hieraan leveren. Naar alle waarschijnlijkheid zal de productie van padie zowel in 2014 als in 2015 omhoog gaan met respectievelijk 3,0% en 4,1%, terwijl de productie van bosbouw verder zal verbeteren. Deze sector zal volgens projectie groeien met ongeveer 14,1%. Uit voorlopige aannames vanuit de goudsector blijkt dat de productie van gouderts voor de jaren 2014 en 2015 op het niveau van 2013 zal worden gehandhaafd. Op basis van voorlopige gegevens uit de oliesector blijkt dat de productie van ruwe aardolie in 2014 zal groeien met 0,72% en 3,1% in 2015.

De ontwikkeling van de secundaire sector

Onder de secundaire sector vallen: industrie, nutsvoorzieningen en constructie. Met uitzondering van 2012 kende de sector een constante groei in opeenvolgende jaren. In de periode 2011-2013 groeide deze sector gemiddeld met ongeveer 1,0%.

In 2012 was er sprake van een daling van de productie van de secundaire sector met 8,7%. Deze afname was vermoedelijk te wijten aan een terugval van de productie van Industrie met 13,5%. De raffinaderijproducten namen af met bijna 12,0%, de aluinaardeproductie met 15,0% en de productie van witte rijst met 7,6%. In dat jaar steeg de goudsector met ongeveer 5,1%, de garnalenproductie met 2,1% en de constructiesector met 11,8%.

De secundaire sector registreerde in 2013 een groei van de productie van bijna 3,0%, voornamelijk vanwege een productiestijging wat betreft raffinaderijproducten, garnalen, witte rijst alsook constructie. De productie van de raffinaderijproducten steeg met 18,1%, terwijl de export van garnalen toenam met 27,1%. Na een daling van de productie van witte rijst in 2012, was er een toename merkbaar in 2013 van 7,5%. De constructiesector groeide met maar liefst 9,4%. In dat jaar was er sprake van verslechtering van de productie van goud met 0,9% en houtverwerking met 16,0%.

De vooruitzichten voor de secundaire sector zijn positief in 2014 en 2015. Uit beschikbare informatie zal de sector in 2014 met 2,6% groeien en in 2015 met 5,7%. De sectoren die een belangrijk aandeel hebben in de totstandkoming van deze groeicijfers zijn onder meer: houtverwerking, garnalenverwerking aslmede witte rijst. Uit voorlopige informatie vanuit de oliesector blijkt dat in 2014 de raffinaderijproducten zullen afnemen met ongeveer 2,0%. Naar verwachting zal de productie van deze producten in 2015 een enorme groei doormaken, wanneer de nieuwe olieraffinaderij volop in productie is. De productie zal dan toenemen van 2,7 miljoen barrels in 2014 naar 5,2 miljoen barrels in 2015. Volgens voorlopige gegevens

uit de Bosbouwsector blijkt dat houtverwerking gemiddeld zal groeien met ongeveer 24,0%. Voorlopige assumpties geven aan dat de productie van witte rijst en garnalenverwerking zal toenemen met gemiddeld 10,0% om 7,0%. Uit voorlopige aannames blijkt dat de goudproductie in 2014 en 2015 op het niveau van 2013 zal worden gehandhaafd.

De ontwikkelingen binnen de sector Constructie in de periode 2011-2013 waren positief. Grote investeringen door zowel publieke als private sector in mijnbouw, woningbouw en infrastructuur hebben geresulteerd in groei van de sector. De vooruitzichten voor 2014 en 2015 zijn eveneens gunstig.

De ontwikkeling van de tertiaire sector

Tot de tertiaire sector behoren de diensten die voortvloeien uit handel, restaurants en hotels, transport, opslag en communicatie, financiële instellingen, overheidsdiensten alsmede gemeenschappelijke, sociale en persoonlijke diensten. De tertiaire sector kende eveneens een constante groei in opeenvolgende jaren. In de periode 2011-2013 groeide de sector gemiddeld met 5,7%. De vooruitzichten voor 2014 en 2015 zijn positief. Het is verwachtbaar dat deze trend verder zal continueren.

De sectoren die een belangrijke bijdrage leverden aan de totstandkoming van de groei van de tertaire sector zijn onder meer: Handel; Hotels en Restaurants; Transport Opslag en Communicatie alsook Financiële Instellingen. De positieve ontwikkelingen binnen de sector Hotels en Restaurants kunnen worden toegeschreven aan de grote stroom toeristen naar ons land. Deze sector groeide gemiddeld met 5,4% in de periode 2011-2013. De toekomstperspectieven voor deze sector zijn gunstig en de verwachting is dat deze trend zich zal voortzetten in 2014 en 2015.

Bij de sector Transport Opslag en Communicatie blijkt dat voornamelijk Luchttransport en Telecommunicatie bijdroegen aan dit groeicijfer. De luchttransportsector groeide in de periode 2011-2013 met gemiddeld 3,0%. Volgens aannames zal deze sector een verdere groei doormaken in 2014 en 2015 van gemiddeld 5,6%. De groei binnen de telecommunicatiesector had vermoedelijk te maken met grote investeringen in het telecommunicatienetwerk alsook verdere ontsluiting in de districten en het binnenland. De vooruitzichten van de telecommunicatiesector zijn positief. Het is verwachtbaar dat de diensten van deze sector in 2014 en 2015 worden gecontinueerd.

De sector Overheid

In de periode 2011-2013 maakte deze sector een groei door van gemiddeld 7,1%. Volgens voorlopige aannames zal deze sector verder groeien met gemiddeld 1,3%.

3.1.4 Ontwikkelingen van geselecteerde sectoren en subsectoren 2009- 2013

DE AGRARISCHE SECTOR

De agrarische sector omvat de subsectoren landbouw, veeteelt, visserij en bosbouw. Deze sector maakt een belangrijke deel uit van de economie, gelet op de overheidsinkomsten, werkgelegenheid en de voedselvoorziening.

DE LANDBOUWSECTOR

Tabel 3.1.5: Productie van de belangrijkste landbouwgewassen (mton)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Groenten	12	13	14	11	19	n.a
Fruit	34	35	31	30	44	n.a
Wortel-en knolgewassen	5	5	4	6	9	n.a
Droge padie	229	227	235	224	262	280*
Bacoven	82	94	85	92	86	90*

Bron: LVV, bewerking: SPS
***) voorlopige cijfers**

De subsectoren binnen de landbouw zijn: rijst, bacoven en tuinbouw. Rijst en bacoven zijn de belangrijkste exportgewassen. Hierdoor beïnvloeden ontwikkelingen binnen de rijst- en bacovensector altijd het totaal landbouwbeeld.

De afzet vanuit de groenten- en fruitteelt is voornamelijk gericht op de lokale markt en voor een **beperkt** deel op de export. Naast het produceren voor de lokale markt is het de bedoeling om de export naar landen in de regio te vergroten. Het is gebleken dat de introductie van tuinbouwkassen vele voordelen oplevert en dat een aantal tuinbouwers ook de stap naar het telen in kassen hebben gezet. De productie van wortel- en knolgewassen is ook toegenomen. Er is voorlichting gegeven voor het planten van cassave en de opzet van het cassaveverwerkingsbedrijf te Para heeft ertoe geleid dat de teelt en productie van cassave zijn toegenomen. Bij de overige knolgewasen is er ook een toename in productie.

De rijstsector

Deze sector is een belangrijke deviezenverdiener en voedselleverancier voor ons land.

Tabel 3.1.6: Kernindicatoren van de rijstsector

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bepl. Arealen (ha)	54.492	53.555	56.930	51.379	58.274	60.000*
Padie roductie (ton)	229.370	226.68	235.298	224.127	262.029	280.000*
Witterijst productie (ton)	108.815	101.092	117.858	108.949	117.192	131.000*
Export (ton)	51.941	89.412	46.109	56.317	77.161	n.a

Bron: LVV, bewerking SPS
***) Projecties**

De rijstproductie is hoofdzakelijk bestemd voor de lokale voedselvoorziening en export. Het resterend deel is ten behoeve van de zaaizaadvoorziening en voorraadvorming alsmede voor het vervaardigen van slijpmeel. Er is een groei te zien in de rijstcijfers van 2013 t.o.v. 2012. De reden hiervoor is dat er is geïnvesteerd in de zaaizaadvoorziening en in zowel de droge- als de natte infrastructuur.

Het streven is om meer te doen zaaien in de komende jaren ter opvoering van de lokale productie.

Bacovensector

Tabel 3.1.7: Kernindicatoren van de bacovensector

	2009	2010	2011	2012	2013
Productie (ton)	82.267	94.272	85.017	92.391	85.584
Beplante arealen (ha)	1.963	2.081	2.044	2.051	2.173
Export (ton)	58.132	70.239	68.138	62.213	76.585
Exportprijs (USD/ton)	457	483	499	507	467

Bron:LVV/SBBS, bewerking SPS

De beplante arealen en productie vertonen een variërende trend. De redenen zijn het transformeren van de bestemming van de arealen en het verouderen van een deel van de aanplantingen. De exporthoeveelheid is in 2013 gestegen t.o.v. 2012.

Figuur 3.1.5: Import- en exportwaarden van totale agrarische producten

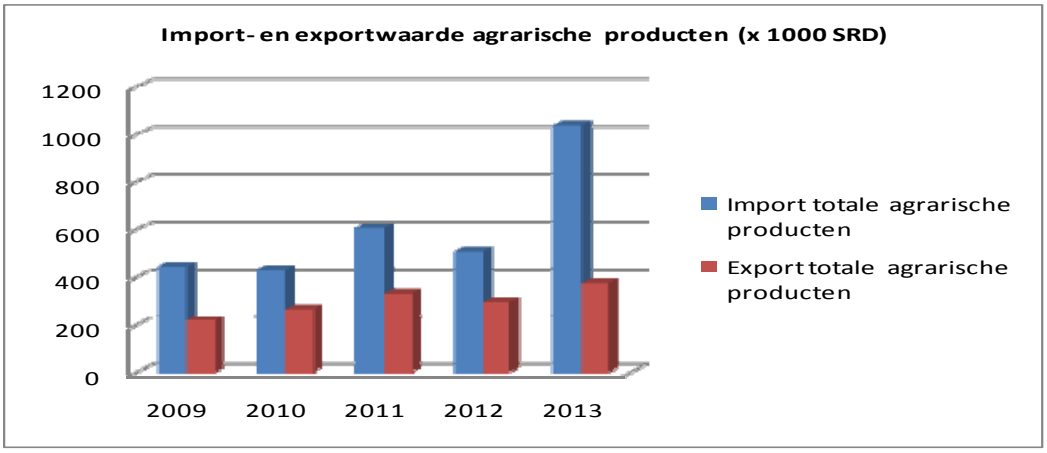

Bron:LVV, bewerking SPS

Uit de cijfers valt af te leiden dat er nog een behoorlijke ontwikkelingspotentie van producten gericht op de lokale markt aanwezig is, waarop Surinaamse boeren en verwerkers kunnen inspelen. De volgende stap is oriëntatie naar buiten, waarbij het accent verschuift naar de exportproductie.

Beleidsdoelen:

Om de agrarische sector verder te versterken en te transformeren naar een efficiënte, innoverende en concurrerende sector, zijn er initiatieven ondernomen. Enkele hiervan zijn: de continuering van de training agro-ondermerschap en het geven van voorlichting over de toepassing van nieuwe technieken en technologie, reactivering waterschappen, verhoging van de zaaizaadproductie. Uittesting van diverse drooglandrijstvariëteiten in Boven Suriname. Verwerking en productie van de citrusaanplant op Alliance, Commewijne. Opzetten van een plantvermeerderingslaboratorium (vitro-lab). Verhoogd kennisniveau van de voorlichters in de aanmaak van fruitmateriaal. Begeleidingsprogramma “Introductie Global GAP-richtlijnen bij export”. Vanwege de Petro Caribe deal zullen ook producten verbouwd worden als noni, aloë vera en acai (podosirie). Het is gebleken dat de introductie van tuinbouwkassen vele voordelen oplevert, je kan het hele jaar door planten en oogsten, landelijk zijn 30% meer tuinbouwkassen opgezet door particulieren. In het jaar 2013 zijn er door het ministerie van LVV op verschillende locaties

tuinbouwkassen gebouwd, die als demonstratie-, onderzoeks- en trainingsfaciliteit dient voor de boeren in de omgeving. In 2014 zal het ministerie het opzetten van deze tuinbouwkassen naar andere strategische locaties uitbreiden. Opzetten van tuinbouwkassen in combinatie met visvijvers (aquaponic-kassenteelt). Opzetten en inrichten van een “Packing House”. Het verzamelen en verwerken van data van de landbouw- en veebedrijven. De verwerkte data zullen bijdragen tot de verdere uitbouw van het ontwikkelingsgebied. Hierbij wordt assistentie verleend door de FAO-missie.

DE VEETEELTSECTOR

Deze sector omvat de teelt van runderen, varkens, pluim- en overig vee (kleinvee). De productie van de veeteeltsector bestaat uit vlees-, melk- en eierenproductie en wordt geheel afgezet op de lokale markt.

Tabel 3.1.8: Vleesproductie 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Slachtgewicht					
Rund (ton)	1.891	1.882	1.940	1.850	1.633
Varkens (ton)	1.759	1.911	2.157	1.851	1.894
Geiten en schapen (ton)	16,4	15,4	14,7	15.2	15.7
Kip en overig pluimvee (ton)	11.392	11.984	10.538	11.387	8.433

Bron: LVV, bewerking SPS

De productie van slachtkippen of het slachtgewicht is in de evaluatieperiode (2009-2013) gemiddeld afgenomen. De branche was niet in staat tot hogere producties te komen. De voornaamste redenen waren verhoogde productiekosten en concurrentie van relatief goedkopere geïmporteerde kip en kipdelen. De productie van rundvlees vertoonde in de periode 2009-2013 een gestadige afname. In 2013 zijn minder runderen geslacht. Met de import van slachtdieren uit Brazilië en de Dominicaanse Republiek wordt geprobeerd om verbetering te brengen in de scheve geslachtsverhouding van het aangeboden slachtvee. De productie van varkensvlees nam gestaag toe. De stijging kwam door het verbeterde ras uit door grote bedrijven geïmporteerde ouderdieren, gekoppeld aan betere voeding.

Figuur 3.1.6: Productie van melk 2009-2013

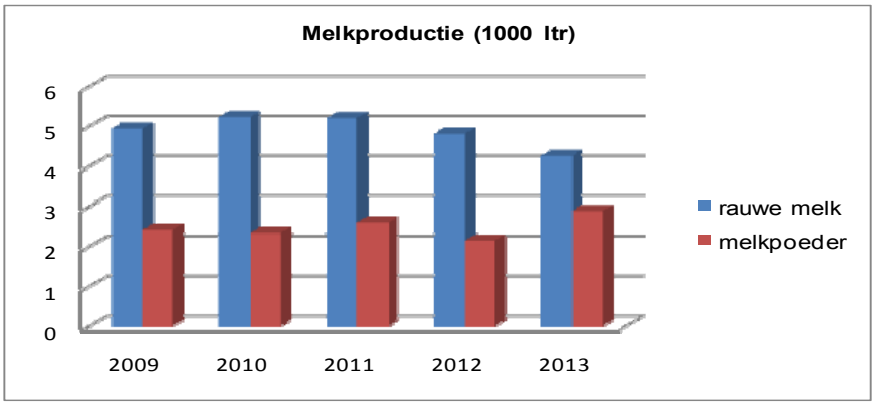

Bron:LVV, bewerking SPS

De opkoopprijs is een bepalende factor in de ontwikkeling van de sector. Als de prijsverhouding tussen melk en vlees verandert in het voordeel van vlees, zullen de boeren besluiten hun melkveestapel over te hevelen. De import van melkpoeder wordt gesubsidieerd door de Overheid. Behalve de melkcentrale, waaraan zo'n 450 bedrijven melk leveren, doen drie particuliere bedrijven aan zuivelverwerking. Deze laatste verwerken uitsluitend geïmporteerde melkpoeder. De lokale melk ondervindt dus zware concurrentie van het importproduct.

Figuur 3.1.7: Productie van eieren 2009-2013

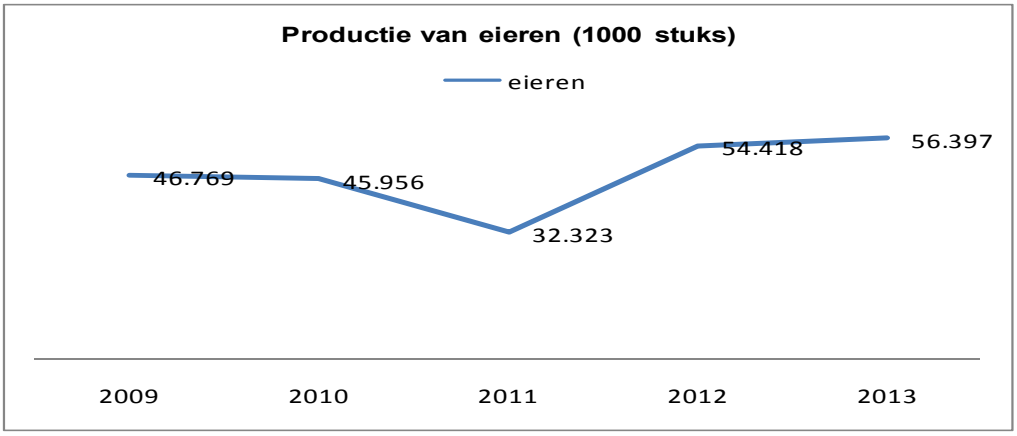

Bron:LVV, bewerking SPS

In 2011 nam het aantal af, vanwege de inzetdaling van broedeieren. Het gevolg was dat niet genoeg legkuikens gekweekt werden. Na 2012 was er een gestadige groei, dit komt door inzet van nieuwe leghennen en import van meer broedeieren. De productie van consumptie-eieren heeft de lokale vraag ruim kunnen dekken. De productie van broedeieren voor leghennen en de toename van de veestapel waren redelijk goed afgestemd op de markt.

Beleidsdoelen:

Binnen de veeteeltsector is het streven eveneens erop gericht om middels produktie stimulerende maatregelen te komen tot verhoging van de productie. Enkele van de maatregelen zijn: Nieuw slachthuis Nickerie is al operationeel. Voortzetting van de landelijke dierziekte survey, regelmatige controle veebedrijven, nieuw genetisch materiaal voor runderen, kleine herkauwers en varkens. Er zijn haalbaarheidsstudies voor grootschalige slachtvee- en melkproductie uitgevoerd. Er zijn GAP-trainingen aan veeboeren verzorgd. HACCP-trainingen verzorgd aan vleeswinkels en -verwerkende bedrijven.

VISSERIJSECTOR

De visserij sector groeide op jaarbasis gemiddeld met 5,0% in de periode 2011 -2013. In 2011 bedroeg het groeicijfer 4,0%; in 2012 was dat 1,2% en 9,0% in 2013. Het aandeel in BBP basisprijzen (lopend) bedroeg in 2013 ongeveer 2,8%. De visvangsten bedroegen in 2011 bijna 29.000 ton en in het daarop volgend jaar 24.000 ton. De garnalenvangsten bedroegen in 2011 ca. 7.603 ton en in 2012 was dat 7.193 ton.

Tabel 3.1.9: Kengetallen Visserij sector 2011-2013

Omschrijving	2011	2012	2013
Reële groei	4,0	1,2	9,0
Aandeel in BBPbasispr lopend	2,9	2,5	2,8
Vangsten (ton):			
Vis	28.622	24.000	n.b.
Garnalen	7.603	7.193	n.b.
Export Volume (ton)			
Vis	22.083	18.583	25.568
Schaal- en weekdieren	3.638	3.179	4.053
Exportwaarde in SRD 1000:			
Vis	57.879	52.082	69.780
Schaal- en weekdieren	53.319	45.148	54.205

Bron: Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij
Bewerking Planbureau

MIJNBOUWSECTOR

De bauxietsector

Binnenlandse ontwikkelingen

De bauxietsector bevindt zich al enkele jaren in een neerwaartse trend. De productie van aluinaarde is gedurende opeenvolgende jaren afgenomen. In het eerste kwartaal van 2014 neemt de bauxietproductie ten opzichte van 2013 af. Maar de leveringen aan de raffinaderij stijgen. De Lelydorp-I mijn wordt wederom in gebruik genomen, terwijl de productie van de Kaaimangrassie en Klaverblad mijnen eind 2013 definitief worden beëindigd. De Caramacca mijn produceert ook voor de raffinaderij te Paranam. In de Coermotibo mijn wordt de resthoeveelheid die was blijven liggen vanwege onaantrekkelijkheid, verder gemijnd.

Figuur 3.1.8: Verandering in de productie van bauxiet en aluinaarde 2009-2013

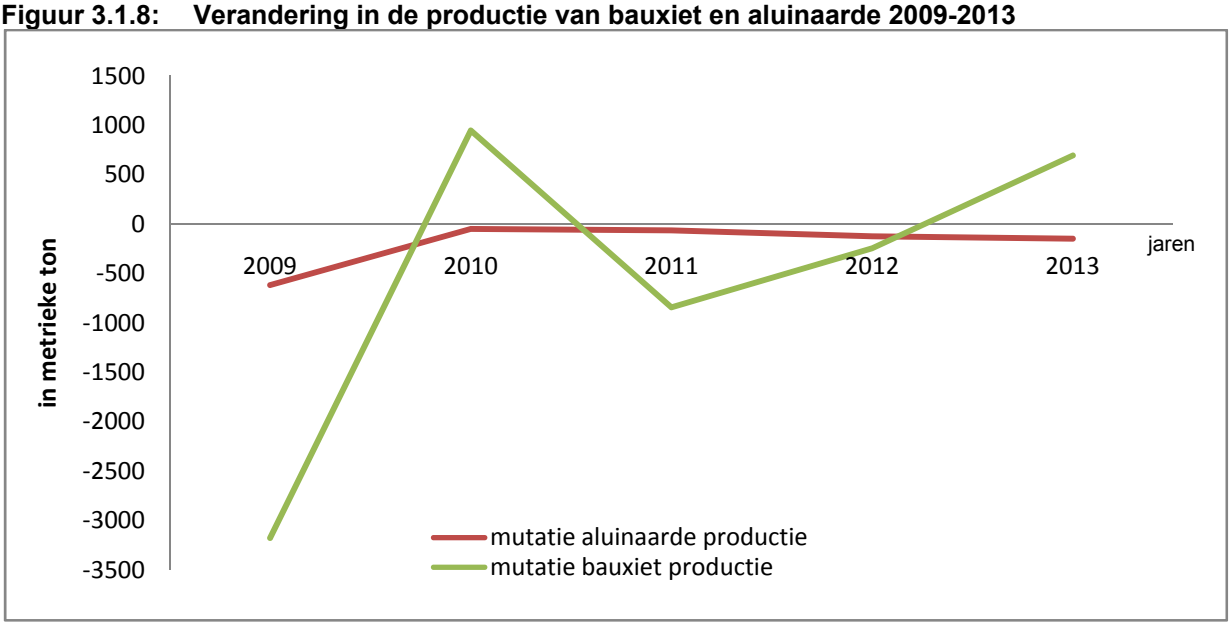

Bron: Bauxiet Instituut Suriname (BIS)

De aluinaardeproductie is toegenomen in het eerste kwartaal van 2014 evenals ook de export hiervan. De gemiddelde prijs is echter afgenomen ten opzichte van het eerste kwartaal van 2013.
De grootste afzetmarkt van Surinaamse aluinaarde was de VS. De lokale bestedingen zijn in het eerste kwartaal ook afgenomen.

Tabel 3.1.10: Eerste kwartaal data bauxietsector 2012-2014

	2012	2013	2014
Bauxietprod. in bdmt	736,158	728,780	688,553
Aluinaardeprod. in mt	318,608	273,313	287,315
Aluinaarde exp. in mt	321,158	266,923	292,236

Bron: Bauxiet Instituut Suriname (BIS)

Uit de bovenstaande data blijkt bij vergelijking van de productie statistieken van het eerste kwartaal van 2012 tot en met 2014 dat de productie van bauxieterts steeds afneemt. De productie van aluinaarde neemt wel toe in het eerste kwartaal van 2013 en 2014 maar dit houdt in dat uit aangelegde voorraden wordt geproduceerd. De export van aluinaarde neemt in het eerste kwartaal van 2014 ook toe.
Het aantal arbeiders werkzaam in vaste dienst is het afgelopen jaar met 200 man afgenomen. Deze sector is drastisch afgenomen in zijn belangrijkheid voor de Surinaamse economie en de staatskas. Eigenlijk moet het ook een signaal zijn om versneld de duurzame sectoren, zoals de agrarische sector, te ontwikkelen zodat de economie minder afhankelijk is van de niet-hernieuwbare sectoren zoals de mijnbouwsector.

Figuur 3.1.9: Groei van de exportprijs voor aluinaarde in procenten van 2009-2013

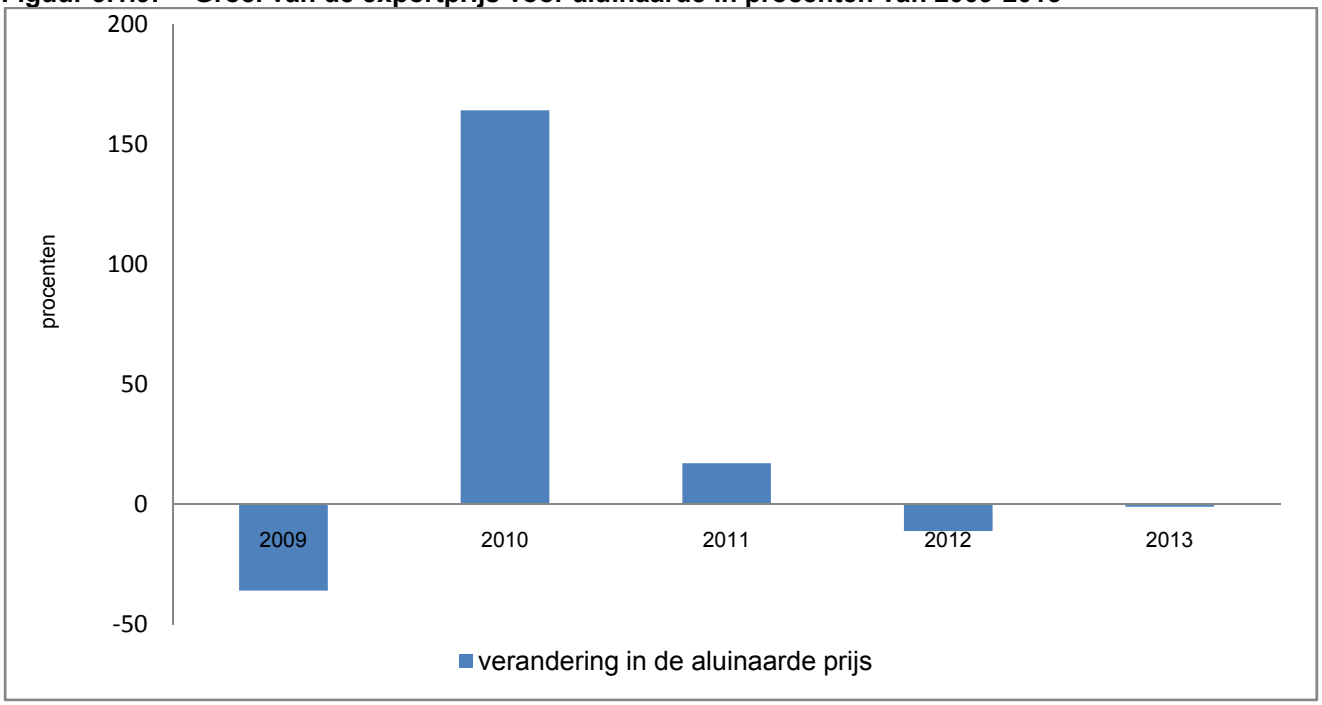

Bron: Bauxiet Instituut Suriname (BIS)

Internationale ontwikkelingen

De door Alcoa geprojecteerde vraag naar aluminium voor 2014 groeit met 7% ten opzichte van 2013. Het tekort aan aluminium nam in het tweede kwartaal van dit jaar toe tot 930.000 mtt. In het eerste kwartaal bedroeg dit tekort 730.000 mtt. Het overschot aan aluinaarde is dit kwartaal ook afgenomen. In het eerste kwartaal van dit jaar bedroeg dit 2.257.000 mtt. In het tweede kwartaal was er een daling naar 824.000 mtt.

De strategie van deze multinational is een agressieve transformatie van haar portfolio waarbij:

- Uitbreiden van de downstreamzijde van bedrijf die toegevoegde waarde levert om te kunnen profiteren van de winstgevendheid van dit segment van de bedrijfskolom;
- Creatie van een grondstofproducerende upstreamzijde van de bedrijfskolom die kan concurreren met lage kosten.

In dit kader werd in het tweede kwartaal een aluminiumsmelter in Saoedi Arabie in gebruik genomen die tegen de laagste kosten in de wereld produceert. De smeltercapaciteit in Brazilië wordt met 147.000 mtt teruggebracht. In Australië wordt de smeltercapaciteit teruggebracht met 190.000 mtt. Voorts heeft het bedrijf duidelijk gemaakt dat zij zich terugtrekt uit Jamaica.
De acties zijn gericht op verlaging van Alcoa's positie binnen de bedrijfstak tegen 2016:

- Op de aluminium productiekosten curve;
- Op de aluinaarde productiekosten curve.

GOUD

Binnenlandse ontwikkelingen: Kleinschalige mijnbouw

De overheid heeft voor deze planperiode duidelijk gemaakt dat zij de gehele kleinschalige goudsector wil ordenen en uit de illegale sfeer wil halen. Er is een commissie genaamd: Commissie Ordening Goudsector ingesteld op het kabinet van de President die belast is met de coördinatie van de activiteiten die erop gericht zijn om de totale kleinschalige goudsector te ordenen. Dat deze commissie rechtstreeks valt onder het Kabinet van de president geeft het belang aan en de ernst op het hoogste beleidsniveau wat betreft de daadwerkelijke realisatie van de gestelde doelen.
Deze sector genereert direct en indirect grote economische bedrijvigheid die zorgt voor werkgelegenheid. Echter wordt over de gegenereerde inkomsten geen belasting afgedragen wat als discriminerend kan worden aangemerkt ten opzichte van de formele sector. Een andere ernstige tekortkoming van deze sector is dat schade wordt toegebracht aan het milieu en de gezondheid van de mensen woonachtig in of nabijheid van de gebieden waar wordt gemijnd.
Een ander ernstig probleem is dat illegale goudzoekers zich toegang verschaffen tot concessies van de grote mijnbouwbedrijven Iamgold en Surgold. Verwijdering van deze groepen heeft vaker geleid tot ernstige ongeregeldheden, waarbij de gewapende machten moesten worden ingezet om de openbare orde te herstellen. Ondanks deze negatieve effecten is het bekend dat deze sector een significante bijdrage levert aan de economische groei van Suriname. Dit blijkt onder andere uit de onderstaande tabel waarin de binnenlandse goudproductie van zowel de grootschalige als de kleinschalige mijnbouw is opgenomen.

Tabel 3.1.11: Vergelijking productievolume en export Iamgold en goud aangeboden bij de CBvS in troy ounces 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013
IAM gold productie	412.492	415.521	407.317	402.012	353.677
kleinschalige mijnbouw	530.378	582.143	694.539	710.301	703.845
IAM gold export	389.175	392.096	380.923	399.000	329.656
kleinschalige mijnbouw export	141.203	190.047	617.025	673.084	710.240

Bron: Iamgold, CBvS, bewerking SPS

In het kader van de ordening en formaliseren van de sector zijn tot nu toe ca. 18.000 personen in de goudvelden geregistreerd. Het aantal wordt wel hoger geschat, namelijk rond 40.000. Dit valt op te maken uit lucht surveillances.
Op centrale punten in het binnenland zijn centra ingericht waar de mijnbouwers zich kunnen registreren en scholing krijgen in het gebruik van milieuvriendelijke en kwikvrije goudwinningtechnieken. Intussen is de import van kwik ook bij wet verboden. Met de grote goudmijnbouwbedrijven wordt onderhandeld om de nabij wonende groepen in staat te stellen niet interessante gebieden te mijnen.

Een andere ontwikkeling die recent ook nadrukkelijk op de voorgrond trad is de grote omvang van hoeveelheden goud die vanuit Guyana naar Suriname worden gesmokkeld. De geschatte omvang op jaarbasis is meer dan 150.000 troy ounces goud. De reden voor deze smokkelactiviteiten is het verschil in belasting tussen Guyana en Suriname. In Suriname is de belasting 1% terwijl deze in Guyana ligt op 7%. Ook vanuit Frans-Guyana wordt goud naar Suriname gesmokkeld vanwege de zelfde reden. Dit kan ook een van de redenen zijn waarom de opkoop van de productie uit de kleinschalige goudsector vanaf 2010 vrijwel is verdubbeld.

Intussen heeft de overheid het afgelopen jaar met Iamgold overeenstemming bereikt om het productiegebied uit te breiden. Hierin zal de overheid een minderheidsaandeel nemen. Met Newmont Mining heeft de overheid ook een overeenkomst getekend om een geheel nieuwe mijn op te zetten waarin de overheid ook een minderheidsaandeel zal nemen. Indien de overheid erin slaagt deze sector volledig zichtbaar te maken zal het ook duidelijker worden wat de daadwerkelijke bijdrage is aan het Bruto Binnenlands Product, maar ook hoeveel goud werkelijk in Suriname wordt geproduceerd.

De grootschalige goudmijnbouw

IAMGOLD heeft kenbaar gemaakt de investering van USD 140 mln in een nieuwe concessie waarin de Surinaamse overheid ook zou deelnemen volgens de laatst gesloten overeenkomst, te hebben uitgesteld en de realisatie afhankelijk gesteld van de hoogte van de wereldmarktprijs voor goud. Volgens de overeenkomst treedt deze pas inwerking als wordt geïnvesteerd in een mijn buiten de huidige concessie.

De voorwaarden gesteld aan een investering in een nieuwe concessie worden als volgt verduidelijkt:

- Bij een prijs gelijk aan USD 1.200 of minder per troy ounce goud wordt de investering uitgesteld;
- Bij een prijs van USD 1.300 per troy ounce goud of meer wordt overwogen later dit jaar een exercitie te plegen, waarbij uit de scenario's moet blijken of de investering op grond van de internationale ontwikkelingen wel of niet uitvoerbaar is voor dit jaar.

Figuur 3.1.10: Goudproductie in troy ounce van Iamgold 2009-2014

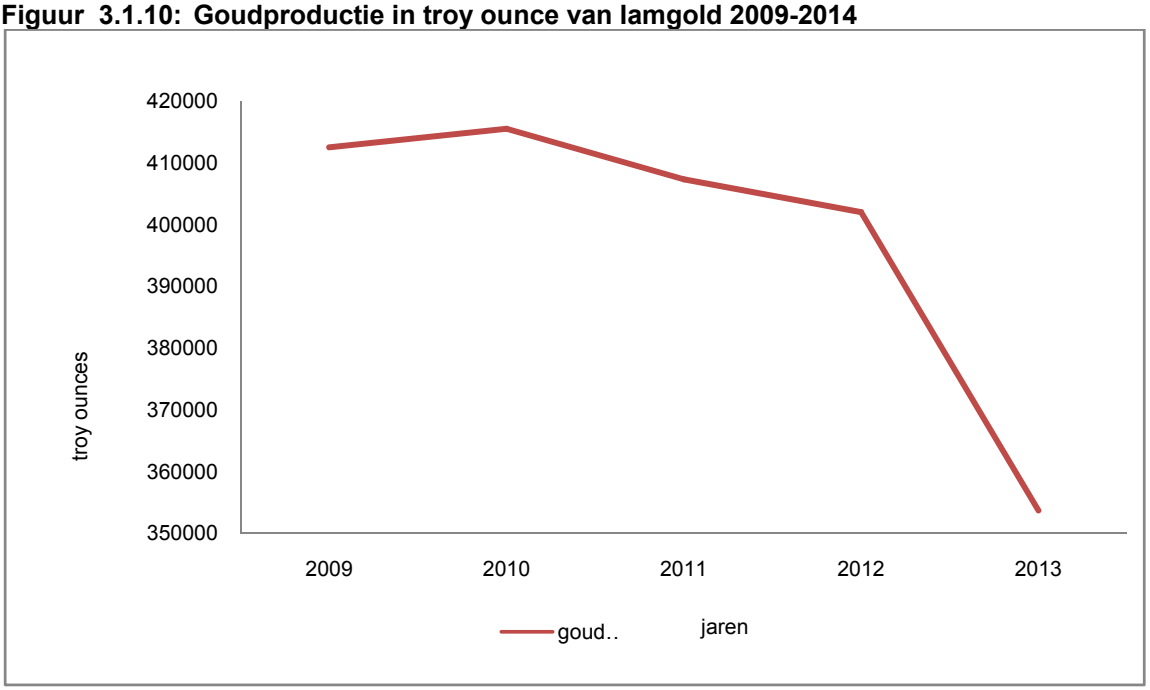

Bron: Iamgold

De overwegingen wel of niet te investeren zijn gebaseerd op twee scenario's:

- Nu investeren tegen de huidige prijs voor goud per troy ounce en de levensduur van de huidige operatie wordt korter;
- Niet investeren tegen de huidige prijs maar op een later tijdstip wanneer de prijs van goud stijgt en de huidige lopende operatie draait langer.

De investeringen die nu worden gepleegd in de lopende operatie moeten het huidige productievolume van rond de 11.500 tot 12.000 kg ligt op peil houden. Het betreft dus vervangingsinvesteringen in de huidige operatie. Het bedrijf heeft verder een investering van USD 12 – USD 14 mln gepleegd in het opzetten van een complete zonne-energiecentrale in Brokopondo. De centrale heeft een capaciteit van 5 megawatt. Dit is een gezamenlijke operatie van de overheid en het bedrijf daar zij niet zelf mag voorzien in haar energiebehoefte. Dit project moet een oplossing bieden voor de hoge energiekosten die doorwerken in de kostprijs van goud. Met deze centrale zal voor 17% zijn voorzien in de totale energie behoefte van het bedrijf.

De investeringsovereenkomst die het Amerikaans mijnbouwbedrijf Newmont, welke is gevestigd in Nevada in de Verenigde Staten van Amerika, is overeengekomen met de overheid zal in 2015 aanvangen en zal eind 2016 operationeel moeten zijn. De totale omvang van de investeringen wordt geraamd op USD 900 mln – USD 1 miljard. Het maximaal aandeel van de overheid in deze nieuw op te zetten operatie bedraagt 25% en komt neer op ongeveer USD 200 miljoen.
De goudreserves in het Merian gebied worden geschat op ca. 4.2 miljoen troy ounces. De gemiddelde productie in de eerste 5 jaar wordt geschat op 400.000 – 500.000 troy ounce en voor de rest van de levensduur zal de jaarproductie gemiddeld liggen op 300.000 – 400.000 troy ounce.
In de opstartfase zal naar verwachting behoefte zijn aan 2.500 personen voor het uitvoeren van diverse werkzaamheden, zoals: verbeteren van wegen, voorbereiden van een mijnkamp, mijn en en opzetten van een productie unit. In de operatie zullen naar verwachting ongeveer 1200 personen emplooi vinden.

Internationale ontwikkelingen

De goudprijs heeft de afgelopen periode een drastische neerwaartse trend ingezet. Het langzame maar zeker herstel van de Amerikaanse economie en het afbouwen van de opkoop van obligaties door de Federal Reserve Bank van de Verenigde Staten van Amerika hebben geleid tot de verwachting dat de interestvoet binnen niet al te korte tijd zal worden verhoogd. Deze anticipatie wordt verder gesteund door de sterke banengroei in de VS.

Figuur 3.1.11: Verandering in de goudprijs van 2009-2013

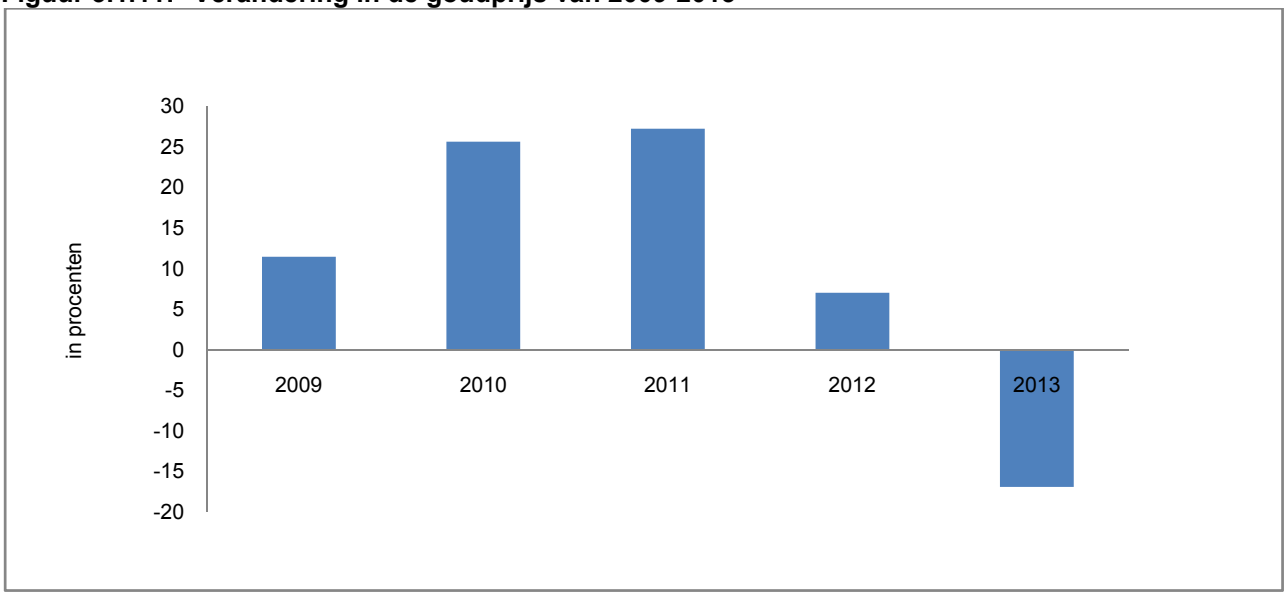

Bron: World Gold Council (WGC)

Uit de statistieken blijkt dat in In de Eurozone, geleid door Duitsland, de economie is gestabiliseerd. Het herstel blijkt nog niet krachtig, omdat de tweede grote economie binnen de EU, Frankrijk, heeft nog steeds te kampen met tegenvallende groeicijfers. Het zeer lage inflatie cijfer binnen de zone houdt de angst voor deflatie levend en de ECB speelt met monetaire maatregelen hierop in.

De lage inflatie en tekenen van herstel in grote economische polen van de wereld, hoewel niet evenwichtig, hebben geleid tot toename van de vraag naar meer risicodragende activa, zoals aandelen en in anticipatie op verhoging van de interestvoet door de Federal Reserve naar activa die het effect van een appreciërende dollar en stijgende interestvoet kunnen omvatten. Er is minder vraag naar zogenaamde “safe-haven” activa als goud. De verwachting is dat de prijs van goud vrij laag zal blijven, tenzij geopolitieke ontwikkelingen die nu spelen verder uit de hand lopen.

Aardolie

Binnenlandse ontwikkelingen

De crude productie in het eerste halfjaar van 2013 bedroeg 3 miljoen barrels. Dit komt neer op ongeveer 16.200 barrels per dag. Volgens het strategisch plan vanStaatsolie, Visie 2030, is geprojecteerd een toename van de productie op dagbasis tegen eind 2015 van 17.000 barrels per dag. In het exploratie- en drillprogramma staan centraal uitbreiding van de reserves en groei van de productie.

Tabel 3.1.12: Productie crude en crudederivaten 2009-2013 en vergelijking 1ste halfjr. 2013-2014

	2009	2010	2011	2012	2013	1ste half jr 2013	1ste half jr 2014	verschil
Totale crude productie in 1000 barrels	5,858	5,796	5,991	5,936	5980	2,933	2,993	60
Crude derivaten in 1000 barrels:								
- Fuel Oil (*1000)	2,247	2,108	1,957	1,703	2,193	1,005	1,088	83
- Diesel (*1000)	381	512	31	309	447	230	205	-25
- Asfalt (*1000)	104	99	14	99	59	41	14	-27

Bron: Staatsolie

In juni 2013 bedroegen de bewezen reserves ongeveer 73,7 miljoen barrels per dag. In het strategisch plan van het bedrijf voor de komende planning periode wordt duidelijk gemaakt dat de vergroting van het volume van de bewezen reserves centraal staat. Exploratie-activiteiten die nu worden ontplooid zijn gericht op verwezenlijking van deze strategische doelstelling.

Exploratie-activiteiten

Exploratie-activiteiten worden verricht door zowel Staatsolie als buitenlandse bedrijven waarmee zij productiedelingscontracten heeft. Staatsolie is voornemens nog dit jaar proefboringen te verrichten in het near-shore gebied voor de kust van Saramacca. Voor de eerste keer zal de maatschappij op eigen risico putten boren in dit gebied. In de jaren tachtig hebben GulfOil en Austra-Tex Oil Company al boringen verricht in dit blok, dat bekend staat als Blok 4. Op basis van resultaten van een in 2012 uitgevoerde 2-D en 3-D seismisch onderzoek is aangetoond dat in dit blok potentieel winbare voorraden aanwezig zijn. In verband met dit boorprogramma is een contract getekend met het Trinidadiaanse Well Services Petroleum Company Limited om negen putten te boren. De kans op succes wordt geschat op 12-25%.

Tullow Oil en Statoil zullen na 35 jaar in het Demerara plateau exploratie-activiteiten uitvoeren in Blok 54. De gezamenlijke investering bedraagt USD 35 mln. Het exploratiegebied ligt in Blok 54, 200km uit de kust van Paramaribo en heeft een oppervlakte van 8480 km^2. De waterdiepte varieert van 200m tot 2000m. De duur van het productiedelingscontract is gesteld op 30 jaar. Bepalingen die hierbij zijn opgenomen hebben betrekking op de inkomsten van de staat, het beheer van de operatie, inspectie, veiligheid, het milieu en ontmanteling van de faciliteiten aan het einde van de operaties. Er zijn ook voorzieningen opgenomen ten aanzien van werkgelegenheid voor lokaal kader, training voor Staatsolie medewerkers en investeringen in gemeenschapsprojecten.

Teikoku Oil zal in 2015 meerdere boringen uitvoeren in de offshore van Suriname. Hiervoor heeft het bedrijf een productiedelingscontract met Staatsolie. In het kader van kostenbesparing heeft het bedrijf samen met CGX Energy Inc. Dat voor de kust van Guyana rond dezelfde periode volgend jaar ook proefboringen zal verrichten, een contract gesloten met Japan Drilling Company om een boorplatform aan te trekken om boringen te verrichten voor de kusten van Suriname en Guyana. Tussen 1 april en 1 mei 2015 zal dit boorplatform aankomen te Trinidad.
Het Amerikaanse Apache Corporation, gevestigd in Texas, zal ook proefboringen verrichten voor de kust van Suriname. Aan land voert het bedrijf ook een druk exploratieprogramma uit gericht op het vinden van nieuwe reserves en uitbreiding van de bestaande exploitatiegebieden.

Downstreamactiviteiten

Met de sluiting van de huidige raffinaderij en ingebruikname van de nieuwe treedt er verandering op in de samenstelling van de portfolio aan producten die Staatsolie zal produceren. Er zullen producten uitvallen, maar in de plaats daarvan komen milieuvriendelijkere producten. Onder andere zal uitvallen het product IFO-120 of HVGO. Om de industrieën die dit product afnamen tegemoet te komen wordt een oud product opnieuw geïntroduceerd, waarvan de productie bij ingebruikname van de bestaande raffinaderij was stilgelegd, met name Staatsolie-1500. Dit product is met positieve resultaten getest in een rijstpelmolen in Nickerie en de prestatie was uitstekend.
Staatsolie diesel zou ook uitvallen maar vanwege de vraag en na vaststelling dat de financiële voordelen bij het voortzetten van de productie zeer goed waren, is besloten de productie te handhaven.
De nieuwe producten die met d ingebruikname van de nieuwe raffinaderij verder online komen zijn:

- Gasoline;
- Ultrasone diesel.

Effecten van de ingebruikname van de nieuwe raffinaderij

Ten eerste is de verwerkingscapaciteit van de nieuwe raffinaderij groter. Er worden hoogwaardigere producten geproduceerd zoals loodvrije gasoline. Deze producten hebben een hogere toegevoegde waarde en leveren meerinkomsten op.
Ten tweede worden producten die voorheen werden geïmporteerd nu vervangen door de lokale productie. Dit betekent een verlichting van de druk op de deviezenreserve. Deze besparingen kunnen worden aangewend voor het ontwikkelen en stimuleren van duurzame productiesectoren, zoals de agrarische sector. De mogelijke omvang van de betekenis voor de betalingsbalans komt neer op ongeveer USD 100 tot USD 200 mln.

Portfolio uitbreiding

Staatsolie heeft enkele jaren terug een thermische energie opwekkingscentrale ingebruiksgenomen met een capaciteit van 34 MW. De capaciteit is uitgebreid en de centrale is in het tweede halfjaar van 2014 in gebruikgenomen met een opwekkingscapaciteit van 62 MW. Hiermee wordt voorzien in de energiebehoefte en draagt de maatschappij ook zijn deel bij. Met de goedkeuring van het suikerriet ethanol project in 2013 is de portfolio aan producten en markten die kunnen worden bediend verbreed.

Recente binnenlandse ontwikkelingen

De recente ontwikkelingen waarbij Suralco, een dochteronderneming van aluminiumproducent Alcoa, enkele eisen en voorwaarden heeft gesteld aan de Surinaamse overheid voor langer verblijf in Suriname, worden door de maatschappij gevolgd.
Echter zal dit geen ingrijpend effect hebben voor de bedrijfsresultaten. Vanuit Staatsolie loopt een pijplijn naar Suralco, waarbij in totaal 30% van de productie van Staatsolie afgezet wordt bij Suralco. Echter zal bij een eventueel wegvallen van Suralco geen vuiltje aan de lucht zijn. Het product kan vrij snel bij een andere afnemer worden afgezet.

Bouwmaterialen

De grote infrastructurele werken die thans worden geïnitieerd door de overheid hebben een grote vraag doen ontstaan naar bouwmaterialen. De infrastructurele werken betreffen:

- aanleggen van wegen;
- natte en droge kunstwerken z.a. dijken, bruggen;
- woningbouw en
- grondverbeteringswerkzaamheden gericht op het geschikt maken voor het plegen van alle soorten bouwwerkzaamheden.

Namens de overheid neemt het staatsmijnbouwbedrijf Grassalco N.V. ook deel aan het produceren en distribueren van bouwmaterialen. De activiteiten die dit bedrijf ontplooit zijn in eerste instantie erop gericht de afhankelijkheid van de royaltyinkomsten die worden verkregen van Iamgold te verminderen. In dit kader wil het bedrijf haar portfolio aan producten diversifiëren om zo een bredere basis aan inkomstenbronnen te kunnen hebben.
De producten die het bedrijf thans produceert of van plan is te produceren zijn alsvolgt:

- ontwikkelen van graniet voorraden te Patamacca in samenwerking met een buitenlandse partner;
- steenslag, het gesteente dat vrijkomt bij de goudwinning door Iamgold wordt verwerkt tot steenslag door Grassalco;
- zand

Voor wat betreft steenslag richt het bedrijf zich ook op de buitenlandse markt. Onlangs heeft dit bedrijf de eerste verscheping van ongeveer 1200 ton gestuurd naar Guyana. Deze markt schijnt veelbelovend te zijn omdat alle graniet die door de Caricom wordt gebruikt voor infrastructurele werken komt buiten de Caricom. Naast Grassalco is er ook een particulier bedrijf dat steenslag produceert te Balingsula nabij het stuwmeer in het district brokopondo. Dit bedrijf heeft onlangs een eerste lading verscheept naar Aruba. Verder is ook Moengo Minerals actief in de uitgemijnde mijnen van Suralco. Het bedrijf ontwikkelt uit de kaolien in de mijnen producten geschikt als additief voor de bouw- en constructiewereld. Het bedrijf heeft ook regionaal exportmarkten kunnen winnen voor haar producten.

De bosbouwsector

De bosbouwsector heeft een sterke toename in productie volume en exportwaarde geregistreerd in de periode 2010-2012l. De grootste afnemer van hout uit Suriname is China. Meer dan 80 procent van de locale productie wordt geëxporteerd naar dit land.

Locaal pleegt de onderneming Greenhart NV, de dochter onderneming van een Aziatische maatschappij grote investeringen in productie en verwerking van rondhoutproductie. Het bedrijft pleegt ook aanzienlijke investeringen in verwerking van de productie afval in energie voor de plant en eventueel de plaatselijk gemeenschappen. Het gaat hierbij om een biomassa energiecentrale.

Figuur 3.1.12: Rondhoutproductie 2009-2013

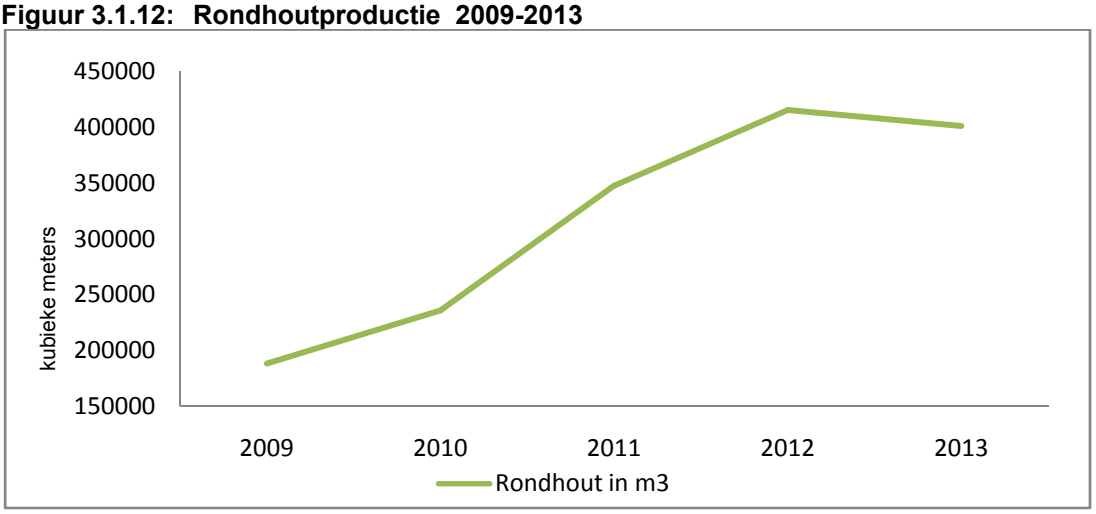

Bron : SBB

De verwachting is dat de investeringen door investeerders uit Azie in het bijzonder China in de bosbouwsector verder zullen groeien. Met de komst van een fabriek die woningbouwpakketten zal produceren kan worden verwacht dat de vraag naar hout en houtproducten voor de bouw zal toenemen. Chinese handelsmissie schijnen voornamelijk veel belangstelling te hebben voor de bosbouwsector en de verwachting is dat er vanuit dat land nog meer investeringen zullen komen.
Uit de productiestatistieken van de bosbouwsector blijkt dat de productie van rondhout en gezaagdhout een lichte daling vertoond in 2013 ten opzichte van het jaar ervoor. De verwachting is dat er in 2014 een herstel zal optreden. De lichte daling wordt toegeschreven aan aanpassing aan de EU maatregelen voor import van houtproducten FLEGT.
Intussen is voor het behoud van de leidende positie die Suriname heeft als topland met veel bos, 94% van het land oppervlak, op het kabinet van de president het REDD+ (Reducing Emission from Deforastation and Forest Degradation) document ondertekent. Dit document zal dienen als beleidsdocument voor duurzame ontwikkeling, economische groei, die niet ten koste gaat van de natuur.

Figuur 3.1.13: Productie van gezaagd hout 2009-2013

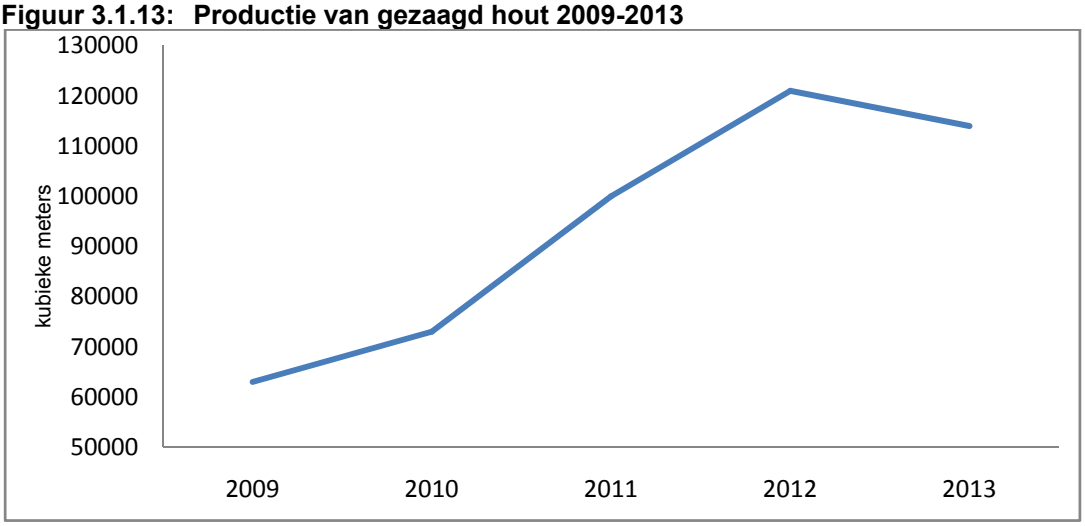

Bron: SBB

Bij de ondertekening waren betrokken het NIMOS, Bureau Nationale Veiligheid en de UNDP. De Wereld Bank heeft middelen ter beschikking gesteld om de binnenlandbewoners in te lichten wat REDD inhoudt. Verminderen van wegenbouw in het bos, ontbossing van land voor landbouw leidt voornamelijk tot uitstoot van broeikasgassen wereldwijd.
Intussen heeft de overheid de concessierechten en de rechten op exploratie voor houtconcessionarissen verhoogd. De bedoeling van deze verhoging is om de slapende concessies te bewegen over te gaan tot productie anders zullen deze worden ingetrokken. Ook heeft de overheid de tarieven in deze sector jaren lang niet aangepast. De verhoging van deze tarieven zal een grote bijdrage leveren aan de overheidsbegroting.

De import van tropisch hardhout door de EU is in het eerste half jaar van 2014 in zeer geringe mate hersteld van de historisch lage nivo's in de voorgaande twee jaar. De import van tropisch hardhout bedroeg in het eerste halfjaar 2.157 mln m^3 rondhout equivalent het geen een marginale toename is van ongeveer 1%. De import van overige hout producten uit tropisch hardhout zoals rondhout, triplex, gezaagdhout en dergelijke zijn afgenomen. Het volume van de import van tropisch hardhout daalde in Belgie, Frankrijk en Duitsland, maar nam toe in Nederland en de verenigde Koningkrijk.
In Spanje en Portugal is er sprake van een toename in het tweede kwartaal maar dit is meer om de afgenomen voorraden aan te vullen.
In Noord-Amerika daalde de import van de meeste houtproducten rond het midden van dit jaar. Echter is de indruk dat dit slechts een incidentele gebeurtenis is. De huizenmarkt maakt een redelijke groei door en de verwachting is dat de vraag naar bouw- en constructie materiaal waaronder hout zal toenemen. De import van houten meubilair schijnt echter sterk te zijn toegenomen in de VS. Dit wordt verklaard uit het groeiend consumenten vertrouwen en het de groei van het reëel loon van de arbeiders.

TRANSPORT EN COMMUNICATIE

De Transportsector

Het doel van deze sector is het gebruiken van de diverse transportmodaliteiten om ontsluiting te bewerkstelligen van diverse gebieden op een efficiënte, moderne, veilige, betrouwbare en kwalitatieve manier. De transportsector wordt onderverdeeld in de volgende subsectoren: wegtransport, watertransport en luchttransport.

Wegtransport

Tabel 3.1.13: Aantal geregistreerde motorvoertuigen op de openbare weg

	2009	2010	2011	2012	2013
Personenauto's	114.770	119.270	124.994	125.590	134.335
Vrachtauto's	28.140	30.117	31.386	32.392	33.223
Bussen	2.904	3.022	3.229	3.368	3.487
Motorfiets	1.159	1.227	1.308	1.461	1.535
Bromfiets	43.048	43.786	44.149	43.370	46.235
Tractor/zwaarmat	725	959	986	980	1.045
Totaal	**190.746**	**198.381**	**206.052**	**208.151**	**219.860**

Bron: Centrale Bank van Suriname

In de periode 2009-2013 was in haast alle jaren sprake van groei van het aantal verzekerde personen-auto's. Voor deze periode geeft het totaal aantal verzekerde rij- en motorvoertuigen een stijgend beeld. Het is van groot belang dat het wegtransport verder gereguleerd wordt, door het ordenen van het openbaar vervoer en het maken van beleid m.b.t.goederenvervoer over de weg.

Watertransport

Figuur 3.1.14: Overzicht van in- en uitgevoerde ladingen in mln MT

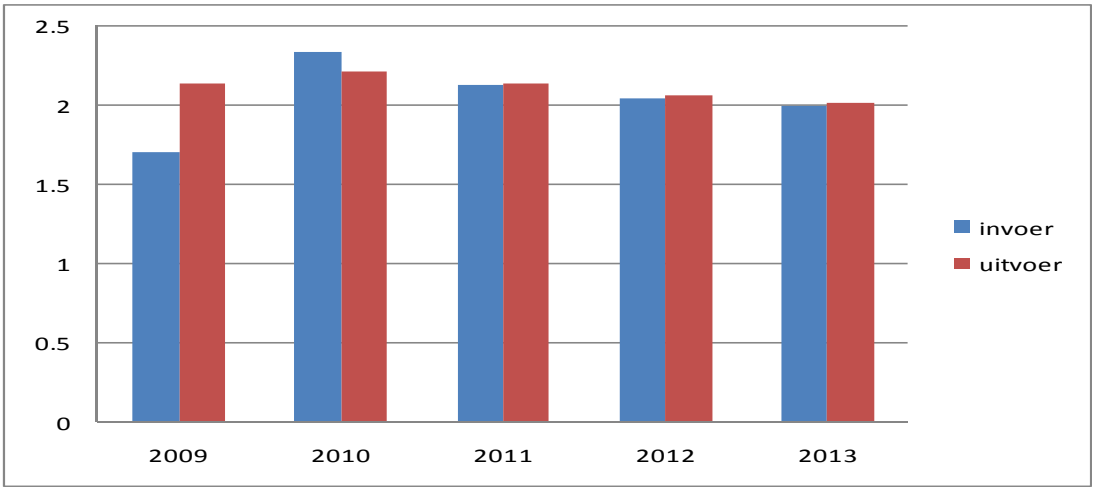

Bron:Maritieme Autoriteit Suriname

Gedurende de periode 2009-2013 was er sprake van een schommelend verloop met betrekking tot deze subsector. Er moet een integraal maritiem beleid gevoerd worden, dat gericht is op een gestructureerd, effectief en efficiënt gebruik van de waterwegen. De vaargeul van de Suriname-, alsook de Nickerierivier is ondiep. Na baggeren kunnen schepen minimaal 30% meer vracht vervoeren, wachttijden van schepen worden korter en de efficiency van de haven neemt toe.

Luchttransport

Het luchtvaartbeleid moet erop gericht zijn de luchtvaartverbindingen op te voeren door middel van het verkrijgen van diverse rechten op verschillende luchtroutes, door bi- en multilaterale samenwerkingsverbanden aan te gaan.De verruiming van vervoerscapaciteit en een dalende trend van de tarieven zullen leiden tot meer vervoer op de route. Voor wat betreft het binnenlandse luchtverkeer, moet de vigerende luchtvaartwet herzien worden. Bij de verschillende instituten, die betrokken zijn bij het luchtvaartgebeuren, zijn tekortkomimgen geconstateerd. Dit betreft zowel het personele als materiële vlak. Niet alle airstrips in het binnenland voldoen aan de International Civil Aviation Organization (ICAO) normen.De veiligheid van alle luchtvaartterreinen moet verhoogd worden volgens de Nationale Burger Luchtvaartveiligheids Commissie (NCASC).

Tabel 3.1.14: Overzicht luchttransport 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Vracht (ton)	24.288	28.265	26.602	33.963	29.923
Passagiers (x 1000)	1.078	1.073	1.150	1.168	1.153
Investering(x 1000 USD)					
Uitbreiding	404	509	500	250	490
Vervanging	1735	740	500	390	560

Bron: Surinaamse Luchtvaart Maatschappij

De subsector Luchttransport vertoont over de periode 2009-2013 een schommelend beeld. In 2012 nam zowel vracht- als passagiersverkeer toe, met respectievelijk 6% en 5%. In 2013 is er een lichte daling te zien.

Beleidsdoelen:

In het kader van de verdere ordening van de transportsector is het noodzakelijk dat de transportdiensten institutioneel versterkt worden. Deze institutionele versterking moet ertoe leiden de dienstverlening naar de samenleving toe te verbeteren, de uitvoering van het beleid verbeterd c.q. aangescherpt wordt. Projecten die in dit kader uitgevoerd zullen worden zijn: Het bouwen van busterminals en controleposten ten einde het openbaar vervoer toegankelijker te maken, de vaste infrastructuur ontlasten door het transport te water te stimuleren. Het aanpassen en invoeren van wet- en regelgeving. Het baggeren van de Suriname- en de Nickerierivier, het versterken en uitbreiden van de mogelijkheden voor het maritiem onderwijs. De vliegvelden (airstrips) moeten verhard worden en voorzien worden van een adequate omrastering. Renovatie van de stationsgebouwen op de vliegvelden. Nieuwe luchtverkeerstoren voor de luchthaven te Zorg en Hoop, alsook de Johan Adolf Pengel luchthaven.
De ratificatie van de gewijzigde luchtvaartovereenkomst tussen Suriname en Brazilië (1980) is ingezet. Er is een memorandum of conformation ondertekend met de USA, inzake het aangaan van een “open sky” luchtvaartovereenkomst.

Telecommunicatie

Tabel 3.1.15: Overzicht telecomactiviteiten Telesur, Digicel en Uniqa

	2009	2010	2011	2012	2013
Mobiele aansluiting	76.3912	545.088	561.913	615.873	541.638
Vaste aansluiting	83.747	77.464	83.985	80.584	84.941
Internetcafé’s	32	35	84	60	43
Call centers	2	4	2	1	2
Internet gebruik:					
Dial-up aansluiting	14.972	20.190	24.173	29.268	37.095
Wireless aansluiting	1.900	2.100	1.657	2.659	70.433

Bron: Telecommunicatie Autoriteit Suriname (TAS)

Binnen de telecommunicatiesector is in de periode 2009-2013 een gunstige groei genoteerd. De positieve ontwikkelingen kunnen worden toegeschreven aan verruiming en verbetering van telecommunicatiediensten. Ook werd een belangrijke bijdrage geleverd aan verdere ontsluiting van delen van het binnenland en de districten. In 2013 is het aantal vaste aansluitingen toegenomen. Ook het aantal internetaansluitingen met name de wireless aansluitingen zijn enorm toegenomen.

Beleidsdoelen:

Het bewustmaken van de consument over de mogelijkheden van ICT blijft prioriteit genieten. Hierbij moet er dan gedacht worden aan schenking van computers aan scholen, de jaarlijkse viering van Girls in ICT Day, Wereld Telecomunicatie en Informatie Samenlevingsdag en de ICT Roadshow.

Binnen de telecommunicatiesector, incentives creëren die de introductie van informatie- en communicatietechnologie gerelateerde diensten moet stimuleren. In deze gaat het om: Het aanpassen van wet- en regelgeving, het stimuleren van de breedbandontwikkeling.

TOERISMESECTOR

Ondanks een wereldeconomie die werd beschreven door het Internationaal Monetair Fonds (IMF) als zijnde in "low-gear", groeide het aantal verblijfstoeristen met 5% wereldwijd in 2013 tot een recordbrekend totaal van 1.087.000.000. De World Tourism Organization (UNWTO) meldde dat in absolute termen 52 miljoen meer internationale toeristen de wereld in 2013 reisden rond. Voorts verklaarde de UNWTO dat de aankomsten meer dan het verwachte percentage van 3,8%[2] zullen groeien. Hierbij werd ook geconstateerd dat de groei van het aantal aankomsten in de opkomende economieën groter zal zijn dan die van de ontwikkelde. Alle regio's droegen positief bij aan de algemene prestaties met een opmerkelijke groei in Azië & de Stille Oceaan (6,0%), Afrika (5,6%) en Europa (5,4%), die allemaal een groei bereikten boven het wereldgemiddelde. Het Caribisch gebied[3], deel van de Amerika's, bleef nog steeds de moeite om een significante groei aan te houden. Het Caraibisch gebied was de derde snelst groeiende regio voor 2012, maar alleen beter dan het vluchtige Midden-Oosten in 2013. Zie tabel 3.1.16 voor meer details.

Tabel 3.1.16: Reële procentuele verandering van de internationale toeristen aankomsten in de periode 2009 - 2013

Werelddeel	2009	2010	2011	2012	2013
Wereld	-3.90%	6.50%	4.90%	4.00%	5.00%
Europa	-5.00%	3.10%	6.40%	3.40%	5.40%
Azië en de Stille Oceaan	-1.60%	13.20%	6.60%	6.80%	6.00%
Amerika's	-4.70%	6.60%	3.60%	4.50%	3.60%
Caribisch Gebied	**-4.70%**	**1.60%**	**2.70%**	**4.90%**	**1.80%**
Suriname	**-0.06%**	**26.35%**	**7.24%**	**8.15%**	**3.77%**
Afrika	3.40%	9.30%	-0.50%	6.90%	5.60%
Midden Oosten	-5.10%	11.60%	-6.10%	-5.20%	0.30%

Bron: CTO

Op basis van de meest recente informatie van CTO – landen is een bescheiden groei in 2013 in het Caraibisch gebied te constateren. Het gemiddelde geschatte aantal toeristen bedroeg ongeveer 25,1 miljoen, ± 1,8% (446,0 duizend) meer dan de 24,6 miljoen in 2012. Het Caribisch gebied werd nog steeds negatief beïnvloed door de aanhoudende relatief zwakke economische omstandigheden op de belangrijkste markten, alhoewel een aanzienlijke groei op de Zuid-Amerikaanse markt is waargenomen als gevolg van intense concentratie op het aantrekken van toeristen uit de opkomende markten. Van de

[2] UNWTO – Long term forecast (2010-2020)

[3] Deze (ei)landen zijn: Anguilla, Antigua & Barbuda, Aruba, The Bahamas, Barbados, Belize, Bermuda, Bonaire, British Virgin Islands, Cayman Islands, Cuba, Curacao, Dominica, Dominican Republic, Grenada, Guadeloupe/St. Barts/St. Martin, Guyana, Haiti, Jamaica, Martinique, Montserrat, Puerto Rico, Saint Lucia, St. Eustatius, St. Kitts & Nevis, St. Maarten, St. Vincent & the Grenadines, Suriname, Trinidad & Tobago, Turks & Caicos eilanden, U.S. Virgin eiland en de Mexicaanse Caraibische landen (Cancun and Cozumel).

26 (ei)landen hadden alleen Guyana, Haïti en Montserrat de hoogste groei in de regio. De eilanden Cuba, Bahamas en Barbados hadden minder aangekomen toeristen vergeleken met het jaar 2012. Het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme hecht veel waarde aan het toerismeplan. Suriname beschikt over een aantal kernwaarden waar op de internationale toerismemarkt een grote vraag naar bestaat. Zo is volgens recent trendonderzoek gebleken dat de interesse voor authenticiteit, het ongerepte en niet massaal betreden gebieden, enorm is toegenomen. Hoewel strandvakanties nog steeds aan top staan, is er een duidelijke verschuiving gaande van passieve naar actieve vakanties; de hedendaagse toerist heeft meer behoefte aan een overwinning op weerstand, zoals het aangaan van een uitdagende bergbeklimming, dan aan een passieve verwenning, zoals het liggen zonnen op een strandstoel.

De volgende beleidsmaatregelen van het Ministerie en de Stichting Toerisme Suriname worden al een paar jaar ontwikkeld. Zoals in de tabel te zien is, is de toerisme wet nog niet tot stand gekomen. Dit zorgt voor wat stagnatie in deze sector. De hoofd maatregelen zijn Visumbeleid en toeristvriendelijke faciliteiten; Imagovorming en branding; Wetgeving, structuur en financiering van de sector; Toerisme board en partnerschap in de sector; Kwaliteit van diensten en producten; Awareness, research, trainingen, opleidingen en innovatie voor de toerismesector; Regionale integratie; Marketing en promotie; Ontwikkeling van de toerismesector als katalysator van de Surinaamse economie &Professionalisering en kwaliteitstandaarden binnen het beroepenveld. Deze worden verder uitgewerkt in tabel 3.1.17. Ook de status hiervan wordt aangegeven.

Tabel 3.1.17: De Hoofdbeleidsgebieden en maatregelen van de Toerisme sector

Visumbeleid en toeristvriendelijke faciliteiten		
	Invoering toeristenkaart.	Reeds ingevoerd met behulp van BUZA
	Aanleg van openbare toiletten op strategische locaties in de binnenstad en langs de belangrijkste routes naar toeristische bestemmingen in Suriname.	In uitvoering Gestart is op de Oost West Verbinding en de Afobakkaweg.
	Inventarisatie van overige benodigde faciliteiten en het voorzien in deze faciliteiten.	Het ministerie is op dit moment hiermee bezig. De inventarisatie moet nog afgerond worden.
Imagovorming en branding		
	Instelling promotieorgaan.	Dit punt is niet door gegaan. Stichting Toerisme Suriname moet dit oppakken.

Regionale integratie		
	Evaluatie en verdere optimalisatie van bestaande samenwerkingsverbanden.	*Is een continuerend proces*
	Aangaan van nieuwe samenwerkingen	*Is een continuerend proces*
Marketing en promotie		
	Branding van Suriname als bestemming voor natuur -, cultuur, - en erfgoedtoerisme en evenementen.	Beleidsmaatregelafgerond. Het Surinaamse toerisme is volledig gebaseerd hierop.

Wetgeving, structuur en financiering van de sector		
	Herschrijven en aanname toerismewet.	Het concept van deze wet is bij de RVM ter goedkeuring.
	Aanname van de wet en afkondiging daarvan.	Dit valt buiten de werking van STS en TCT.
	Acceptatie van toerisme wet	Dit valt buiten de werking van STS en TCT.
	Aanpassing van de wet.	*Reeds uitgevoerd*
	Herzien eerdere versies toerismewet	*Reeds uitgevoerd*
	Bespreken van de toerismewet met de sector	*Reeds uitgevoerd*
	Werken aan lokale en internationale standaarden en certificeringen.	In voorbereiding
	Aanname CROSQ standaarden.	Er wordt nu gewerkt met de Vestor standaarden
	Instelling Suriname Tourism Board.	Dit is ook afhankelijk van de toerisme wet.
Toerisme board en partnerschap in de sector		
	Het identificeren van mankracht welk deel zal	*Reeds uitgevoerd*
	De structuur van de board herzien en eventueel aan passen	*Reeds uitgevoerd*
Kwaliteit van diensten en producten		
	Opvragen concept normen en standaarden bij STS	*Reeds uitgevoerd*
	Opnemen van standaarden in de toerismewet.	Een deel van de toerisme wet is de toerisme raamwet die verder gesplitst wordt in regelgeving en standaarden
	Voorleggen en acceptatie van de standaarden door de sector.	*Reeds uitgevoerd*
	Opstellen normen en standaarden voor andere subsectoren (restaurants, café bedrijven, taxiwezen en handnijverheid).	*Reeds uitgevoerd*
Awareness, research, trainingen, opleidingen en innovatie voor de toerismesector		
	Verdere operationalisering van Suriname Hospitality and Tourism Training Centre (SHTTC).	De SHTTC zal maximaal gebruikt worden voor trainingen en opleidingen binnen de sector. De 2e badge kokstudenten is dit schooljaar gaande.
	Het bundelen van hogere opleidingen in Suriname die het vak toerisme aanbieden.	**Nog niet opgepakt. SHTTC is hiermee belast**
	Het opzetten van kleinschalige projecten voor scholieren en jongeren.	STS is op dit moment bezig hiermee.
	Het zoeken naar sponsoren uit de sector voor het voeren van awareness campagnes.	*Reeds uitgevoerd*
	Het handhaven van speciale tarieven voor ingezetenen in het laag seizoen.	*STS* Bezig met de uitwerking hiervan.
	Het ontwikkelen van awareness posters en brochures en het plaatsen hiervan op strategische locaties.	Voor een gedeelte reeds uitgevoerd
	Het voeren van deze campagnes voor het introduceren van de aangepaste stof in lesmateriaal voor scholen over toerisme	*Reeds uitgevoerd*

Ontwikkeling van de toerismesector als katalysator van de Surinaamse economie		
	Wet- en regelgeving binnen de sector, te weten Toerismewet en instelling STB, CROSQ standaarden en lokale en internationale standaarden en certificering.	*Reeds uitgevoerd*
	Verbeterde toegankelijkheid destinatie Suriname.	*Reeds uitgevoerd*
	Hoge prioriteit is gegeven aan een versoepeld visumbeleid.	Het resultaat ligt in het feit dat bij 30 landen het visumbeleid is versoepeld.
	Instelling van de interministeriële commissie.	Dit is **niet** uitgevoerd
Professionalisering en kwaliteitstandaarden binnen het beroepenveld		
	Beschikbaar stellen van trainingcentrum voor vaste middellange en langere opleidingen, het vaststellen van de opleidingen, het werven van docenten, het werven van studenten.	Deze punten worden allemaal gedaan door het SHTTC. Zij zijn de instantie die dit stukje van beleid voor het ministerie oppakt.
	Het maken van afspraken met de sector over plaatsing stagiaires en gediplomeerden	Dit punt heeft STS op zich genomen.
	Het verzorgen van trainingen en opleidingen.	Dit doet STS al geruime tijd. De STS verzorgd trainingen aan lodgehouders.

Bron: Stichting Toerisme Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

Tabel 3.1.18: Het aantal toeristen 2006 – 2013 vanuit de 4 grenzen

Luchthaven	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zanderij	118,208	133,280	118,245	111,780	143,130	147,486	151,203	145,710
Nickerie	14,086	12,320	9,923	17,267	29,491	33,195	48,485	56,195
Albina	20,763	20,076	21,322	20,354	29,159	36,796	37,015	44,108
Zorg en hoop	1,003	1,009	1,221	1,227	2,739	2,998	3,338	3,089
Totaal	**154,060**	**166,685**	**150,711**	**150,628**	**204,519**	**220,475**	**240,041**	**249,102**

Bron: Stichting Toerisme Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

De grootste groep toeristen komt binnen via de Johan Adolf Pengel Luchthaven. Dit bedraagt 70% (zie onderstaande figuur) van de totale aankomsten. De kleinste groep arriveert via Zorg en Hoop in Suriname.

Figuur 3.1.15: Aantal toeristen in procenten vanuit de 4 grenzen (2006-2013)

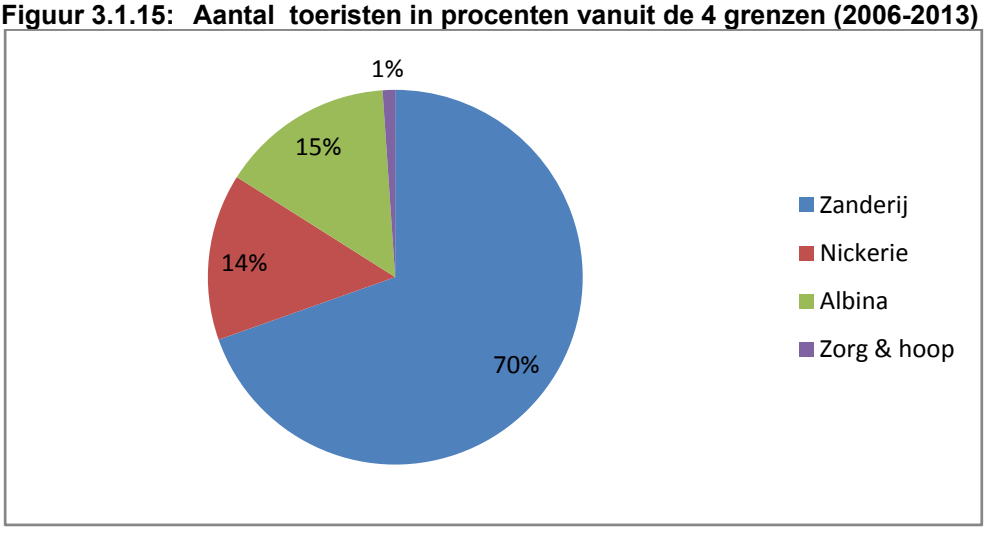

Bron: Stichting Toerisme Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

Volgens een Global Swot Analysis van de Technische Universiteit van Kreta (2009) is er sinds de jaren tachtig een nieuwe internationale trend in de vraag naar toerisme. Terwijl het strandtoerisme in de jaren zestig en zeventig hoogtij vierde, verschoof in de jaren tachtig de interesse naar wat tegenwoordig genoemd wordt het Special Interest Tourism. Deze vorm van toerisme wordt gekenmerkt door outdoor activiteiten, besef van ecologische problemen, educatie, esthetiek, zelfverbetering en bekommering om de gemeenschap.

Figuur 3.1.16: Het aantal toeristen in de jaren 2005 – 2013

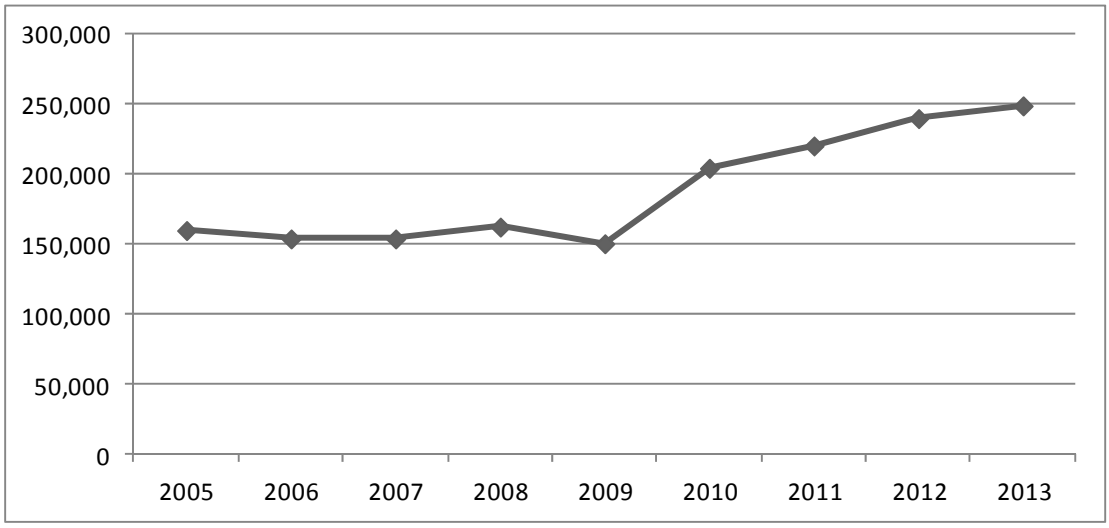

Bron: Stichting Planbureau Suriname

De Surinaamse toerismesector leverde een bijdrage van ± SRD 410 miljoen. Dit is ongeveer 2,3% van het totaal nationaal inkomen. De World Travel & Tourism Council geeft in het in maart 2014 uitgebrachte rapport Travel & Tourism Economic Impact 2014 aan dat toeristen ongeveer SRD 270,4 miljoen in Suriname hebben gespendeerd. Op dit ogenblik staat Suriname op de 183ste plaats op een lijst van 184 landen, als gekeken wordt naar de bijdrage die de toerismesector levert aan het nationaal inkomen.

Figuur 3.1.17: Procentuele veranderingen aangekomen toeristen 2006 – 2013

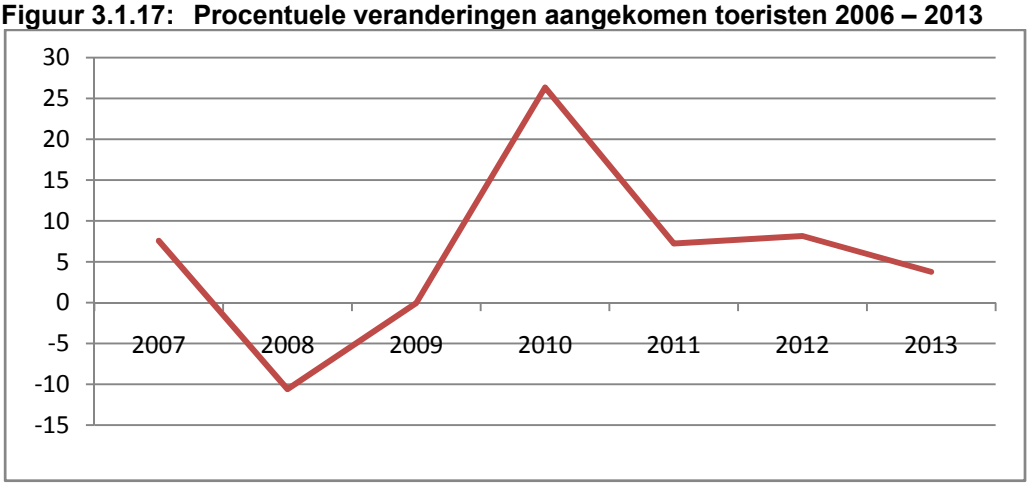

Bron: Stichting Planbureau Suriname

In figuur 3.1.17 wordt het percentage van groei en/of daling van de sector aangegeven. Het opmerkelijkst is het jaar 2008, met een daling van liefst 10,60%. In 2010 was er een stijging van 26,35%. Internationaal was er een stijging van 4%. In Suriname was dat een dubbele stijging van 8,15% ten op zichte van 2011. Suriname was voor de Europese landen behoorlijk in trek dit afgelopen jaar, vanwege de zwakkere euro ten opzichte van de dollar. In 2013 groeide het aantal toeristen naar ±4,5%.

Figuur 3.1.18: Landen met meeste internationale toeristen naar Suriname

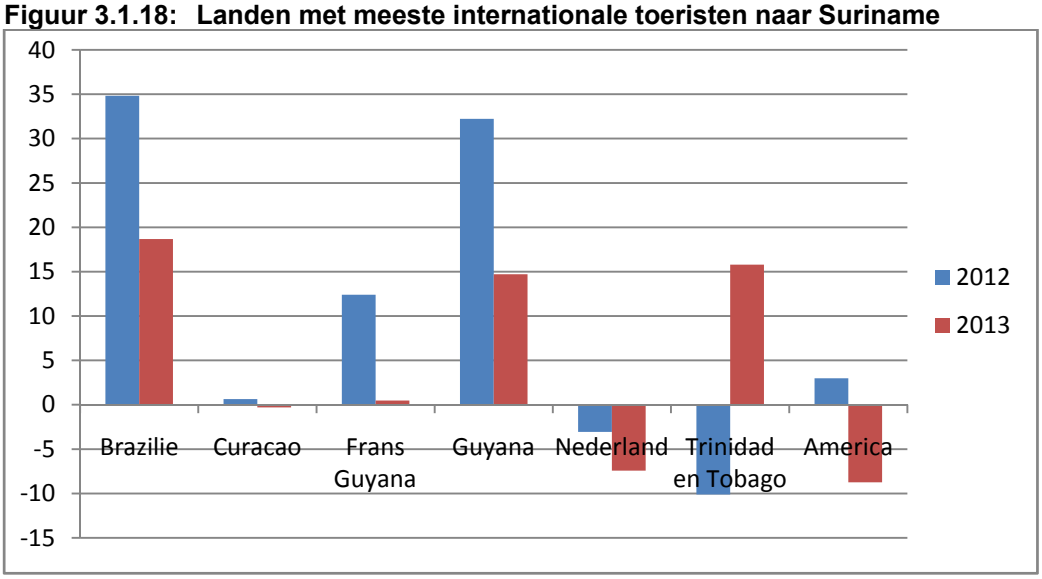

Bron: Stichting Toerisme Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

In figuur 3.1.18 komen de belangrijkste landen voor die een wezenlijke bijdrage leveren aan de toerismesector. Bovenaan staat nog steeds Nederland. Echter is een achteruitgang te boeken voor dit land als gekeken wordt naar 2012 ten opzichte van 2011.

In 2013 is er de achteruitgang nog ruimer voor Nederland en America. Trinidad en Tobago is met een daling van ±10% gestegen naar een positieve verandering van ±15%. In 2012 was er een mutatie vanuit Brazilië met ±35%. Deze is terug gevallen naar ±18% in 2013. Dit is een daling van ±100% in 2013 ten opzichte van 2012. Het aantal toeristen uit ons ander buurland Guyana daalde ook sterk met iets meer dan 113,33% In de toerismesector kan Suriname veel aanbieden dat aantrekkelijk is voor buitenlanders. Surinamers onderschatten vooralsnog de unieke producten die verkocht kunnen worden als exportproducten. De STS is onder andere hiermee belast. Op de begroting reserveert het Ministerie SRD 160.200,= voor voorkeur voor productontwikkeling en kwaliteitsbewaking. Dit is ongeveer 5,34% van de totale subsidie die STS ontvangen zal in 2014.

Figuur 3.1.19: Internationale bezoekers naar doel 2007 - 2013

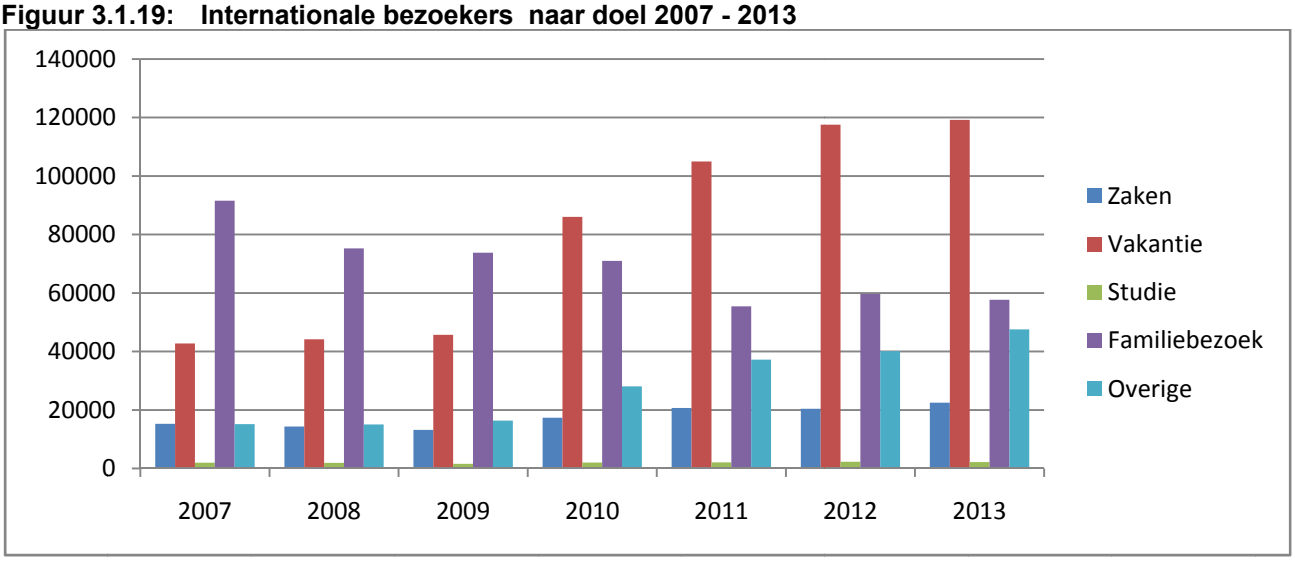

Bron: Stichting Toerisme Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

Heel opmerkelijk is dat de rubriek Familiebezoek van 2007 tot en met 2013 een dalende trend vertoont. In 2008 ten opzichte van 2007 was er een daling van 17,77% en in 2011 ten opzichte van 2010 een daling 21,89%. De rubriek Vakantie vertoont juist het tegenovergestelde met een continue groei vanaf 2007 tot en met 2013. De rubriek Studie geeft een constante trend aan.

Figuur 3.1.20: Aandeel doeleinden van internationale bezoekers in 2013

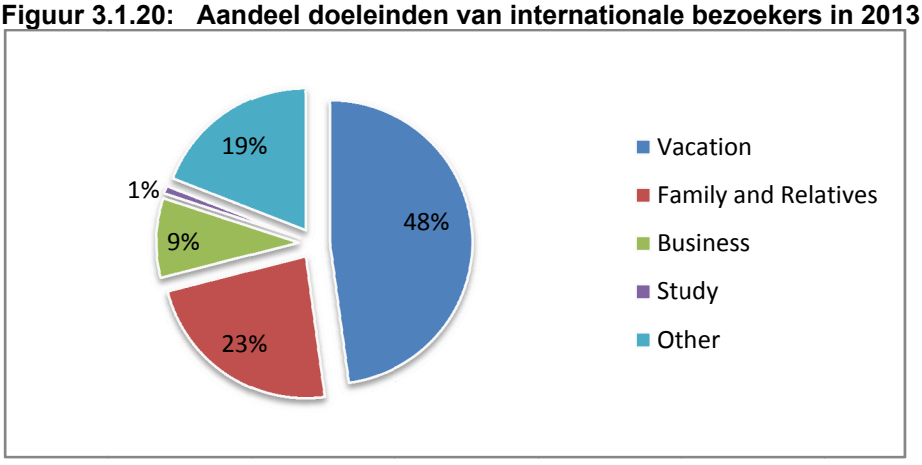

Bron: Stichting Planbureau Suriname

3.2 DE OVERHEIDSFINANCIËN

Om het Surinaams toeristisch product te verkopen zouden enkele dringende zaken verwezenlijkt moeten worden, zoals wetgeving. Aansluiting bij de bekendste toerismeorganisaties, zoals de CTO en de Wereld Toerisme Organisatie van de Verenigde Naties, is ook van essentieel belang. Veel mogelijkheden om de toerismesector en de economie te stimuleren worden misgelopen, doordat Suriname geen lid is van deze organisaties.

3.2.1 Inleiding

De Overheid zet haar budgettair beleid van 2013 voort in 2014 , welke gericht is op een verantwoord en transparant financieel beheer van de overheidsfinanciën, met monetair neutrale financiering van eventuele begrotingstekorten en het beheersbaar houden van de schuldpositie van de Staat.

Figuur 3.2.1: Ontwikkeling van de totale overheidsuitgaven, ontvangsten en saldototale rekening 2010-2013

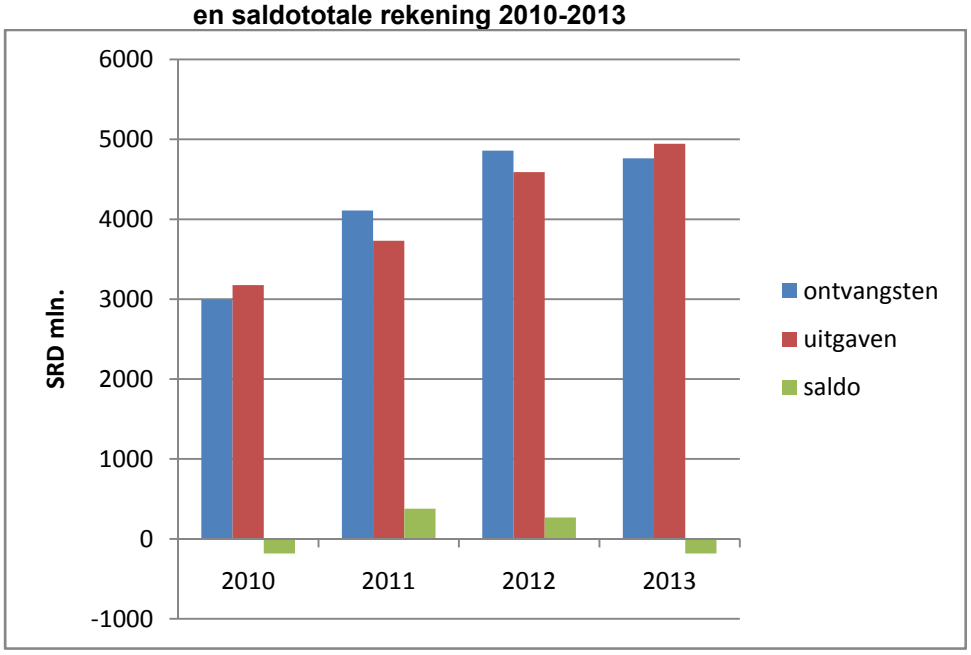

Bron: Ministerie van Financën , bewerking SPS

Zowel de totale uitgaven als inkomsten vertonen een stijgende trend, de uitgaven zijn in 2013 met ca.55,7% toegenomen ten opzichte van 2010 en de totale inkomsten met 59.1%. Het saldo van de totale rekening bedroeg in 2010 -1,5% in termen van het Bruto Binnenlands Product (BBP), en in 2013 -1% .

In 2011 en 2012 was er sprake van een lichte overschot op de begroting respectievelijk 2,6% en 1,6% in termen van BBP.

Tabel 3.2.1 geeft een overzicht van de inkomsten en uitgaven van de overheid in de periode 2010 tot en met de eerste helft van 2014. De inkomstenstijging is toe te schrijven aan de toename in zowel de directe als indirecte belastingen, niet belastingontvangsten, en afdracht van dividend en leningen. In 2013 zijn de lopende ontvangsten met ca. 61,2% toegenomen ten opzichte van 2010. In het eerste halfjaar van 2014 bedroegen de lopende en totale ontvangsten respectievelijk SRD 1950,1 mln en SRD 2332,5 mln. Het Financieringssaldo over de evaluatieperiode is onder de norm van 3% van het BBP gebleven.

Tabel 3.2.1: De overheidsfinanciën op kasbasis in SRD mln, periode 2010 – 1e helft 2014

Omschrijving	2010*)	2011*)	2012*)	2013*)	1e helft 2014**)
Totale ontvangsten:	**2992,8**	**4109,9**	**4857,6**	**4762,4**	**2332,5**
Lopende ontvangsten:	**2457,0**	**3422,1**	**4217,4**	**3960,3**	**1950,1**
Directe belastingen	*970,6*	*1341,0*	*1778,8*	*1686,6*	*810,2*
Indirecte belastingen	*907,9*	*1326,8*	*1434,4*	*1447,1*	*720,0*
Niet-belastingontvangsten	*578,5*	*754,3*	*1004,2*	*826,6*	*419,9*
Kapitaalontvangsten	**-.-**	**-.-**			
Schenkingen/leningen	**535,8**	**687,8**	**640,2**	**802,1**	**382,5**
Totale uitgaven:	**3175,7**	**3731,6**	**4589,7**	**4945,4**	**2196,9**
Lopende uitgaven:	**2402,7**	**2854,2**	**3681,2**	**3972,5**	**1767,9**
Lonen en salarissen	1075,3	1208,8	1315,6	1565,9	708,0
Goederen en diensten	688,6	722,0	1246,4	1135,8	607,5
Subsidies en bijdragen	535,2	783,6	978,6	1038,6	382,0
Interest	103,6	139,8	140,6	232,2	70,4
Totale Kapitaaluitgaven[4]	**701,6**	**746,9**	**728,4**	**756,0**	**262,5**
Kapitaaluitgaven	**552,7**	**631,2**	**728,4**	**756,0**	**262,5**
Schenkingen	149,2	115,4	0	0	0
aflossingen	71,2	130,2	180,2	217,0	166,4
Saldo Lopende Rekening	**54,3**	**567,9**	**536,2**	**-12,2**	**182,2**
Financieringstekort/surplus	**-183,0**	**378,3**	**267,9**	**-183,1**	**135,7**
Financiering (netto)	**183,0**	**-378,3**	**-267,9**	**183,1**	**-135,7**
BBPmp lopende prijzen	**11993**	**14454,9**	**16542,5**	**17486,2**	**18289,2**
Financieringssaldo in % BBP	**-1,5**	**2,6**	**1,6**	**-1,0**	**0,7**

Bron: Ministerie van Financiën
***) Herziene cijfers; ·**) Voorlopige cijfers september 2014**

De Overheidsuitgaven

De lopende als de totale overheidsuitgaven zijn in 2013 ten opzichte van 2010 met respectievelijk ca. 65,3% en 55,7% toegenomen. Deze enorme toename is het gevolg van loonstijgingen en een stijging in de materiële uitgaven en subsidies van de overheid. In 2013 is er ten opzichte van 2012 sprake van een toename van de lopende respectievelijk totale uitgaven van SRD 291,3 mln (7,9%) en SRD 355,7 mln (7,8%). De stijging van de lopende uitgaven in 2012 kan voornamelijk verklaard worden door de verhoogde ambtenarensalarissen die werden uitgekeerd. Verder hebben de materiële uitgaven en de subsidies ook een enorme bijdrage geleverd aan de verhoogde uitgaven, als gevolg van het uitvoeren van de beleidsmaatregelen in de sociale sfeer. De toename van de totale uitgaven kan ook toegeschreven worden aan o.a. de grote infrastructurele werken die door de Overheid worden uitgevoerd. Deze uitgaven, welke in de kapitaalsfeer liggen, laten ook toenames zien. De kapitaaluitgaven zijn in 2013 ten opzichte van 2010 met SRD 203,3 mln (36,8%) toegenomen. Volgens tabel 3.2.1 bedroegen de lopende respectievelijk totale overheidsuitgaven in het eerste half jaar van 2014 SRD 1.767,9 mln en SRD 2.196,9 mln. Het aandeel van de kapitaaluitgaven in de totale uitgaven bedroeg in 2012 en 2013 respectievelijk ca. 15,9% en 15,3%

In de eerste helft van 2014 bedroegen de kapitaaluitgaven ca. SRD 262,5 mln.

[4] Zijn kapitaaluitgaven die uit eigenmiddelen en/of leningen of schenkingsmiddelen gefinancierd.

3.2.2 Trends in de overheidsuitgaven

In figuur 3.2.2 wordt het verloop van de overheidsuitgaven in termen van het Bruto Binnenlands Product (BBP) weergegeven. Uit de grafiek blijkt dat het relatief aandeel van de overheidsuitgaven in de economie in de periode 2010 - 2013 een stijgende trend vertoont, met een lichte daling in 2011. Deze trend duidt op een toenemende betrokkenheid van de Overheid in onder andere infrastructurele werken en sociale voorzieningen.

Figuur 3.2.2: Totale Overheidsuitgaven naar categorie in % van BBPmp

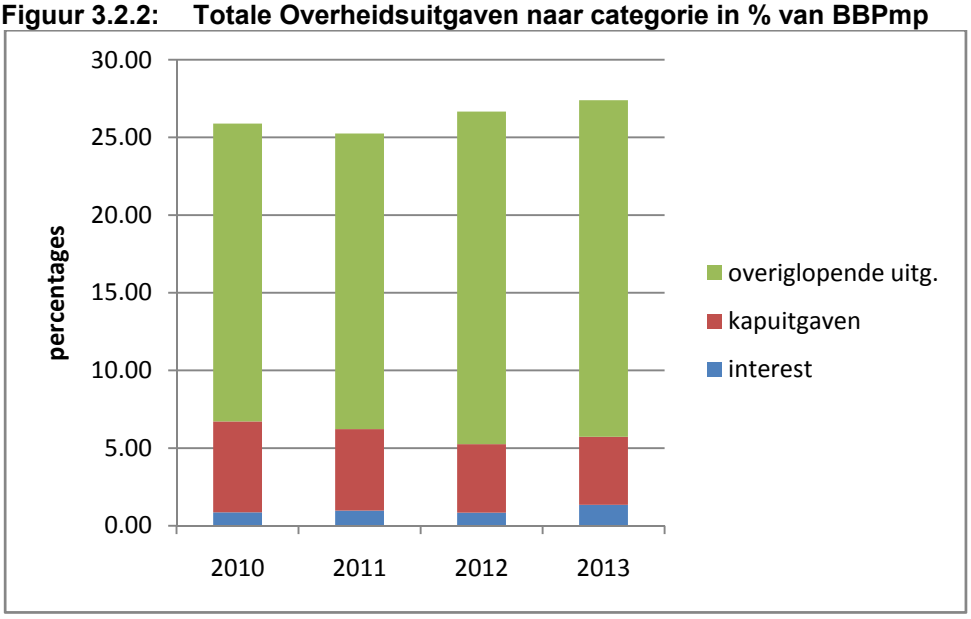

Bron: Ministerie van Financiën, bewerking Stichting Planbureau Suriname

Uit het verloop van de overheidsuitgaven blijkt, dat de Overheid in 2012 en 2013 respectievelijk voor circa 25,8% en 26,1% via de begroting in de vorm van personele en materiële overheidsconsumptie, overdrachtsuitgaven en overheidsinvesteringen, heeft bijgedragen aan de economische bedrijvigheid in het land. De interst betalingen zijn in 2013 gestegen met SRD 91.6 mln. Ten opzichte van 2012.

3.3 DE BRUTO STAATSSCHULD

3.3.1 Inleiding

Uit tabel 3.2.1 blijkt dat er in 2013 sprake was van een tekort op de overheidsbegroting. De financiering van het tekort is per saldo geschied middels de uitgifte van schatkistpapier, opname van voorschotten bij de Centrale Bank van Suriname (ex. artikel 21 van de Bankwet), leverancierskrediet, afgeroepen garanties aan algemene banken en leningen bij multilaterale instellingen en bilaterale partners. Genoemde financiering van de begrotingstekorten had tot gevolg dat de bruto Staatsschuld per ultimo 2013 in vergelijking met ultimo 2012 per saldo is toegenomen met circa 34,7% of USD 464,6 mln., van circa USD 1.339,1 mln. tot circa USD 1.803,7 mln.(tabel 3.3.1) Inbegrepen in deze schuld zijn de niet afgeroepen garanties en de niet opgenomen comiteringen op leningen en garanties. Die schuld is de zogenaamde bruto Staatsschuld zoals de wet[5] voorschrijft. Wordt de feitelijke bruto Staatsschuld[6] in

[5] Zie artikel 1 van de wet op de Staatsschuld, S.B. 2002 No. 27.
[6] Dit is de bruto Staatschuld exclusief niet afgeroepen garanties en niet opgenomen committeringen op

beschouwing genomen, dan blijkt dat die per saldo is toegenomen met circa 42,2% of USD 447,6 mln., van circa USD 1060,7 mln in 2012 tot circa 1508,2 mln in 2013.

Tabel 3.3.1: De bruto Staatsschuld per ultimo 2009 – ultimo juni 2014 in USD mln

Omschrijving	Ultimo 2009	Ultimo 2010	Ultimo 2011	Ultimo 2012	Ultimo 2013	Ultimo Juni 2014
Feitelijke schuld:	**599,4**	**800,9**	**868,8**	**1060,7**	**1508,2**	**1202,3**
Bruto binnenlandse schuld	330,4	466,5	405,9	493,5	771,0	435,6
Bruto buitenlandse schuld	269,0	334,4	462,9	567,2	737,2	766,7
Schuld vlgs. Wet op de Staatsschuld:	**1057,2**	**1187,0**	**1158,2**	**1339,1**	**1803,7**	**1470,0**
Bruto binnenlandse schuld	411,5	538,8	457,3	528,3	820,7	469,2
Bruto buitenlandse schuld	645,7	648,2	700,9	810,8	983,0	1000,8
Wisselkoers SRD/USD	2,78	2,78	3,35	3,35	3,35	3,35

Bron: Bureau voor de Staatsschuld; 1) Voorlopige cijfers

3.3.2 De bruto buitenlandse Staatsschuld

Uit tabel 3.3.1 blijkt dat per ultimo juni 2014 ten opzichte van ultimo 2013, de feitelijke bruto buitenlandse Staatsschuld per saldo is toegenomen met circa 4% of USD 29,5 mln. Volgens de wet op de Staatsschuld is de bruto buitenlandse Staatsschuld voor de periode juni 2014 ten opzichte van eind 2013 per saldo toegenomen met circa 1,8% of USD 17,8 mln. De toename kan verklaard worden door de trekkingen uit de nieuwe lening die is aangegeaan per april 2014 bij de ING bank van Amsterdam ter waarde van EUR 27,2 mln, voor de bouw van de Carolina brug en daarbij behorende infrastrukturele werken.

Er zijn andere leningen in voorbereiding o.a. de lening met Credit Suisse ten behoeve van overheidsparticipatie in de goudovereenkomst met NewMont Mining Corporation voor een bedrag van USD 160 mln., en twee leningen bij de Islamic Development Bank (ISDB) en de OPEC fund for International Development (OFID) voor respectievelijk USD 60 mln. en USD 26,5 mln., ten behoeve van de Gezondheidszorg. In het tweede kwartaal van 2014 is er voor USD 34,7 mln. getrokken op bestaande leningen, en de schuldenlast betalingen bedroegen in totaal USD 9,3 mln.

3.3.3 De bruto binnenlandse Staatsschuld

In tabel 3.3.2 wordt een overzicht gepresenteerd van de samenstelling en omvang van de bruto binnenlandse Staatsschuld per ultimo 2009 - ultimo juni 2014. Per ultimo juni 2014 blijkt dat de feitelijke bruto binnenlandse Staatsschuld per saldo is afgenomen met circa 43,5% of SRD 1123,3 mln ten opzichte van ultimo 2013, van circa SRD 2.582,7 mln naar SRD 1.459,4 mln. Volgens de wet op de Staatsschuld is de bruto binnenlandse Staatsschuld per saldo afgenomen met circa 42,8% of SRD 1177,5 mln., van circa SRD 2.749,2 mln naar SRD 1.571,7 mln.

leningen en garanties.

Tabel 3.3.2: Bruto binnenlandse staatsschuld per ultimo 2009 - ultimo juni 2014 in SRD mln

Omschrijving	Ultimo 2009	Ultimo 2010	Ultimo 2011	Ultimo 2012 (1)	Ultimo 2013 (1)	Ultimo Juni 2014
*) Schatkistpapier	112,9	221,6	209,0	304,3	411,8	542,9
*) Voorschotten (ex. Art. 12 van de Bankwet) en andere kortlopende schulden bij de CBvS.	527,5	761,2	744,4	915,6	1.779,7	535,7
*) Leningen:	131,6	125,0	119,1	112,7	154,4	186.5
- w.v. CBvS/Geconsolideerde schuld	*125,0*	*119,5*	*113,9*	*108,3*	*102,8*	***100***
- w.v. lange termijn leningen bij het Bankwezen	*6,6*	*5,5*	*5,2*	*4,3*	*51,6*	*86,5*
*) Schulden bij de rest van de particuliere sector (2)	141,1	186,0	280,4	313,7	235,2	**192,8**
*)Afgeroepen garanties	5,2	2,8	6,5	6,9	1,6	3,2
Totaal volgens internationale definitie (= feitelijke schuld)	**918,4**	**1297**	**1359,6**	**1653,2**	**2582,7**	**1459,4**
Niet afgeroepen garanties	19,9	19,7	20,4	20,6	21,2	1,6
Niet opgenomen committeringen op leningen	195,6	174,9	144,3	88,6	80,8	107,7
Niet opgenomen committeringen op garanties	10,1	6,7	7,9	7,3	64,4	3,0
Totaal volgens de wet op de Staatsschuld	**1144,0**	**1497,8**	**1532,0**	**1769,7**	**2749,2**	**1571,7**

Bron: Bureau voor de Staatsschuld
Voorlopige cijfers
Informatie over achterstallige betalingen van ministeries aan de particuliere sector is onvolledig.

In juni 2014 zijn de voorschotten bij de CBvS gestegen met SRD 63,7 mln tot SRD 535,7 mln., ten opzichte van mei 2014. In het eerste kwartaal van 2014 hadden de trekkingen op binnenlandse schulden betrekking op uitgifte van schatkistpapier, en bedroegen SRD 147,6 mln. De betaalde binnenlandse schulden last bedroeg in hert eerste kwartaal SRD 65,1 mln. In het eerste kwartaal is het beleid met betrekking tot overtrekkingen op de werkrekening groep 31 van de overheid gewijzigd met dien verstande dat de tegoeden van de groep 32 rekening van de Staat bij de CBvS zijn gebruikt om de tekorten op de 31 groep op te heffen. Hierdoor daalde de binnenlandse staatsschuld aanzienlijk. De betaalde binnenlandse schuldenlast bedroeg in het tweede kwartaal 2014 SRD 66,9 mln.
Met betrekking tot de totale schuld-BBP ratio op basis van de internationale definitie, bedroeg deze in 2013 ca 28,9%, bij een nieuwe schatting van BBP marktprijzen (in lopende prijzen) voor 2013 van SRD17.486,2 mln en 26,9% per juni 2014 bij een geschatte BBP marktprijzen van SRD 18289,1 mln voor het jaar 2014.

3.4 DE ONTWIKKELING VAN DE BETALINGSBALANS 2009 – 2013

3.4.1 Algemeen

De periode 2009 tot en met 2013 is de verslagperiode voor de toelichting op de **betalingsbalans.** De betalingsbalans zoals geëvalueerd in deze toelichting is weergegeven in tabel 3.4.1

De lopende rekening van de betalingsbalans vertoont in vier van de vijf opeenvolgende jaren van de verslagperiode een positieve balanswaarde. In 2009 is het saldo op de lopende rekening circa USD 111 mln. Deze positieve ontwikkeling houdt aan en ook in 2010 en 2011 is een positief resultaat op de

lopende rekening van de betalingsbalans genoteerd van respectievelijk circa USD 651 mln en circa USD 251 mln. In 2012 wordt een saldo van circa USD 164 mln genoteerd. In 2013 wordt een negatief balansresultaat bereikt van circa USD 198 mln. Het positief saldo in de eerdere jaren wordt gerealiseerd door het positief saldo op de Goederenrekening en de Inkomensoverdrachtenrekening. In 2013 leveren deze deelrekeningen ook weer een positieve bijdrage aan de lopende rekening van de betalingsbalans. De saldi op de diensten- en de inkomensrekening dragen grotendeels in negatieve zin bij aan de waarden op de lopende rekening van de betalingsbalans. Figuur 3.4.1 geeft weer hoe de verschillende componenten van de lopende rekening hebben bijgedragen aan de respectieve saldi.

Figuur 3.4.1: Transacties op de Lopende rekening van de Betalingsbalans, periode 2009– 2013

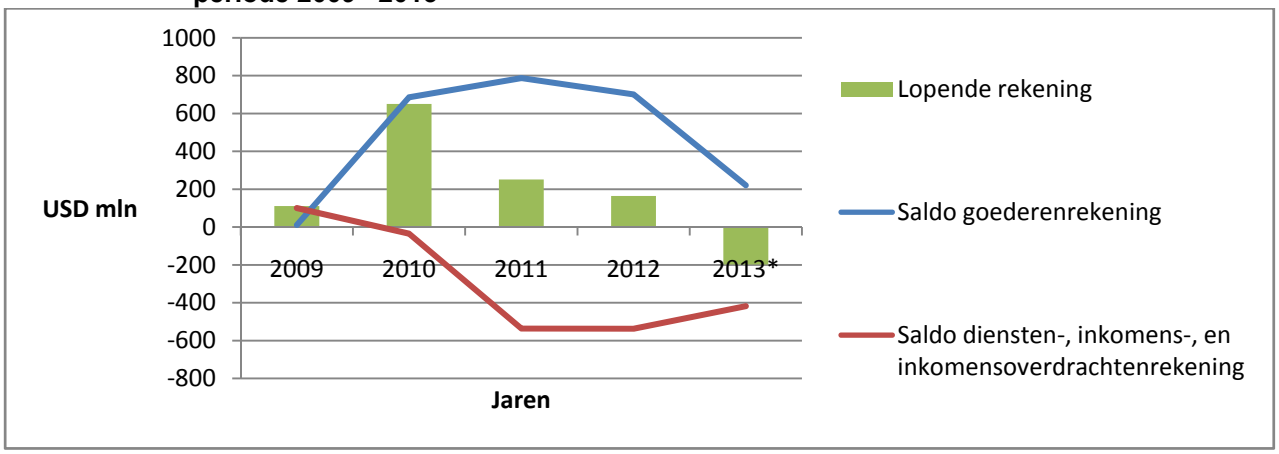

Bron: Centrale Bank van Suriname / bewerking SPS

Het **balansresultaat betreffende de goederenhandel** is circa USD 11 mln in 2009, USD 686 mln in 2010, USD 788 mln in 2011 en USD 701 mln in 2012. Het geringer saldo van circa USD 221 mln in 2013 in vergelijking tot 2012 is gerealiseerd door een toename in de import van circa 9% ten opzichte van 2012 die niet is opgevolgd door een toename in de export. De export in 2013 daalde met circa 11% ten opzichte van het jaar daarvoor. Het resultaat op de goederenrekening in 2013 is slechts 31% van de balanswaarde gerealiseerd in 2012.

Het resultaat op de **Dienstenbalans** is in de drie jaren na 2009 in toenemende mate negatief. Reden voor de stijging van de uitgaven is de toename van activiteiten in de mijnbouwsector, waabij diensten in het buitenland worden betrokken.
In 2011 wordt circa 42% van de uitgaven in het dienstenverkeer verricht door de mijnbouwsector, namelijk circa USD 238 mln. In 2012 loopt het percentage aan uitgaven in het dienstenverkeer van de mijnbouwsector op tot 64% van het totaal aan dienstenuitgaven, namelijk circa USD 383 mln. Volgens de Centrale Bank van Suriname is de oorzaak van de verhoogde uitgaven de betaling voor constructiewerkzaamheden uitgevoerd door buitenlandse bedrijven ten behoeve van Staatolie Maatschappij Suriname en Rosebel Gold Mines. In 2013 is circa 50% van de uitgaven in het dienstenverkeer toe te schrijven aan de mijnbouwsector namelijk circa USD 270 mln.

Het saldo dat gerealiseerd wordt op de **subpost Inkomens** is negatief met uitzondering van 2009. De grootste subpost van de Inkomens is de post Kapitaalopbrengsten. De verhoogde uitgaven na 2009 hebben voornamelijk te maken met dividendovermakingen door de mijnbouwsector, met name Rosebel

Gold Mines. Ook rentebetalingen op uitstaande leningen van zowel de staat als van de particuliere sector hebben bijgedragen in het negatief saldo.

De Inkomensoverdrachtenrekening vertoont positieve saldi gedurende de verslagperiode. De ontwikkelingen op de post Inkomensoverdrachten, voor zowel ontvangsten als uitgaven, worden hoofdzakelijk bepaald door de subpost Levensonderhoud. Bij de ontvangsten gaat het hoofdzakelijk om de overmakingen van pensioenuitkeringen aan Nederlandse onderdanen die in Suriname vertoeven en financiële ondersteuning aan familie in Suriname (remittances). Aan de uitgavenzijde is sprake van een min of meer identieke situatie. Ook hier is sprake van voornamelijk financiële ondersteuning aan familie in het buitenland.

Tabel 3.4.1: Betalingsbalans in USD mln, periode 2009 t/m 2013

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013*
Export	1401,8	2084,1	2466,7	2694,8	2394,3
Import	-1390,7	-1397,9	-1679,1	-1993,5	-2173,7
Saldo goederenrekening	11,1	686,2	787,6	701,3	220,6
Saldo diensten-, inkomens-, en inkomensoverdrachtenrekening	100,2	-35,5	-536,5	-537,3	-418,5
Lopende rekening	111,3	650,7	251,1	164,0	-197,9
Algehele balans	38,5	35,0	124,1	180,1	-152,1
Algehele balans in % van BBP	**1,0**	**0,8**	**2,8**	**3,5**	**-2,9**
Internationale reserves	657,0	690,8	816,9	1008,4	775,4
Import dekking (maanden)	4,7	5,0	4,4	4,7	3,4

Bron: Centrale Bank van Suriname

- *Voorlopige cijfers

Het overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans in de jaren 2009 t/m 2011 heeft min of meer het tekort op de **financiële rekening** in die jaren gecompenseerd. In 2013 werd het tegenovergestelde gerealiseerd, aangezien het tekort op de lopende rekening deels werd opgevangen door een positief saldo op de financiële rekening. Het negatief saldo op de financiële rekening in 2009 en 2010 wordt grotendeels veroorzaakt door de posten Directe investeringen en Overig financieel verkeer, terwijl in 2011 de negativiteit volledig veroorzaakt is door het Overig financieel verkeer.

In 2012 en 2013 worden de positieve saldi op de financiële rekening veroorzaakt door de positieve waarden op de posten Directe investeringen en Overig financieel verkeer. De toevoeging van de saldi voor Vermogensoverdrachten en Statistische verschillen geeft als resultaat het saldo op de Algehele balans zoals aangegeven in tabel 3.4.1.

Volgens het saldo op de Algehele Balans nemen de Internationale reserves toe met circa USD 39 mln in 2009, USD 35 mln in 2010, USD 124 mln in 2011 en USD 180 mln in 2012. In 2013 nemen de Internationale reserves af met USD 152 mln.

De post **Directe investeringen in Suriname** is tot aan 2010 negatief. De negativiteit wordt voornamelijk veroorzaakt door de mutaties in de rekening courant-saldi van de bauxietmaatschappijen. In 2011 is een positieve waarde van USD 70 mln genoteerd. De oorzaak van deze inkomende investeringsstroom ligt in directe investeringen gepleegd in de mijnbouwsector. In 2011 is tevens een waarde voor directe investeringen in het buitenland genoteerd van circa USD 3 mln. Deze desinvestering heeft als oorzaak een terugvloeiing van investeringsmiddelen van Surinaamse investeerders. De netto waarde voor directe

investeringen is in 2011 circa USD 73 mln. In 2012 wordt wederom een inkomende investeringsstroom van circa USD 121 mln genoteerd. De directe investeringen in de mijnbouwsector waren circa USD 25 mln. Tevens wordt een directe investering in het buitenland van circa USD 1 mln genoteerd. In deze gaat het om investeringen van Surinaamse bedrijven in het buitenland. Het saldo dat genoteerd wordt is circa USD 121 mln in 2012. De directe investeringen in Suriname zijn in 2013 circa USD 139 mln. USD 86 mln betreft directe investeringen in de mijnbouwsector.

De netto kapitaal uitstroom bij de post **Overig financieel verkeer** in de jaren 2010 en 2011 wordt voornamelijk veroorzaakt door de hoge waarden op de activa post Overige sectoren. De waarden zijn in 2010 - USD 278,5 mln en in 2011 - USD 347,9 mln. De oorzaak van deze hoge waarden ligt in de toename van de tegoeden van de particuliere sector in het buitenland. Volgens het jaarverslag 2010 van de Centrale Bank van Suriname is de toename mede veroorzaakt door het aanzienlijk overschot op de goederenrekening van de betalingsbalans. Vanwege de verhoogde exporten nemen de tegoeden in het buitenland van voornamelijk de exporteurs in de goudsector toe. In 2012 en 2013 is sprake van een netto kapitaalinstroom van circa USD 283 mln en circa USD 137 mln voor de activa post Overige sectoren, omdat voornamelijk de mijnbouwbedrijven hun tegoeden in het buitenland hebben opgenomen voor financiering van constructiewerkzaamheden in Suriname en aflossing van langetermijnleningen.

De passiva post Centrale overheid is in 2009 negatief door onder meer schuldaflossing van de Staat vanwege opgenomen leningen. In 2011, 2012 en 2013 is sprake van een netto instroom ter waarde van respectievelijk USD 121 mln, USD 103 mln en USD 165 mln. Deze instroom heeft als oorzaak het netto resultaat van trekkingen en aflossingen inzake langetermijnleningen bij de Volks Republiek China en de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IADB) ten behoeve van infrastructurele projecten en institutionele capaciteitsversterking. De post Overige sectoren op de passiva post heeft eveneens negatieve waarden, vanwege het aflossen van leningen. In 2011 neemt de instroom aan kapitaal toe met een waarde van circa USD 201 mln, vanwege het aangaan van langetermijnleningen door de particuliere sector.

De Internationale reserve positie van Suriname verbeterde jaarlijks gedurende de verslagperiode met uitzondering van 2013. De Internationale reserve positie in 2009 bedroeg circa USD 657 mln. De Internationale reserve positie stijgt in 2010 naar circa USD 691 mln, een stijging van ongeveer 5%. In 2011 staat de Internationale reserve positie op circa USD 817 mln, een toename van ± 18%. In 2012 stijgt de internationale reserve verder naar circa USD 1008 mln, 23% stijging ten opzichte van 2011.

In 2013 treedt er een daling op in de internationale reserve positie met 23% ten opzichte van het jaar daarvoor naar circa USD 775 mln. De dekking van de import door de Internationale reserve is in 2009 ± 4,7 maanden import. De dekking is in 2010 al ± 5 maanden import en in 2011 ± 4,4 maanden import. In de 2012 is de dekking 4,7 maanden import. In 2013 daalt de dekking naar 3,4 maanden import, boven de internationaal geaccepteerde drie maanden dekking.

Handelsontwikkelingen

De uitvoer van goederen wordt gestuurd door de sector Mijnbouw (zie figuur 3.4.2), waarbij de exporten van aluinaarde, goud en aardolieproducten het grootste deel van de exportwaarde opbrengen. De drie mijnbouwsectoren leveren jaarlijks gemiddeld 90% van de exportopbrengsten van Suriname.

Figuur 3.4.2: Aandeel van de mijnbouwsector in de export van Suriname, periode 2009-2013

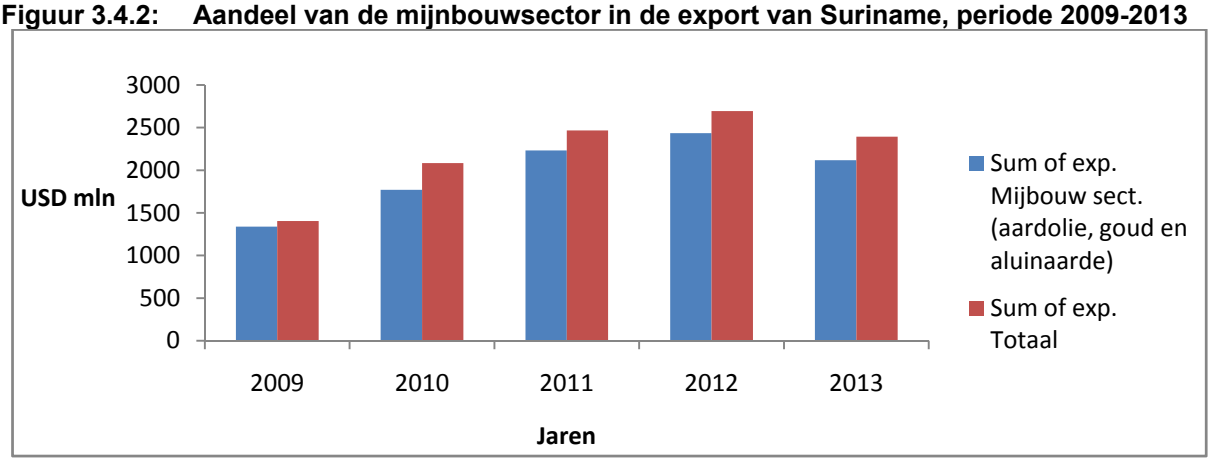

Bron: Centrale Bank van Suriname / bewerking SPS

Vanaf 2009 heeft de goudsector de grootste exportwaarde. Het aandeel van goud in de totale exportwaarde schommelt rond de 60%. Aardolie staat aan het begin van de verslagperiode op de derde plaats als exportsector met de grootste exportwaarde, namelijk 10%. Aan het eind van de verslagperiode neemt Aardolie echter de tweede plaats in met ± 15%. Het aandeel van Aluinaarde in de totale exportwaarde van Suriname is vanaf 2009 circa 20%. In 2013 is het aandeel echter slechts ± 14%. 2010 vertoont een exportstijging van 48,7% ten opzichte van 2009 van USD 1402 mln naar USD 2084 mln. De stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de toename van de exportopbrengsten binnen de mijnbouwsector. De internationale prijsontwikkelingen in de goud- en de oliesector hebben invloed gehad op deze exporttoename, evenals de toename van het volume in de goudproductie. De export steeg wederom in 2011 naar USD 2467 mln, een stijging van 18% ten opzichte van 2010. Ook hier is sprake van positieve prijsontwikkelingen voor de goud- en aardoliesector en volumetoename in de productie van goud. In 2012 was de export circa USD 2695 mln, ± 9% meer dan de export in 2011. De prijsstijgingen waren van geringere aard dan de eerdere jaren voor olie en goud. Ook hier stijgt het volume van de productie van goud, hoofdzakelijk veroorzaakt door hogere productie in de sector Kleinmijnbouw. De export daalt in 2013 naar circa USD 2394 mln, dit is een daling van ± 11% ten opzichte van 2012. Deze daling is grotendeels toe te schrijven aan de daling in de exportopbrengsten van de mijnbouw sector. Vanwege de internationale prijsdaling van goud daalden ook de exportopbrengsten van dit product. De daling van de goudprijs begon reeds in de tweede helft van 2012 en continueerde in 2013. Ook de aluminiumprijs bleef dalen in 2013 met als gevolg minder export opbrengsten ten opzichte van 2012. De olieprijs maakte een tegenovergestelde ontwikkeling door. De prijs nam verder toe in 2013. Het exportvolume was echter niet van dien aard om de opbrengsten significant te verhogen.

Gelet op figuur 3.4.3, export van Suriname naar handelsblokken, gaat het grootste deel van de export naar de niet geassocieerde landen, NAFTA, de Europese Unie en Caricom. De export van goud gaat voornamelijk naar de Verenigde Arabische Emiraten, Canada en België. De Verenigde Arabische Emiraten zit in de groep van niet-geassocieerde landen.

Figuur 3.4.3: Export van Suriname naar Handelsblokken, periode 2009 – 2013

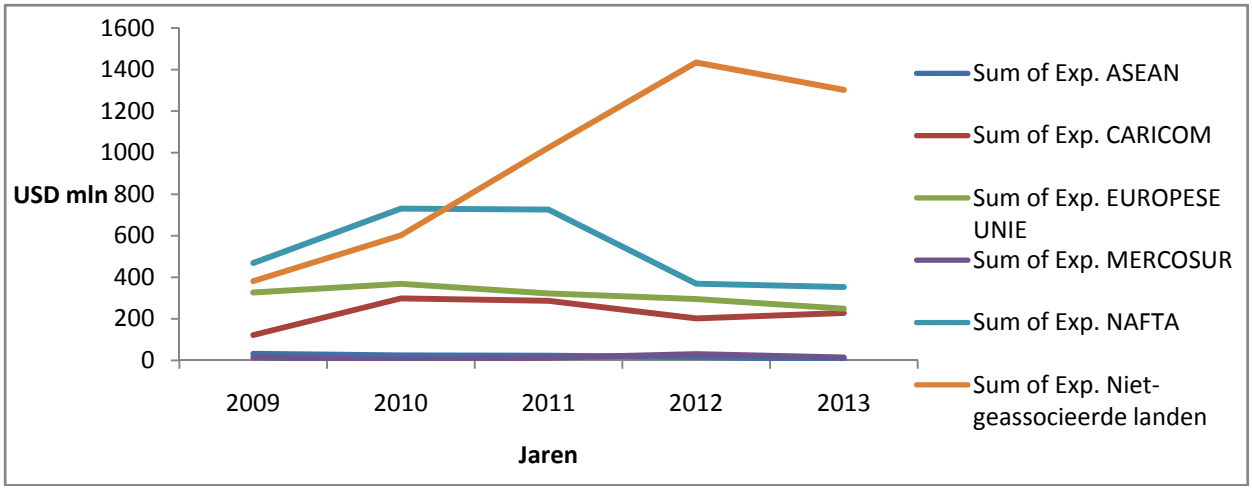

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek/ bewerking SPS

De aluinaardeproductie wordt in 2012 voornamelijk (± 87%) geëxporteerd naar Noord-Amerika (VS en Canada). Vanaf 2009 wordt meer dan 50% van de aluinaardeproductie geëxporteerd naar de Verenigde Staten van Amerika. In 2011 ging 45% van de totale verkoop van Staatsolie raffinaderijproducten, Staatsolie diesel, stookolie en bitumen naar de export. De afzetmarkten van Staatsolie zijn Suriname en het Caribisch gebied (Trinidad, Barbados, Guyana, etc.). De exporten van diesel en stookolie hadden als bestemming Guyana, Barbados, Trinidad, Curaçao en Jamaica. De bitumenexport ging naar Frans Guyana, Guyana en Trinidad and Tobago. In 2010 was het exportaandeel ongeveer 40%. De export ging wederom naar Guyana, Barbados, Trinidad en Tobago, Jamaica en Curaçao. De eerste levering aan Jamaica vond in het vierde kwartaal van 2009 plaats, terwijl er reeds exporten naar Guyana, Curaçao, Barbados en Trinidad en Tobago waren. In 2009 vonden reeds exporten van bitumen plaats naar Frans Guyana, Guyana, Montserrat, St. Vincent en St. Lucia.

De invoer was in 2009 circa USD 1391 mln. Uit figuur 3.4.3 is af te lezen dat de importen hoofdzakelijk als origine hebben de Europese Unie, Caricom, de Niet- geassocieerde landen en NAFTA. De import steeg in 2010 met ± 0,5% van USD 1391 mln naar circa USD 1398 mln.

Figuur 3.4.4: Import van Suriname uit Handelsblokken, periode 2009 – 2013

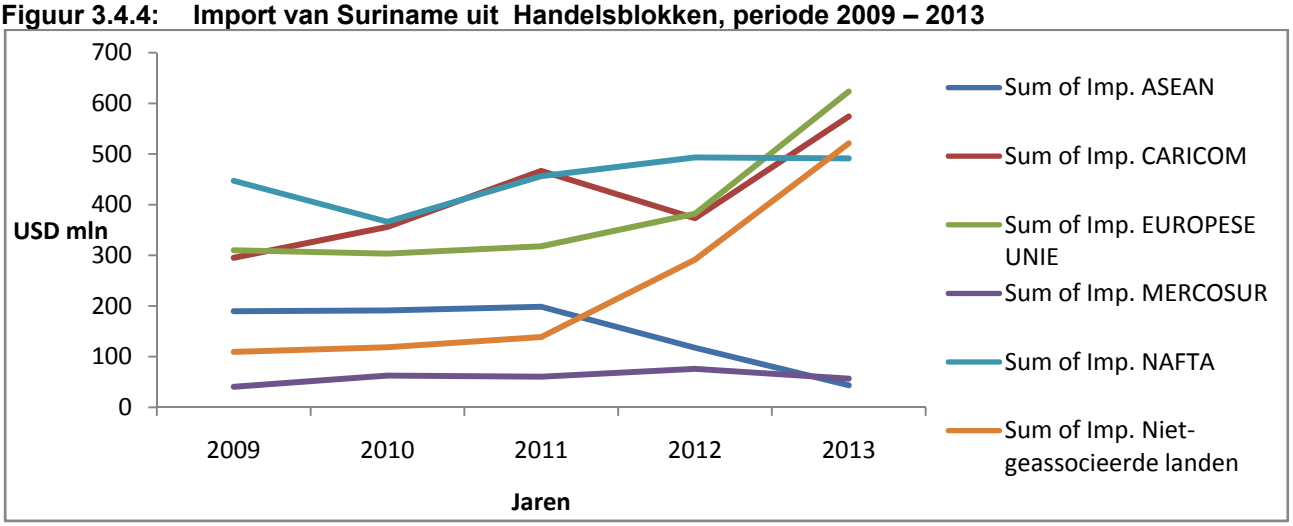

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek/ bewerking SPS

De importwaarde van voornamelijk brandstof en voedingswaren nam in 2010 toe. Een niet reguliere import van bauxiet door de Suralco van 458506 dry metric tonnes (dmt) is in dit jaar geregistreerd. Als gevolg van de verminderde aluinaardeproductie zijn minder machines en onderdelen voor de bauxietverwerking geïmporteerd. Deze vallen onder de hoofdgoederengroep Investeringgoederen. In 2011 was de import circa USD 1679 mln. De gerealiseerde stijging ten opzichte van 2010 was 20%. Ook in 2011 importeerde de Suralco bauxiet. Het volume van deze import was 257176 dmt, een daling met 44% ten opzichte van 2010. De oorzaak van de importtoename ligt onder meer in de import van brandstoffen en smeermiddelen die met 45% is gestegen en de import van voedsel die met 12% is toegenomen. Ook bij de import heeft de internationale prijsstijging van olie grote invloed gehad op de stijging in de importwaarde. Brandstoffen namen in 2011 circa 20% van de totale importwaarde in dat jaar voor hun rekening, terwijl het percentage in 2009 circa 10% betrof. De importwaarde was in 2012 circa USD 1994 mln, ± 19% hoger dan de import in 2011. Deze stijging is grotendeels veroorzaakt door de toename van de import van machines en transportmaterieel (35%) en gefabriceerde producten (28%). De import steeg verder in 2013 met 9% ten opzichte van 2012 naar USD 2174 mln. Deze stijging is voornamelijk veroorzaakt door de verhoogde import van Brandstof en smeermiddelen, Machinerieën en transportmiddelen en Dranken en Tabak. De import van Brandstof en smeermiddelen nam toe met circa 87% ten opzichte van 2012, terwijl dat van Machinerieën en transportmiddelen toenam met circa 55% ten opzichte van 2012. De import van Dranken en Tabac nam toe met circa 14% ten opzichte van 2012. De import van brandstof is een belangrijke component in het importassortiment van Suriname. De andere producten die in de top tien voorkomen zijn overwegend machines, cement en vervoersmiddelen ten behoeve van vrachtvervoer en consumptieve producten. De consumptieve producten zijn bevroren kipdelen en sojaolie. De drie belangrijkste importlanden zijn de Verenigde Staten van Amerika, Trinidad and Tobago en Nederland.

3.5 DE MONETAIRE SECTOR

De ontwikkeling van de liquiditeitenmassa

De analyse van de ontwikkeling van de monetaire sector is gebaseerd op de periode 2009 tot en met het tweede kwartaal van 2014. Hierbij is er gewerkt met de recentste beschikbare data van de Centrale Bank van Suriname. Bij de analyses van de monetaire sector wordt er rekening gehouden met de volgende aspecten : de ontwikkeling van de binnenlandse liquiditeitenmassa, kredietverlening en de binnenlandse kasreserve.

Tabel 3.5.1: Ontwikkeling van de liquiditeiten massa in ruime zin in SRD mln. Periode 2009 - Juni 2014

OMSCHRIJVING	2009		2010		2011		2012		2013		2014-II*)	
	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
Liquiditeiten massa in ruime zin	4,994.76	658.18	5,525.18	530.42	6,710.11	1,184.92	8,128.54	1,418.43	8,985.90	857.36	9,426.80	682.71
Netto Buitenlands Activa	2,847.40	231.30	2,967.90	120.50	4,399.80	1,431.90	5,090.30	690.50	4,585.50	(504.80)	4,451.80	(335.40)
Activa	3,365.40	559.90	3,486.40	121.00	5,014.30	1,527.90	5,727.30	713.00	5,289.90	(437.40)	5,189.60	(275.30)
Passiva	518.00	328.60	518.50	0.50	614.50	96.00	637.00	22.50	704.40	67.40	737.80	60.10
Netto Binnenlands Activa	2,147.36	426.88	2,557.28	409.92	2,310.31	(246.98)	3,038.24	727.93	4,400.40	1,362.16	4,975.00	1,018.11
Netto Kredietverlening aan overheid	133.75	186.91	208.48	74.72	(46.97)	(255.45)	4.52	51.49	542.80	538.28	1,004.40	502.17
Kredietverlening aan private sector	2,713.00	300.34	3,059.02	346.03	3,669.35	610.33	4,241.59	572.23	5,001.40	759.81	5,181.30	657.35
Overige	(699.39)	(60.37)	(710.22)	(10.83)	(1,312.07)	(601.86)	(1,207.87)	104.21	(1,143.80)	64.07	(1,210.70)	(141.41)

Bron: Centrale Bank van Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname, *) Voorlopig cijfer
A= Nominale Bedragen, B= Mutaties t.o.v. het vorig jaar (het 2e kwartaal van 2014 wordt vergeleken met het 2e kwartaal van 2013)

In tabel 3.5.1 wordt de liquiditeitenmassa in ruime zin uitgewerkt (zie figuur 3.5.1) Gedurende de periode 2009 tot juni 2014 is er een stijgende trend van de liquiditeitenmassa waar te nemen. De liquiditeitenmassa bestaat uit het netto buitenlands activa en het netto binnenlands activa.

In 2013 en 2014 (2e kwartaal) namen de groei van de liquiditeitenmassa in ruime zin (M2) af. De binnenlandse liquiditeit zou scherp stijgen dankzij de hoge kredietgroei aan de overheid en de particuliere sector, maar dit werd grotendeels gemitigeerd door een daling in de goud- en deviezenreserves als gevolg van deviezeninterventies door de Centrale Bank van Suriname.

Figuur 3.5.1: Ontwikkeling van de liquiditeitenmassa in ruime zin in mln. SRD periode 2009 - juni 2014

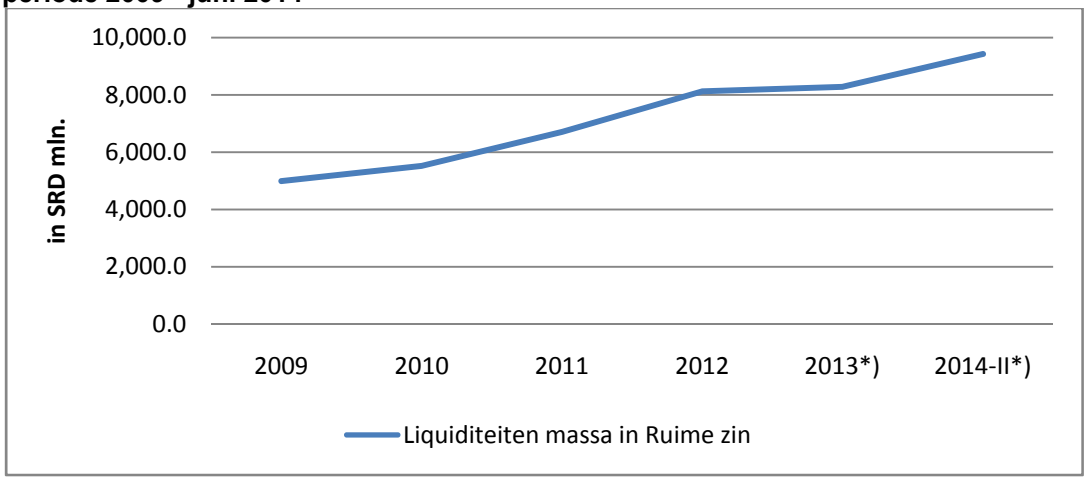

Bron: Centrale Bank van Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname,*) Voorlopig cijfer

De buitenlandse activa wordt door de activa en passiva gedreven. De netto buitenlandse activa stijgt continu in de periode 2009 tot en met juni 2014. In deze periode stijgt de liquiditeitenmassa continu met een gemiddelde van 12%.

De binnenlandse activa worden gedreven door kredietverlening aan de overheid, private sector en overige. De netto kredietverlening wordt verder onderverdeeld in de posten Vorderingen en

Verplichtingen aan de overheid. De private sector is de grootste post in netto binnenlandse activa en stijgt met gemiddeld 18% in de periode 2009 – juni 2014.

De liquiditeitenmassa in ruime zin steeg voor het overgrote deel als gevolg van de kredietverlening die verstrekt werd aan de private sector, gevolgd door de liquiditeitstoevoer uit het buitenland. De overheid financierde haar uitgaven door voornamelijk in te teren op haar tegoeden bij de Centrale Bank van Suriname. Verder is in het betalingsverkeer met het buitenland een toename van het netto buitenlands actief van de overige depositonemende instellingen te constateren.

Figuur 3.5.2: Oorzaken liquiditeitscreatie in de periode 2009- juni 2014

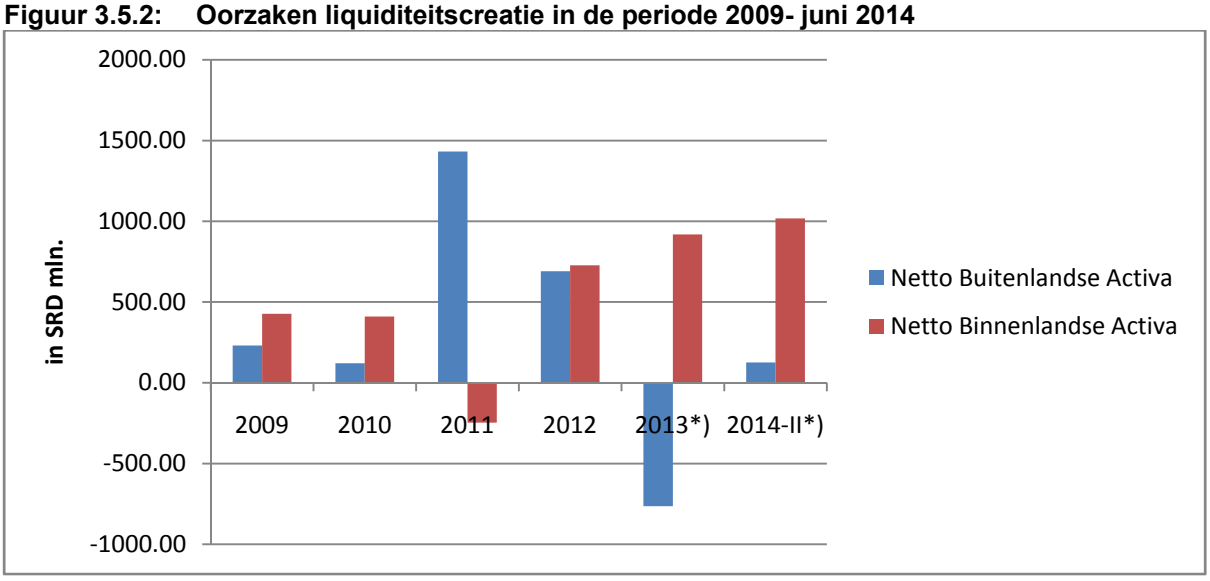

Bron: Centrale Bank van Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname, *) Voorlopig cijfer

De binnenlandse liquiditeitenmassa (M2) wordt onderscheiden in de primaire liquiditeiten (M1), te weten Chartaal en giraal geld, en de secundaire liquiditeiten met name de termijndeposito's, effecten en goudcertificaten. Figuur 3.5.2 geeft een overzicht van de oorzaken van de liquiditeitscreatie en de verandering daarvan gedurende opeenvolgende jaren. In de meeste jaren is dat een positieve verandering. In 2013 is het macro-economische beleid onder druk komen te staan.

De buitenlandse factoren zoals de daling van de goudprijs hebben onder andere hiertoe geleid. Dit heeft als gevolg gehad dat ook de mijnbouw opbrengsten verminderd zijn. De staatsinkomsten daalde tegelijkertijd ook vanwege een loonsverhoging die met een terugwerkende kracht werd uitbetaald. Dit alles resulteerde in een tekort op de overheidsfinanciën, wat heeft geresulteerd in een netto geldcreatie ten behoeve van de Overheid. Ook de algemene banken gaven meer geld uit ter leen dan de groei van de economie kon verdragen.

Er worden maatregelen getroffen om de inkomsten continu te verhogen. Deze zijn[7]:

a) het optrekken van verouderde en zeer inefficiënte penningen en zegelrechten;
b) verzwaring van milieubelastingen;
c) opheffing van de vele vrijstellingen aan invoerrechten die leiden tot corruptie en scheefgroei van de belastingdruk;

[7] Bron: Centrale Bank van Suriname

d) het terugdringen van hoge kostenposten, verspillingen en ongeplande financiële steun aan staatsbedrijven (zoals de directe, indirecte en verkapte subsidies).

De aanpak van deze zaken is een belangrijke voorwaarde voor het terugdringen van het overheidstekort. Verdere sanering zal de macro-economische stabiliteit versterken.

Figuur 3.5.3: Jaarlijkse procentuele stijging Giraal geld en Chartaal geld in de periode 2009 – juni 2014

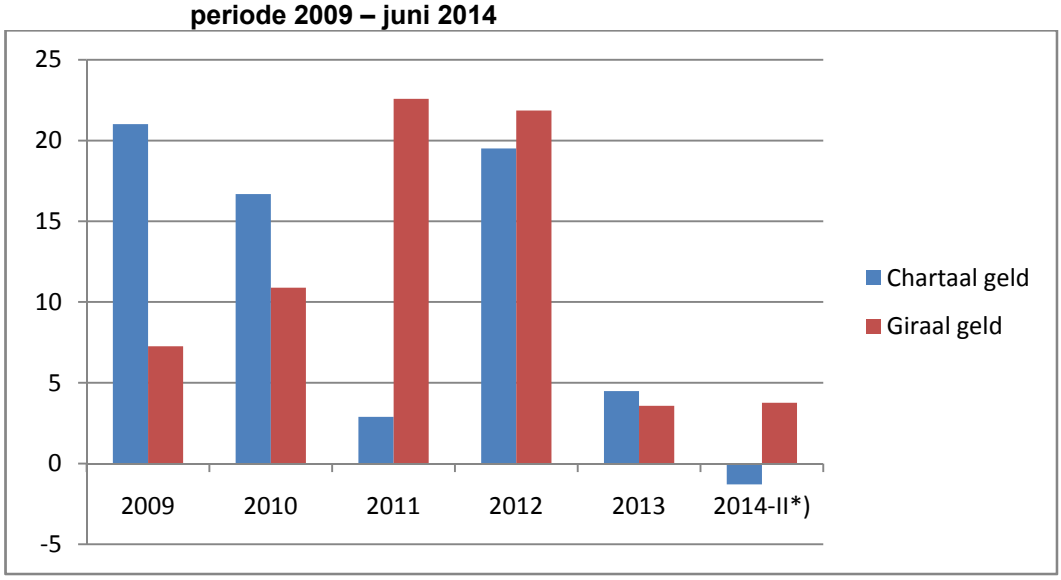

Bron: Centrale Bank van Suriname
Bewerking : Stichting Planbureau Suriname
***) voorlopige cijfers**

De stijging in M1 wordt dus grotendeels beïnvloed door de stijging in het Giraal geldverkeer. Het aandeel van de vreemde valuta rekening-courant deposito's in het giraal geld was gemiddeld bijna 50% gedurende de periode 2009 – juni 2014. Als gekeken wordt naar het aandeel van de vreemde valuta deposito's van ingezetenen in M2, dan blijkt dat dit bijna 50% van de liquiditeitenmassa in ruime zin bedraagt.

De stand van de financiën van de Staat is in 2011 verbeterd ten opzichte van 2010. Zowel de indirecte belastingopbrengsten - zoals de government take op brandstoffen - als de directe belastingopbrengsten – zoals uit de goud- en aardoliesector, namen toe. Tegelijkertijd voerde de overheid bezuinigingen door op de uitgaven voor goederen en diensten, deels om tegenwicht te bieden aan de uitgavenverzwaring uit hoofde van de implementatie van de laatste fase van het FISO (begin 2011). Het prudente overheidsfinancieel beleid is in 2012 voortgezet.

De ontwikkeling van de kredietverlening

Het stabiele macro-economische klimaat, het overheidsfinancieel beleid en goede vooruitzichten qua economische groei, gedreven door met name geplande investeringen in de mijnbouwsector, hebben opwaardering van de kredietwaardigheid van Suriname doen plaatsvinden door 's werelds belangrijkste credit ratingbureaus. Fitch Rating deed hetzelfde in juli 2011 (B-) en daarna in juli 2012 (BB-). In augustus 2012 trok Moody's de rating op naar Ba3. In april 2013 verhoogde Standard & Poor's de credit rating van B+ naar BB- met stabiele vooruitzichten. Dit was vanwege de groei van stabiel naar positief. Deze

uitkomst werd gemotiveerd door de grote investeringen in de mijnbouw– en oliesector. Deze 2 grote sectoren kunnen leiden tot een hogere groei, hogere exporten en hogere overheidsinkomsten.

Dagong Global Credit Rating Co., Ltd. geeft de Republiek Suriname de ratings BB+ voor de kredietwaardigheid in zowel lokale als vreemde valuta, en beide met stabiele vooruitzichten in juli 2014.

Tabel 3.5.2: Aandeel Kredietverlening en Beleggingen in SRD naar Economische Sector van de overige Depositonemende Instellingen (Miljoenen SRD)

Omschrijving	2009		2010		2011		2012		2013	
	A	B	*A*	B	*A*	B	*A*	B	*A*	B
Landbouw, Veeteelt & Bosbouw	*8.4*	3.5	*7.8*	3.6	*7.0*	3.1	*6.8*	2.7	*6.0*	2.4
Visserij	*2.5*	1.2	*2.6*	1.2	*2.9*	0.9	*2.5*	0.9	*2.8*	0.8
Mijnbouw	*7.8*	1.1	*7.8*	1.7	*7.4*	2.3	*7.6*	2.2	*5.8*	2.2
Constructie	*5.4*	18.6	*5.3*	18.2	*6.4*	17.2	*5.6*	17.5	*6.3*	17.7
Electriciteit, gas en water	*2.2*	0.9	*2.4*	1.1	*2.1*	0.9	*2.1*	0.5	*2.3*	0.6
Handel	*21.4*	21.8	*20.9*	19.7	*20.4*	21.8	*20.4*	24.6	*22.0*	24.9
Transport, opslag en communicatie	*6.6*	2.4	*6.6*	2.0	*6.6*	1.8	*7.7*	3.6	*8.1*	2.9
Overheid	*11.3*	7.6	*11.3*	7.4	*10.9*	7.1	*10.4*	7.9	*11.4*	8.7
Dienstverlening	*3.9*	7.9	*4.0*	8.8	*4.2*	10.0	*4.0*	8.2	*4.2*	9.5
Overige	*30.3*	34.9	*31.3*	36.4	*32.1*	34.8	*32.9*	31.9	*31.1*	30.2
Totaal	*100*	100	*100*	100	*100*	100	*100*	100	*100*	100

Bron: Centrale Bank van Suriname
Bewerking : Stichting Planbureau Suriname
A= in procenten van BBP
B= in procenten van kredietverlening

In tabel 3.5.2 wordt weergegeven het aandeel van de kredietverlening naar sector in de totale kredietverlening en het aandeel van de sectoren in het BBP. Het blijkt dat de sector Handel een aandeel van bijkans 21% heeft in zowel de kredietverlening als in BBP. De overheid heeft een groter aandeel in de kredietverlening dan in BBP. De agrarische en bosbouw sector hebben eveneens een groter aandeel in kredieten dan in de bijdrage aan het BBP. In de post overige van BBP zit onder andere manufactering. Terwijl in de post overige van de kredietverlening onder andere nijverheid voorkomt. De categorie overige heeft zowel bij de kredietverlening als in het BBP het hoogste aandeel.

Het aantrekken van de kredietgroei hield in zekere mate verband met het groeiherstel van de Surinaamse economie in 2010. In de verslagperiode werd bijkans 87% van de SRD- kredieten verstrekt aan de niet-direct productieve sectoren, waaronder handel en woningbouw. Het overige deel was bestemd voor de direct productieve sectoren, waarvan nijverheid, constructie en agrarische sector de belangrijkste zijn.

Figuur 3.5.4 : Totale Kredietverlenging en Beleggingen in SRD en Vreemde Valuta naar Economische Sector van de overige Depositonemende Instellingen (Miljoenen SRD)

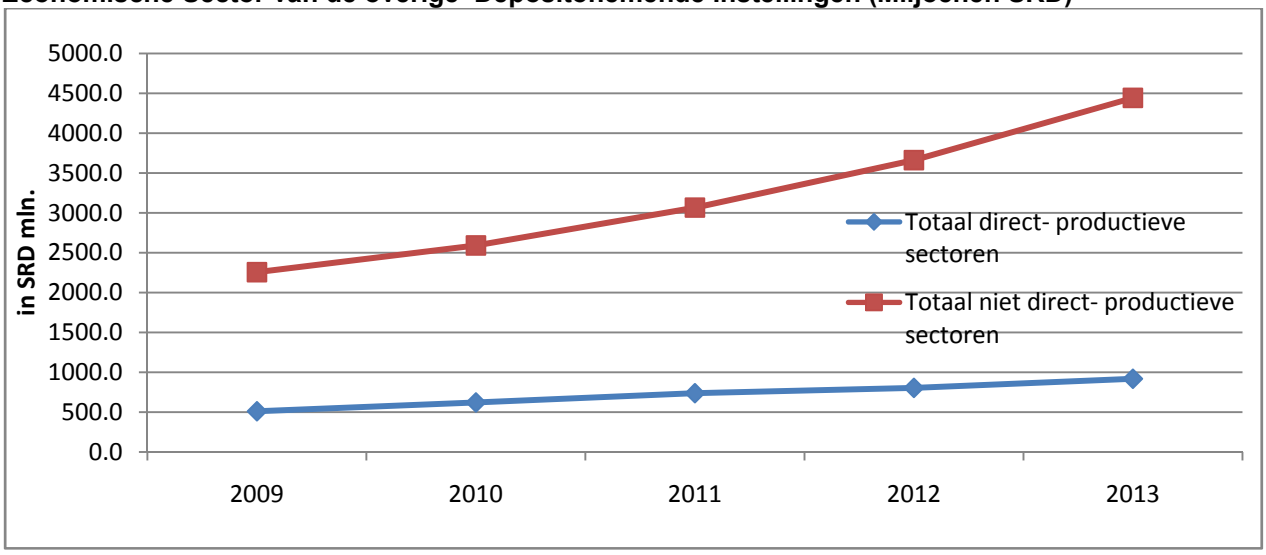

Bron: Centrale Bank van Suriname
Bewerking : Stichting Planbureau Suriname
***) voorlopige cijfers**

In 2009 werd nog een daling genoteerd (-1,3%). Deze daling heeft onder meer te maken met de obligatie-emissie van Staatsolie die via enkele commerciële banken op de binnenlandse markt werd geplaatst. Met deze obligatie-emissie heeft Staatsolie USD 55 mln kunnen aantrekken voor medefinanciering van zijn investeringsprogramma. De groei van de reserve base in de US- dollarsfeer viel, in vergelijking met 2009 (24,5%), sterk terug tot 7,9%. Deze terugval hield mogelijkerwijs verband met het verminderde aanbod van Amerikaanse dollars op de valutamarkt. Opvallend waren de rentedalingen op USD- deposito's en -kredieten met 0,2 procentpunt tot respectievelijk 2,7% en 9,3%. Krediet aan de particuliere sector in binnenlandse valuta groeide met ongeveer 0,5% in 2013 vergeleken 2012. De groei werd voornamelijk gestuwd door de dienstensector. Kredieten verstrekt door de algemene banken aan de overheid steeg van 29,4% naar 53,4%, hetgeen overeenkomt met aanvullende beleggingen in kortlopend waardepapier en een vaste lening verstrekt aan de overheid voor het financieren van kustwachtvaartuigen.

Figuur 3.5.5.: Mutaties kredietverlening in SRD en in vreemde valuta bij Algemene banken, in mln. SRD 2009 - juni 2014

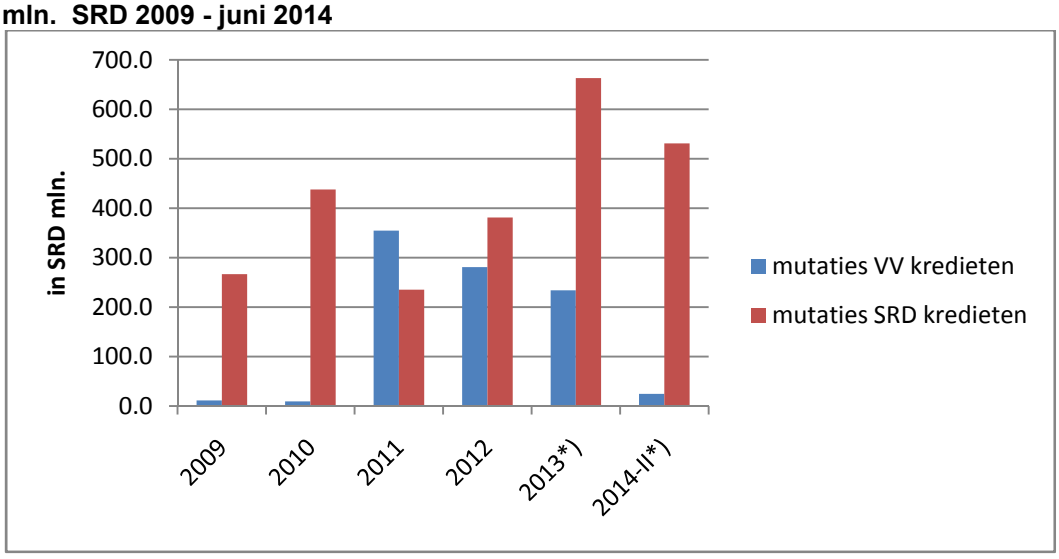

Bron: Centrale Bank van Suriname
Bewerking :Stichting Planbureau Suriname, *) Voorlopig cijfer

In 2012 groeide de reële kredietverlening (gecorrigeerd voor inflatie) van banken aan de private sector met 9,9%; in de eerste zes maanden van 2013 bedroeg dit 16,8%. Ook de leningen in vreemde valuta namen fors toe, met gemiddeld 24,7% in 2012 en 23,1% in 2013. De bijdrage aan de liquiditeitscreatie via het kanaal van de bancaire kredietverlening aan de particuliere sectoren bedroeg SRD 455 miljoen; vrijwel evenveel als de netto liquiditeitscreatie ten behoeve van de Overheid.

3.5.2 De ontwikkeling van de reserve base en kasreserve

In het algemeen beoogt de kasreserveregeling de liquiditeitscreatie vanuit de Algemene banken te reguleren ter bevordering van de stabiliteit van de waarde van de Surinaamse munt. De kasreserveregeling houdt in dat uit de toevertrouwde middelen een verplichte reserve in de vorm van een renteloos deposito bij de Centrale Bank van Suriname aangehouden dient te worden.

Het instrument van interventies op de valutamarkt maken thans ook deel uit van het monetair beleid van de Bank. Het verplichte kasreservepercentage voor vreemde valuta voor de deviezenbanken was in de periode 2007 - 2010 33⅓% en is in 2011 aangepast tot 40%, vanwege de dollarisering van de economie. Het niet geringe aantal kredieten in vreemde valuta, vereist aanpassing van het kasreservepercentage voor deze valuta, opdat de commerciële banken dan beter gedekt zijn tegen het opvraagbaarheidsrisico.

Figuur 3.5.6: Ontwikkeling reserve base en kasreserve Algemene banken in SRD mln., periode 2009 –2013

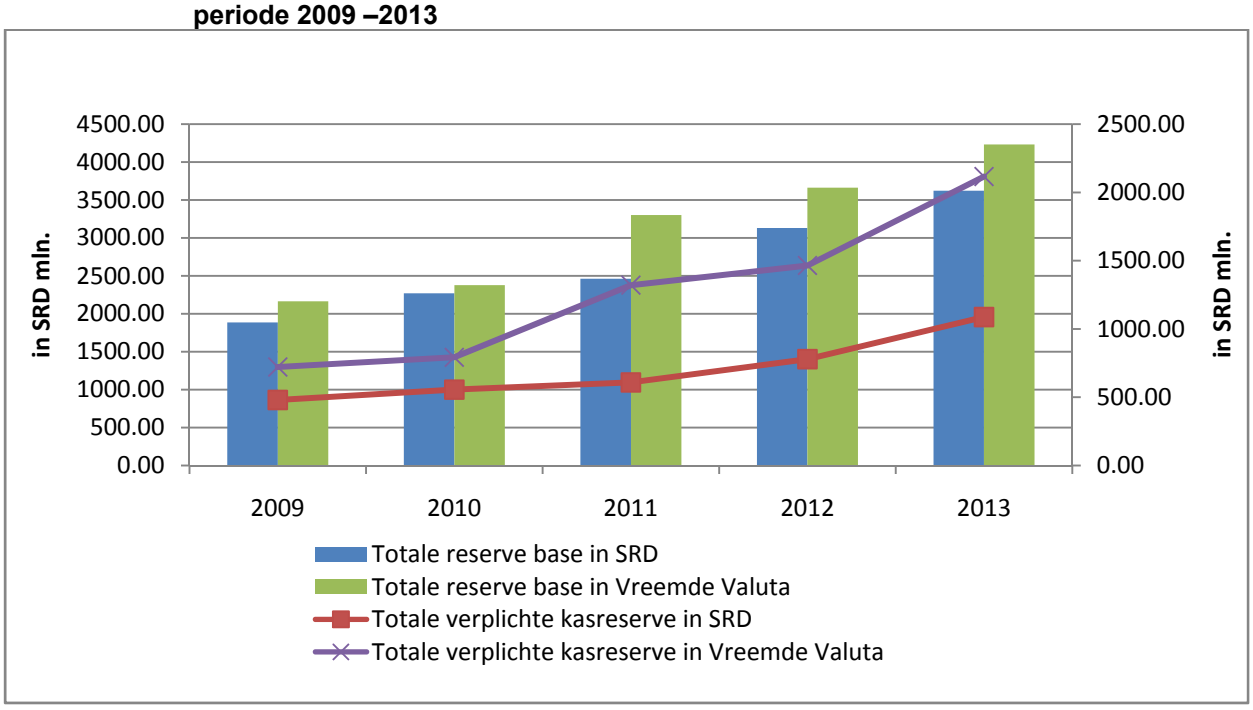

Bron: Centrale Bank van Suriname ,Bewerking: Stichting Planbureau Suriname
***) Voorlopig cijfer**

Er is een continue stijging van 2009 tot en met juni 2014. Het deel van verplichte kasreservemiddelen dat mag worden aangewend voor de 7% woningbouwkredieten is thans nog steeds 10% van de reserve base. Het aantal hypotheekleningen uit kasreserve neemt nog steeds toe. De samenleving heeft goed gebruik gemaakt van deze mogelijkheid, geboden door de autoriteiten. Figuur 3.5.6 geeft een beeld van de reserve base en verplichte kasreserve in SRD en de reserve base en verplichte kasreserve in vreemde valuta. Deze bestaat vooralsnog uit de USD en Euro kredieten.

Figuur 3.5.7: Ontwikkeling verplichte kasreserve in USD en gemiddelde rente periode 2009 – juni 2014

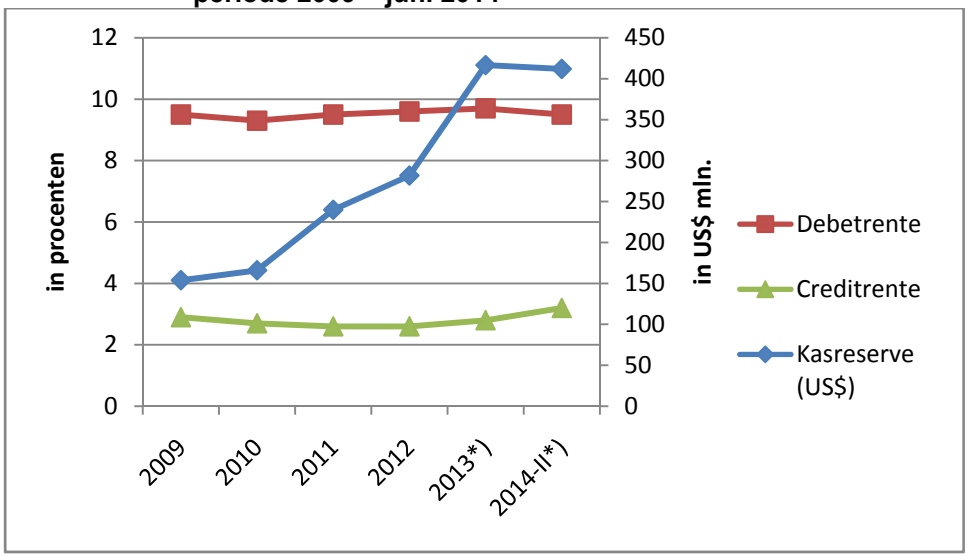

Bron: Centrale Bank van Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname,*) Voorlopig cijfer

Om de geldcreatie via het bankwezen te verkrappen, verhoogde de Centrale Bank van Suriname met ingang van 16 september de kasreserve van de commerciële banken voor tegoeden in Surinaamse dollar en vreemde valuta met 5%. Dit betekent dat de kasreserve van SRD wordt gebracht van 25% naar 30% en vreemde valuta van 45% naar 50%.Op 2 januari 2013 verhoogde de Centrale Bank van Suriname de reserveverplichting voor deposito's in vreemde valuta van 40% naar 45% om de kredietgroei in vreemde valuta tegen te gaan en dollarisering verder te ontmoedigen. De reserveverplichting voor deposito's in binnenlandse valuta werd constant gehouden op 25%. Hiermee wordt ongezonde geldcreatie beteugeld. Er was in begin 2011 een devaluatie van de Surinaamse dollar met 20 procent.

3.5.3 De rentevoet en de wisselkoersontwikkelingen

De ontwikkelingen op het gebied van het rentetarief kunnen toegeschreven worden aan het rentebeleid van de commerciële banken. De diverse banken hebben, afhankelijk van de macro-economische situatie in Suriname, hun rentetarieven verlaagd of verhoogd voor zowel Surinaamse dollar- als vreemde valutakredieten. Ook het beleid van de moederbank met betrekking tot de kasreservepolitiek naar de Algemene banken toe is van invloed op het renteniveau.

Figuur 3.5.8: Ontwikkelingvan interesttarieven op kredieten en deposito's in SRD,USD en EUR periode 2009 – 2013

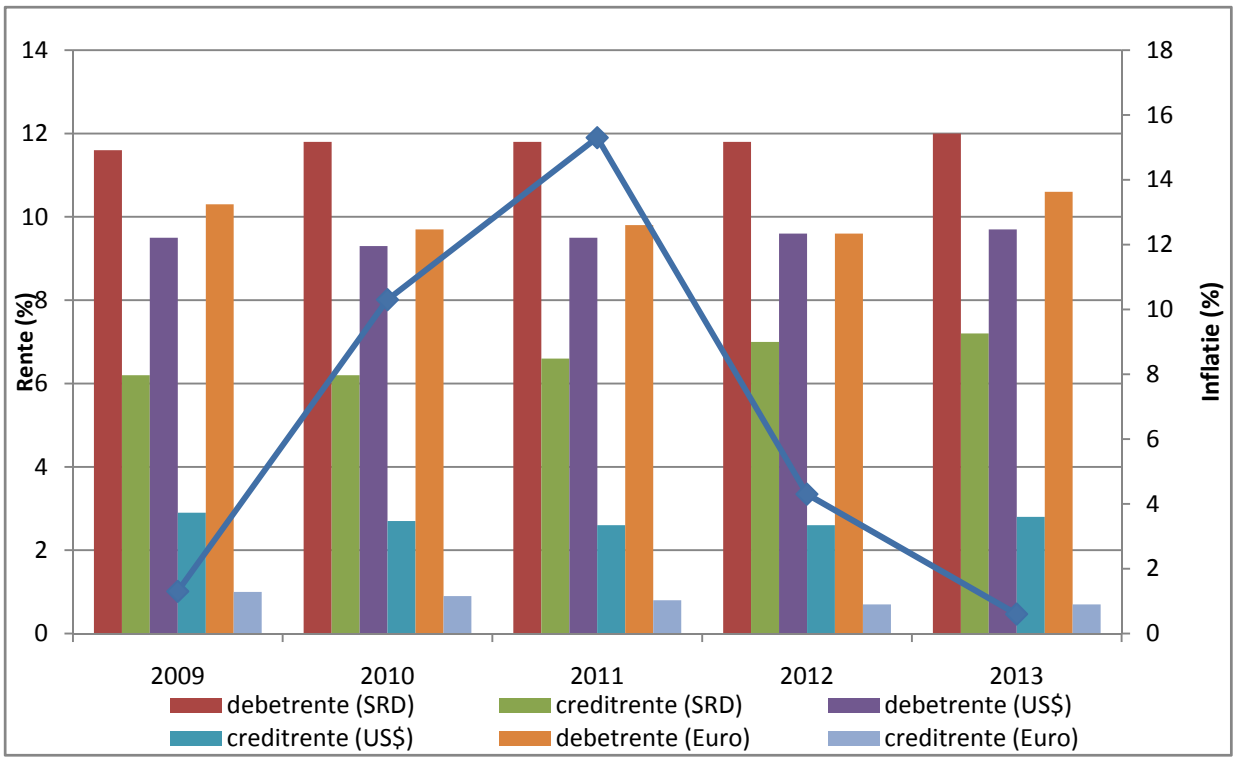

Bron: Centrale Bank van Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

Het hoge inflatiepercentage van 10,3% dat in 2010 gerealiseerd werd, heeft de reële creditrente terug doen vallen. In 2011 was de inflatie 15,3%, een stijging ten opzichte van het jaar daarvoor.. In 2009 is de reële debetrente gestegen tot 10,3%, vanwege de geringe inflatie toen van 1,3%. In 2010 kwam de reële debetrente op 1,4% te staan. De inflatie kan voornamelijk worden toegeschreven aan het aantrekken van de internationale energie- en voedselprijzen en de verhoogde bestedingen van de overheid.

3.6. PRIJZEN, LONEN EN KOOPKRACHTONTWIKKELING

Prijsontwikkeling

De belangrijkste determinanten van de prijsontwikkeling in ons land zijn o.a. mutaties in importprijzen, toenemende bestedingen, bewegingen van de wisselkoers en wijzigingen in de indirecte belastingen.
Het centrale vraagstuk binnen dit kader is prijsstabiliteit, wanneer over het algemeen prijzen niet snel toe- of afnemen. Inflatie is een belangrijke indicator voor het meten van de gezondheid van de economie. Om dit te kunnen aangeven wordt de CPI in de belangrijke componenten Food, Fuel, Core en Headline onderverdeeld (zie tabel 3.6.1).

Tabel 3.6.1: Ontwikkeling CPI en inflatie naar belangrijke component 2009-2015

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015*
Consumptieprijsindex (CPI)	**101.4**	**108.3**	**127.4**	**133.9**	**136.5**	**139.6**	**141.4**
Inflatie dec/dec (%)	1,1	10,4	15,1	4.5	0,6	4,9	3,7
Food	1.2	9.4	16.6	4.6	2.3	3.4	2.9
Fuel	-6.6	5.4	24.8	5.7	1.1	3.3	1.7
Core	4.8	4.9	13.4	5.0	2.2	3.5	3.9
Headline (jaargemiddelde)	**0.2**	**6.9**	**17.6**	**5.0**	**1.9**	3.4	2.9

Bron: ABS, SPS-SIFF[8], aug. 2014
*** voorlopige projecties SPS**

Food

Het zwaarste gewicht binnen het surinaamse consumptiepakket wordt gedragen door de categorie Voeding en Niet- Alcoholische Dranken.

In 2011 is de invloed van de hoge brandstofprijzen in alle categorieën te merken (zie figuur 3.6.1). 2012 is de turning point van de inflatie, waarbij de Food inflatie met ca. 72% daalt en in 2013 met ca. 50%. Voor 2014 wordt weer een toename verwacht met ongeveer hetzelfde percentage. In 2015 is de verwachting een afname met ca. 15%.

Fuel

In april-mei 2011 bereikte de wereldmarkt aardolieprijsstijging, die vanaf februari 2009 intrad, een piek. Hierna treed er weer een daling op. In 2012 is de Fuel inflatie gedaald met ca. 77 % en in 2013 met ca. 80%. In 2014 wordt een toename verwacht en in 2015 weer een afname tot ongeveer hetzelfde niveau als in 2013.

Core

Core inflatie geeft de lange termijn trend in het prijsnivo, waarbij sterk fluctuerende prijzen zijn buitengesloten. Hierbij gaat het voornamelijk om voedsel- en energieprijzen die over het algemeen onderhevig zijn aan grote niet aanhoudende veranderingen en geen relatieve prijsveranderingen aangeven.

De core inflatie in ons land vertoont dezelfde trend als de Food en Fuel inflatie. Na de enorme toename in 2011 met ca. 173% is er in 2012 sprake van het tegenovergestelde: een grote afname met ca. 63%. In 2013 gaat dit verder en voor 2014 wordt een toename verwacht met ca. 59% evenzo voor 2015 maar in lichtere mate n.l. ca. 11%.

Headline

De Headline inflatie is de totale inflatie binnen een economie. Genoemde categorie of te wel de jaargemiddelde inflatie in Suriname is als totale inflatie het spiegelbeeld van de drie bovengenoemde deelinflaties. Na de opmerkelijk turning point van de inflatie in 2012 van double naar single digit, neemt deze indicator nog verder af in 2013 met ca. 62% (zie figuur 3.6.2). Dit vloeit voort uit de afnemende

[8] De in mei 2014 gecreëerde inflatieschatting's raamwerk voor SPS (SIFF= Suriname Inflation Forecasting Framework) i.s.m. CARTAC is een spreadsheet om Suriname's CPI op kwartaalbasis te schatten, het verdeeld de componenten van CPI in drie categorieen: Fuel, Food and Core CPI.

maandelijkse inflatie vanaf genoemd jaar. Echter is de outlook voor 2014 een dubbele toename van de inflatie wat in mindere mate weer afneemt in 2015.

Figuur 3.6.1: Ontwikkeling van de inflatie naar belangrijke component in % 2009-2015

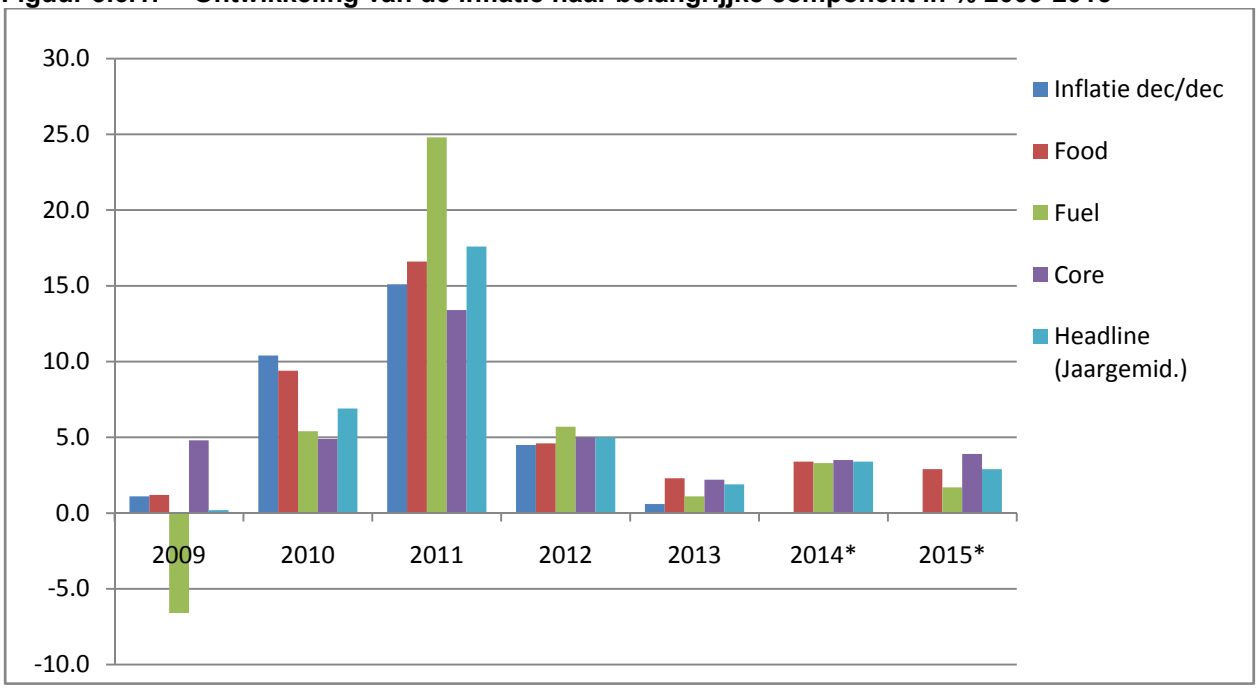

De aardolieprijs op de wereldmarkt maakte een opwaartse beweging sinds februari 2009, na een forse daling in 2008 tot aan januari 2009 als gevolg van de financiele crisis. De prijsstijging bereikte een piek in april-mei 2011, en nam daarna af tot begin 2012. Het IMF geeft in haar World Economic Outlook update van juni 2014, een schatting van een gemiddelde prijs van Brent olie USD 104,1 per barrel in 2014 en voor 2015 een prijs van USD 99,6 per barrel.

Figuur 3.6.2: Ontwikkeling van belangrijke internationale prijzen 2009-2015

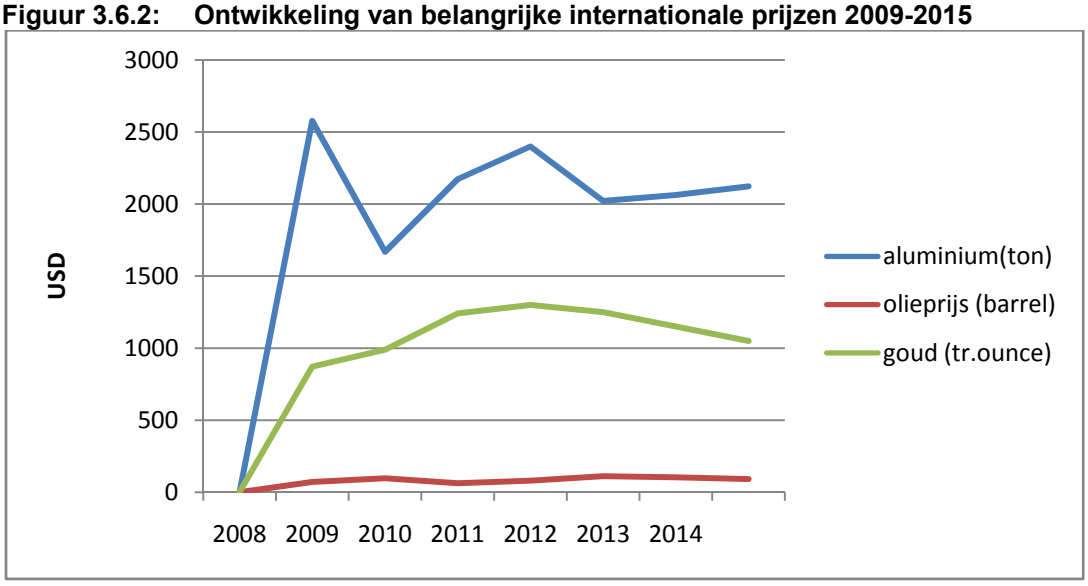

Bron: SPS, september 2014

Ontwikkeling van de overheidslonen en het aantal ambtenaren

Lonen

De bruto loonsom bij de overheid is als gevolg van de invoering van de nieuwe loonstructuur in 2009, 2010 en 2011 gemiddeld gestegen met ca. 17 %. Het aantal ambtenaren in de periode januari 2011 tot en met juli 2014 geeft overall een stijgende trend (zie figuuur 3.6.4.). Vanaf april 2014 is er sprake van een maandelijkse lichte afname; het aantal ambtenaren is in juli 2014 afgenomen met 0,3 % ten opzichte van mei 2014.

Figuur 3.6.3: Verloop van het aantal ambtenaren in de periode januari 2011- juli 2014

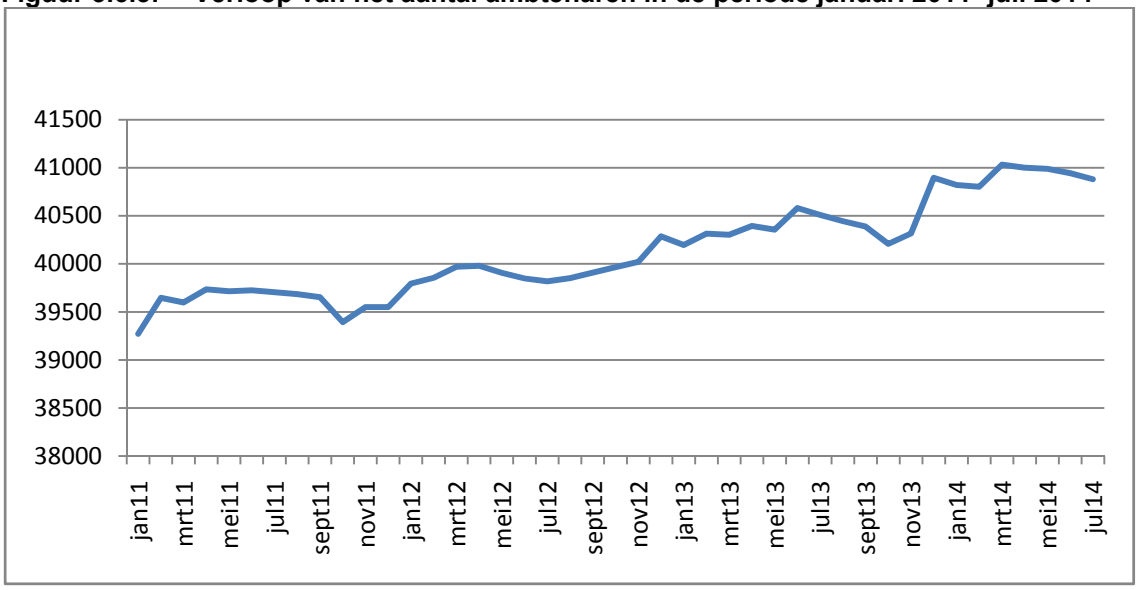

Bron: Cebuma, bewerking SPS september 2014

Ontwikkeling van de reële lonen van ambtenaren

Koopkracht van ambtenaren

2009 is voor de ambtenaren een markant jaar geweest a.g.v. een sterke toename van hun koopkracht met 27,7% door de uitbetaling van Fiso 1 en een geringe inflatie (zie figuur 3.6.5)[9]. Vanaf 2010 is er sprake van afname in de koopkracht van de doelgroep, vanwege inflatie. En in 2012-2013 is het tegenovergestelde hiervan waar te nemen. Voor 2014 is weer een dalende trend te verwachten vanwege toename inflatie.

[9] Bij de analyse van het reëel loon is uitgegaan van het gemiddeld brutoloon van een ambtenaar per jaar waarna, het nettoloon is berekend. Vervolgens is de koopkrachtindex berekend door de nettoloon index te delen door de prijsindex. Vooralsnog is het niet mogelijk een indeling te maken naar lager, midden en hoger kader, omdat er nog een duidelijke definitie door het Ministerie van Binnenlandse Zaken gegeven moet worden in het kader van de nieuwe beloningsstructuur.

Figuur 3.6.4: Procentuele ontwikkeling gemiddeld netto loon bij de Overheid, inflatie en koopkracht 2009-2014*

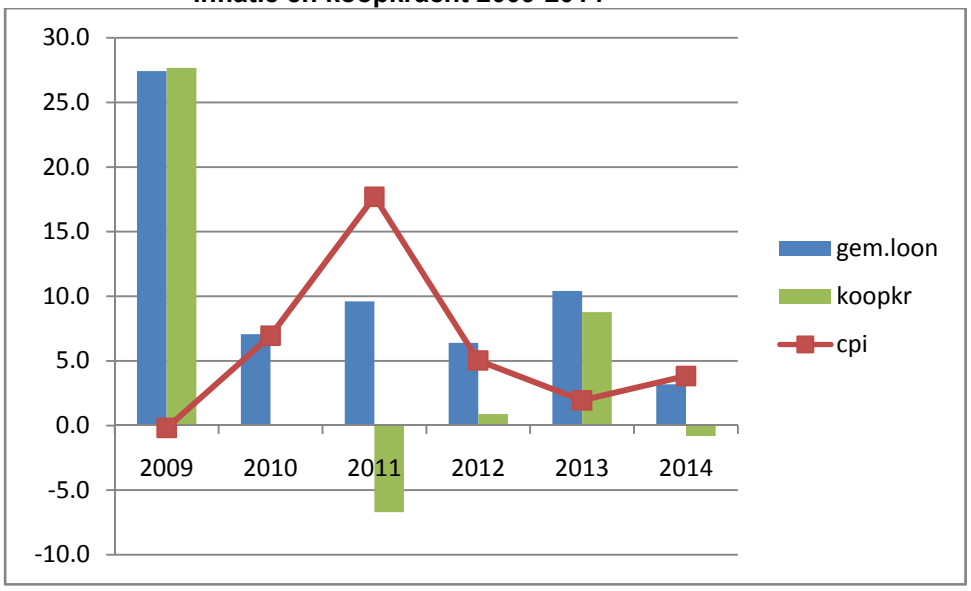

Bron: Stichting Planbureau Suriname, *) voorlopige schatting SPS voor 2014

Koopkracht kwetsbare groepen

In 2011 verbeterde de koopkracht van AKB ontvangers a.g.v. een verhoogde uitkering met 1000%, van SRD 3 naar SRD 30 per kind per maand.

Figuur 3.6.5: Koopkrachtontwikkeling van enkele sociale voorzieningen 2012-2014 in procenten

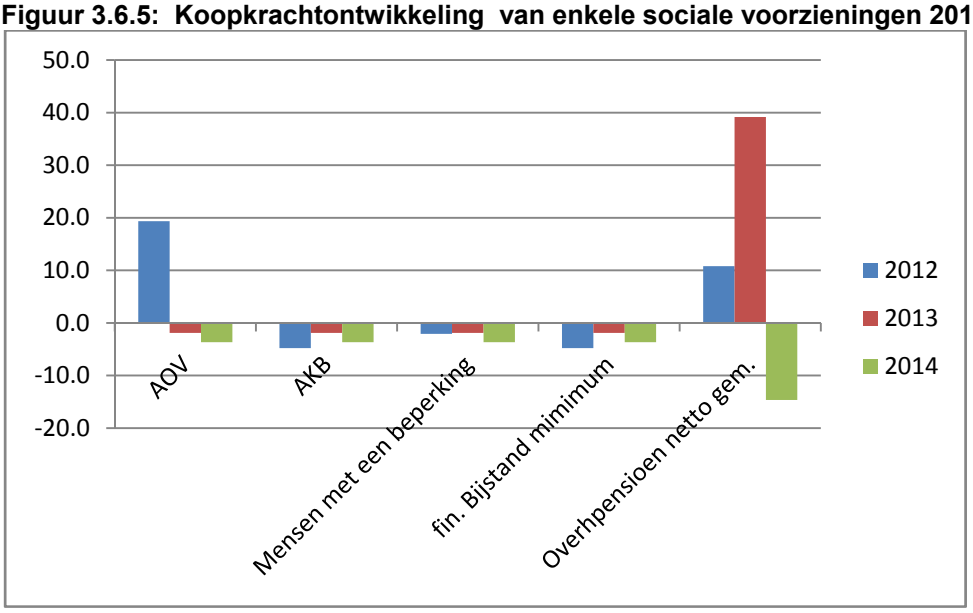

Bron: Stichting Planbureau Suriname, *) Voorlopige schatting, september 2014

De koopkracht van de AOV'ers en de mensen met een beperking verbeterde jaarlijks middels verhogingen, behalve in 2009. De AOV-uitkering is met ca. 23,5 % verhoogd per januari 2012 waardoor de koopkracht van betrokken doelgroep toenam met ca. 19 %. De mensen met een beperking hebben eveneens een verhoogde uitkering ontvangen van SRD 25 in 2010 en SRD 75 in 2011. Leidend tot een koopkrachtverbetering van respectievelijk 2,9% en 35%. De koopkracht is in de periode 2012-2014 echter

verslechterd vanwege het feit dat er geen verdere aanpassingen waren en de jaarlijkse inflatie in die periode.

De gepensioneerden zijn in de periode 2008-2011 steeds achteruit gegaan in koopkracht, behalve in 2009, vanwege deflatie. In 2012 en 2013 is er enig herstel van respectievelijk 5,8% 39%, vanwege het feit dat de netto pensioenen in 2012 met ca.11% zijn toegenomen, en in 2013 is de twk uitbetaald. Voor 2014 is de verwachting minder gunstig met een koopkrachtdaling van 14,9% bij een verwachte inflatie van ca. 3,9%.